

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק א הלכה א

[דף א עמוד א] מתני': דיני ממונות בשלשה. גזילות וחבלות בשלשה. נזק וחצי נזק, תשלומי כפל, תשלומי ארבעה וחמשה, האונס והמפתה ומוציא שם רע, בשלשה דברי ר"מ. וחכמים אומרים, המוציא שם רע בעשרים ושלשה, שיש בו דיני נפשות:

גמ': **תנן, דיני ממונות בשלשה**. מן תיתי ליה? **והא בדיני נפשות כתיב** [במדבר לה כט] והיו אלה לכם לחקת משפט. **וכתיב משפט אחד יהיה לכם. השווה הכתוב דיני ממונות לדיני נפשות**. הייתי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות **בעשרים ושלשה**. ומניין לדיני ממונות שהן בשלשה? **שלוש פעמים נאמר אלהים בפרשת שומרים. כתיב** [שמות כב ז] ונקרב בעל הבית אל האלהים. ריבה בה דיין אחד [שמות כב ח] עד האלהים **יבא דבר שניהם**. הרי שנים [שם ח] אשר ירשיעון אלהים. הרי כאן שלשה דברי ר' יאשיה. רבי יונתן אמר, הראשון תחילה נאמר, ואין דורשין תחילות. אלא עד האלהים **יבא דבר שניהם**. הרי אחד. אשר ירשיעון אלהים, הרי שנים. ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי שלשה. **רבי אומר, מדכתיב** בגמר דין [שמות כב ז] **אשר ירשיעון אלהים**. בשנים הכתוב מדבר. אתה אומר בשנים, או אינו אלא באחד? כשהוא אומר **אשר ירשיעון אלהים**, ירשיעון אלהים אין כתיב כאן, אלא אשר ירשיעון אלהים. **הרי כאן שניים, [שמות כב ח] עד האלהים יבא דבר שניהם. הרי ארבעה. ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד הרי חמישה, כדי שיגמר הדין בשלושה** ששלושה יהיו בדעה אחת ועל פיהם יפסק הדין. **ר' אבהו בעי. כרבי** שסובר שמספר הדיינים שנאמר במשנה מדבר בגמר דין אז **כמו שדיני ממונות בחמישה כדי שיגמר הדין בשלושה, כך דיני נפשות צריך שיהיו ארבעים וחמשה כדי שיגמר הדין בעשרים ושלשה? אשכח תני רבי חזקיה. הואיל ואמרה תורה הרוג על פי מטים** דכתיב, אחרי רבים להטות. **ואמרה תורה הרוג על פי עדים** דכתיב [במדבר לה ל] כל מכה נפש לפי עדים ירצח את הרוצח ועד אחד לא יענה בנפש למות. **מקיש דיינים לעדים**. מה עדים שנים, אף מטים שנים. צריך שיהיו לפחות שני דיינים מחייבים ושנים

מזכים, אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן אחד, הרי חמשה. **תנן, דיני ממונות בשלשה. גזילות וחבלות בשלשה**. [דף א עמוד ב] לא הן גזילות וחבלות. **לא הן דיני ממונות? אשכח תני ר"ש בן יוחי** [שמות כא א] ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. אתא מימר לך בפשוטה דקרייא לפני כל ישראל **אפילו שאינם מומחים. לפיכך מנה אותם בנפרד משום דחלוקין בדיניהן. דדיני ממונות לא בעינן מומחין, ובגזילות וחבלות, בעי מומחין**. דג' פעמים אלהים קאי על גזילות וחבלות ולא על דיני ממונות, דאין עירוב פרשיות כתוב כאן. ותייא כרבי יוסי בר חלפתא שדיני ממונות די בשלושה הדיינות. **דר' יוסי בר חלפתא אתון תרין בר נש מידון קומיו. אמרו לו, על מנת שתדיננו דין תורה. אמר לון, אני איני יודע דין תורה. אלא היודע מחשבות יפרע מאותן האנשים. מקבלין עליכון מה דאנא אמר לכון**. דאף שלא אמר כן אלא מרוב ענותנותו מ"מ משמע דסבירא ליה דאינו מומחה כשר לדיני ממונות. רבי עקיבה כד הוה בר נש אזל בעי מידון קומיה הוה א"ל. הוו יודעין לפני מי אתם עומדין, לפני מי שאמר והיה העולם שנאמר [דברים יט יז] ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה', ולא לפני עקיבה בן יוסף. תני, קודם לארבעים שנה עד שלא חרב הבית, ניטלו דיני נפשות. ובימי שמעון בן יוחאי, ניטלו דיני ממונות, שגזרה מלכות שלא ידונו ישראל דיני ממונות. אמר ר"ש בן יוחאי. בריך רחמנא שנטלו מאיתנו את הרשות לדון דיני ממונות, דלית אנא חכים מידון. שמואל אמר שנים שדנו, דיניהם דין, אלא שנקראו ב"ד חצוף. ר' יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין, שנים שדנו אפילו **בדיעבד** אין דיניהן דין. תמן תנינן. היה דן את הדין. זיכה את החייב, חייב לזכאי, טימא לטהור, טיהר לטמא. מה שעשה עשוי וישלם מביתו. **משמע שאפילו אחד שדן דינו דין. אמר ר' אבא בשם ר' אבהו. בשאמרו לו, הרי אתה מקובל עלינו כשלוש. מה אנן קיימין? אם בשטעה כשדנן בשיקול** הדעת, בדא ישלם מביתו? **אם בשטעה כשדנן בדין תורה, כגון בשטעה בדבר משנה, אמאי מה שעשה עשוי? הא קיי"ל טעה בדבר משנה חוזר. אמר רבי אבא בשם רבי אבהו. בשאמרו לו, הרי אתה מקובל עלינו כשלשה, על מנת שתדיננו דין תורה, וטעה בשיקול הדעת. לפיכך מה שעשה עשוי, מפני שטעה בשיקול הדעת. וישלם מביתו, לפי שהגיס דעתו לדון יחידי דין תורה. דתנינן, אל תהי דן יחידי שאין דן יחיד אלא אחד. א"ר יהודה בן פזי. אף הקדוש ברוך הוא אין דן יחידי שנאמר [מלכים א כב יט] וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. ואמרין, אילו מטין לכף זכות ואילו מטין לכף חובה. ואף על פי שאין דן יחידי [דף ב עמוד א] חותם יחידי שנאמר [דניאל י כא] אבל אגיד לך את**

הרשום בכתב אמת. **ואמת חותמו של הקב"ה**. אמר רבי יוחנן. לעולם אין הקדוש ברוך הוא עושה בעולמו דבר, עד שנמלך בבית דין שלמעלן. מה טעם? **דכתיב** [שם א] ואמת הדבר וצבא גדול. אימתי חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת? בשעה שנמלך בבית דין שלמעלן. א"ר **אלעזר**. כל מקום שנאמר וה', שיש תוספת ו' לשם ה', הוא ובית דינו. ובניין אב שבכולם [מלכים א כב כג] וה' דבר עליו רעה. מהו חותמו של הקדוש ברוך הוא? **אמר** רבי ביבי בשם ר' ראובן, אמת. מהו אמת? א"ר בון שהוא **אלקים** חיים, ומלך עולם, ו**קיים תמיד**. אמר ריש לקיש. אל"ף רישיה דאלפא ביתא. מ"ם באמצעיתה. תי"ו בסופה. לומר [ישעי' מד ו] אני ה' ראשון שלא קיבלתי מאחר. ומבלעדי אין אלהים שאין לי שותף. ואת אחרונים אני הוא שאיני עתיד למוסרה לאחר. רבי **אבא** ורבי בנימין בר יפת, הוו דיינין קומי ר' יצחק, ונפק דינא **לטובת** רבי בנימין. אתא רבי **אבא** בעי מיטרוף על רבי אמי שרבי אמי ידון מחדש. ואלף רבי אמי לא הסכים ולימד אותו, מומחה שכפף ודן דינו דין ואי אפשר ללכת לאחר. רבי אבהו הוה יתיב דיין בכנישתא מדרתא דקיסרין לגרמיה. אמרין ליה תלמידיו, ולא כן אלפן ר', אל תהא דן יחידי? אמר לון. כיון **דאינון** חמי לי יתיב דיין לגרמי, ואפילו הכי **אתון** לגביי, כמי שקיבלו עליהן. ותני כן. במה דברים אמורים? שלא קיבלו עליהן. אבל אם קיבלו עליהן, דן אפילו יחידי. רבי יוחנן אזל מידון קומי רבי חייה רבה. אייתוב גבי, חד תלמיד, **כדי שלא יהיה יחידי**. ולא כן תני, אב ובנו, הרב ותלמידו, שניהן נימנין אחד? נימר חבר ותלמיד היה, כרבי **אלעזר** לר' יוחנן. וכן **מצאנו גזרי דין דנפקו** מן דרב לגרמיה, **ומן** דרבי אחא לגרמיה, **ומן** דרבי יונה ור' יוסי לגרמיהון. תמן תנינן. הנוטל שכרו לדון, דינו בטילין [דף ב עמוד ב] כיני מתניתא, **לא רק מי שידוע שמקבל שכר לדון אלא אפילו החשוד ליטול שכרו בשביל שהוא דן**. אבל אם לוקח רק שכר בטלה, מותר. חד בר נש אזל מידון קומי רב הונא. א"ל, אייתי לי בר נש דיסוק תחותי לדיקלא **לגדור התמרים**. רב הונא הוה רעי תורין, והוה ידע **עדות** לבר נש. א"ל, איתא שהד עלי. א"ל, הב לי אגרי **שאני רועה**. ותני כן, נותנין לדיין שכר בטילו, ולעד שכר עדותו. חד בר נש סאב טימא לחד כהן. אתא עובדא קומי ר' יצחק, **וחייבו לאוכליה** חולין. סברין מימר שיוצאין לו דמי תרומה מתוכם שהכהן היה ממילא משלם אילו היה טהור וקונה פירות של תרומה. תני, ר' אליעזר בן רבי יוסי הגלילי אומר. המבצע עושה פשרה בדיון חוטא. והמברך את המבצע, הרי זה כמנאץ לפני המקום. שנאמר [תהילים י ג] ובוצע ברך נאץ ה'. אלא יקוב הדין את ההר **כמו שעשה משה**. **דכתיב כי יהיה להם דבר בא אלי ושפתי בין איש ובין רעהו**. אבל אהרן, **קדם שיבואו לדיון** משים שלום **בניהם**, שנאמר [מלאכי ב ו] בשלום ובמישור הלך אתי. תני רבי **אליעזר** בן יעקב אומר. מה תלמוד לומר ובוצע ברך נאץ ה'? משלו משל, למה הדבר דומה? לאחד שגנב סאה חטיין והוליקה לנחתום והפריש חלתה והאכילה **לכהן** הרי זה מברך, ואינו אלא מנאץ שברך על דבר גזול. וה"ה לשאר מצות שבתורה. ר"מ אומר. מה תלמוד לומר ובוצע ברך נאץ ה'? אילו אחי יוסף שעשו פשרה ובמקום להרוג את יוסף הם מכרו אותו. שנאמר [בראשית לז כו] מה בצע כי נהרוג את אחינו וגו'. שהמשבח את יהודה הרי זה מנאץ, שהרי אף אם היה אומר להשיבו לאביו היו שומעים לו. רבי יהושע בן קרחה אומר, מצוה לבצע שנאמר [זכריה ח טז] אמת ומשפט שלום. והרי כל מקום שיש אמת, אין משפט שלום. יש שלום, אין משפט אמת. ואי זה אמת שיש בו משפט שלום? הוי אומר זה ביצוע. **כתיב [שמאל ב ח טו] ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. אם משפט אין צדקה אם צדקה אין משפט**. **ללמדך שאם דן את הדין**. זיכה לזכאי, חייב לחייב. מעלה עליו הכתוב **כאילו** עשה צדקה עם הזכאי, **וכאילו** עשה צדקה עם החייב. צדקה עם הזכאי שהחזיר לו ממונו. ועם החייב, שהוציא גזילו מתחת ידו. אמר ר' אבהו משפט משפט אמורין בפרשה. **דכתיב, [זכריה ח טז] אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם. אחד לדיון ואחד לביצוע**. משפט אמת, לדיון. ומשפט שלום לביצוע. רבי זכריה בעי קומי רבי אמי. עבדין עובדא כהן תנייא **דאמר מצווה לבצוע**? א"ל תני, ר' שמעון בן מנסיא אומר. פעמים שאתה רשאי לבצע, פעמים שאין אתה רשאי לבצוע. כיצד? שנים שבאו אל הדיין. עד שלא שמע דבריהן. או מששמע דבריהן ואינו יודע היכן הדין נוטה, רשאי לומר להן צאו ובצעו. משתשמע דבריהן ויודע אתה היכן הדין נוטה, אין אתה רשאי לבצוע. שנאמר [משלי יז יד] פוטר מים ראשית מדון, ולפני התגלע הריב נטוש. עד שלא נתגלע הריב אתה רשאי לנוטשו. משנתגלע הדין, אין אתה רשאי לנוטשו. א"ר מתנייה, אף הפשרה צריכה הכרע הדעת. שצריך שיכריע עם מי הדין נוטה, ולפי זה יעשה את הפשרה ולא סתם יחלק חצי חצי. ר' יהודה בן לקיש אמר, שנים שבאו אל הדיין. אחד רך ואחד חזק. עד שלא שמע דבריהן, רשאי לומר להן איני נזקק לכם. שמא יתחייב החזק ויהא החזק אויבו. מששמע דבריהן, אין רשאי לומר להן איני נזקק לכם. שנאמר [דברים א יז] לא תגורו מפני איש. רבי יהושע בן קרחה אומר. הרי שהיה יושב אצל הדיין וראה זכות לעני וחובה לעשיר, מניין שלא ישתוק? **שנאמר [דברים א יז] לא תגורו מפני**

איש. אל תכניס דבריו מפני איש. ויהו הדיינין יודעין את מי הן דנין, ולפני מי הן דנין. ויהו העדים יודעין את מי מעידין, ולפני מי מעידין, לפני מי שאמר והיה העולם. שנאמר [שם יט יז] ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה'. ואומר [תהילים פב א] אלהים נצב בעדת אל. וכן יהושפט אומר לשופטים [דברי הימים ב יט ו] ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו, כי לה'. וכי אפשר לבשר ודם לדון את בוראו? אלא אמר הקדוש ברוך הוא. אנא אמרית דיהא לראובן מאה דינר, ולשמעון ולא כלום. ואת נוטלן מזה ונותנן לזה, עלי לשלם לו [דף ג עמוד א] וליפרע מאותו האיש. תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר, הדין בשלשה. ופשרה בשנים. יפה כח הפשרה מכח הדין. ששנים שדנו, **אין דיניהם דין ויכולין לחזור בהן**. ושנים שפישרו, אין יכולין לחזור בהן **שעושים קניין: תנן, האונס והמפתה ומוציא שם רע, בשלשה דברי ר"מ. וחכמים אומרים, המוציא שם רע בעשרים ושלשה, שיש בו דיני נפשות**. רבי מנא אמר בנערה מאורסה פליגי שבאים לחייבה סקילה ולהפסידה את כתובתה. רבי מאיר אומר מפסדת כתובתה בשלשה ונסקלת בעשרים ושלשה. וחכמים אומרים מקום שנסקלת שם מפסדת כתובתה. אבל במוציא שם רע אם התברר שהעדים העידו שקר שהעדים נהרגים והבעל לוקה וחייב מאה סלע כל עמא מודו **שהבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלושה, והעדים נסקלין בעשרים ושלשה** א"ל רבי יוסי בי רבי בון, הן דלא תניננה פלגה את עביד פלגיה. **והן תניננה דפליגי אמרת דלא פליגי**. שהרי במשנה נאמר שהם חולקים רק במוציא שם רע ולא בנערה מאורסה **אלא במוציא שם רע פליגי** כשהוזמו העדים. רבי מאיר אומר הבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלשה והעדים נסקלין בכ"ג, ורבנין אמרין, מקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע. אבל בנערה מאורסה כל עמא מודו מקום שנסקלת שם מפסדת כתובתה. ותייא דרבי מנא כרבי זעירא שהם שני דינים ודרבי יוסי בי רבי בון כרבי אבהו. **דר' בון בר חייה בעא קומי ר' זעירא? הביא האב עדים להזים עידי הבעל**, נמצא שהם רצו לחייב את הבעל במאה סלע ואת העדים בסקילה **והוזמו עידי האב. האם כשם שהם רצו לחייב את הבעל מאה כסף שדינו בשלושה, ואת העדים הם רצו לחייב סקילה שדינם בעשרים ושלשה**. אף הם כשהוזמו, לוקים ונותנים מאה סלע בשלשה, ונסקלין בעשרים ושלשה? או שכיוון שיש בדינם גם מיתה, אפילו למלקות וממון נדונם בעשרים ושלשה? אמר ליה, אילו לא הוזמו עידי האב, לא נמצא הבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלשה, ועדים נסקלין בעשרים ושלשה? נמצא שזה מה שזממו. אף להם עושים כפי שזממו לממון דנים אותם בשלושה, ולמיתה דנים אותם בעשרים ושלשה. שסבר רבי זעירא שני דינין הן מה שרצו לחייב את הבעל לבד, ואת מה שרצו לחייב את העדים לבד. **אמר ר' ירמיה בשם רבי אבהו, כולו דין אחד ודנים אותם בעשרים ושלשה**. רבי אבהו שאל שור הנסקל כרבי מאיר מהו שיתן הכסף בשלשה ויסקל בעשרים ושלשה כמו מוציא שם רע שמאה כסף בשלושה והעדים נסקלים בעשרים ושלשה? אמר ליה רבי יוסי בי רבי בון שור הנסקל כולו ממון הוא שאף מיתת הבהמה אינה אלא ממון וגזירת הכתוב שייסקל בעשרים ושלשה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק א הלכה ב

מתני': מכות בשלשה. משום ר' ישמעאל אומר בעשרים ושלשה. עיבור החדש בשלשה. עיבור השנה בשלשה דברי ר' מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאים ונותנים, וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה, מעוברת. סמיכת הזקנים על פר העלם דבר ועריפת העגלה בשלשה, דברי רבי שמעון [דף ג עמוד ב] ורבי יהודה אומר, בחמשה. חליצה ומיאונין בשלשה. נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין, בשלשה. וההקדשות בשלשה. וערכים המיטלטלין בשלשה. רבי יהודה אומר, אחד מהן כהן. ובקרקעות תשעה וכהן, ואדם אם אמר דמי עלי שנערך כעבד **כיוצא בהן. דיני נפשות בעשרים ושלשה**. הרובע והנרבע בעשרים ושלשה, שנאמר [ויקרא כ טז] והרגת את האשה ואת הבהמה. ואומר, ואת הבהמה תהרוגו. שור הנסקל בעשרים ושלשה, שנאמר [שמות כא כט] השור יסקל וגם בעליו יומת. כמיתת הבעלים כן מיתת השור. הארי הזאב והדוב והנמר והברדלס והנחש, מיתתן בעשרים ושלשה. ר' אליעזר אומר, כל הקודם להורגן זכה. ר' עקיבה אומר, מיתתן בעשרים ושלשה:

גמ': תנן, מכות בשלשה. משום ר' ישמעאל אומר בעשרים ושלשה. רבי אבהו בעי מ"ט דרבנן דאמרו מכות בשלשה? הרי פעמים שמת ממכותיו והרי יש בו דיני נפשות וצריך להיות בעשרים ושלשה. תנן, עיבור השנה בשלשה דברי ר' מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאים ונותנים, וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה, מעוברת. בר קפרא שמע כולהון מהדא דכתיב [במדבר ו כד] יברכך ה' וישמרך מיכן שמתחילין בשלשה. יאר ה' פניו אליך ויחנך, מיכן שנושאים ונותנים בחמשה. ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, מיכן שגומרין בשבעה. רבי יהושע בן לוי שמע כולהון מהדא [מלכים ב כה יח] ויקח רב טבחים את שלשת שומרי הסף, מיכן שמתחילין בשלשה. וחמשה אנשים מרואי פני המלך, מיכן שנושאים ונותנים בחמשה [ירמ' נב כה] ושבעה אנשים רואי פני המלך, מיכן שגומרין בשבעה. א"ר יונתן, מיכן לסנהדרין גדולה של כל ישראל שהיא של שבעים דכתיב[שם כד] ויקח שר הטבחים את שריה כהן הראש ואת צפניה כהן, הרי שנים. ושבעה אנשים מרואי פני המלך, הרי תשעה. וששים איש מעם הארץ, הרי שבעים חסר אחד. ומן העיר סריס אחד, הרי שבעים. אית תניי תניי שבעים ואחד. מדכתיב ויקח רב הטבחים את שלשת שומרי הסף, ושבעה מרואי פני המלך, וששים איש מעם הארץ, ומן העיר לקח סריס אחד, הרי שבעים ואחד. ולמה קוריהו סריס? שמסרס את ההלכה מהפך את ההלכה לכל הכיוונים ומברר אותה. כתוב אחד אומר וחמשה אנשים מרואי פני המלך, וכתוב אחד אומר, ושבעה מרואי פני המלך, להביא שני סופרי הדיינים. תנן, עיבור החדש בשלשה. לית כאן עיבור החדש אלא קידוש החדש. שלא היו צריכים לעברו, שאם לא קדשוהו בזמנו מעצמו מתעבר. שמואל אמר אין קידוש החדש פחות מעשרה. חבירים שאינם סמוכים, מהו ליכנס לקידוש החדש? אמר רבי הושעיה חבר הוינא, ואעלי רבי שמואל בר רב יצחק לקידוש החדש. ולית אנא ידע אין סלקית ממיינינא אין לא. פשיטא דלא סליק למנין. אלא דלא ידע למה. האם בגין דהוה חתניה וקרוב פסול, או משום שאין חבירין נכנסין לקידוש החדש. א"ר כהנא. חבר הוינא, ואעלי רבי תנחום בר חייה לקידוש החדש, וסלקית ממיינינא. הדא אמרה שחבירים נכנסין לקידוש החדש. חבירים, מהו ליכנס לעיבור שנה? נישמענה מהדא. מעשה בר"ג שאמר יקרוני שבעה זקנים לעליה, ונכנסו שמנה. אמר מי הוא שנכנס שלא ברשות? עמד שמואל הקטן על רגליו ואמר, אני עליתי שלא ברשות. הלכה נצרכה לי ונכנסתי לשאול עליה. אמר לו רבן גמליאל, כל ישראל יודעים שאמרתי שאילו יש שנים כאלדד ומידד [דף ד עמוד א] בדורנו, אתה אחד מהן, וראויים כל השנים להתעבר על ירך. ואפילו כן לא עיברה בהווא יומא, ואפליגנה במילי דאורייתא ועברה ביומא דבתרה. שאין מעברין את השנה אלא במזמנים לה. תני, סנהדרין שראו את ההורג. אית תניי תניי, שנים נעשין עדים, ומעידין בפני השאר שעד נעשה דין. אית תניי תניי, כולן עדים, ומעידין בפני אחרים שאין עד נעשה דין. אמר ר' יהודה בר פזי בשם ר' זעירא. כשם שחולקין כאן, כך חולקין בעדות החדש. דב"ד שראו את מולד הלבנה. לדעה אחת שנים יעידו לפני השאר. ולדעה השניה כולם יהיו עדים. תנן התם, ראוהו שלשה והן ב"ד. יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד, ויעידו בפניהן ויאמרו מקודש מקודש. ואם עד נעשה דין למה צריכים שנים להיות עדים והשאר דיינים? יצרפו רק אחד, ויקום חד ויעיד ויטיב אותו אחד אחר שהעיד ויצטרף כדיין, ויקום חד ויטיב חד. שנייה היא שלדעת כולם אין העד שהעיד נעשה דין. וכל המחלוקת אם עד שלא העיד יכול להיות דין. כהדא דרב חונה הוה ידע שהדי לחד בר נש. אזיל בעי מידון קומי וכפר ביה שיקר כיוון שידע שאן עד נעשה דין ולכן אף שרב חונה יודע לו עדות אינו רשאי להעיד. א"ל ר' שמואל בר ר' יצחק. בגין דאת ידע דרב חונה בר נשא רבה דין את כפר ביה, מה אילו ייזיל וישעד עלך קומי בית דין חורן? א"ל רב חונה, ועבדין כן אף שכבר התחלתי לדון? א"ל אין. ושרא רב חונה גרמיה מן ההוא דינא ואזל ואשהד עלוי קומי ב"ד חורן. תני, רשב"י אומר [ויקרא כה י] וקדשתם את שנת החמשים שנה. שנים מקדשין ואין מקדשין חדשים. והא תנינן ראש בית דין אומר מקודש? מהו מקודש מקויים, שקובעים שזה ראש חדש אבל לא מקדשים. תני, לקידוש החדש מתחילין מן הגדול. אמר רבי חייה בר אבא, מתניתא אמרה כן דתנן, ראש ב"ד אומר מקודש. תני לעיבור השנה מתחילין מן הצד. א"ר זבידא והן בייתא דלרע ב"ד של מטה היינו בית הנשיא לא נהגין כן אלא בקידוש החדש מתחילים בגדול. ולא שמיע דא"ר חייא בר מרייא, ור' יונה ור' אבא ור' חייה אמרו בשם ר' חייה שאמר בשם ר' יוחנן, לקידוש החדש שאן מה לדון ולפסוק מתחילין מן הגדול. לעיבור השנה מתחילין מן הצד. וכבר נכנס ר' יוחנן והוא היה הקטן שבהן. אמרו לו אמור הרי השנה מקודשת בעיבורה, אמר הרי השנה מקודשת בעיבור. א"ר יונתן ראה לשון שלימדנו בן הנפח. אילו אמר בעיבורה הייתי אומר אלו י"א יום שהחמה עודפת על הלבנה בכל שנה. אלא בעיבור שהוסיפו

לה חכמים שלשים יום ועיבורה. ר' יעקב בר אחא ור' יסא אמרו בשם ר' יוחנן. לעיבור השנה הולכין אחר המינוי וותק. לבית הוועד הולכין אחר הרגיל בקיאות. והוא שיהא כל אחד ואחד מדבר במקומו לפי הבקאות. כגון ר' חנינא פתח, ר"י ורשב"ל חתמין. ר' אבא בר זבדא פתח, ר' חייא ור' יסא ור' אימי חתמון. ר' חגיי פתח, ר' יונה ור' יוסי חתמין. כהנא איתמני קדמיי מן ר' יעקב בר אחא. עאל ר' יעקב בר אחא קדמיי מיניה לעיבורא. אמר הכין מרה דשמועתא ר' יעקב בר אחא שאמר שבעיבור הולכים אחר וותיקות, לא מקיים לה. רבי חייא בר אבא הוה קאים מצלי. עאל ר' כהנא וקם ליה מצלי מן אחוריי. מן דחסל ר' חייא בר אבא מן צלותיה, יתיב ליה דלא מיעבור קומוי. רב כהנא האריך בצלותיה, מן דחסל רב כהנא א"ל, הכין אתון נהיגין גביכון מצערין רברביכון. א"ל ר' אנא מדבית עלי, וכתוב על דבית עלי [שמואל א ג יד] אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם. בזבח ובמנחה אין מתכפר לו אבל מתכפר לו בתפילה. וצלי עליו וזכה למיסבהאריך ימים עד דאיתעבדון טפרוי סומוקן כהדא דקקה כמו תינוק. [דף ד עמוד ב]. רשב"ל אקדמון ליה חד סב עם הארץ לעיבורה ואעלוניה מן ההוא תרעא דלהלן אחרי שגילו שהוא עם הארץ הוציאו אותו משער אחורי, אמר כן יהא בשכרו מגיעה לו שנכנס לפני. ולא שמיע דא"ר קריספא בשם ר' יוחנן מעשה שעיבורו השנה שלשה רועי בקר. והיכן מצאנו שקיבלו רועי בקר? ועונה הגמרא שרועים הסבירו מתי צריך לעבר שנה חד מינון אמר בכיר ולקיש גם התבואה המקדימה וגם המאחרת באדר מינץ יצא יחד. זה אדר ואם לאו זהו שבט. וחורנה אמר קדום. רוח באדר, פוח ליחיר ופיק לקיבליה אם אתה מצליח לחמם את האויר על ידי נשיפה זה אדר ואם לא זה עדיין שבט. וחורנה אמר תור באדר בעדרייה ימות מקור בבקר. ובטל תאנתה משכיה ישלח מרוב חום בצהרים, זה אדר ואם לא זה עדיין שבט. וחמין שתא דלית חד מינהון שבאותה שנה לא היה אחד מהדברים הללו, ועיבורו את השנה על פיהם. א"ר חלבו לא הם קידשו אלא שהסכים ב"ד עמהן. וראיה שלא הם קידשו לא כן א"ר זעירה והן שיהו כולם מורין מטעם אחד? והרי כאן כל רועה אמר סיבה אחרת. אן זו ראיא מכיון דאילין מודיי לאילין ואילין מודיי לאילין, כמו שכולן מורין מטעם אחד. ולמה רבן שמעון בן לקיש מקפד על הדא מילתא? שהכניסו אחר במקומו להימנות על העיבור. חשש להיא דאמר רבי אלעזר. דאמר רבי אלעזר [יחזקאל יג ט] והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא והקסמים כזב בסוד עמי לא יהיו ובכתב בית ישראל לא יכתבו ואל אדמת ישראל לא יבואו. בסוד עמי לא יהיו זה סוד העיבור. ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה המינוי. ואל אדמת ישראל לא יבואו זו ארץ ישראל. ואמר רבי אלעזר. כד סלקית להכא אמרית הא גבי חדא. כד מנוני אמרית הא גבי תרתיי. כד עלית לעיבורא אמרית הא תלתיהון גבי. תנן, ר"א בי ר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים. רבי אבא בר זבדא אמר בשם רב, טעמא דרבי אלעזר בי רבי צדוק, כיון שבית דין של מעלן רואין שאין בית דין שלמטן מקדשין אותו, הן מקדשין אותו: [דף ד עמוד ב]. אמר ר' אלעזר בשם ר' חנינה. מעשה בעשרים וארבע קריות קרנות מלאים בני אדם של בית רבי, שנכנסו לעבר שנה בלוד. ונכנסו בהן עין רע הרומאים הרגו בהם, ומתו כולם בפרק אחד. מאותה שעה עקרוה מיהודה, וקבעוה בגליל. והשאירו רק את קידוש החדש. בעיון מיעקר אף אהן סימנא קידוש החדש מיהודה. אמר לון רבי סימון. אין אנו מניחין ביהודה אפילו זכר? אך אתה אומר שרק ביהודה היו מקדשים את השנה, והרי מצינו שקידשו את השנה בבעלת שהיא מערי דן? הדא בעלת, זימנין נמנת מיהודה וזימנין מן. דכתיב למטה בני דן למשפחותם וכ"ו [יהושע יט יד] אלתקא וגבתון ובעלת. הרי הן מן הערים מקצה למטה בני יהודה כו' [ביהושע כט כט] בעלה ועיים ועצם. הרי הן מיהודה. אלא מימר בתים מיהודה ושדות מן. רבי ירמיה בעא קומי ר' זעירא. ולוד לאו מבנימין היא ולא מיהודא דכתיב, ובנימן הוליד כו' ואת אלפעל וכ"ו הוא בנה את אונו ואת לוד. רבי ירמיה בעא קומי ר' זעירא. ולוד לאו מיהודא היא? א"ל, אין. ומפני מה אין מעברין בה? א"ל, שהן גסי רוח ומעוטי תורה. הפיך אפוי וחמא רבי אחא ורבי יודה בן פזי שהם מלוד. אמר ליה, איטה עבדתני מבזה רבנן. על שלשה סימנין מעברין את השנה. על אביב, ועל התקופה, ועל פירות האילן. על שנים מעברין, על אחד אין מעברין. ואם עיבורה, הרי זה מעוברת. וכשהיה אביב אחת מהן, היו שמיחין. רשב"ג אומר אף על התקופה. על שלש ארצות מעברין לשנה שבדקים בכל אחת מהארצות את שלוש הדברים שמנינו. על יהודה, ועל עבר הירדן, והגליל. על שנים מעברין, על אחת אין מעברין. ואם עיבורה, אינה מעוברת. וכשהיתה יהודה אחת מהן, היו שמיחין, מפני שהעומר בא ממנה. אין מעברין, לא מפני הצינה, ולא מפני הגשמים, ואם עיבורה אינה מעוברת. אין מעברין לא מפני הגדיים, ולא מפני הגוזלן, ולא מפני החלב. [דף ה עמוד א] וכולם סעד לשנה, ואם עיבורה מעוברת. רבי ינאי אמר משום ר"ג על שנים מהם מעברים. שהיה ר"ג אומר לכתוב באיגרת שמודיעים לבני הגולה שנתעברה השנה,

אימריא רכיכין וגוזלייא דקיקין ושפר באפוי ובאפי חבריי מוספא על שתא דא תלתין יומין. כדתני, אמר ר' יודן. מעשה ברבן גמליאל זקנים שהיו יושבין על גב מעלה בהר הבית, ויוחנן סופר הלז יושב לפניהן. אמר לו רבן גמליאל. כתוב לאחנא בני דרומא עילאה, ואחנא בני דרומא ארעיא, שלמכון יסגא. מודענא לכון, דמטא זמן ביעורא לאפוקי מעשריאי מעומרי שיבלייא. ולאחנא בני גלילא עילאה, ובני גלילא ארעיא, שלמכון יסגא. מודענא לכון, דמטא זמן ביעורא תפקון מעשריאי ממעטני זיתי. לאחנא בני גלותא דבבל, בני גולתא דמדי, בני גולתא דיוון, ושאר כל גלוותא דישראל, שלמכון יסגא. מודענא לכון דאימריא רכיכין, וגוזליא דקיקין, וזימנא דאביבא לא מטא. ושפר מילתא באפיי ואנפי חבריי מוספא על שתא דא תלתין יומין.

שנת החמה מתחלקת לארבע תקופות: תקופת ניסן, תקופת תמוז, תקופת תשרי, ותקופת טבת. כל תקופה היא בערך תשעים ואחד יום ושבע שעות, התורה מצווה לדאוג שחג הסוכות יהיה דוקא בתקופת תשרי בזמן האסיף. דכתיב חג האסיף תקופת השנה. כך שברור שאם תקופת תשרי חלה קדם החג שאין מעברים ואם תקופת תשרי חלה אחר החג שמעברים והמחלוקת מה קורה אם התקופה חלה בתוך החג האם אני דורש שכל ימי חול המועד יהיו בתקופה או די אפילו ביום אחד. וזה תלוי גם במחלוקת האם יום תקופה גומר כלאמר שייך לתקופה הקדמת, או יום תקופה מתחיל ושייך לתקופה הבאה.

אין מעברין לשנה, אלא אם כן תקופת תשרי היתה חסירה רוב החודש. וכמה רוב החודש? ששה עשר יום. ת"ק סובר שצריך שכל החג יהיה בתוך תקופת תשרי, ויום תקופה גומר. ואם תקופת תשרי תחול בי"ז בתשרי יום ראשון של חול המועד, נמצא שחלק מחול המועד סוכות שבו מותר במקרים מסוימים לאסוף את התבואה אינו בתקופה שיום תקופה גומר, וקרא כתיב חג האסיף תקופת השנה. ר' יהודה אומר, שתי ידות החודש, שהם אחד ועשרים יום רבי יהודה סובר שדי שחלק מחול המועד יחול בבתקופת תשרי, ויום תקופה מתחיל, כך שאם תקופת תשרי תחול בכ"ב בתשרי בשמיני עצרת נמצא דליכא אפילו מקצת חול המועד בתקופה, וקרא כתיב חג האסיף תקופת השנה. אבל אם התקופה תחול בכ"א שהוא היום האחרון בחול המועד לא מעברים כי שיום תקופה מתחיל. א"ר שמואל בר נחמן. והוא שיקרב העומר סוף תחילה ניסן של תקופות בט"ז בניסן ביום שהוא סוף תקופת טבת והתחלת תקופת ניסן. אבל אם חל התקופה בי"ז בניסן, מעברין. דכתיב, שמור את חדש האביב שיקרב העומר בחדש שהוא אביב. א"ר יוסי עד הפסח. שכל שבעת ימי הפסח צריכים להיות בתקופת האביב. אמר רב מתניה והוא שיטלו לולב בסוף בתחילה תשרי של תקופות. דבעינן שיהא כל החג בתקופת תשרי כדי שיטלו לולב בתוך תשרי של תקופות. אין מעברין לשנה לא פחות מחדש, ולא יותר על חדש. ואם עיברה, אינה מעוברת. אין מעברין לא בשביעית, ולא במוצאי שביעית. ואם עיברה הרי זו מעוברת. אימתי רגילין לעבר? בערבי שביעיות. אמר ר' זעירא בשם ר' אבהו. מה שאן מעברין בשביעית, הדא דתימר עד שלא התיר ר' ליקח ירק מחוץ לארץ לארץ. אבל משהתיר ר' ליקח ירק מחוצה לארץ לארץ, היא שביעית היא שאר שני שבוע. היה רבי מאיר אומר. הרי הוא אומר [מלכים ב ד מב] ואיש בא מבעל שלישה, ויבא לאיש האלהים לחם בכורים וגו'. אין לך מבכר בארץ ישראל יותר מבעל שלישה, ולא ביכר אלא אותו המין שעורים. והביא לאיש האלהים. אימתי הביאו? לאחר העומר, שנאמר [מלכים ב ד מב] תן לעם ויאכלו. הואיל והיתה השנה צריכה לעבר, מפני מה לא עיברה אלישע? אלא מלמד שהיו שני רעבון, והיו הכל קופצין לגרנות. ואם היה מעבר, היה מאריך את זמן איסור חדש. תני אין מעברין את השנה מפני הטומאה. ר' יהודה אומר, מעברין. שכן מצינו בחזקיה שעיבר את השנה מפני הטומאה שנא' [דברי הימים ב ל יח] כי מרבית העם מאפרים ומנשה וישראל וזבלון לא הטהרו, כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. כי התפלל יחזקיהו לאמר, ה' הטוב יכפר בעד. ר"ש אמר אם מפני הטומאה עיברה מעוברת. אלא מפני מה ביקש רחמים על עצמו? אף על פי שעברו ניסן אינו מעובר אלא אדר. שאין מעברין אלא אדר והוא עיבר ניסן בבבלי נאמר דטעה בדשמואל. דאמר שמואל: אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר, הואיל וראוי לקובעו ניסן. ואיהו סבר: הואיל וראוי - לא אמרין. אמר ר"ש בן יהודה משם ר"ש. חזקיהו לא עיבר את השנה אלא העשי לציבור לעשות פסח שני. וטעה דאין רוב קהל נדחים לפסח שני אית תניי תני מעברין את השנה מפני הטומאה. אית תניי תני אין מעברין. מאן דאמר אן מעברין את השנה מפני הטומאה דכתיב, כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. מכאן שחזקיה הצטער שעיבר את השנה מפני הטומאה ואן עושין כן. מאן דאמר מעברין, מה מקיים כי אכלו את הפסח בלא ככתוב? שעיברו את ניסן ואינו מעובר אלא אדר. [דף ה עמוד ב]. הא דאמר שחזקיהו עיבר מפני הטומאה איתייא כיי דאמר ר' סימון בר' זבדי, גולגולתו של ארנן היבוס מצינו תחת המזבח. כתיב [דברי הימים ב כט יז] ויחלו באחד לחדש הראשון לקדש, וביום שמונה לחדש באו לאולם ה'. והלא ביום אחד היו יכולין לבער כל ע"ז שהיה שם? אמר רבי אידן, מפני צלמי כשדים שהיו חקוקים בששר בצבע והיו טרודים למחקם. כתיב [שם ל יט] כל לבבו הכין לדרוש האלהים ה' אלהי אבותיו ולא כטהרת הקדש. רבי סימון בר זבדי ור' שמואל בר נחמני, חד אמר אפילו עשה כמה בטהרת הקדש, לא יצא ידי טהרת הקדש שלא הצליח למגר את כל העבודה זרה אף שהתאמץ מאד. וחורנה אמר, אפילו כל מעשים טובים שעשה, לא יצא

ידי טהרת הקדש שאף שהתאמץ מאד בשאר דברים לא התאמץ מספיק למגר את כל העבודה זרה. ששה דברים עשה חזקיה מלך יהודה, על שלשה הודו לו, ועל שלשה לא הודו לו. ואלו שלשה שהודו לו. כיתת נחש הנחשת והודו לו, גירר עצמות אביו על מיטה של חבלים והודו לו, גנז טבלה של רפואות והודו לו, ואלו שלא הודו לו. קיצץ דלתות ההיכל ולא הודו לו, סתם את מוצא מימי גיחון ולא הודו לו, עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו. אין מעברין את השנה קודם ראש השנה ואם עיברה אינה מעוברת. אבל מפני הדחק התקינו שיהו מעברין אותה אחר ראש השנה מיד אף על פי כן אינו מעובר אלא אדר. רבי אומר ר"ח ניסן לא נתעבר מימיו שאדר הסמוך לניסן תמיד חסר. והא תנינן, עולת חדש בחדשו. חדש והבא קרבנות מתרומה חדשה. ותנן בר"ח ניסן מביאים קטורת מתרומה חדשה אם בא חדש בזמנו. משמע שיש מציאות שלא בא בזמנו? אם בא, אך באמת מעולם לא בא. רב אמר אלול לא נתעבר מימיו. והא תנינן השוחט פרה בראש השנה של שמינית, אם היה החדש מעובר, משמט. משמע שיש מציאות שאלול מעובר? אם היה, אבל באמת מעולם לא היה. והא תניא, וכשקידשו את השנה באושא. ביום הראשון עבר ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה ואמר מלכויות עם קדושת השם ולא תקע כדברי ר' יוחנן בן נורי. אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היינו נוהגין כן ביבנה. ביום השני עבר רבי חנינה בנו של רבי יוסי הגלילי ואמר מלכויות עם קדושת היום ותקע כדברי רבי עקיבה. אמר רבן שמעון בן גמליאל כן היינו נוהגין ביבנה. והא תני בראשון ובשני, משמע שהיה ראש השנה יומים? אמר ר' אבא בשם רב, מהו בראשון ומהו בשני? שנה ראשונה ושנה השנייה. והא תני ביום הראשון וביום השני, משמע שעשו יומים? אמר רבי זעירה בשם רב חסדא אותה השנה נתקלקלה ועשו יומים. אמר רבי אבא בשם רבי, לא מדובר בשנה אחת אלא בשני שנים. שנה הראשונה עבר רבי ישמעאל, ושנה השנייה עבר רבי חנניה. והא תני יום הראשון יום השני? אלא מחזורתא כדשנין שאותה שנה נתקלקלה. קידשוהו קודם לזמנו, או לאחר עיבורו. יכול יהא מקודש? תלמוד לומר [ויקרא כג ב] אלה מעדי ה' אשר תקראו אתם. אותם שהם בזמנם, אלה הם מועדי. שלא בזמנם, אין אלה מועדי. לפני זמנו כ"ט יום, לאחר עיבורו ל"ב יום. ומניין שמעברין את השנה על הגליות שעלו ועדיין לא הגיעו? ת"ל [ויקרא כג ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם וכ"ו אלה הם מועדי. עשה את המועדות שיעשו אותן כל ישראל שבכל ארץ ישראל. א"ר שמואל בר נחמן, והן שהגיעו לנהר פרת שרק מי שבגבולות הארץ נמנה. אין מעברין את השנה אלא ביהודה. ואם עיברה בגליל מעוברת. העיד רבי חנניה איש אונו, שאם אינה יכולה להתעבר ביהודה, שמעברין אותה בגליל. אין מעברין את השנה בגליל, ואם עיברה מעוברת. אין מעברין את השנה בחוצה לארץ, ואם עיברה אינה מעוברת. בשיכולים לעברה בארץ ישראל, אבל בשאין יכולין לעברה בארץ ישראל, מעברין אותה בחוצה לארץ. ירמיה עיבר בחוצה לארץ. יחזקאל עיבר בחוצה לארץ. ברוך עיבר בחוצה לארץ. חנניה בן אחי רבי יהושע עיבר בחוצה לארץ. שלח ליה רבי תלת איגרון גבי רבי יצחק ורבי נתן. בחדא כתב, לקדושת חנניה. ובחדא כתב, גדיים שהנחת נעשו תישים. ובחדא כתב, אם אין את מקבל עליך. צא לך למדבר האטד, ותהא שוחט ונחונין זורק. [דף ו עמוד א]. הראו לו איגרת קדמיתא ואיקרון שיבח אותם שהם תלמידי חכמים ובניהם של אנשים גדולים. תינייתא ואיקרון. תליתייא בעי מבסרתון להשפיל אותם שאין בהם דעת, אמרין ליה, לית את יכול דכבר איקרתנון. קם רבי יצחק וקרא. כתיב באורייתא, אלה מועדי חנניה בן אחי רבי יהושע. אמרין ליה מועדי י"י. אמר לון, גבן בארץ ישראל. קם ר' נתן ואשלים, כי מבבל תצא תורה ודבר י"י מנהר פקוד. אמרין ליה [ישעי' ב ג] כי מציון תצא תורה ודבר י"י מירושלים. אמר לון גבן. אזל חנניה בן אחי רבי יהושע וקבל עליה גבי רבי יהודה בן בתירה לנציבין. אמר ליה, צריך אתה ללכת אחריהם ואחרי המועדות שהם קבעים. אמר ליה, וכי לית אנה ידע מה שבקית תמן? יודע אני שלא השארתי כמותי. מאן מודע לי דאינון חכמים ויודעים למחשבה כוותי? אמר ליה, וכי מכיון שאתה אמר אולי לא חכמין דכוותי ישמעון לך? אדרבא מכיון דאינון אמרין שהם חכמין ויודעים למחשבה דכוותך, חייב אתה לישמע להם. שאפילו אם ספק יודעים בארץ ישראל לחשב כמותך, חייב אתה ללכת אחריהם. קם ורכב סוסיא להודיע בגולה שנקבע המועדות כמו שקבעו בארץ ישראל. הן דמטא מטא הן דלא מטא מטא נוהגין בקילקול. כתיב ואל יתר זקני הגולה. אמר הקדוש ברוך הוא. יתר עלי זקני הגולה. חביבה עלי כת קטנה שבארץ ישראל מסנהדרין גדולה שבחוצה לארץ. כתיב [מלכים ב כד טז] החרש והמסגר אלף. ואעפ"כ את אמר הכן. שחביבה מהם כת קטנה שבארץ ישראל. אמר רבי ברכיה, רבי חלבו ורבנין. רבי ברכיה אמר החרש אלף והמסגר אלף. ר' ברכיה אמר בשם ר' חלבו אילו החברים חכמים. ורבנין אמרין, אילו הבולווטין עשירים. רב הושעיה כד הוה מקבל סהדיא בעין טב הוה אמר לון.

הוון ידעין כמה עדות יוצא מפיכם, כמה שכר בתים יוצא מפיכם שאם החדש מלא ובעדותכם חסרתם אותו, נמצא השוכר מפסיד היום ההוא שחסרתם. אמר רבי אבינא, אין כך הוא מזהירם, היה לו להזהירם אפילו בדיני נפשות. בת שלשה שנים ויום אחד בא עליה הרי זה בסקילה. נמלכו בית דין לעבר ובא עליה אינו בסקילה. א"ר אבין כתיב [תהילים נז ג] אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי. בת שלשה שנים ויום אחד, נמלכו בית דין לעברו, בתולין חוזרין. ואם לאו אינן חוזרין. תנן, סמיכת זקנים על פר העלם דבר של ציבור ועריפת העגלה בשלשה, דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר, בחמשה. מה טעמא דרבי שמעון? דכתיב [ויקרא ד טו] וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר. זקני, שנים. ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי שלשה. מה טעמא דר' יהודה? וסמכו שנים, זקני שנים, אין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי חמשה. ובעגלה ערופה טעמא דר' יהודה דכתיב [דברים כא ב] ויצאו זקניך ושופטיך ומדדו אל העיר הקרובה. זקניך שנים, ושופטיך שנים. אין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי כאן חמשה. אמר רבי. נראין דברי ר' שמעון בסמיכה, ודברי רבי יהודה בעריפה. נראין דברי רבי שמעון בסמיכה, דלא דרש וסמכו שמילה זו נצרכה לגופה. ודברי רבי יהודה בעריפה, דלא דרש ויצאו. דאין תאמר נראין דברי רבי יודה בעגלה ערופה דדרש ויצאו כמו שדרש וסמכו בסמיכה פר העלם דבר. אשכחת אמר. ויצאו שנים, זקניך שנים, ושופטיך שנים, אין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד, אחד הרי כאן שבעה, ולא חמישה. מה מקיים רבי שמעון זקניך ושופטיך? זקניך שהן מיוחדים שבשופטיך סנהדרין גדולה. תני רבי אליעזר בן יעקב אומר. זקניך זה בית דין הגדול, ושופטיך זה מלך וכהן גדול. תני, הסמיכות בשלשה, לא סמיכה היא סמיכות? הסמיכה היא סמיכת עגלה ערופה, וסמיכות הן סמיכת דיינים. דתמן קריי למנויה סמיכותא. א"ר אבא. בראשונה היה כל אחד ואחד ממנה את תלמידיו. כגון, רבי יוחנן בן זכאי מינה את רבי אליעזר ואת רבי יהושע. ורבי יהושע את רבי עקיבה. ורבי עקיבה את רבי מאיר ואת ר"ש. אמר רבי עקיבה, ישב רבי מאיר תחילה [דף ו עמוד ב] נתכרכמו פני ר' שמעון. אמר לו רבי עקיבה, דיך שאני ובוראך מכירין כוחר. חזרו חכמים וחלקו כבוד לבית הנשיא. ואמרו, בית דין שמינה שלא לדעת הנשיא, אין מינויו מינוי. ונשיא שמינה שלא לדעת בית דין, מינויו מינוי. חזרו והתקינו שלא יהו ב"ד ממנין אלא מדעת הנשיא, ושלא יהא הנשיא ממנה אלא מדעת ב"ד. תני, בראשונה היו כותבין בשטרי חליצה בנוסח כזה, במותב פלוני ופלוני, חלצה פלנית בת פלוני, לפלוני בר פלוני בפנינו. דקרבית לקדמנא, ושרת סיניה מעיליו ריגליה דימינא, ורקת קדמנא רוקא דמיתחזי לנא על ארעא. ואמרת [דברים כה ט] ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו. תני, בראשונה היו כותבין שטרי מיאונין בנוסח כזה. במעמד פלוני ופלוני, מיאנה פלנית בת פלוני, בפלוני בר פלוני בפנינו ואמרה, לא רעינא ביה, לא שוייהנא ליה, לא צבינא להיתנסבא ליה. אחר כך תקנו שיתבטו בקיצור שפלונית מיאנה בפלוני כדי שלא יטעו ויכתבו נוסח מיעון בגט אמר רבי יוחנן. הקדש שפדיין יותר על דמיו, תפס את הכל. מעשר שני שפדיין יותר על דמיו, לא תפס את הכל לכן מסתמא נשאר בסלע חלק חולין שיכול לחלל עליו. מה בין הקדש מה בין מעשר שני? אמר רבי אימי. שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו. רבי זעירא בעי קומי רבי אימי. נבדק אותו האיש ואמר לא לך נתכוונתי מהו? אמר ליה לכשיבדוק ויתברר שלא התכוון להרבות להקדש אלא שטעה, לא יתפוס ההקדש אלא את השווי. רבי יונה לא שמע את החילוק שחילקנו בן מעשר להקדש בעי. כמאן דאמר מעשר שני כנכסיו, מובן מה ההבדל בן מע"ש להקדש. ברם כמאן דאמר אינם כנכסיו. מה בין הקדש ומה בין מעשר שני? אמר רבי יוסי. לא כן כבר אתאמר טעמא, שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו. אמר רבי יוחנן. הקדש שפדיין ולא הוסיף חומש, הרי זה פדוי. מע"ש שפדיין ולא הוסיף חומש, הרי זה אינו פדוי. מה בין הקדש ומה בין מעשר שני? אמר רבי הילא. הקדש יש לו תובעין אם לא ישלם הגזבר יתבע אותו, לכן לא גזרו. מעשר שני אין לו תובעין יש חשש שלא יתן את החומש לכן גזרו שאינו פדוי. רבי יונה בעי. כמאן דאמר כנכסיו. ברם כמאן דאמר אינו כנכסיו הוא. מה בין הקדש מה בין מעשר שני? אמר רבי יוסי. ולא כבר איתמר טעמא? הקדש יש לו תובעין מעשר שני אין לו תובעין. תנן, ובקרקעות תשעה וכהן: כנגד עשרה כהנים האמורין בפרשה. ויהיו כולם כהנים? ריבוי אחר ריבוי למעט. ויהיו כולן ישראל? אין הפרשה יוצאה בלא כהן שהרי בכל זאת כתוב כהן עד כדון במקדיש גופה של שדה. מה הדין אם אמר דמי שדי עלי האם גם שם שמין בעשרה ואחד כהן? נישמענה מן הדא דתני, ערכים המיטלטלין בשלושה. ויש ערכים שאין מיטלטלין הרי תמיד את הערך משלמים בכסף? ר' יעקב בר אחא ור"ש בר אבא אמרו בשם ר' חנינה. האומר הרי ערכי עלי ובא לסדרו מן הקרקע, שמין לו בעשרה. מן המיטלטלין, שמין לו בשלשה. מכאן שאם בא לגבות ממיטלטלים אף שחייב ערך של אדם, די בשלושה. אם כן אף בדמי שדי יהיה די בשלושה.

לא כך אלא **אף האמר דמי שדי עלי שמין בעשרה**. דהאומר הרי ערכי עלי אינו דומה לאומר דמי שדי עלי. שהרי כשאומר ערכי עלי, דמיו ידועים. ולכן אם בא לשלם במטלטלין די בשלושה. אבל האומר דמי שדי עלי, צריך לשום את הקרקע. ולשום קרקע צריך עשרה ואחד מהם כהן. אבל יש הבדל בניהם. אם אמר הרי עלי מאה מנה להקדש, שמין לו בג' ואם אין לו, ממתינים לו לכשיעשיר ונידון בהשג יד. וצריך ליתן עד שישלים מאה מנה. בערכין ובאומר דמי שדה עלי אם היה עני בשעת נדר ולא נתן אלא סלע אינו צריך ליתן יותר אפילו העשיר אחר כך. תני, עבדים ושטרות ומיטלטלין אין להם איגרת ביקורת. מהו איגרת ביקורת? ר' יודה בר פזי אמר אכרזה. מ"ט? עולא בר' ישמעאל אמר, עבדים שלא יברחו. שטרות ומיטלטלין שלא יגנבו. ר' אבא בר כהן בעא קומי ר' יוסה. לית הדא אמרה שעבדים נפדין בג' שהרי אם נצריך עשרה עד שיאספו עשרה העבדים יברחו? א"ל אין. א"ל והא תנינן ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן? [דף ז עמוד א] א"ל אדם דהכא בן חורין הוא שאמר דמי עלי. תנן התם. שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל. רבן שמעון בן גמליאל אומר מכרן קיים אם כן מה כח בית דין יפה. אבל אם עשו איגרת ביקורת אפי' מכרו שוה מנה במאתים וכו' מכרן קיים. אמר חנינה בר שלמיה בשם רב. אתא עובדא קומי רבי. שמכרו הדיינים בפחות משתות ורצה לפסוק כרבנן דמכרן בטל. אמר לו ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' אלעזר בן פרטא. רבי, לא כך לימדתי בשם זקינו, אלא א"כ עשו איגרת ביקורת? וחזר ביה ועבד כרשב"ג: פסקא. דיני נפשות בעשרים ושלשה. ר' אבהו שאל. שור הנסקל כרבי מאיר, דאמר נערה מאורסה מפסדת כתובתה בשלושה ונסקלת בעשרים ושלשה. מהו ליתן הכסף בשלושה ויסקל בעשרים ושלשה? אמר ליה רבי יוסי בי רבי בון. שור הנסקל כולו ממון הוא, שאף מיתת הבהמה אינה אלא הפסד ממון וגזירת הכתוב הוא שיוסקל בעשרים ושלשה, ואין להחמיר בכופר שיהיה ביותר משלושה. אגנטוס הגמון שאל לרבי יוחנן בן זכאי. כתיב [שמות כא כט] השור יסקל וגם בעליו יומת. אמאי גם בעליו יומת? אמר ליה שותף ליסטים כליסטים. וכשיצא אמרו לו תלמידיו. רבי, לזה דחיתה בקנה. לנו מה את משיב? אמר להן כתיב [שמות כא כט] השור יסקל וגם בעליו יומת. כמיתת הבעלים כן מיתת השור. הקיש מיתת בעלים למיתת השור. מה מיתת בעלים בדרישה וחקירה ובעשרים ושלשה, אף מיתת השור בדרישה וחקירה ובעשרים ושלשה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק א הלכה ג

מתני': אין דנין, לא את השבט, ולא את נביא השקר, ולא את כהן גדול, אלא בבית דין של שבעים ואחד. ואין מוציאין למלחמת הרשות, אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד. ואין מוסיפין על העיר ועל העזרות, אלא על פי בית דין של שבעים ואחד. ואין עושין סנהדריות לשבטים, אלא בבית דין של שבעים ואחד. ואין עושין עיר הנדחת, אלא בבית דין של שבעים ואחד. אין עושין עיר נדחת בספר, ולא שלש עיר נדחת. אבל עושין אחת או שתיים:

גמ': תנן, אין דנין, לא את השבט, ולא את נביא השקר, ולא את כהן גדול, אלא בבית דין של שבעים ואחד. איתא חמי. אפילו שנים לאו דווקא שנים אלא כמה אנשים בעיר הנדחת אין דנים אלא בבית דין של שבעים ואחד, לא כל שכן שבט? אמר רבי מתניה, בנשיאי שבטים היא מתניתא שגם נשיא שבט דנים בשבעים ואחד. ר' אליעזר אמר. בבאים לדון דיני ממונות בין השבטים כגון בחורש שבין שני שבטים היא מתניתא. תנן, ולא את נביא השקר אלא בבית דין של שבעים ואחד. מ"ט? אמר ר' זירא. נאמר כאן בזקן ממרא [דברים יז יב] והאיש אשר יעשה בזדון, ונאמר להלן בנביא שקר [שם יח כב] בזדון דברו הנביא. מה זדון שנאמר להלן בזקן ממרא, בשבעים ואחד דכתיב וקמתה ועליתה וכו'. אף זדון שנאמר כאן בנביא השקר בשבעים ואחד. אמר ר' חזקיה נאמר כאן בזקן ממרא [שם יז י] ועשיתה על פי הדבר אשר יורוך. ונאמר להלן [שם יח כב] אשר ידבר הנביא בשם ה'. מה דיבר שנאמר להלן בזקן ממרא נידון בשבעים ואחד. אף דיבר שנאמר כאן בנביא השקר נידון בשבעים ואחד: פסקא. תנן התם, אין מוציאין למלחמת הרשות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד ואין מוסיפים על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של ע"א ובשתי תודות ובשיר. ר' יהודה אומר

כתחילה דכתיב [שמואל ב כד יט] ויעל דוד בדבר גד. זה מלך ונביא **וכתיב** [דברי הימים ב ג א] ויחל שלמה לבנות את בית ה' אלהי ישראל בהר המוריה אשר נראה לדוד אביו. **אשר נראה**, אלו אורים ותומים. לדוד אביו, זה סנהדרין. **דכתיב** [דברים לב ז] שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. **מנין שבשיר? דכתיב**. [דף ז עמוד ב] [נחמיה יב לב] וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה וכו' וילכו **אחריו בכלי שיר**. תודות **מנין? דכתיב**. [שם לא] ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלכות לימין מעל החומה לשער האשפות. אמר רבי שמואל בר יודן **למה לא כתיב מהלכות אלא תהלכות?** אלא בניטלות על ידי אחר **שלא היו אלא לחמי תודה**. רב הונא בר חייה בשם רב, מייתי לה **מדבר תורה דכתיב** [שמות כה ט] ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת כל כליו וכן תעשו. כן תעשו לדורות. משה, זה מלך ונביא. אהרן, אילו אורים ותומים. [במדבר יא טז] אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, זה סנהדרין. **דכתיב** [דברים לב ז] שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. **מנין שבשיר? דכתיב**, וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה וכו' וילכו **אחריו בכלי שיר**. תודות **מדכתיב**. ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלכות לימין מעל לחומה לשער האשפה. אמר רבי שמואל בר יודן **למה לא כתיב מהלכות אלא תהלכות?** אלא בניטלות על ידי אחר **שלא היו אלא לחמי תודה**. כיצד היו מהלכות? ר' חייה רבה ורבי שמעון בר רבי. חד אמר, זו כנגד זו. וחרנה אמר, זו אחר זו. ושניהן מקרא אחד דורשין. **דכתיב**, [נחמיה יב לח] והתודה השנית ההולכת **למולא** ואני אחריה. מאן **דאמר** זו כנגד זו דורש את המלה למול, כנגד, **דכתיב**, והוא יושב ממולי. ומאן **דאמר** זו אחר זו, **מדכתיב** [ויקרא ה ח] ומלק את ראשו ממול ערפו מאחוריו. **מאן דאמר** זו אחר זו נמצא כל מקום ומקום מתכפר בתודה אחת, ומאן **דאמר** זו כנגד זו, נמצא כל מקום ומקום מתכפר בשתי תודות. מאן **דאמר** זו אחר זו, יאות הא דתנינן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת. **שהחיצונה היא הראשונה ועדיין לא התקדש המקום ונפסלה ביוצא. אבל השניה נאכלת שכבר התקדש המקום**. מאן **דאמר** זו כנגד זו אי זו היא הפנימית? זו שסמוכה לבית המקדש. ומאן **דאמר** זו אחר זו אי זו היא הפנימית? זו שסמוכה לבית דין. אמר ר' יסא בשם רבי יוחנן, על פי נביא נאכלת אחת ואחת נשרפת ואן טעם לדבר. אמר ר' זירא. תניי תמן, אין מוסיפים על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים. נביא יש כאן אורים ותומים למה אני צריך? אשכח תני ר' יהודה אומר צריך אורים ותומים מגזרת הכתוב. א"ר אבהו, אתפלגון רבי יוחנן וריש לקיש. חד אמר, בונין את התוספות לעזרה ואחר כך מקדישין את המקום בשתי תודות. וחרנה אמר, מקדישין את המקום ואחר כך בונין. מאן **דאמר** בונין ואחר כך מקדישין, אין אומרים שרואין את המחיצות כאילו הן עולות היכן שהם יבנו בסוף, ואם אן מחיצות היאך אחת מהן נאכלת. ביקשו להוסיף על היכל, במה מוסיפין? שהרי צריך דבר שנאכל שם, כמו שמקדישין את ירושלים בלחמי תודה שנאכלים בכל העיר. בשתי הלחם שהם קדשי קדשים ונאכלים גם בהיכל בדיעבד. והרי אן שתי לחם אלא בחג השבועות, ואם ישארו למחר הרי נפסלו בלינה ומקדישין ביום טוב? אלא בלחם הפנים. והרי לחם הפנים נאכל בשבת, ואם ישארו למחר הרי נפסלו בלינה ומקדישין בשבת? אלא בלילה במוצאי שבת. ומקדישין בלילה? א"ר יוסי בי רבי בון, במנחת מאפה שאף הם קדשי קדשים ונאכלים גם בהיכל בדיעבד. ניחא בעלייתן מן הגולה, שהקריבו ואח"כ קידשו שהרי מקום המזבח כבר היה קדוש ויכלו להקריב שם. בהכנסתן לארץ במקדש ראשון במה קידשו הרי מקום המקדש לא היה קדוש קדם ולא יכלו להקריב שם? אמר רבי יוסי בי ר' בון, בשתי תודות [דף ח עמוד א] הבאות מנוב וגבעון. אבא שאול אומר, שני ביצעין היו בהר המשחה, תחתונה ועליונה, תחתונה נתקדשה בכל אלו, עליונה לא נתקדשה בכל אלו אלא על ידי עולי גולה שלא במלך ושלא באורים ותומים, תחתונה שהיתה קדושתה גמורה, עמי הארץ נכנסין לשם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני, שהיה חמור בעיניהם מפני שמתודין עליו לפני ה' וגם הוא מעשיר וחברים אוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני, עליונה שלא היתה קדושתה גמורה, עמי הארץ היו נכנסין שם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני, וחברים אין אוכלין שם לא קדשים קלים ולא מעשר שני. ומפני מה לא קידשוה? שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא, ואורים ותומים, ובסנהדרין של ע"א, ובשתי תודות ובשיר. מפני מה הקיפוח חומה אם לא קידשוה? מפני שהיתה תורפת ירושלים שם, שהיתה נוחה ליכבש משם. תנן, ואין עושין סנהדריות לשבטים אלא בבי"ד של ע"א. ומניין שעושים סנהדריות לשבטים? תלמוד לומר [דברים טז יח] לשבטיך ושפטו את העם. תנן, אין עושין עיר הנדחת בספר, ולא שלש עיר נדחת. אבל עושין אחת או שתיים: אמר רבן יוחנן בשם ר' הושעיה, תלתא אמורין. חד אמר, אחת עושין שתיים אין עושין. ומה שנאמר במשנה אין עושין עיר הנדחת בספר, הכוונה שאן עושים בספר כמו בשאר הארץ. שבשאר הארץ עושין שתיים אבל לא שלוש, ובספר אחת ולא שתיים. וחרנה אמר, אפילו שתיים אם היו סמוכות עושין שהם כעיר

אחת. מפוזרות אין עושין. **וחרנה אמר, סמוכות אין עושין כל עיקר אפילו בשאר הארץ, כוון שיווצר שטח גדול ריק.** שמא יפוצו עובדי כוכבים ויבואו לארץ ישראל ויתנחלו שם. ואית דבעי מימר שמא יפוצו ישראל ויבואו לידי קרחה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק א הלכה ד

מתני': סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד, וקטנה של עשרים ושלושה. מניין לגדולה שהוא של שבעים ואחד? שנאמר [במדבר יא טז] אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. ומשה על גביהן, הרי שבעים ואחד. רבי יהודה אומר, שבעים. ומניין לקטנה שהיא של עשרים ושלושה? שנאמר [שם לה כד כה] ושפטו העדה והצילו העדה. עדה שופטת ועדה מצלת, הרי עשרים. ומניין לעדה שהיא עשרה? שנאמר [שם יד כז] עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו יהושע וכלב. ומניין להביא עוד שלשה? ממשמע שנאמר [שמות כג ב] לא תהיה אחרי רבים לרעות, שומע אני שאמר היה עמהן לטובה. ואם כן, למה נאמר [שמות כג ב] אחרי רבים להטות? לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה. הטייתך לטובה על פי עד אחד. ולרעה על פי שנים. אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד הרי עשרים ושלושה. וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין? מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר, מאתים ושלושים כדי שרי עשרות:

גמ': **מנין שכל דבר שבקדושה לא יהיה אלא בעשרה? ר' אבא ור' יסא אמרו בשם ר' יוחנן.** נאמר כאן [ויקרא יט ב] **דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרתה אליהם קדשים תהיו.** ונאמר להלן [במדבר יד כז] עד מתי לעדה הרעה הזאת. מה עדה האמורה להלן עשרה אף כאן עשרה. **רבי סימון אמר.** נאמר כאן [ויקרא כב לב] **ונקדשתי בתוך בני ישראל.** ונאמר להלן [בראשית מב ה] **ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים.** מה תוך שנאמר להלן עשרה, אף כאן עשרה. **א"ל ר' יוסה בי ר' בון** [דף ח עמוד ב] אם מתוך את **למד**, סגין אינון שהרי נאמר בתוך הבאים והם היו הרבה. אלא נאמר כאן **ונקדשתי בתוך בני ישראל.** ונאמר להלן [בראשית מב ה] **ויבאו בני ישראל בתוך הבאים לשבור אוכל.** מה בני ישראל שנאמר להלן עשרה, אף כאן עשרה: פסקא ומניין להביא עוד שלשה כו'. תני, אמר רבן שמעון בן גמליאל. בראשונה לא היו חותמין על כתובת נשים כשירות, אלא כהנים לויים וישראלים משיאין לכהונה. א"ר יוסי. בראשונה לא היתה מחלוקת בישראל. אלא סנהדרין של שבעים ואחד היתה יושבת בלשכת הגזית. ושני בתי דינין של **שלושה** שלשה היו יושבין, אחד בחיל ואחד בהר הבית. ובתי דינין של שלשה ועשרים היו יושבין בכל עירות ארץ ישראל. צריך אחד מהן לשאול דבר הלכה. היה בא ושואלה בבית דין שבעירו. אם שמעו, אמרו לו. ואי לא, היה הוא ומופלא שלהן באין ושואלין אותה בבית דין הסמוך לעירו. אם שמעו, אמרו להן. ואי לא, הוא ומופלא שלהן באין ושואלין אותה בבית דין שבהר הבית. אם שמעו אמרו להן ואי לא היה הוא ומופלא שלהן באין ושואלין אותה בבית דין שבחיל. אם שמעו אמרו להן. ואם לאו, היו אילו ואילו מתכנסין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית, שמשם תורה יוצאה ורווחת לכל ישראל. שנאמר [דברים יז י] מן המקום ההוא אשר יבחר ה' וגו'. סנהדרין שבלשכת הגזית אף על פי שהיתה של שבעים ואחד, לא היו פחותין מעשרים ושלושה. צריך אחד מהן לצאת היה מסתכל. אם יש שם עשרים ושלושה היה יוצא. ואם לאו לא היה יוצא. והיו יושבין מתמיד של שחר, עד תמיד של בין הערבים. ובשבתות ובימים טובים, היו יושבין בבית המדרש שבהר הבית שלא יראה כאילו הם יושבים לדון. נשאלה הלכה. אם שמעו, אמרו להן. ואי לא, עומדין על המניין. רבו המזכין, זיכו. רבו מחייבין, חייבו. רבו המטהרין, טיהרו. רבו המטמין, טמאו. שמשם תורה יוצאה ורווחת לכל ישראל. משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו רביהן כצורכן. רבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות. ומשם שולחין בכל עירות שבארץ ישראל. וכל מי שהיו מוצאין אותו חכם, עניו, שפוי שקט, עין טובה, נפש שפלה, רוח נמוכה, לב טוב, יצר טוב, חלק טוב. היו מושיבין אותו בבית דין **שבעירו. ואחר כך בבית דין שבהר הבית, ואחר כך בבית דין שבחיל, ואחר כך בבית דין הגדול שבלשכת הגזית.** סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה. והנשיא היה יושב באמצע, כדי שיהו רואין אותו

ושומעין קולו. א"ר אלעזר בי רבי צדוק. כשהיה רבן גמליאל יושב ביבנה. היה אבא ואחיו יושבין מימיו, וזקנים משמאלו מפני כבוד הזקן. כמה הן שופטי ישראל? שבע ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות. שרי אלפים שש מאות. שרי מאות ששה אלפים. ושרי חמשים שנים עשר אלף. שרי עשרות ששים אלף. נמצאו שופטי ישראל שבעה ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות. תנן, וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין? מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר, מאתים ושלושים כדי שרי עשרות. מה טעמא דרבנן? והוא שיהא שם בית דין של עשרים ושלושה. ושלוש שורות של עשרים ושלושה תלמידים לפנייהם. כדי להוסיף מהם, הרי תשעים ושנים. ועשרה בטלנים של בית הכנסת, הרי מאה ושנים והנידונים, הרי מאה וארבעה. והעדים, הרי מאה וששה. וזוממיהם, הרי מאה ושמונה. וזוממי זוממיהם, הרי מאה ועשרה. וחזן, מאה ואחד עשר. ושני סופרים, מאה ושלושה עשר. ושמש, מאה וארבעה עשר. שני גבאי צדקה, מאה וששה עשר. גבאי שלישי לחלוקת הצדקה, מאה ושבעה עשר. רופא, לבלר, ומלמד תינוקות, ביחד מאה ועשרים. תני רבי אומר מאתים שיבעים ושבעה מה טעמא דרבי? כדי שיהא שם שנים עשר סנהדריות של שנים עשר שבטים ומשה על גביהן. דבר תקנה עשה משה. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא [במדבר ג מ] פקוד כל בכור זכר בבני ישראל. היו שם עשרים ושתים אלף מאתים שבעים ושלוש בכורות ורק עשרים ושתים אלף לויים. אמר לו הקב"ה [במדבר ג מו, מז] ואת פדויי השלושה והשבעים ומאתים העדפים על הלויים מבכור בני ישראל ולקחתה חמשת חמשת שקלים לגלגלת בשקל הקדש תקח עשרים גרה השקל. אמר, אי זה מקבל עליו ליתן חמשה שקלים לגולגולת? מה עשה? נטל שנים ועשרים אלף פיטקין, וכתב עליהן בן לוי. ורע"ג פיטקין, כתב עליהן חמשת שקלים. והטילן לקלפי אמר להו, בואו וטלו פיטקיכם. כל מי שעלה בידו בן לוי. היה אומר לו כבר פדאך בן לוי. וכל מי שהיה עולה בידו חמשת שקלים. היה אומר לו, מה אעשה לך, מן השמים הוא. ר' יהודה ור' נחמיה מתיב תנייא לחברייא. ומה תקנה היא זו? שהרי יכולים לטעון כלפי משה אילו כתבתני לוי סילקת. שהרי לא היה מספיק פתקי לוי כנגד כל הלויים ולראשונים שנטלו היה יותר סיכוי להיבחר. אלא כך עשה נטל שנים ועשרים אלף ורע"ג פיטקין וכתב לוי. ורע"ג פתקין כתב עליהן חמשת שקלים והטילן לקלפי. אמר להן בואו וטלו פיטקיכם. כל מי שעלה בידו לוי, אמר לו כבר פדאך בן לוי. וכל מי שעלה בידו חמשת שקלים, היה אומר לו מה אעשה ומן השמים הוא. מתיב תנייא לחברייא. הגע עצמך שעלו כולם לוי? א"ל [דף ט עמוד א] מעשה נס היה גם שהעלו רע"ג מתוכם פתק שכתב עליו חמשת שקלים וגם מסורגין עלו. שאם לא כן, עדיין הייתה להם טענה שיאמרו שלראשונים היה יותר סיכוי להעלות לוי. א"ר שמואל. על דעתיה דתנייא אחורייא, מעשה ניסין, שלא עלו יותר מעשרים ושתים אלף לוי. על דעתיה דתנייא קדמייא, אינו מעשה ניסין שהרי היו רק עשרים ושתים אלף פתקי לוי. א"ל כולהון מעשה ניסין היו, דמסורגין עלו כדי שלא יוכלו לטעון שום טענה. אנטונינות הגמון שאל את רבן יוחנן בן זכאי. כשמונה הלויים בכלל נמצא מספר הלויים חסירין ממספר הבכורות. שהיו שם עשרים ושתים אלף מאתים שבעים ושלוש בכורות ורק עשרים ושתים אלף לויים, אבל כשנמנים בפרט הם יתירין שהרי היו עוד שלוש מאות לויים, ולמה לא פדו את כל הבכורות? אמר ליה, אותן שלש מאות יתירין בכורי כהונה היו. ואין קודש מוציא קודש. כיוצא בו [במדבר יא טז] ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. אמר משה. אם אטול ששה מכל שבט, הרי שבעים ושנים. אם אטול עשרה מששה שבטים, ושנים מחמשה. אי זה שבט מקבל עליו להיות פגום. מה עשה? נטל שבעים פיטקין וכתב עליהן זקן, ושנים חלק והטילן לקלפי. אמר להן, בואו וטלו פיטקיכם. כל שעלה בידו זקן, היה אומר לו מינוך מן השמים. וכל מי שעלה בידו חלק, היה אומר לו ומה אעשה ומן השמים הוא. ר' יודה ורבי נחמיה מתיב תנייא לחברייא. שהרי יכולים לטעון כלפי משה אילו כתבתני זקן סילקת. שהרי לא היה מספיק פתקי זקן כנגד כלם, ולראשונים שנטלו היה יותר סיכוי להיבחר. אלא כך עשה. נטל שבעים ושנים פיטקין וכתב עליהן זקן, ושנים חלקין והטילן לקלפי. אמר להן בואו וטלו פיטקיכם. מי שעלה בידו זקן, אמר לו כבר מינוך מן השמים. ומי שעלה בידו חלק, היה אומר לו ומה אעשה ומן השמים הוא. מתיב תנייא לחברייא. הגע עצמך שעלו כולם זקן? א"ל, מעשה ניסין היה וגם מסורגין עלו שאם לא כן, עדיין הייתה להם טענה שיאמרו שלראשונים היה יותר סיכוי להעלות זקן. א"ר שמואל קשיתיה קומי רבי אבהו. על דעתיה דתנייא אחרייא מעשה ניסים. על דעתיה דתנייא קדמייא אינו מעשה ניסים. א"ל אף לתנייא קדמייא מעשה ניסין היו, שמסורגין עלו. שאל אנטונינוס הגמון לרבן יוחנן בן זכאי משה רבכם או גנב היה או לא היה בקי בחשבון. דכתיב [שמות לח כו] בקע לגולגולת מחצית השקל בשקל הקדש. עשרים וחמש שקל

למנה מנה לחמישים איש, **לשש מאות אלף שלשת אלפים חמש מאות וחמישים**. שנים עשר אלף שבעים ואחד מנה. אין תעבד קינטרא כל כיכר מאה ליטרא מנה, חד מן אישתא שיטת גנב. שהרי גבה מאה ועשרים כיכר, ובנתינת הכסף אתה מוצא רק מאה כיכר שנאמר ומאת כיכר הכסף לצקת את אדני הקדש. ואין תעבדינה שיתין ליטריין מנה לכיכר, פלגא גנב. שהרי גבה מאתים ואחד כיכר. א"ל, משה רבן גיזבר נאמן ובקי בחשבון היה. שמנה של קדש כפול היה, והיה שוה חמישים שקל. נמצא שהכיכר מאה ועשרים מנה של חול. דכתיב [שם כט] ונחשת התנופה שבעים ככר ואלפיים וארבע מאות שקל. הרי ואלפיים וארבע מאות שקל סלקין תשעין ושית מנה שהרי יש עשרים וחמשה שקלים למנה, ואם יש שישים מנה בכיכר היה צריך לאמר שבעים ואחד כיכר ותשע מאות שקל, ואיתעביד ליה פרוטרוט. מכאן ראינו שכיכר של קדש היה כפול משל חול והיה בו מאה ועשרים מנה. א"ל משום דלא סליק קינטירא לא הגיעה לכיכר כי כיכר שווה מאה מנה ואין תימר דסלק קינטירא כי כיכר שווה שישים מנה פלגא גנב. א"ל והכתיב [שם כח] ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים. והי"ד לון סלקין שבעים וחד ליטריין מנה, ואם הכיכר שישים מנה היה צריך לכתוב כיכר ואחד ועשר שקלים, ואת עביד ליה פרוטרוט. א"ל משום דלא סליק קינטירא לא הגיעה לכיכר כי כיכר שווה מאה מנה ואין תימר דסלק קינטירא כי כיכר שווה שישים מנה פלגא גנב. [דף ט עמוד ב] אמר ליה והכתיב [יחזקאל מה יב] והשקל עשרים גרה. עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל יחד שישים שקל המנה יהיה לכם. מכאן שככרו של הקדוש ברוך הוא כפול היה. שהרי מנה של חול עשרים וחמש, שקלים ושל קדש חמישים כפול. אלא שהוסיפו עליהם שיטת נמצאו שישים. אמר ליה גיזבר נאמן ובקי בחשבון היה:

הדרן עלך פרק דיני ממונות

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ב הלכה א

מתני': כהן גדול דן ודנין אותו. מעיד ומעידין אותו. חולץ וחולצין לאשתו ומייבמין לאשתו. אבל הוא אינו מייבם, מפני שהוא אסור באלמנה. מת לו מת. אינו יוצא לאחר המיטה, אלא הן ניכסין והוא נגלה. הן ניגלין והוא נכסה. ויוצא עמהן עד פתח העיר, דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר, אינו יוצא מן המקדש. שנאמר [ויקרא כא יב] ומן המקדש לא יצא:

גמ': תנן, כהן גדול דן ודנין אותו. ניחא דן. אבל למה דנין אותו? הרי זה פחיתות כבוד, וימנה ליה אנטלר מורשה. הגע עצמך שנפלה לו שבועה. ואנטלר יכול להתחייב בשבועה במקומו? וכיוון שאין המורשה יכול להשבע במקומו, וחייב הוא לבא לדין להשבע, אף שאר הדין עושה בעצמו. דיני ממונות שלו בכמה? בשלושה או בעשרים ושלושה? האם הוא ככל אדם שנידון בשלושה. או שכשם שהשתנה דינו משאר העם בדני נפשות שנידון בשבעים ואחד. אולי גם בדני ממונות השתנה לעשרים ושלושה. נישמענה מהדא דתנן, אין מלך יושב בסנהדרין, ולא מלך וכהן גדול יושבין בעיבור. ר' חנינה ור' מנא. חד אמר, אין המלך יושב בסנהדרין מפני החשד שמאימת המלך ישתתקו ויתעוות הדין. ולא בעיבור מפני החשד. מלך שיאמרו משום אפסנייה הוא דעביד. שמחלק שכן לחיילותיו כך וכך לשנה, ונוח לו שיהיו כל השנים מעוברת. וכה"ג אינו רוצה שתתעבר השנה מפני הצינה. שצריך לטבול ולקדש ביה"כ חמש טבילות ועשרה קידושין. ואינו רוצה שתתעבר השנה. וחד אמר, לא מלך וכהן גדול יושבין בעיבור, שאין כבוד המלך וכה"ג לישב בשבעה. תא חמי. בשבעה אין כבודו לישב, לא כל שכן בשלושה. הדא אמרה דיני ממונות שלו בעשרים ושלושה. א"ר אלעזר. כהן גדול שחטא, מלקין אותו ואין מעבירין אותו מגדולתו. אמר רבי מנא כתיב [ויקרא כא יב] כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני ה' כביכול מה אני בגדולתי אף אהרן בגדולתו. אמר רבי אבון כתיב [שם ח] קדוש יהיה לך כביכול אני בקדושתי אף אהרן בקדושתו. ר' חנינה כתובא הסופר ור' אחא אמרו בשם ריש לקיש. כהן גדול שחטא, מלקין אותו בבית דין של שלושה. אין תימר בעשרים ושלושה, נמצאת עלייתו ירידתו, שהרי במקום להתבייש בפני שלושה, התבייש בפני עשרים ושלושה. וריש לקיש אמר, נשיא שחטא מלקין אותו בב"ד של שלושה. מה מחזירין ליה לתפקידו אחר שלוקה? א"ר חגי.

משה, אין מחזרין ליה, **דאם יחזירהו**, קטל לון **על שהילקוהו**. שמע ר' יודן נשייא וכעס. שלח גנתן שומרים למיתפוס לריש לקיש, טרפון הבריה אותם. ערק לדא מוגדלא מיגדל ואית **דאמרין** להדא כפר חייטא. למחר סלק ר' יוחנן לבית וועדא, וסלק רבי יודן נשיא לבית וועדא. א"ל, למה לית מרי אמר לון מילא דאורייתא? שרי טפח בחדא ידיה. א"ל, ובחדא ידה טפחין? א"ל לא. ואף בלא בן לקיש לא **אומר דברי תורה**. [דף י עמוד א] א"ל. אלא אנו מפתחה היכן הוא המפתח לפיך? א"ל בהדא מגדלא. א"ל למחר אנא ואת ניפוק לקדמיה. שלח ר' יוחנן גבי ריש לקיש. עתיד לך מילה דאורייתא, דנשייא נפיק לקדמך. נפק לקדמון **ואמר**, **דוגמא** דידכון דמייא לבירייתכון. **דכד** אתא רחמנא למיפרוק ית ישראל, לא שלח לא שליח, ולא מלאך, אלא הוא בעצמו. דכתיב [שמות יב יב] ועברתי בארץ מצרים. הוא וכל דרגון ידיה. א"ל, ומה חמית מימר הא מילתא **דנשיא שחטא ולקה אין מחזירים אותו**. אמר לון, מה אתון סברין. מה **דאנא** דחיל מינכון, הוינא מנע אולפניה דרחמנא? **הרי אמר** ר' שמואל בר רב יצחק [שמואל א ב כד] אל בני כי לא טובה השמועה **אשר אנכי שומע מעבירים עם ה'.** **מכאן לגדול שחטא עם ה' מעבירין אותו ומפרסמין חטאו, ואין חוששין מפני היראה והכבוד.** תנן, כהן גדול פורם מלמטן שכיוון שעל בגדי כהונה נאמר ובגדיו לא יפרום גזרו חכמים שגם על בגדים פרטיים לא יקרע כמו כולם, **וההדיוט מלמעלן.** **אמר רבי אלעזר** בשם כהנא, למעלן. למעלן מקנה שפה. למטן, למטן מקנה שפה. ר' יוחנן אמר למטן ממש **בשפת חלוקו**. ר' יוחנן סלק למבקר לר' חנינה. גו איסטרטה בדרך שמע דדמך. אמר **לשליחו**, ואייתי מנוי טבייא דשובתא ובזעיה. ר' יוחנן פליג על ר' יודן בתרתי. אחד **דרבי יהודה אמר שאין קורע אלא על רבו מובהק**, ורבי יוחנן קרע על רבי חנינה אף שלא היה רבו מובהק. והדבר השני דר' יהודה סובר שקורעים על כל המתים מקנה שפה. ורבי יוחנן סבר שאין צריך להבדיל קנה שפה. כ"י דתנינן **תמן, כהן גדול פורם מלמטן** שכיוון שעל בגדי כהונה נאמר ובגדיו לא יפרום גזרו חכמים שגם על בגדים פרטיים לא יקרע כמו כולם, **וההדיוט מלמעלן.** **אמר רבי אלעזר** בשם כהנא, **למעלן, למעלן מקנה שפה.** **למטן, למטן מקנה שפה.** **רבי יוחנן אמר, למטה ממש.** ואתיא דרבי אלעזר בשם כהנא, כר' יודה. אין כרבי יודה לא יפרום כל עיקר שהרי לר"י למטה אינו כלום? **מאי כדון?** באמת ר"א לא סובר כרבי יהודה אלא כר"מ שגם אם אינו מבדיל קנה שפה נקרא קריעה. **ולא אתייתא דא** אלא על אביו ועל אמו כר' מאיר. דתני על כל המתים אין מבדיל קנה שפה אלא על אביו ועל אמו דברי ר' מאיר. ר' יודן אומר כל קרע שאינו מבדיל קנה שפה הרי זה קרע של תפלות. מאי כדון? חומר הוא בכהן גדול שאפילו על אביו ואימו לא יהא מבדיל קנה שפה. כהן גדול מקריב און ולא אוכל דברי ר"מ. ר' יהודה אומר **עובד כל אותו היום.** ר"ש אומר, גומר כל העבודה שיש בידו ובא לו. בין ר' מאיר לר"ש חדא חילוק אחד. **דלר"ש כששמע שמת לו מת והוא בתוך העבודה, גומר עבודה שבידו. אבל לא יתחיל, ואלו לר"מ מקריב אפילו בתחלה.** בין רבי יודא לר"ש חדא. **דלר' יודה מקריב כל אותו יום.** ולר"ש אחר שגמר עבודה שהיתה בידו שוב אינו מקריב. בין ר"מ לר' יודה הכנסה. **דלר"מ דוקא אם לא יצא מן המקדש מקריב אפי' בתחלה. אבל אם יצא, אינו נכנס.** ור' יהודה סבר, כל אותו היום ואף על פי שלא היה במקדש נכנס לכתחילה ומקריב. ר' יעקב בן דסאי אומר, להפסיק עבודה ביניהן. דר' מאיר אומר. היה בפנים ונהיה און, היה מפסיק עבודתו ויוצא. ופשיטא שאם היה בחוץ ונעשה און, שלא היה נכנס. ר' יהודה אומר. היה בפנים היה נכנס **ועובד אפילו לכתחילה.** היה בחוץ, לא היה נכנס. ר"ש אומר, גומר כל העבודה שיש בידו ובא לו. **אמר ר' יוסי בי ר' בון** בשם רב הונא. **מתניתא מסיע לרבי יעקב, דתני, ומן המקדש לא יצא.** עמהן אין יוצא אבל יוצא הוא אחריהן. הן ניכסין והוא נגלה ויוצא עמהן עד פתח העיר דברי רבי מאיר. ר' יודן אומר אינו יוצא מן המקדש שנאמר ומן המקדש לא יצא. יצא לא היה חוזר. **אמר ר' אבהו בשם ר' אלעזר**, אין אנינה אלא למת בלבד, דכתיב [ישעי' ג כו] ואנו ואבלו פתחיה. התיב ר' חייא בר אדא, והכתיב [שם יט ח] ואנו הדיגים ואבלו כל משליכי ביאור חכה רואים שאוננים אף על הפסד ממון? **א"ר חיינא** [דף י עמוד ב] כיני מתניתא, אין אנינה שגזרו עליה טמאה ואסור לאכול בקדשים עד שיטבול, אלא למת בלבד. אי זו היא אנינה שאסור בקדשים? משעת מיתה ועד שעת קבורה, דברי רבי. וחכמים אומרים כל היום כולו. **אשכח קלת וחמרת על דרבי, קלת וחמרת על דרבנן. קלת על דרבי, במת ונקבר בשעתו. דעל דעתיה דרבי, אינו אסור אלא אותה שעה בלבד. על דעתיה דרבנן אסור כל היום כולו. קלת על דרבנן, מת ונקבר לאחר שלשה ימים. דעל דעתיה דרבנן, אסור כל אותו היום, שרק ביום הקבורה חלה אנינות.** על דעתיה דרבי, אסור עד שלשה ימים שהיה און עד רגע הקבורה. אתא רבי אבהו ואמר בשם רבי יוחנן ורב חונה דתריהון אמרין, מודה רבי לחכמים שאם לא נקבר באותו יום, אינו אסור אלא אותו היום שמת בו בלבד. **שלא אמר רבי דבריו להחמיר**

אלא רק להקל. ותני כן. רבי אומר לרבי יהודה שסובר שאנינות נמשכת אף בלילה, תדע לך שאין אנינות הלילה תורה, שהרי אמרו, אונן טובל ואוכל פסחו לערב. **וקשה על רבי שהרי מהמשנה הזו משמע שאנינות יום אפילו אחרי הקבורה עשו אותה תורה. שהרי אמרו שאוכל בערב משמע שאם היה צריך לאכול ביום היה אסור?** אמר רבי יוסי בי רבי בון בשם רב חסדא, תיפתר בשנקבר עם דימדומי החמה, ולית שמע מינה כלום.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ב הלכה ב

מתני': וכשהוא מנחם את אחרים. דרך כל העם עוברין זה אחר זה, והממונה ממצעו בינו לבין העם. כשהוא מתנחם מאחרים. כל העם אומרים לו אני כפרתו, והוא אומר להן תתברכו מן השמים. וכשמברין אותו. כל העם מסובין על הארץ, והוא מיסב על הספסל:

גמ': הדא אמרה, ספסל אין בו משום כפיית המיטה. אבל במיטה אפילו כהן גדול חייב בכפיית המיטה. תני, אין מוציאין את המת סמוך לקרית שמע, אלא אם כן הקדימו שעה אחת או איחרו שעה אחת, כדי שיקראו ויתפללו. והתנינן, קברו את המת וחזרו. **אם יכולים להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו וכו'?** רואים שהוציאו את המת סמוך לזמן ק"ש תיפתר באינון דהוון סברין דאית בה עונה להוציאו ולקברו קודם ק"ש, ולית בה עונה. תני, **הסופד** וכל העסוקין בהספד, מפסיקין לקרית שמע ולא לתפילה. מעשה היה והפסיקו רבותינו הן לקרית שמע והן לתפילה. [דף יא עמוד א] והתנינן אם יכולין להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה יתחילו, ואם לאו לא יתחילו לקרות. והרי אמרת שאפילו בתוך ההספד מפסיקים לק"ש? מתני' ביום ראשון, מה דתני **שמפסיקים** ביום שני. א"ר שמואל בר אבדומא. זה שנכנס לכנסת ומצאן עומדין לתפילה. אם יודע שיכול לגמור עד שלא יתחיל שליח ציבור לענות אמן, יתפלל. ואם לאו, אל יתפלל. באי זה אמן אמרו? תרין אמורין. חד אמר, של האל הקדוש. וחד אמר, של שומע תפילה. **ולא פליגי כאן בשבת כאן** בחול. תני, ר' יהודה אומר. היו כולן עומדין בשורה, **הבאים** משום כבוד שראו ניחום אבלים ובאו אף שאינם מכירים את הנפטר חייבין, משום אבל פטורין. ירדו לספד. הרואין פנים פטורין, ושאין רואין פנים חייבין. והדא דתנינן כשמנחם אחרים כל העם עוברין זה אחר זה והממונה ממצעו בינו לבין העם דמשמע שהאבלים עומדים והמנחמים עוברים כמשנה הראשונה. והא דתנינן הפנימין פטורין והחיצונין חייבין כמשנה אחרונה דמשמע שהמנחמים עומדים והאבלים עוברים. א"ר חנינה בראשונה היו משפחות עומדות, והאבילין עוברין. משרבת תחרות בציפרין, התקין ר' יוסי שיהיו משפחות עוברות והאבילים עומדין. אמר ר' שמואל דסופפתא. חזרו הדברים ליושן

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ב הלכה ג

מתני': מלך לא דן ולא דנין אותו. לא מעיד ולא מעידין אותו. לא חולץ ולא חולצין את אשתו. לא מייבם ולא מייבמין את אשתו. רבי יהודה אומר, אם רצה לחלוץ ולייבם זכור לטוב. אמרו לו, אם רצה אין שומעין לו. ואין נושאים את אלמנתו. רבי יהודה אומר, נושא הוא המלך אלמנתו של מלך. שכן מצינו בדוד שנשא אלמנתו של שאול. שנאמר [שמואל ב יב ח] ואתנה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחקיך:

גמ': **תנו, המלך לא דן.** והכתיב [שם ח טו] ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. **ואת אמר הכן?** בבבלי נאמר בימי ינאי גזרו על מלכי ישראל **והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה, וצדקה אין משפט.** אמור מעתה. היה דן הדין זיכה הזכיי וחייב החייב. אם היה החייב עני, היה נותן לו משלו. נמצא עושה דין לזה וצדקה לזה. ר' אומר היה דן וזיכה הזכיי וחייב החייב. מעלה עליו המקום כאילו עשה צדקה עם

החייב, שהוציא גזילה מידו. **תנן**, ולא דנין אותו. **מ"ט**? על שם [תהילים יז ב] מלפניך משפטי יצא. **אמר ר' יצחק בשם רבי**. המלך וצבור נידונין לפניו בכל יום, שנאמר [מלכים א ח נט] לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו. **תנן**, ר' יודן אומר. אם רצה לחלוץ ולייבם, זכור לטוב. אמרו לו. אם אומר את כן, נמצאת פוגם כבוד המלך **שיחלוץ ותירוק בפניו, וכל שאינה בת חליצה אינה בת יבום. ואינו יכול למחול דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. תנן**, אין נושאת לא אלמנתו ולא גרושתו של מלך. **מ"ט**? על שם מה שנאמר בפילגשי דוד שבא עליהן **אבשלום** [שמואל ב כ ג] ותהיינה צרורות עד יום מותן אלמנות חיות. ואם היו מותרות להדיט ודאי היה דוד מגרשם **אמר ר' יודה בר פזי** בשם ר' פזי **שאמר** בשם ר' יוחנן. מלמד שהיה דוד **מקלען ומקשטן** ומכניסן לפניו בכל יום ואומר ליצרו הרע תאבתה דבר האסור לך בת שבע. חייך שאני מתאיבך דבר המותר לך שלא נאסר על דוד בביאת אבשלום דאנוסות היו והחמיר על עצמו. רבני דקיסרין אמרין. אסורות ממש היו **שנבעלו להדיט**. ומה כלי הדיט שנשתמש בהן הדיט, אסור למלך להשתמש בו. כלי המלך שנשתמש בהן הדיט אינו דין שיהא המלך אסור לשמש בהן? **תנן**, ר' יודן אומר. נושא המלך אלמנות המלך, שמצינו בדוד שנשא אלמנות שאול. שנאמר [שמואל ב יב ח] ואתנה לך את בית אדוניך, ואת נשי אדוניך בחיקך. **ואת נשי אדוניך, זו רצפה פילגש שאול. ואת בית אדוניך, אלו מירב ומיכל**. [דף יא עמוד ב] שלשה בנים היו לחצרון **בן פרץ** דכתיב [דברי הימים א ב ט] ובני חצרון ירחמאל ואת רם ואת כלובי, **ורם הוליד את עמינדב. והא ירחמאל קדמוי** והוא הבכור, **ולמה פתח בבני רם?** אלא שנשא אשה גויה להתעטר בה שהיתה בת מלך **לפיכך פגמו הכתוב לסדר תולדותיו לבסוף**. דכתיב [שם כו] ותהיא אשה אחרת לירחמאל ושמה עטרה היא אם **אונם**. שהכניסה **אנינות** לתוך ביתו. **ולכן נפסל מן המלוכה. וכתיב** [שם י] ורם הוליד את עמינדב, ועמינדב הוליד את נחשון, ונחשון הוליד את שלמה, ושלמון הוליד את בועז, ובועז נשא את רות. ונבל חשב שרות אסורה וגם המשפחה של רם נפסלה ולכן משפחת כלב תזכה במלכות. הא נבל אתי מן דכלובי. **וכלובי זה כלב דכתיב, וכלב בן חצרון הוליד את עזובה**. אמר נבל. לית בישראל בר טבין מיוסוס סגין ממני **שלא נתערב זר במשפחתנו**. הדא הוא דכתיב [שמואל א כה ב] ואיש במעון ומעשהו בכרמל, והאיש גדול מאוד. והוא כלובי דאתי מן כלובי. [שם ד] וישמע דוד במדבר כי גוזז נבל **צאנו, וישלח עשרה נערים ויאמר דוד לנערים עלו כרמלה ובאתם אל נבל ושאלתם לו בשמי לשלומי** ואמרתם כה לחי, ואתה שלום ובתך שלום וכל אשר לך שלום. **כה לחי. לקיומא** ברכה להצלחה, שגם לשנה הבאה תזכה לך. **וכתיב יבואו נערי דוד ודברו אל נבל ככל הדברים האלו וינוחו. מאי וינוחו?** א"ר יוסטא בר שונם נעשו מחנה. מכאן לעשרה שנעשו מחנה לענין ארבע דברים שנפטרו במחנה. ויען נבל את עבדי דוד וגו'. ומניין לדיני נפשות שמתחילין מן הצד? תנא שמואל הזקן קומי ר' אחא דכתיב [שם יג ד] ויאמר דוד לאנשיו, **חגרו איש חרבו. ויחגור גם דוד את חרבו**. ומדחגר דוד לבסוף ש"מ שידיני נפשות מתחילין מן הצד. **כתיב, ולאביגיל אשת נבל הגיד אחד מהנערים לאמר, הנה שלח דוד מלאכים מהמדבר לברך את אדונינו, ויעט בהם. מהו ויעט בהם?** אפחון במילין גרש אותם בדברים. [שם יז] ועתה דעי וראי מה תעשי וכ"ו **והנה דוד ואנשיו יורדים לקראתה ותפגוש אותם. מלמד שנתגלתה שוקה והלכו לאורה. ותפגוש אותם. שהוקרו** ראו קרי כולם. [שם כא] ודוד אמר אך לשקר שמרתי וגו' **אם אשאר מכל אשר לו עד אור הבקר משתין בקיר. משתין בקיר זה הכלב. מה עיסקה דכלבא הכא?** **לאמר שאפילו על כלבא לית אנא חייס**. [שם כג] ותרא אביגיל את דוד וגו'. א"ל, מרי דוד. אנא מה עבדית? בניי מה עבדון? בעירי מה עבד? אמר לה מפני שקילל מלכות דוד. אמרה ליה, ומלך אתה? אמר לה, ולא משחני שמואל למלך? אמרה לו, עדיין מוניטה המטבע דמרן שאול קיים, **ושמעך לא יצא עדיין לעולם. כתיב, נבל שמו ונבלה עימו ואני אמתך. מלמד שתבעה לתשמיש. מיד הוציאה כתמה והראת לו. אמר לה, וכי רואין כתמין בלילה?** **אמרה ליה, ולא ישמעו אזניך מה שפיק מדבר. כתמין אין רואין בלילה ודיני נפשות דנין בלילה?** אמר לה, כבר נגמר דינו מבעוד יום. אמרה לו [שמואל א כה לא] ולא תהיה זאת לך לפוקה. א"ר אלעזר פיקפוקי רמזים דברים היה שם. ר' לוי הוה עבר דורש פרשתא. והוה ר' זעירא מפקד לחברייא עלון ושמעון קליה דר' לוי דורש. דלית איפשר ליה דהוא מפקא פרשתא, דלא ריבון חידוש. עאל חד, **נפק ואמר לון. לא אומר אלא דברי אגדה. ושמע ר' זעירא ואמר, אוף באגדתיה אית ריבון. וכך דרש לוי, כתיב לא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול לב לאדוני ולשפוך דם חנם. לפוקה פיקפוקי דברים היה שם. מאי פיקפוקי דברים?** אמרה לו, כד תיפוק פקפוקתך, יהו אומרים עליך שופך דמים את. ולמכשול לב, שנתנבאה ואמרה לו, אתה עומד להכשל באשת איש עם בת שבע. מוטב אחת ולא שתיים. העתידה רבה מן הדא, דמייתי, ומוטב דלא תהא בדא ובדא. ולשפוך דם.

עומד אתה למלוך על ישראל והן אומרים עליך שופך דמים היה. ומה דאת אמר כל המקלל מלכות בית דוד חייב מיתה. **עדיין** מחוסר כסא **מלכות** את. [שמואל א כה לא] וזכרת את אמתך. מלמד שפקרה עצמה, שרמזה לו שיקח אותה לאחר מות בעלה אף שכעת הייתה אשת איש. וכיון שפקרה עצמה, פגמה הכתוב. **דבכל** קריא את קרי אביגיל **בשני יודים**, בר מהדין פסוקא [שם לב] ויאמר דוד לאביגיל ברוך השם וגו'. **מאי** מבוא בדמים? דם נידה ושפיכות דמים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ב הלכה ד

מתני': מת לו מת, אינו יוצא מפתח פלטורין שלו. ר' יהודה אומר, אם רצה לצאת אחר המיטה יוצא. שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו של אבנר. שנאמר [שמואל ב ג לא] והמלך דוד הולך אחרי המיטה. אמרו לו, לא היה הדבר אלא לפייס. וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הדרגש.

[דף יב עמוד א] גמ': הדא אמרה, דרגש יש בו משום כפיית המיטה. דאל"כ למה תנא גבי כה"ג ספסל והכא גבי מלך תני דרגש? אלא ש"מ כה"ג חייב בכפיית המטה אבל מלך אינו חייב. **אבל משום אבל אינו מסב על מטה אלא על דרגש.** אית תניי תני, הנשים מהלכות תחילה והאנשים אחריהם. ואית תניי תני, אנשים תחילה והנשים אחריהם. מאן **דאמר** הנשים תחילה, שהן גרמו מיתה לעולם. מאן **דאמר** האנשים תחילה, מפני כבוד בנות ישראל, שלא יהו מביטין בנשים. והכתיב והמלך דוד הולך אחרי המיטה? אמרו, לא היה דבר אלא לפייס שהיה עובר מצד לצד כדי לפייסם. **מין** דהוה מפייס **לנשייא**, הוה מפייס לגובריא. **ומין** דהוה מפייס לגובריא, הוה מפייס לנשייא. כתיב [שמואל ב ו כ] **וישב דוד לברך את ביתו, ותצא מיכל בת שאול לקראת דוד ותאמר, מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו, כהגלות נגלות אחד הריקים.** מהו אחד הריקים? אמר רבי **אבא** בר כהנא. הריקים שבריקים זו ארכסטס. **אמרה** לו, היום נגלה כבוד בית אבא. אמרו עליו על בית שאול, שלא ראו אותן **מגלים** לא עקב ולא גודל מימיהן. הדא הוא דכתיב [שמואל א כד ד] **ויבא אל גדרות הצאן על הדרך ושם מערה, ויבא שאול להסך את רגליו. ואמר ר' בון בר ר' אלעזר, גדר לפנינו מגדר היה. כתיב** [שמואל א כד ד] **ויבא שאול להסך את רגליו.** הוה חמי ליה משלשל ציבחר ומסלק ציבחר. אמר, ארור **נוגע** בהדין צניעה. הדא **דהו אמר** ליה [שם יא] הנה היום הזה אשר ראו עיניך **ותחס עליך** וגו'. ואחס עליך אין כתוב, אלא ותחס עליך. צניעותך היא חסה עליך. [שמואל ב ו כא] ויאמר דוד אל מיכל וגו'. ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה. שאינן אמהות אלא אימהות. ובמה נענשה? **שלא היה לה בנים דכתיב** [שם כג] **ולמיכל בת שאול לא היה לה וולד.** והכתיב [שם ג ה] **והששי יתרעם לעגלה אשתו? אלא עד יום מותה לא היה לה, אבל ביום מותה היה לה,** שגעת **בשעת לידה** כעגלה ומתה. אין לך אדם בישראל שביזה עצמו על המצות יותר מדוד. מפני מה ביזה עצמו על המצות? שהיו מביטין בארון הברית **בזלזול ואומרים זהו שלא הציל את עמו ונפל בידי פלשתים, והיו מתים.** דכתיב [שמואל א ו יט] **ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' ויך בעם שבעים איש חמישים אלף איש. ר' חנינה ור' מנא. חד אמר ויך בעם שבעים, איש זו סנהדרין. וחמישים אלף, שהיו שקולין כנגד חמישים אלף. וחד אמר, ויך בעם שבעים איש, זו סנהדרין. וחמישים אלף מעם הארץ. כתיב** [תהילים קלא א] **שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני, אם לא שויתי ודוממתי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי.. לא גבה לבי, בשעה שמשחני שמואל. ולא רמו עיני, בשעה שהרגתי את גולית. ולא הלכתי בגדולות, בשעה שהעליתי הארון. ובנפלאות ממני, בשעה שהחזירני למלכותי. אלא אם לא שויתי ודוממתי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי. כהן ינקא דנחית ממעי אימיה, כן הוות נפשי עלי**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ב הלכה ה

מתני': ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד. ופורץ לו דרך ואין ממחין בידו. דרך המלך אין לה שיעור. וכל העם בוזזין ונותנין לפניו, והוא נוטל חלק בראש:

גמ': תנן, ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד. דכתיב [במדבר כז כא] על פיו יצאו ועל פיו יבואו הוא וכל ישראל איתו וכל העדה, וכל העדה אלו סנהדרין: תנן, וכל העם בוזזין ונותנין לפניו, והוא נוטל חלק בראש דכתיב [שמואל א ל כ] כל הצאן והבקר נהגו לפני המקנה ויאמרו, זה שלל דוד. כתיב [דברי הימים א יא יג] הוא היה עם דוד בפס דמים, ופלשתים נאספו שם למלחמה, ותהי חלקת השדה מלאה שעורים. מאי פס דמים? רבי יוחנן אמר, בחקל סומקתה שכוסתה בדם פלשתים. ורבי שמואל אמר, שמשם נפסקו דמים, שיותר לא נלחמו פלשתים בישראל. [דברי הימים א יא יג] כתיב ותהי חלקת השדה מלאה שעורים. וכתיב מלאה עדשים. רבי יעקב דכפר חנן אמר, עדשין היו אלא שהיתה ענבה שלהן יפה כשל שעורים. רבי לוי אמר, אילו הן הפלשתים. שהיו באין למלחמה בגאון זקופין כשעורין, והולכין להן וברחו נמוכין כעדשין. כתוב אחד אומר [דברי הימים א יא יג] ותהי שם חלקת השדה מליאה שעורים וכתיב [שמואל ב כג יא] מליאה עדשים. ר' שמואל בר נחמן אמר [דף יב עמוד ב] שנה אחת היתה. ושני שדות שהתחבאו בהן פלשתים, אחת שעורים ואחת עדשים. וביקש לשורפן אלא שנסתלקה ממנו הלכה. פשיטא ליה שמותר לאביד וליתן דמים. אלא כי כמבעי ליה לאביד שלא ליתן דמים. ואי זה מהן יאבד ואי זה מהן יניח של עדשים או של שעורים. האם יניח של עדשים, דעדשים מאכל אדם ואילו שעורים מאכל בהמה. או של שעורים, דשל עדשים אינה חייבת בחלה, ושל שעורים חייבת בחלה. ועוד דשל עדשים אין עומר בא ממנה, ושל שעורים עומר בא ממנה. ורבנן אמרין שדה אחת הייתה ושני מקרים בשתי שנים היו. ולמה הסתפק בשנה השניה הרי היה לו ללמד משל אשתקד? ואין למדין משנה לחבירתה, שאולי בראשונה היה פיקוח נפש. [דברי הימים א יא יד] ויתיצבו בתוך החלקה ויצילוה. כתוב אחד אומר ויצילוה וכתוב אחד אומר [שמואל ב כג יב] ויצילה. אלא מלמד שהחזירה לבעליה, והיתה חביבה עליו כשדה מליאה כרכום ועל הבעלים נאמר ויצילה. כתיב [דברי הימים א יא יז] ויתאו דוד ויאמר מי ישקיני מים מבור בית לחם וגו'. אמר רבי חייה בר אבא. הלכה נצרכה לו האם מותר לו לעבור עם חייליו בשדות זרועים בדרך למלחמה, ושלח לסנהדרין שבבית לחם והיה צריך לעבור דרך פלשתים וענו לו שהמלך פורץ לעשות לו דרך. ויבקעו שלשה במחנה פלשתים. ולמה שלשה? שאין הלכה מתבררת פחות משלשה [שם יח] ולא אבה דוד לשתות. לא אבה דוד שתיקבע הלכה על שמו, שהמלך פורץ גדר. ויסך אותם לה', אלא קבעה מסכת לדורות בסתמא, שהמלך פורץ לעשות לו דרך. בר קפרא אמר, חג סכות היה, וניסוך מים והיתר במה היה. ויבקעו שלשה. ולמה שלשה? אחד הורג ואחד מפנה הרוגים, ואחד מכניס צלוחית בטהרה. כתוב אחד אומר [שם יח] וינסך אותם לה'. וכתוב אחד אומר [שמואל ב כג טז] ויסך אותם לה'. מאן דאמר ויסך, מסייע לר' חייה בר אבא, שלא מדובר במים, אלא הלכה נצרכה לו ויסך מלשון מסכתא. מאן דאמר וינסך, מסייע לבר קפרא. אמר ר' הונא בשם ר' יוסי, הילכות שבויים נצרכה לו, ששאל האם יפת תאר מותרת לכהן. ר"ש בר רבי אומר, בניין בית המקדש נתאוה ורצה לברר היכן מקום המקדש כדכתיב עד אמצא מקום וגו' הנה שמענוה באפרתה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ב הלכה ו

מתני': לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה. ר' יהודה אומר. מרבה הוא לו, ובלבד שלא יהו מסירות את לבו. ר' שמעון אומר. אפילו אחת והיא מסירה את לבו, הרי זה לא ישאנה. א"כ למה נאמר [דברים יז יז] ולא ירבה לו נשים? דאפילו כאביגיל [שם טז] ולא ירבה לו סוסים, אלא כדי מרכבתו. וכסף וזהב לא ירבה לו, אלא כדי שיתן אפסנייא. וכותב לו ספר תורה לשמו. יוצא למלחמה והוא עמו, נכנס והוא עמו. יושב בדין והוא אצלו. מיסב והוא כנגדו, שנאמר [שם יט] והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו. אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בשרביטו. ואין רואין אותו ערום, ולא כשהוא

מסתפר, ולא בבית המרחץ. שנאמר [שם טו] שום תשים עליך מלך. שתהא אימתו עליך:

גמ': **תנן, לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה. אמר רב כהנא על שם [שמואל ב ג ה] הששי יתרעם לעגלה מכאן שהיו לדוד שש נשים.** ומה כתיב תמן [שם יב ח] ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה: לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו. על שם [שם ח ד] ויעקר דוד את כל הרכב ויותר ממנו מאה רכב. שהם כדי צרכו. וכסף וזהב לא ירבה לו אלא כדי ליתן אפסנייא. **אמר רבי יהושע בן לוי, ובלבד אפסנייא של שנה זו בלבד. כתיב [קהלת ב ב] לשחוק אמרתי מהולל.** אמר רבי אחא. אמר שלמה. [דף יג עמוד א] שלשה דברים ששחקה הזהירה עליהן מידת הדין, חילולתים למד ממה שכתוב מהולל לשון מחולל. לא ירבה לו נשים וכתוב [מלכים א יא א] והמלך שלמה אהב נשים נכריות. ר"ש בן יוחי אמר, **שחטאו היה שאהב ממש לזנות** אבל לא נשאם שסבר שלא אסרה תורה אלא דרך חתנות. חנניה בן אחי ר' יהושע אומר על שם [דברים ז ג] לא תתחתן בהם שסבר שלא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל זנות מותר. ר' יוסי אומר **שכוונתו לשם שמים הייתה שגגירם ונשאם למושכן לדברי תורה ולקרבת תחת כנפי השכינה. וחטאו היה רק שהרבה לו נשים. ר' אליעזר אומר, על שם [נחמיה יג כו] גם אותו החטאו הנשים הנכריות משמע** שלא עבר איסור במה שלקח אותם שלא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל זנות מותר אבל זה גרם שהן החטאו אותו. **אשכח תימר ר"ש בן יוחי וחנניה ור' אליעזר אמרו חדא** שלא עשה איסור אבל לא התכוון לטוב, ור' יוסי פליג על תלתייהון שהתכוון לטוב ועשה איסור. **כתיב לא ירבה לו סוסים.** וכתוב [מלכים א ה ו] ויהי לשלמה ארבעים אלף אורוות סוסים למרכב ושנים עשר אלף פרשים. בטלנים היו. **אבל אם היה לו צורך בהם מותר.** וההדיוט מותר בכולן. **כתיב [דברים יז יז] וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד. וכתוב [מלכים א י כז] ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים.** ולא היו נגבבות? א"ר יוסי בן חנינה אבני עשר אמות ושמונה אמות היו ואי אפשר להרימם. תני ר"ש בן יוחי. אפילו משקלות שהיו בימי שלמה, לא היו של כסף אלא של זהב. ומה טעם [שם כא] אין כסף נחשב בימי שלמה. **כתיב [קהלת ב ב] לשחוק אמרתי מהולל, ולשמחה מה זו עושה. לשחוק אמרתי מהולל, עד כאן דברי שלמה. ולשמחה מה זו עושה, אמר הקדוש ברוך הוא לשלמה הואיל וחיללת דברי מה עטרה עטרת המלכות שנקראת שמחה זו בראשך? רד מכסאי. אמר ר' יוסי בן חנינה באותה שעה ירד מלאך ונדמה כדמות שלמה, והעמידו מכסאו וישב תחתיו. והיה מחזר על בתי כניסיות ובתי מדרשות ואומר [שם א יב] אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם. והוא אמרין ליה, מלכא יתיב על בסילין דידיה, ותימר אני קהלת? והיו מכין אותו בקנה ומביאין לפניו קערה גריסין. באותה שעה אמר [שם ב י] וזה היה חלקי. אית דמרין חוטרא **דידה, ואית דאמרין מכות קניא. אית דאמרין קושרתיה הקערה.** ומי קיטרגו? אמר ר' יהושע בן לוי, יו"ד שבירבה קיטרגו שעבר על שלוש לא ירבה לו. תני ר' שמעון בן יוחי. עלה ספר משנה תורה, ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא **ואמר לפניו.** רבון העולם. כתבת בתורתך, כל דייתיקי שבטלה **מקצתה,** בטלה כולה. והרי שלמה מבקש לעקור יו"ד ממני. אמר ליה הקדוש ברוך הוא. שלמה ואלף כיוצא בו בטילין, ודבר ממך אינו בטל. **אמר ר' הונא בשם ר' אחא. יו"ד שנטל הקדוש ברוך הוא מאמנו שרה, ניתן חציו על שרה, וחציו על אברהם.** תני ר' הושעיה. עלה יו"ד ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא ואמר. רבון העולמים, **למה עקרתני מן הצדקת הזאת.** אמר לו הקדוש ברוך הוא. צא לך, לשעבר היית נתון בשם נקיבה ובסוף תיבה. חייך שאני נותן בשם זכר, ובראש תיבה. **הדא הוא דכתיב [במדבר יג טז] ויקרא משה להושע בן נון יהושע: תנן,** וכותב ספר תורה לשמו. שלא יהא ניאות, לא בשל אביו ולא בשל רבו. ומגיהין אותו מספר עזרה על פי בית דין של שבעים ואחד. יוצא למלחמה והיא עמו, שנאמר [דברים יז יט] והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו. והרי דברים קל וחומר. ומה אם מלך ישראל שהיה עסוק בצרכי ישראל, נאמר בו וקרא בו כל ימי חייו. ההדיוט על אחת כמה וכמה. כיוצא בו נאמר ביהושע [יהושע א ח] והגית בו יומם ולילה. והלא דברים ק"ו. ומה אם יהושע שעוסק בצרכי ישראל, נאמר בו והגית בו יומם ולילה. ההדיוט לא כל שכן? **תנן,** מלך ישראל אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין לא בכתרו ולא בשרביטו, ולא באחד מכל משמשיו. וכשמת, כולן נשרפין לפניו. **שנאמר [ירמיה לד ה] בשלום תמות, ובמשרפות אבותיך ישרפו עליך. תנן,** ואין רואין אותו ערום, ולא כשסתפר, ולא בבית המרחץ. על שם [ישעיה לג יז] מלך ביופיו תחזינה עיניך: רבי חנינה סלק גבי רבי יודן נשייא. נפק לגביה לבוש **כותניתיה.** אמר ליה, חזור ולבוש לגין דידך, משום מלך ביופיו תחזינה עיניך. ר' יוחנן סלק גבי ר' יודן נשייא. נפק לגביה בחלוקא דכיתנא. אמר ליה חזור ולבוש חלוקך דעמרא. משום מלך ביופיו וגו'. מי נפק, א"ל**

אייתי לי עטעמה יועץ. א"ל שלח ואייתי לך מנחם טלמא שהוא ת"ח וזדאי ידע לתת עצות טובות [דף יג עמוד ב] דכתיב [משלי לא כו] ותורת חסד על לשונה. מי נפק, חמא ר' חנינה בר סיוסי מפצע קיסין מבקע עציים. א"ל, רבי, לית הוא כבודך. א"ל, ומה נייעביד ולית לי מאן דמשמשוני. א"ל, אם לא הוה לך מאן דמשמשך, לא הוה לך מקבלה עלך מתמניי. תירגם יוסי מעוני בכנישתא בטיביריה כתיב [הושע ה א] שמעו זאת הכהנים והקשיבו בית ישראל ובית המלך האזינו, כי לכם המשפט. [הושע ה א] שמעו זאת הכהנים. למה לית אתון לעין באורייתא? לא יהבית לכו כ"ד מתנתא? א"ל, לא יהבין לן כלום. [הושע ה א] והקשיבו בית ישראל. למה לית אתון יהבין כ"ד מתנתא דפקידת יתכון בסיני? א"ל, מלכא נסיב כולא. [הושע ה א] ובית המלך האזינו, כי לכם המשפט. לכם אמרתי [דברים יח ג] וזה משפט הכהנים. עתיד אני לישיב עמהן בדין, ולפסקן ולאבדן מן העולם. שמע ר' יודן נשייא, וכעס. דחל וערק. סלקון רבי יוחנן וריש לקיש לפייס ליה. אמרו ליה, רבי. גברא רבא הוא. א"ל, איפשר כל מאן דאנא שאיל ליה הוא מגיב לי? אמרו ליה אין. א"ל, מהו דין דכתיב [הושע ב ז] כי זנתה אמם. וכי שרה אמנו זונה הייתה? א"ל, הכונה למנהיגים של ישראל. כבת כן אמה. כאמה בתה. כדור כן הנשיא, כנשיא כן הדור. כמזבח כהניו. כהנא אמר, כן כגנתה כן גננה. א"ל, לא טב דקליל לי דלא באפוי חד זמן, אלא באפיי תלתא זימנין? א"ל, מהו דין דכתיב [יחזקאל טז מד] הנה כל המושל עליך ימשול לאמר, כאמה בתה. משמע שמעשה האם ניכר בבת וכי אימינו לאה זונה הייתה דכתיב [בראשית לד א] ותצא דינה. א"ל, לפום דכתיב [שם ל טז] ותצא לאה לקראתו שאף היא נהגה שלא בצניעות. פשטין יציאה מיציאה. ר' חזקיה הוה מהלך באורחא פגע ביה חד כותי. א"ל, רבי, את הוא רבהון דיהודאי? א"ל אין. א"ל, חמי מה כתיב [דברים יז טו] שום תשים עליך מלך. אשים אין כתיב, אלא תשים. דאת שוי עלך. אבל אנ זה רצוני:

הדרן עלך פרק כהן גדול

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה א

מתני': דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד, דברי ר"מ. וחכמים אומרים, שני הדיינים בוררין להן עוד אחד:

גמ': תנן, זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד. מ"ט? אמר רבי זירא. מתוך שזה בורר לו דין אחד שסומך עליו שמתוך שביררו מרדף זכותו, וזה בורר לו דין אחד שסומך עליו שמתוך שביררו מרדף זכותו, שני בעלי הדין יהיו מרוצים מפסק הדין, ואף המפסיד יקבל עליו את הדין. תנן, ושניהן בוררין להן עוד אחד, דברי ר"מ. וחכמים אומרים, שני הדיינים בוררין להן עוד אחד. מאי טעמא דר' מאיר? כדי שיתבררו שלשתן מדעת אחת שלכל מתדיין יהיה מספר דיינים שווה. ומאי טעמא דרבנן? דיכולים הדיינים לאמר לו, לאו כולא מינך מיבחר ומיסב מה דאת בעי. שאן הדיינים יושבים בדין אלא אם כן יודעים מי יושב עימם אלא אתם בחרתם מי שרציתם ואנן מבחרין ומסבין מה דאנן בעיין. וקשיא על דרבנן. מת אחד הרי לא נמצאו שלשתן מתבררין מדעת אחת כגון שראובן בחר אחד ושמעון בחר דיין שני, ושני הדיינים בחרו דיין השלישי. ואח"כ מת אותו שבחר ראובן. וראובן בחר דיין חדש. נמצא שלשמעון יותר כח בדין. הדיין החדש של ראובן לא נטל חלק בבחירה של הדיין השלישי ולכן הוא יהיה מחויב יותר לדין של שמעון שבחר בו וי"א שאף לרבנן אם מת אחד הדיינים הם שבחרים את הדיין החדש נמצא שלאותו שמת הדיין שבחר אין יצוג בדין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ב

[דף יד עמוד א] מתני': זה פוסל דיינו של זה, וזה פוסל דיינו של זה, דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים, אימתי? בזמן שהוא מביא עליהן ראייה שהן קרובים או פסולין. אבל אם היו כשרים או מומחין מפי בית דין, אינו יכול לפסולן:

גמ': כיני מתניתא, זה פוסל דיינו של זה. הא דיינו של עצמו אינו יכול לפסול. ריש לקיש אמר, הא דאמר ר"מ שזה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה, בערכאות שבסוריא אמרו שהם עמי הארצות.

הא בדיני תורה בדיינים מומחים לא. ר' יוחנן אמר, אפילו בדיני תורה. כהך, דתריין בני נש הוה לון דין באנטוכיא. אמר חד לחבריה, מה דרבי יוחנן אמר מקבל עלי. שמע ר' יוחנן ואמר, לא כל מיניה מיטרפא להטריח בעל דיניה. ואינו יכול לכופ את חברו אפילו ללכת לדיין מומחה, אלא שמעין מליהון תמן. ואין הוות צורכא לב"ד שיסתפקו באזה דין, כתבין ומשלחין עובדא לרבנן. א"ר אלעזר. זה אומר נדון בטיבריא וזה אמר בציפורי, שומעין לזה שאמר בטיבריא ששם ב"ד הגדול. תנן, זה פוסל דיינו של זה, וזה פוסל דיינו של זה, דברי ר' מאיר. ולעולם זה מביא וזה פוסל? א"ר זירא, בדיינים שהם טפילה יושבי קרנות שנו. אמר ר' אילא. והאי דאמר רבי אלעזר זה אומר בטיבריא וזה אומר בציפורי שומעין לזה שאמר בטיבריא ששם ב"ד הגדול. באינן דהוון יתיבין בחדא משכנא מרחק שוה, כגון מן הכא ממקום מגוריהם להכא למקום ב"ד שבעה מילין, או מן הכא להכא תשעה מילין. אבל היה קרוב לאחד ורחוק לשני אינו יכול לכופו אלא הולכים לקרוב. אמר רבי יוסי, את שמע מינה, תרין בני נש דהוה לון דין בטיבריה. זה אומר בבית דין הגדול, וזה אומר בבית דין הקטן. שומעין לזה שאמר בבית דין הגדול

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ג

מתני': זה פוסל עדיו של זה, וזה פוסל עדיו של זה דברי ר"מ. וחכמים אומרים, אימתי? בזמן שהוא מביא עליהן ראייה שהן קרובין או פסולין. אבל אם היו כשרין, אינו יכול לפסולן:

גמ': ריש לקיש אמר, כיני מתניתא. זה פוסל עדו של זה אם היה רק עד אחד, הא אם היו שני עידים, אינו יכול לפסולם, שהוא נוגע בעדות. ור' יוחנן אמר, אפילו עדיו. דתני, לעולם מוסיפין הדיינים עד שיגמר הדין, לעולם העידים יכולין לחזור בהן עד שיגמור הדין, לעולם מביא עדיותיו לב"ד עד שיגמר הדין. ומודה ר' יוחנן שאם אין שם עדים אחרים אלא הן, שאין יכולין לפסולן. אמר זעירא מה שאמר ר"מ שהוא פוסל עדו של חברו הכוונה, שהוא ואחד מן השוק, מצטרפין לפסול עדות של זה. אבל לרבנן אינו מצטרף שהוא נוגע בעדות. רבי חנינה בעי [דף יד עמוד ב'] לר"ל שמחלק בדעת רבי מאיר, בן עד אחד לשני עידים, ורק כשיש עד אחד הוא יכול לפסול, כיוון שלא בא לחייבו ממון ואין זה נוגע בעדותו. ואין עד אחד זוקקו לשבועה מכל מקום, ולמה אין הוא נקרא נוגע בעדותו? אמר ר' זעירא כדי שעד כגון גזלן יהיה פסול, צריך ליפסל בבית דין. קרוב אין צריך ליפסל בבית דין. תנן, נאמן עלי אבא. נאמן עלי אביך. נאמנין עלי שלשה רועי בקר. אם קיבל עליו בפני שנים, יכול הוא לחזור בו. בפני שלשה, אין יכול לחזור בו. מ"ט? אמר רבא בר בונא בשם רב, שלשה כגמר דין:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ד

מתני': א"ל, נאמן עלי אבא. נאמן עלי אביך. נאמנין עלי שלשה רועי בקר. ר' מאיר אומר, יכול לחזור בו. וחכמים אומרים, אינו יכול לחזור בו. היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו, דור לי בחיי ראשך. ר' מאיר אומר, יכול הוא לחזור בו. וחכ"א, אינו יכול לחזור בו:

גמ': אמר לו, נאמן עלי אביך. אם קיבל עליו בפני שנים, יכול הוא לחזור בו. אפילו אחר גמר דין, שאן קבלה אלא בפני בית דין. בפני שלשה, אין יכול לחזור בו לאחר גמר דין. שמואל אמר. בשלא נטל מזה ונתן לזה. אבל נטל מזה ונתן לזה שכבר שילם על פי פסק הדין שלהם, אינו יכול הוא לחזור בו. [דף טו עמוד א] ר' יוחנן וריש לקיש אמרו. אפילו נטל מזה ונתן לזה, יכול הוא לחזור בו. תנן, היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו, דור לי בחיי ראשך. ר' מאיר אומר, יכול הוא לחזור בו. וחכ"א, אינו יכול לחזור בו: תני [תוספתא סנהדרין ה א] אמר לו דור לי בחיי ראשך בקייטא ובמקטייא דנקיטי החזק בבגד והשבע יכול לחזור בו עד שיקבל שבועת הדיין דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו. אמר ר' חייא

בר אבא, מחלוקת ר"מ וחכמים בשאמר לו מקבל אני מה יאמר לי אביך ואם יפטור אותך מחול לך ואין לי עמך עסק. אבל אם אמר לו מה שיאמר אביך אני מקבל עלי לשלם, לכ"ע אינו יכול לחזור בו. דעילה היה רוצה להודות לו. לכך אמר אקבל מה שיאמר אביך דמסתמא יאמר שהדין עם בנו. ר' יוסי בן חנינה אמר ואפילו אמר מה שיאמר לי אביך אני מקבל עלי לשלם, לר"מ יכול לחזור בו דלא מצינו עדות יוצא מפי קרוב:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ה

מתני': אילו הן הפסולין. המשחק בקוביא, והמלוה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית, ועבדים. אמר ר"ש. מתחילה לא היו קורא אותן אלא אוספי שביעית. משרבו האנסין, חזרו לקרותן סוחרי שביעית. ר' יהודה אומר. אימתי? בזמן שאין לו אומנות אלא היא. אבל אם יש לו אומנות שלא היא, הרי זה כשר:

גמ': המשחק בקוביא, זה המשחק בפסיפסין. אחד המשחק בפסיפסין, ואחד המשחק בקליפי אגוזים ורימונים. לעולם אין מקבלין אותו, עד שישבור פסיפסיו ויבדק, ויחזרו בהן חזרה גמורה. המלוה בריבית. אין מקבלין אותו עד שיקרע שטרותיו ויבדק, ויחזרו בהן חזרה גמורה, עד שאפילו לעכו"ם לא ילוה. ומפריחי יונים. אחד הממרה יונים זה בזה, ואחד הממרה שאר בהמה חיה ועוף. אין מקבלין אותו עד שישברו פגיוניו שבהם ממרה היונים, ויחזרו בהן חזרה גמורה, עד שאפילו בחינם לא יעשו. תנן, סוחרי שביעית. אי זהו תגר שביעית? זה שיושב ובטל כל שני שבוע, וכיון שבא שביעית, התחיל מפשט ידיו ונושא ונותן בפירות שביעית. ולעולם אין מקבלין אותו, עד שתגיע שביעית אחרת ויבדק, ויחזור בו חזרה גמורה. תני, ר' יוסי אומר, שתי שביעיות. ר' נחמיה אומר [דף טו עמוד ב] חזרת ממון שיחזיר מה שהרויח ולא חזרת דברים בלבד. כיצד הוא חזרת ממון? שיאמר להם, הא לכם מאתים זוז, וחלקום לעניים מה שכנסתי מפירות עבירה. הוסיפו עליהן הרועין והחמסנין והגזלנין אפילו גזל מדרבנן. וכל החשודין על הממון עדותן בטילה. אמר רבי אבהו. ובלבד ברועין בהמה דקה. תנן התם גבי קידוש החדש. אלו הן הפסולין. המשחק בקוביא והמלוה בריבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית ועבדים. זה הכלל. כל עדות שאין האשה כשירה לה, אף הן אינן כשירין. אמר רב הונא. מאן תנא מפריחי יונים? ר' אליעזר, דתנינן תמן. אמרו בפני רבי עקיבא שני דברים בשם ר' אלעזר, ואחד בשם רבי יהושע. שני דברים בשם ר' אלעזר, יוצא היא אשה בעיר של זהב. ומפריחי יונים פסולין מן העדות. משמע שלרבנן כשרים לעדות שלא כמשנתינו. ותנן, ואלו הן הפסולין לעדות ממון המשחק בקוביא והמלוה בריבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית. א"ר מנא קומי ר' יוסה כל ההיא רשימה של פסולים לעדות ממון מדרבנן כר' אליעזר? שהרי מופיעה שם מפריחי יונים. א"ל דברי הכל היא, מהו דברי הכל היא? והרי אמרו לפני רבי עקיבא שמפריחי יונים פסול רק לדעת ר"א, והרי הוא מופיעה ברשימה כאן בסנהדרין. אמר ליה הכא א"ר יוסה, יודעין אנו שהוא פסול לעדות ממון אף לדעת חכמים שהרי הוא חשוד על הממון. מה באו להעיד לפני ר"ע? שלדעת ר"א כשם שהוא פסול מעדות ממון, כך הוא פסול מעדות נפשות. וכאן וכי עידי החדש כעידי נפשות אינן? אם כך גם משנתנו דברי הכל. והא תני בסיפא זה הכלל, כל עדות שאין האשה כשירה לה אף הם אינן כשירין לה. ואך אמרתה מאן תניתה רבנן, והרי לרבנן מפריחי יונים כשרים לעדות נפשות אף שנשים פסולות. וכי רבנן כרבי אליעזר דמודיי ליה שגם לעניין נפשות מפריחי יונים פסולים? הרי פליגין עליו. אלא ודאי משנתנו ר"א היא. אמר רבי יונה בשם רב חונה, כולן כרבי אליעזר אתיין. ואילין פלוגותה כאילין פלוגותה דתני. עד זומם פסול בכל עדות שבתורה דברי ר"מ. א"ר יוסי, אימתי? בזמן שנמצא זומם בעדות נפשות. אבל אם נמצא זומם בעדות ממון, על הממון נחשד וממון נפסל אבל לא על נפשות. ואתייא דר' יוסי כרבנן, ודר"מ כר' אליעזר. תנן, ר' שמעון אומר. מתחילה היו קורין אותן אוספי שביעית. ואפילו אוספי פירות שביעית פסלו. משרבו האנסין שגבו מסים גבוהים והיו חייבים לאסוף התבואה ולשלם ממנה מס, חזרו לקרותן סוחרי שביעית. ואין פסולים אלא הסוחרים בפירות שביעית, אבל

האוספים, אינם פסולים. א"ר יודן. אימתי סוחרי שביעית פסולים? בזמן שאין להן אומנות אלא היא. אבל יש לו אומנות שלא היא, הרי זה כשר. היך עבידא? יושב ובטל כל שני שבוע. כיון שבאת שביעית, התחיל פושט את ידיו ונושא ונותן בפירות שביעית. אם יש עמו מלאכה אחרת, כשר. ואם לאו פסול. אבל אם היה עסוק במלאכתו כל שני שבוע. כיון שבאת שביעית התחיל מפשט את ידיו ונושא ונותן בפירות שביעית, אף על פי שאין עמו מלאכה אחרת כשר. רבי אבא בר זבדא ורבי אבהו אמרו בשם רבי אלעזר, הלכה כרבי יודה דמתניתא. איקלס שיבחוהו חכמים לרבי אבא בר זבדא, דאמר שמועה משום דזעיר מיניה. [דף טז עמוד א] תני ר' חייא לחומרא. היאך עבידא? היה יושב ועוסק במלאכתו כל שני שבועה, ובשביעית התחיל ומפשיט את ידו לישא וליתן בפירות עבירה. אם יש עמו מלאכה אחרת מותר. ואם לאו אסור. אבל אם לא היה עוסק במלאכתו כל שני שבועה, כיון שבאת שביעית התחיל ומפשיט את ידו לישא וליתן בפירות עבירה. אף על פי שיש עמו מלאכה אחרת, אסור. לא בדא אמרו רבי אבא בר זבדא ורבי אבהו בשם רבי אלעזר הלכה כרבי יודה, אלא על הגרסה הקדמת שהיא לקולה. שבן אם הייתה לו עבודה אחרת לפני השמיטה, בן אם יש לו עבודה אחרת בשמיטה, הרי הוא כשר. תנן התם, צידי חיה עופות ודגים שנתמנה להן מינין טמאין, מותר למוכרן. ר' יהודה אומר. אף מי שנתמנה לו לפי דרכו, לוקח ומוכר, ובלבד שלא תהא אומנתו לכך. וחכמים אוסרין. למה חכמים מתירים רק לציידים ולא אף בשאר אדם כן? אמר רבי יוסי ב"ר בון. תמן אין המלכות אונסת אינה לוקחת מהציידים מיסים, ברם הכא המלכות אונסת: בראשונה כשהיו המלכות אונסת, הורי רבי ינאי שיהו חורשין חרישה ראשונה. חד רשיעא הוה עבר, חמיתון רמיין קובעתא מסקלים אבנים. אמר לון, האיסטו האיש הזה שרא לכון מירדי לחרוש, וכי שרא לכון רמיין קובעתא לסקל? אמר רבי יעקב בר זבדי קומי רבי אבהו. לא כן אמר רבי זעירא ורבי יוחנן בשם רבי ינאי. ורבי ירמיה ורבי יוחנן אמרו בשם ר"ש בן יוצדק. נמנו בעליית בית נתזה בלוד. על כל התורה. אם יאמר עכו"ם לישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה. חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים, יעבור ולא יהרג. הדא דתימר, בינו לבין עצמו. אבל ברבים, אפילו מצוה קלה לא ישמע לו. כגון לולינוס ופפוס אחיו. שנתנו להם מים בכלי זכוכית צבועה באדום שיראה כאילו הם שותים יין נסך, ולא קיבלו מהן. ואך התירו לחרוש אף שזה ברבים? אמר רבי אבהו, התם מתכוין משמדתון, הכא לא איתכווין אלא מיגבי ארנונין. כמה הם רבים? רבנן דקיסרין אמרי, עשרה. דכתיב [ויקרא כב לב] ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכתיב הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת. מה התם עשרה, אף הכא עשרה. רבי אבונה זעירא, חמנוניה פרי חורי חמרא בשבתא. שחיבוהו הרומאים לחמר בשבת. רבי יונה ורבי יוסי, הורון למפי לארסקינס שר הצבא בשובתא. אמר רבי מנא. קשיתי קומי רבי יונה אבא. לא כן אמר רבי זעירא, אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי. ורבי ירמיה אמר, שרבי יוחנן אמר בשם ר"ש בן יוצדק. נמנו בעליית בית נתזה בלוד על כל התורה כולה, אם יאמר עכו"ם לישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה. חוץ מן העבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים, יעבור ולא יהרג. הדא דתימר, בינו לבין עצמו. אבל ברבים, אפילו מצוה קלה לא ישמע לו. כגון לולינוס ופפוס אחיו שנתנו להם מים בכלי זכוכית צבועה בצבע אדום כדי שיראו העם ויחשבו שהם שותים יין נסך ולא קיבלו מהן. ואך התירו לאפות בשבת אף שזה ברבים? אמר, התם אתכווין משמדתון. הכא לא אתכווין אלא מיכל פיתא חמימה. כמה הם רבים? רבנן דקיסרין אמרין, עשרה. דכתיב [ויקרא כב לב] ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכתיב הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת. מה התם עשרה, אף הכא עשרה. רבי אבונה בעי קומי רבי אימי. עכו"ם, מהו שיהו מצווין על קידוש השם? א"ל כתיב, ונקדשתי בתוך בני ישראל. ישראל מצווין על קידוש השם, ואין העכו"ם מצווין על קידוש השם. אמר ר' נסא, ר' אלעזר שמע לה מן הדא [דף טז עמוד ב] דכתיב [מלכים ב ה יח] לדבר הזה יסלח ה' לעבדך וגו'. ישראל מצווין על קידוש השם, ואין העכו"ם מצווין על קידוש השם. רבי אבא בר זמינא הוה מחייט גבי חד ארמאי ברומי. אייתי ליה בשר דנבילה, א"ל. אכול. אמר ליה, לית אנא אכיל. א"ל. אכול דאי לא כן, אנא קטילנא לך. א"ל. אין בעית מיקטל, קטיל. דאנא לית אנא מיכל בשר דנבילה. א"ל. מהן מי מודע לך. דאילו אכלת, הוינא קטיל לך? או יהודי יהודי. או ארמאי ארמאי. אמר ר' מנא. אילו הוה ר' אבא בר זמינא שמע מיליהון דרבנן, מיכל הוה והיה נהרג. טיבה חרש בזמן הזה אחר שרבי ינאי התיר לחרוש מפני הסכנה מהו? האם קנסו אותו שלא יזרע כיוון שכבר בטלה הסכנה, או לא קנסו? רבי ירמיה סבר מימר, שרי. אמר ר' יוסי. ולא שמיע רבי ירמיה שהוא לוקה? לא שמיע שהוא פסול

מן העדות? חזר ואמר. אין, דהוא שמיע. אלא כאינש דשמע מילה ומקשי עלה שהיא נוגדת את הסברה. אמר רבי חזקיה. אתותבת קומי רבי ירמיה, אך הוא מתיר הרי כבר אן סכנה? והשיב. וכי אי זה בית דין עמד וביטל את ההיתר של רבי ינאי? חייליה דרבי ירמיה מן הדא. דתנן, בת ישראל שבאת להדליק מן הכהנות, טובלת את הפתילה בשמן שריפה ומדלקת. ואמר רבי חונא בשם דבית רבי ינאי, שעת משלחת זאבים היתה. והתירו לבת ישראל להדליק נר בשמן תרומה טמאה כדי להאיר מפחד הזאבים. ואף שכבר בטלה הסכנה, מותר, כיוון שלא עמד בית דין וביטל. כמה דתימר תמן, לא עמד בית דין וביטל. אף הכא לא עמד בית דין וביטל את ההיתר של רבי ינאי. וכשם שרבי ירמיה ורבי יוסי חולקים כאן, ודכוותה חלקו מאימתי אדם זוכה בפירותיו בשביעית? דתנן התם, מי שמת והניח אשתו ובעל חוב ויורשין וכ"ו. הניח פירות התלושין מן הקרקע, כל הקודם בהן זכה. רב ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין, בצבורין בסורקי בשוק. אבל אם צברן בביתו, זכה לו ביתו. רבי יוחנן אמר, ואפילו צבורין בתוך ביתו לא זכה לו ביתו. דהוה סבר דאינון דידיה, ולית אינון דידיה. ואימתי בעל הבית זכה בפירותיו בשביעית? ר' ירמיה סבר מימר משיתנן בתוך כליו, שאף שאסור לאדם לאסוף כדרך שאוסף בשאר שנים, אם אסף זכה בהם. רבי יוסי סבר מימר, אפילו נתנן לתוך כליו לא זכה בהו. דהוה סבר דאינון דידיה, ולכן לא התכוון שיזכו לו כליו, ולית אינון דידיה. רבי מנא כד עאל פרוקלא שר רומי בציפורי הורי מפקא נחתומיא למכור לאנשי לחם בשוקא בשבת. רבנין דנוה, הורו מפי חמיע בפסחא. א"ר יוסי בי רבי בון. כך ענו חנניה מישאל ועזריה לנבוכדנצר [קהלת ח ב] אני פי מלך שמור ועל דברת שבועת אלוקים. אני פי מלך שמור. אני פי מלך מלכי המלכין אשמור. שאמר לי בסיני [שמות כ ב] אנכי ה' אלהיך. ועל דברת שבועת אלוקים. על דברת. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. שבועת אלהים. לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. כתיב ענו ואמרין למלכא נבוכדנצר וקשיא אם מלכא למה נבוכדנצר? ואם נבוכדנצר למה מלכא? אלא כך אמרו לו. נבוח כלב כד כמו נצר, אם למסים את מלך. ואם לעבוד עבודת אלילים, את וכלבא שוין. לית את מלך דהוה גברא וההן כלבא שניהן שוין. אמר רב יהודה בשם רב. הלכה כרבי יהודה, שאם יש לו אומנות אחרת, ה"ז כשר לעדות.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ו

מתני': ואילו הן הקרובים. אחיו, ואחי אביו, ואחי אמו, ובעל אחותו, ובעל אחות אביו, ובעל אחות אמו, וחמיו, וגיסו. הן ובניהן וחתניהן. וחורגו לבדו. א"ר יוסי, זו משנת ר' עקיבה. אבל למשנה ראשונה. דודו ובן דודו, וכל הראוי ליורשיו, קרובים רק מצד אביו וכל הקרוב לו באותה שעה. היה קרוב ונתרחק, כשר. ר' יהודה אומר. אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה, הרי זה קרוב:

גמ': תנן, ואילו הן הקרובים. אחיו, ואחי אביו, וכ"ו הן ובניהן וחתניהן. מכיון דתנינן אחיו ונאמר הן ובניהן, מה צורכה למיתני אחי אביו? הרי כשם שבן אחיו פסול לו כך דוד הוא פסול לבן אחיו. באמת גם אם לא היה כותב אחי אביו, היינו יודעים שהוא פסול. אלא כתב משנה יתרה לרבות דוד נוסף שהוא שלישי בשני בנו וחתנו של חתן אחי אביו. [דף יז עמוד א] מכיון דתנינן אחיו ונאמר הן ובניהן מה צורכה למיתני אחי אמו? הרי אחיו, זה גם אחיו מאביו, וגם אחיו מאימו. כשם שבן אחיו מאימו פסול, כך דודו אח אימו פסול? כתב משנה יתרה לרבות בנו וחתנו של חתן אחי אמו. מכיון דתנינן בעל אחותו, מה צורכה למיתני בעל אחות אביו? הרי בעל אחותו פסול לו ולבנו וכלפי הבן הוא בעל אחות אביו לרבות בנו וחתנו של חתן בעל אחות אביו. מכיון דתנינן בעל אחות אביו, מה צורכה למיתני בעל אחות אמו? לומר, בנו וחתנו של חתן בעל אחות אמו. תנן, וחורגו לבדו. קס"ד שבא למעט בעל חרגתו. רב בעי, הרי נאמר חמיו וקס"ד שהוא הדין חמותו. ונאמר הן ובניהם וחתניהם, מכאן שחתן חמותו אסור. אם חתן חמותו אסור בעל חרגתו לא כל שכן? תיפתר שיש לה לחמותו בנים וחתנים ממנו מחמיו אבל בנים וחתנים של חמותו לא נאסרו. תנן, וגיסו. אית תניי תני, יש לו בנים וחתנים שגם הם נאסרו. אית תניי תני, אין לו בנים וחתנים, אלא הוא לבדו נאסר. מאן דאמר יש לו בנים וחתנים,

מאחות אשתו. ומאן דאמר אין לו בנים וחתנים, ממקום אחר. רב נפק למיתרי לגבות משכון לרבי חייה רבה. עבר בחד אתר, ואשכח רבי יוחנן יתיב ומקשי. תנינן, חורגו לבדו האם זה רק למעט בנו וחתנו. אשת חורגו מהו? בעל חורגתו מהו? **מי אמרינן** אשה כבעלה ובעל כאשתו. וקמת להלכה אשת חורגו כחורגו ובעל חורגתו כחורגו. רב חסדא בעי. דור שלישי, מהו שיהא מותר באשת ראשון? כגון משה, מהו שיהא מותר באשת פינחס? משה ואהרן זה ראשון בראשון אלעזר שני ופינחס שלישי למדנו שראשון בשלישי אסור השאלה אם אשת ראשון אסורה לשלישי **מי אמרינן אף בראשון בשלישי אשה כבעלה, או כיוון דאיפלוג דרי לא אמרינן**. ריש לקיש אמר מקבלין דור שני שני בשני ודור שלישי שלישי בשלישי מדוחק. רבי יוחנן אמר, אפילו מריוח. **תנן, היה קרוב ונתרחק כשר. תנן, היה קרוב ונתרחק, כשר. כהדא גיסייה דרב הונא קרוב ונתרחק הוה**. הוה ליה דין עם חד בר נש. אמר, כל מה דרב הונא אמר אנא מקבל עלי. שמע רב הונא ואמר, כהדין **יודע אני שאם קיבל עליו אפילו קרוב כשר. אלא אפילו אם לא קיבל כשר, שגיס שנתרחק מותר**. **דכשם שאמרו שקרוב ונתרחק כשר בדור שמלמעלה** ש"ק אומר על דודו וכן דודו וכל הראוי לירשו היה קרוב ונתרחק כשר, כך אמרו בדור מלמטן בגיטא ובן גיטא. **תנן, ר' יהודה אומר. אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה, הרי זה קרוב. אמר רב ירמיה בשם רב הלכה כרבי יודה:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ז

מתני': האוהב והשונא. אי זהו האוהב? זה שושבינו. והשונא, כל שלא דיבר עמו שלשת ימים באיבה. אמרו לו [דף יז עמוד ב] לא נחשדו ישראל על כך:

גמ': רבי טבליי **ורבי אבינא אמרו בשם רב. מה שאמרה המשנה ששושינו פסול, בשבעת ימי המשתה שנו**. אבל אחר כך הוא כשר:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ח

מתני': כיצד בודקין את העדים? היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן. ומוציאין אותן לחוץ, ומשיירין את הגדול שבהן ואומר לו. אמור האיק אתה יודע שזה חייב לזה? אם אמר, הוא אמר לי שאני חייב לו. איש פלוני אמר לי שהוא חייב. לא אמר כלום. עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז:

גמ': **תנן, הוא אמר לי שאני חייב לו, לא אמר כלום. אמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן. אם היה מתכוין למסור לו עדות, עדותן קיימת. כיצד דנין? הדיינין יושבין והנידונין עומדין, והתובע פותח בדבריו ראשון. ומנין שהתובע צריך לילך אחר הנתבע?** שנאמר [שמות כד יד] מי בעל דברים יגש אליכם. ומניין שהמוציא מחבירו עליו הראיה? **אמר רבי קריספא בשם רבי חנניה בן גמליאל. דכתיב יגש אליכם. יגיש ראיותיו**. רבי יוחנן בעי. ביבמה, מי מרדף אחר מי? התיב רבי אלעזר, והכתיב [דברים כה ז] ועלתה יבמתו השערה. **משמע שהיבמה הולכת אחר היבם לבי"ד שבעירו**. אמר רבי יוחנן, יפה לימדני רבי אלעזר. רבי ברכיה ורבי חלבו **ורבי אבא אמרו בשם רבי ינאי. התובע תובע, והנתבע משיב, והדיין מכריע**. אמר רבי סימון. צריך הדיין לשנות טענותיהן כדי שתנחם דעתם שהדיין הבין את טענותיהם. שנאמר [מלכים א ג כג] ויאמר המלך, זאת אומרת זה בני החי ובנך המת וגו'. רב הונא כד הוה חמי סהדי בכוונא שדבריהם שווים היה חושד, **והיה חוקר. וכד הוה חמי הכן הכן** שדבריהם קרובים, הוה מכוון למצא אם שווים בעיקר העדות. רב הונא מיקל לדיינא שהיה פותח ואומר **לבעלי הדין לקבל עליהם** חד סהדי. כי נראה כעורכי הדיינים, אלא יימרן אינן. רב הונא, כד הוה ידע זכו לבר נש בדינא, **וההוא בר נש לא הוה ידע ליה, הוה פתח ליה. על שם [משלי לא ח] פתח פיך לאלם**. אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. המכמין עידיו אחורי גדר, לא עשה כלום. כהדא. חד בר נש אשגח למיגוס ניגש לאחד האחרים גו אריסטון בסעודה גדולה שעשה א"ל, הב לי מה דאת חייב לי. אמר ליה אין. בתר דקמון, אמר ליה **לית אנא חייב לך**

כלום. אמר ליה, אית לי סהדין. אמר ליה, לא אמרית אלא בגין דלא מיערבב מגוסתך סעודתך. אתא קומי רבי אמי אמר, הדא דאמר ר' יוחנן המכמין עדיו אחורי גדר לא עשה כלום.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה ט

[דף יח עמוד א] מתני': היו מכניסין את השני ובודקין אותו. נמצאו דבריהן מכוונין, נושאין ונותנין בדבר. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב, זכאי. שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי, חייב. אחד אומר זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע, יוסיפו הדיינין. ואפילו שנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע, יוסיפו הדיינין:

גמ': **כתיב [ויקרא טז ז] ולקח את שני השעירים**. מיעוט שעירים שנים. מה תלמוד לומר שני? שיהו שניהן שוין. **כתיב וביום השמיני יקח שני כבשים**. מיעוט כבשים שנים. מה ת"ל שני? שיהו שניהן שוין. **כתיב, וצוה הכהן ולקח שתי צפרים חיות**. מיעוט צפרים שנים. מה תלמוד לומר שתי? שיהו שוות. **כתיב, עשה לך שתי חצוצרות כסף**. מיעוט חצוצרות שתיים. מה תלמוד לומר שתי? שיהו שוות. התיב רבי חגי לרבי יסא. והכתיב [דברים יט יז] ועמדו שני האנשים אשר להם הריב. מעתה, מיעוט אנשים שנים. מה תלמוד לומר שני? שיהו שוין ישראל עם ישראל וגר עם גר יתום עם יתום? והכתיב [שם כד יז] לא תטה משפט גר יתום. הרי גר דן עם מי שאינו גר. יתום דן עם מי שאינו יתום? אם כן למה נאמר שני? מופנה, להקיש ולדון ממנו גזירה שוה. נאמר כאן שני האנשים אשר להם הריב, ונאמר להלן וישארו שני אנשים במחנה, מה שני שנאמר להלן אלדד ומידד, אנשים ולא נשים ולא קטנים. אף שני שנאמר כאן, אנשים ולא נשים ולא קטנים. ואם אינו ענין לבעלי דינים תניהו ענין לעדים. הרי למדנו שאין האשה מעידה, ומכאן שאין האשה דנה שכל שפסול לעדות אינו דן. ר' יוסה בי רבי בון ורבי חונה אמרו בשם רב יוסף הפסול של נשים לעדות נלמד ממקום אחר. נאמר כאן שני [שם יז ו] על פי שנים עדים, ונאמר להלן שני [במדבר יא כו] וישארו שני אנשים במחנה. מה שני שנאמר להלן אנשים ולא נשים ולא קטנים, אף שני שנאמר כאן אנשים ולא נשים ולא קטנים. א"כ למה נאמר ועמדו שני האנשים אשר להם הריב הרי אפשר שיהיו יותר ולמה נאמר שני? שלא יהא אחד עומד ואחד יושב. אחד אומר כל צורכו, ולאחד אומר לו קצר דבריו. א"ר יהודה. שמעתי שאם רצה הדיין להושיב את שניהן, מושיב. רבי ישמעאל אומר. אם היה אחד עשיר ואחד עני, אומרים לו לעשיר. לבוש כשם שהוא לבוש, או הליבישו כשם שאת לבוש. אמר רבי אבא בשם רב הונא. צריכין העדים לעמוד בשעה שמעידין שנאמר [דברים יט יז] ועמדו שני האנשים. אמר רבי ירמיה בשם רבי אבהו. אף הנידונין צריכין לעמוד בשעה שמקבלין דינן. שנאמר [דברים יט יז] ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה'. כתיב [דברים כד טז] לא יומתו אבות על בנים. והלא כבר נאמר [דברים כד טז] איש בחטאו יומת. מה ת"ל לא יומתו אבות על בנים? לא יומתו אבות בעדות בנים, ובנים לא יומתו בעדות אבות. מכאן שלא יהו העדים קרובין של נידונין, ומניין שלא יהו העדים קרובין של דיינין? הגע עצמך שהוזמו. לא על פיהם הם נהרגים? שהרי הדיינים הם הפוסקים, ועל פיהם הורגים את קרוביהם. ומניין שלא יהו העדים קרובין זה לזה? הגע עצמך שהוזם אחד מהם, הרי לא נהרג עד שיוזם חבירו. נמצא שכשמוזם השני על דבריו, מוציאים הראשון להורג. [דף יח עמוד ב] ומניין שלא יהו הדיינין קרובין זה לזה? אמרה תורה הרוג על פי עדים דכתיב על פי שנים עדים יקום דבר. ואמרה תורה הרוג על פי דיינין שנאמר אחרי רבים להטות. מה עדים אין קרובין זה לזה, אף דיינין אין קרובין זה לזה. אין לי אלא אבות ובנים, שאר קרובין מניין? א"ר זעירא, האות ו של ובנים, לרבות שאר קרובין. עד כדון כרבי עקיבה שדורש יתור אותיות. כרבי ישמעאל מניין? תני רבי ישמעאל. כתיב [במדבר לה כד כה] ושפטו העדה והצילו העדה. שתהא עדה מצילה ועדה אחרת שאנה חלק ממנה ניצולת. שלא יהא העדה לא קרובי מכה, ולא קרובי מוכה. א"ר יוסי. כתיב ושפטו העדה בן המכה ובן גואל הדם. אם אתה אומר כן שדיין יכול להיות קרוב, נמצאת אומר, בית דין הם עצמם חלק מגואלי הדם. מיכן שלא יהו הדיינין קרובי הנידונין. ומניין שלא יהו העדים קרובי הנידונין? אמרה תורה, הרוג ע"פ עדים. ואמרה תורה, הרוג על פי דיינין. מה הדיינין אין קרובי הנידונין. אף העדים לא יהו קרובי הנידונין. ומניין שאם באו שני קבוצות עדים, שלא יהו קבוצות העדים קרובין זה לזה? הגע עצמך שקבוצת עדים אחת הוזמו על ידי הקבוצה השניה, לא מפיהן הן נהרגין? תנן

התם, שבועת העדות נוהגת בכשירים ולא בפסולים. שנאמר [ויקרא ה א] אם לא יגיד ונשא עונו. את שמגיד וחבירו משלם ממון, **חייב קרבן אם נשבע שאינו יודע עדות.** יצא פסול, שאפילו מגיד אין חבירו משלם ממון. בפני בית דין, להוציא עד אחד **שאפילו נשבע בבית דין שאינו יודע עדות פטור מקרבן, שאן בעדותו לחייב ממון אלא שבע.** אמרו לו הרי את מקובל עלינו כשנים, יכול יהא חייב? תלמוד לומר, **והוא עד או ראה או ידע.** את שהוא כשר להעיד עדות תורה **לחייב ממון.** יצא עד אחד שאין כשר להעיד עדות תורה. שלא בפני ב"ד. **דכתיב,** אם לא יגיד ונשא עונו. את שמגיד וחבירו **משלם ממון.** יצא חוץ לב"ד, שאפילו מגיד, אין חבירו משלם ממון. ומניין לשני עדים? **דכתיב והוא עד.** הרי כאן שנים. כר' ישמעאל **דאמר כל מקום שנאמר עד סתם הרי הוא בכלל שנים** עד שיודיעך הכתוב אחד. **דאשכח תני,** רבי ישמעאל **שני עדים.** עד אחד שאמרנו שאינו חייב משום שבועת העדות מהו לחייב עליו משום שבועת ביטוי שהרי נשבע לשקר? **אי אפשר לומר כך שהרי אחר ראוי לצרפו ולחייבו משום שבועת עדות,** ואת מחייבו משום שבועת ביטוי? קרוב שאינו חייב משום שבועת העדות מהו לחייבו עליו משום שבועת ביטוי שהרי נשבע לשקר? [דף יט עמוד א] ייבא כהדא **דאמר רבי אבא בר שמואל.** אין חייבים על שבועת ביטוי אלא בשבוע שישנה בלשעבר ובלהבא היינו שיכול להשבע שקרתה או שלא תקרה. שבועה שנתן פלוני לפלוני מנה, **ונמצא שלא נתן.** מאחר שאין בידו **להבא שהרי אינו יכול להשבע שפלוני יתן** שאינו יכול לחייב אדם אחר לתת, אין בידו לשעבר. **גם כאן בשבועת העדות שנשבע שלא ראה עדות הרי לא שייך להשבע שיראה עדות ממילא לא שייך בזה שבועת ביטוי.** או כהדא. **אמר לו לשומר חינוך,** היכן שורי? אמר לו איני יודע מה אתה סח. **והאמת הוא שמת או נשבר או נשבה או אבד.** משביעך אני ואמר אמן, **פטור שכן שבועתו לא באה לפוטרו מתשלום שהרי גם אם היה מודה היה נפטר, ששומר חינוך חייב רק בפשיעה.** רב אמר פטור משבועת פיקדון, וחייב בשבועת בטוי. א"ר יוחנן. מאחר שמצוה על שומר חינוך להפיסו לבעל הבית שהרי הוא תובע אותו, אין חייב משום שבועת ביטוי. וכי על דעתיה דרב אינו מצוה להפיסו? מפייסו על האמת ואינו מפייסו על השקר. **גם כאן בשבועת העדות לרבי יוחנן כשנשבע שלא ראה עדות, הרי הוא תובע אותו שיבא להעיד והוא צריך לפייס אותו, לכן אף אם נשבע לשקר אינו חייב משום שבועת ביטוי.** תני רבי ישמעאל ונשא עונו, אין הכוונה שצריך לשלם אלא הכוונה שצריך להביא **קרבן. מנין ליה** שאינו חייב אלא אם כפר **בבית דין?** נאמר בזקן ממרא, והגידו לך את דבר המשפט. ונאמר כאן אם לא יגיד ונשא עונו. **וילפין הגדה הגדה.** מה הגדה שנאמר להלן, **בבית דין.** אף כאן **בבית דין.** כהדא **דתני,** אין מקבלין מן העדים אלא אם כן ראו שניהן כאחת. רבי יהושע בן קרחה אומר ואפילו באו זה אחר זה. רבי ירמיה ורבי שמואל בר יצחק אמרו בשם רב. מודין חכמים לרבי יהושע בן קרחה, בעידי בכורה ובעידי חזקה **בעידי הבכורה.** שאם עד אחד מעיד שבפניו אמר האב בבקר שזה הבכור, ועד שני מעיד שבפניו אמר האב בן הערבים שזה הבכור **מצטרפים.** וכן בעידי החזקה. שאם עד אחד אומר בפני עדר והחזיק בנכסי הגר בבקר, ועד אחר אומר בפני עדר והחזיק בנכסי הגר בן הערבים, **מצטרפים.** אמר רבא בשם רבי ירמיה. אף בעידי סימנין כן. פשיטא אם זה אמר ראיתי שתי שערות בגבו. וזה אומר ראיתי שתי שערות בגבו, **מצטרפים.** שהרי שניהם מעידים שהוא גדול. זה אומר ראיתי שיערה אחת בגבו. וזה אומר ראיתי שיערה אחת בכריסו, **לאו כלום הוא.** שהרי זה חצי עדות וחצי סימן. וכל שכן אם זה מעיד שראה שיערה אחת בגבו, וזה מעיד שראה שיערה אחת בגבו. דלאו כלום הוא. דאפשר דתרווייהו בחד שיערה קמסהדי. שנים אומרים ראינו שיערה אחת בגבו ושנים אומרים ראינו שיערה אחת בכריסו מהו? **רבי יוסי בי רבי בון,** ורבי הושעיה בריה דר' שמי. חד אמר פסול. וחד אמר כשר. מאן דאמר פסול, כמעיד על חצי סימן. שהרי אלו שמעידים שראו אחת בגבה, מעידים גם שבדקו בכריסה ולא מצאו, ואלו שמעידים שראו אחת בכריסה, מעידים גם שבדקו בגבה ולא מצאו, והרי זו עדות מוכחשת. ומאן דאמר כשר, אני אומר שמא נשרו. אחד אומר שתי שערות בגבה. ואחד אומר שתי שערות בכריסה. רבי חגי' אומר, דברי הכל פסול, דאף למכשיר, הכא פסול. דעדיף חצי דבר ועדות שלמה שכל שנים מעידים על שיערה אחת, מדבר שלם וחצי עדות שכל אחד מעיד על שני שערות. רבי אבא אמר, דברי הכל כשר, דאף הפסול, יכשיר כאן. שהרי יש כאן סימן שלם. וחצי עדות על סימן שלם שכל אחד מעיד על שני שערות, עדיף על עדות שלמה בחצי סימן שכל שנים מעידים על שיערה אחת. רבי יודן אמר, אף זה במחלוקת. רבי יוסי אמר, אף זה במחלוקת. אמר רבי יוסי לרבי חגי'. והא רבי יודן סבר כוותי? אמר ליה, על רבי אבא רביה אנא פליג. לא כל שכן עילויה? אמר רבי מנא. יאות אמר רבי חגי' שדברי הכל פסול. אילו שטר שהוא מחותם בארבעה עדים, וקרא עילויה ערער. ובאו שני עדים לקיימו. זה מעיד על שנים וזה מעיד על שנים,

שמה כלום הוא? ואין כל חתימה וחתימה צריכה שני עדים? [דף יט עמוד ב] **אף הכא כל סימן וסימן** צריך שני עדים. רבי **חנניה יליף** לה משני חזקה. אילו אחד מעיד שאכלה שנה ראשונה ו**שניה** ושלישית. ואחד מעיד שאכלה רביעית חמישית וששית שמא כלום הוא? **וכי אין כל חזקה וחזקה** צריכה ב' עדים? **אף הכא כל סימן וסימן** צריך שני עדים. כהדא **דתניא** אין שומעין מן העדים, אלא אם כן באו שניהן כאחת. רבי נתן אומר, שומעין דברי ראשון. ולכשיבא שני שומעין את דבריו. רבי יונתן הוה יתיב מקשי. איפשר אית הכא בר נש דשמע **האם** הלכה כר' נתן? **א"ל** רבי יוסי בר חנינה, הא רבי שמעון בן יקים. אמר, יקום לעיל יסמך ויצטרף לדינים. כיון דסלק אמר ליה, שמעת הלכה כר' נתן? אמר ליה, שמעתי **דמודה** ר' יהושע בן קרחה לרבי נתן. **א"ל**, ולהדא צורכה? **הרי פשיטא שמודה לו. שהרי ר' יהושע אומר, אפילו אם ראו זה אחר זה מצטרפים, כ"ש שיצטרפו להעיד זה אחר זה. אמרי, לא התכוון ר' יוסי בר חנינה, אלא מסקא רבי שמעון בן יקים לעיל, כדי שיסמך.** בגין דהוא אינשא רבא. רב חסדא בעי. מהו לקבל עדים שלא בפני בעל דין? **אמר** רבי יוסי בשם ר' שבתי, מקבלין עדים שלא בפני בעל דין, **ועבדין** ליה **פסק דין**. ואם בא אחר כך ועירער, **ערעורו** קיים. אדם ששלחו אחריו בית דין שלשה פעמים ולא בא. ר' יהושע בן לוי אמר, מקבלין העדות בלא בעל דין, ועבדין ליה גזר דין. כהדא. כהנא דמך, ושבק ירתו לרבי יאשיה. וקביל רבי **אלעזר** סהדו דלא באפוי, וזכי לרבי יאשיה. ולא עוד אלא דשבק ספרים. כתב רבי **אלעזר** לירתו **דהו בבל**. ספרים שזכת בהן ארץ ישראל, אין מוציאין אותם חוצה לארץ. **אמר** רבי ניסי בשם ר' **אלעזר**, אם כתב **המוריש** על מנת להוציא, מוציא. ר' חייא בר אבא בעא קומי רבי יוסי. מהו להוציא? אמר ליה, **לעובדא** את שאיל לי? **א"ל** לא. ובאיש לרבי זעירא, דלא אמר ליה **לעובדא**. בגין מידע מהו אמר **הלכה למעשה**. ר' ירמיה הוה ליה דין עם חד בר נש, וקבלון לשהדייא דלא באפוי דרבי ירמיה, וחייבון לר' ירמיה. והוה יתיב ומיצטער. איפשר מקבלין עדים בלא בעל דין? רבי הונא רבי פינחס ור' חזקיה חוקוק, לא עלין בפירקא בההוא יומא. דחק רבי הונא ועאל **ואשכח** רבי ירמיה מצטער ואמר, איפשר מקבלין עדים בלא בעל דין אפילו עמהן באותה העיר? **א"ל**, כן חמת דעתון דרבנן **שמקבלין**:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה י

מתני': גמרו את הדבר, היו מכניסין אותן. גדול שבדיינין אומר. איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב. ומניין כשיצא לא יאמר אני הוא המזכה וחבירי מחייבין, ומה אעשה ורבו עלי? על זה נאמר [משלי יא ג] הולך רכיל מגלה סוד:

[דף כ עמוד א] גמ': אמר רבי יוחנן. אם שניים מזכים ואחד מחייב כופין את המחייב שיכתוב זכאי. ר"ש בן לקיש אמר. המחייב כותב חייב, והמזכה כותב זכאי. מתניתא פליגא על ריש לקיש **דתנן**, מניין כשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבין. וכשכותב הרי זה כאומר. מה עבד ליה **ר"ל**? **מה שנאסר זה רק** דלא יהא מאן דהוא מימר, כמה בעית מזכה לפלוני בדינא ולא שבקון לי אבל אין איסור לכתוב שהוא מזכה. מאי טעמא דריש לקיש? דלא ייתי חורן ויסבור **כוותיה בניגוד לפסק**, וימר, אופ פלן הוה תמן **והסכים לפסק**, ואף הוא טעה **עימם**.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה יא

מתני': כל זמן שהוא מביא ראיה, סותר את הדין. אמרו לו, כל ראיות שיש לך הבא מיכן ועד שלשים יום. הביא בתוך שלשים יום, סותר. לאחר שלשים יום, אינו סותר. אמר רשב"ג. מה יעשה זה שלא מצא בתוך שלשים ומצא לאחר שלשים?:

גמ': **תנן שלשים וששה מחייבין, שלשים וחמשה מזכין.** דנין אילו כנגד אילו, עד שיראה אחד מן המחייבין את דברי המזכין: מאי שנא הכא שמוסיפים שניים ומאי שנא התם שדנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין? אמר ר' אושעיה תמן שאי אפשר להן להוסיף שכבר

יש שבעים ואחד דנין אילו כנגד אילו. ברם הכא **אפשר** להן להוסיף. רבי יוחנן וריש לקיש תרויהון **אמרין**, אפילו הכא **כשהגיעו לשבעים ואחד** איפשר להן להוסיף **רק שלא חייבים**:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ג הלכה יב

מתני': אמרו לו הבא עדים. אמר אין לי עדים. הבא ראיה. אמר אין לי ראיה. ולאחר זמן מצא עדים ומצא ראיה, הרי זה אינה כלום. אמר רשב"ג. מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים, ומצא עדים. ושלא היה יודע שיש לו ראיה, ומצא ראיה? אמרו לו הבא עדים. אמר אין לי עדים. הבא ראיה, ואמר אין לי ראיה. ראה שהוא מתחייב ואמר [דף כ עמוד ב] קרבו איש פלוני ופלוני והעידוני, או שהוציא ראיה מתוך אפונדתו, הרי זו אינה כלום:

גמ': **תנן**, אמר רשב"ג. **מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים, ומצא עדים. ושלא היה יודע שיש לו ראיה, ומצא ראיה: אמר רבי יוחנן בשם רב הושעיה. פליגי ביה תלתא אמורין.** חד אמר, כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין. וחד אמר, הביא בתוך שלשים סותר. לאחר שלשים אינו סותר. וחד אמר, לעולם אין סותר, עד שיביא ראיה שלא היה יודע בה כל עיקר. והתנינן אמר רבן שמעון בן גמליאל, מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים. שיש לו ראיה ומצא ראיה. **משמע דווקא עד שיביא ראיה שלא היה יודע בה כל עיקר.** רבי אילא ור' זירא. חד אמר, **יכול להביא ראיות עד שיבטל ראיותיו** ויאמר שכל הראיות שיש לו ולא הביא בטלות. וחד אמר, **יכול להביא ראיות עד שיכפר בראיותיו** ויאמר שכל הראיות שיש לו ולא הביא מזויפות. רבי לוי הוה ליה דין עם חד בר נש על עסק בתיים, והוון דיינין קומי ר' אלעזר. לאחר גמר דין, הביא ראיה. שאל לר' יוחנן. א"ל, כל זמן שמביא ראיה סותר הדין. ר' אבמכיס הוה ליה דין עם חד בר נש על עיסק ריחייא. והוון דיינין קומי רבי אלעזר. לאחר גמר דין הביא עדים. שאל לרבי יוחנן א"ל, **עדיין את לזו?** כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין. ולמה תרין עובדין? רבי לוי לא איתעביד ליה גזר דין. רבי אבמכיס, איתעביד ליה גזר דין. **אשרת** הדיינין קיום השטר, **מהו** שיהיה צריך בית דין **לקיימו** כשבא לגבות על פיו? רבי הושעיה **ורב בניי, שניהם** בשם שמואל. חד אמר, יתקיים או בכתב ידי עדים, או בכתב ידי הדיינים. וחד אמר, אפילו בכתב אחד ובדיין אחד.

הדרן עלך פרק זה בורר.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה א

מתני': אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה. שנאמר [ויקרא כד כב] משפט אחד יהיה לכם. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות? דיני ממונות בשלשה, ודיני נפשות בעשרים ושלשה. דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין בחובה:

גמ': **תנן**, אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה. אמר ר' יוחנן מ"ט אמרו חכמים שאן צורך בדרישה וחקירה? כדי שלא תנעול דלת בפני לווים. אבל בשביל לחוס על ממון ישראל שלא יהיה כל אחד תובע את חברו, אמרו חכמים **לחקור במקצת. כגון, לשאול** האך אתה יודע שזה חייב לזה. ר' חיה בר אבא בעא קומי ר' יוסי. היך עבדין עובדא? א"ל כר' יוחנן. דר' יוחנן אמר בשביל לחוס על ממון ישראל אמרו **לחקור במקצת ולשאול** האך אתה יודע שזה חייב לזה. **פליגי ביה** זעירא בר חנינא בשם רבי חנינה, ורבי יהודה [דף כא עמוד א] חד אמר **מדאורייתא דיני ממונות בדרישה וחקירה שנאמר** [דברים יג טז] ודרשת וחקרת ושאלת היטב. וכתוב משפט אחד יהיה לכם. וחד אמר אף **מדאורייתא אין דרישה וחקירה בדיני ממונות אלא בדין מרומה. שכתוב אחד אומר** [שם טז כ] צדק צדק תרדוף. וכתוב אחד אומר, **בצדק תשפוט את עמיתך.** הא כיצד? אם את רואה

הדין שיוצא מאמיתו חקרוהו. ואם לאו צדקיהו. רב הונא כד הוה חמי שהדין מכוונה שהעדות מתואמת עד שאומרים בדיק אותם דברים, הוה חקר. וכד הוה חמי דזה אמר הכין וזה אמר הכין. הוה מכוון ובודק האם עיקר הדברים שווה. תני, העד שכבר העיד אין מלמד עליו לא זכות ולא חובה. רבי יוסי בר' יהודה אומר מלמד זכות ואין מלמד חובה. שאם ישמע אחד מן הדיינים או אחד התלמידים ויראה בעניו יאמר כדבריו. תנן, דיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין בחובה. כיצד פותחין לזכות? אומרין איפשר שלא זה שהרג את הנפש? א"ר יוסי אין כיני, אמר אחד מן העדים יש לו ללמד זכות ובא חברו אחד הדיינים או התלמידים וסייעו, ויש כאן סיוע. אם אומר את כאן שמחזיקים את העד כשקרן, לא נמצאת חב לבעל דין. ויש עדים לשקרן הרי העד לא ירצה לטעון וגם מי שישמע אותו לא יטען טענה דומה כדי לא להצטרף לשקרן. א"ר יוחנן כל שאינו יודע לדון את השרץ לטהרו ולטמאו מאה פעמים, אין יכול לפתוח בזכות. כיצד דנין לטהר את השרץ? א"ר ינאי. מה אם הנחש שממית ומרבה טומאה בעולם, טהור. עכבר שאין ממית, אינו דין שיהיה טהור? או חילוף. עכבר שאין ממית, טמא. נחש שממית, אינו דין שיהיה טמא? התיב ר' פנחס הרי עקרב ממית והרי הוא טהור. אף נחש, אף שממית יהיה טהור. אשכח תני דאמר, הוא נחש הוא עקרב, בשניהם קשה למה לא נלמד מק"ו לטמא. אמר רבי. תלמיד וותיק היה לר"מ, והיה מטהר את השרץ ומטמאו מאה פעמים. אמרין ההוא תלמידא לא הוה ידע מורייה ללמד הלכה שלא יכלו לעמוד על דעתו. האם להלכה טמא או טהור. אמר ר' יעקב בר דסאי. דההוא תלמידא קטוע מטורא דסיני הוה, שלא היה מסוגל להכריעה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ב

מתני': דיני ממונות מטין על פי אחד בין לזכות בין לחובה. ודיני נפשות מטין על פי אחד לזכות, ועל פי שנים לחובה:

גמ': א"ר ינאי. אילו ניתנה התורה חתוכה הלכות פסוקות, לא היתה לרגל עמידה. [דף כא עמוד ב] מה טעם? דכתיב, וידבר ה' אל משה וכו', הודעני נא את דרכיך. אמר לפניו רבונו של עולם הודיעני היאך היא ההלכה. אמר לו [שמות כג ב] אחרי רבים להטות. רבו המזכין, זכו. רבו המחייבין, חייבו. כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור. כמיניין ודגל"ו. וכן הוא אומר [תהילים יב ז] אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים שבע פעמים שבע. ואומר [שיר השירים א ד] מישרים אהבוך מי שמיישר ומכריעה את ההלכה הוא האהוב.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ג

מתני': דיני ממונות, מחזירין בין לזכות בין לחובה. ודיני נפשות, מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה:

גמ': כתיב [שמות כג ז] ונקי אל תהרוג. הרי שיצא מב"ד זכאי, ומצאו לו חובה. שומע אני שיחזירוהו. ת"ל [שמות כג ז] צדיק אל תהרוג. זה שנצטדק בדין אף שאינו נקי. הרי שיצא מבית דין חייב ומצאו לו זכות. שומע אני שלא יחזירוהו. ת"ל [שמות כג ז] ונקי אל תהרוג. יכול אם צדק בדין, יצדק בדין ולא יענש משמים. ת"ל [שמות כג ז] כי לא אצדיק רשע. א"ר יצחק. אמר לי ר' יוסי, לא שנייא. אלא אפילו נדכחה, אם טעו בדבר שהצדוקים מודים בו, מחזירין אותו. ר' אמי בעא קומי ר' יוחנן. אפי' נואף ונואפת? א"ל איתקלף מרקועך מהקשיחות דמאי שנא

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ד

מתני': דיני ממונות, הכל מלמדין זכות וחובה. ודיני נפשות הכל מלמדין זכות, ואין הכל מלמדין חובה. דיני ממונות, המלמד זכות מלמד חובה. והמלמד חובה מלמד זכות.

ודיני נפשות, המלמד חובה מלמד זכות. אבל המלמד זכות, אינו יכול לחזור וללמד חובה:

גמ': **תנן, אמר רבי. ובלבד בגמר דין. שלא יהו מחוסרין אלא לומר איש פלוני אתה זכאי ואתה חייב. אבל אם היו מחוסרין במשא ומתן, לא בדא ואף המזכה יכול ללמד חובה.** ר' יוסי בן חנינה אמר. אפילו מחוסרין במשא ומתן. **דכתיב וצדיק אל תהרוג. כל שהצדקתו ואמרת לזכותו אין אתה רשאי לחייבו**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ה

מתני': דיני ממונות, דנין ביום וגומרין בלילה. ודיני נפשות, דנין ביום וגומרין ביום:

גמ': **תנן, דיני ממונות, דנין ביום וגומרין בלילה. מנין שאם טעו ודנו בלילה שדיניהם דין? ת"ל** [שם יח כב] **ושפטו את העם בכל עת. ואית קרא לשעבר?** אמר רב שמואל בר רב יצחק [דף כב עמוד א] **כיני מתניתא. מניין דנים ביום וגומרין בלילה? ת"ל ושפטו את העם בכל עת. אמרי, הא אמירה.** שזה ודאי הפירוש.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ו

מתני': דיני ממונות, גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה. ודיני נפשות גומרין בו ביום לזכות, וביום של אחריו לחובה שצריך ללין את הדין. לפיכך, אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב כיוון שלמחרת אי אפשר לגמור את הדין ולהשאיר עוד יום אסור שמא ישכחו את הסברות:

גמ': תני, העד אין מלמד לא זכות ולא חובה. מנלן? שנאמר [במדבר לה ל] ועד לא יענה בנפש למות. ומניין שאף הוא אין מלמד לא זכות ולא חובה? **ת"ל כל מכה נפש וכ"ו ועד אחד לא יענה,** ומוסיף כאילו כתוב, עד והוא לא יענה בנפש למות. ריש לקיש אמר, **לעד לא צריך קרא דפשיטא שאינו יכול ללמד זכות. דפעמים שאדם אחר שהעיד, רואה את עצמו מזדמם, ומפליג דבריו ומלמד זכות שלא יגמר הדין למיתה כדי שלא יזימו אותו אחר גמר דין וימות.** וכיוון שהפסוק מיותר אם אינו עניין לעד תניהו עניין לנאשם. שאף הוא לא יכול ללמד על עצמו זכות. **תנן, לפיכך, אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב. מניין שגמר דין וההריגה צריכין להיות בשני ימים סמוכין זה לזה?** ר' חזקיה ור' אחי אמרו בשם ר' אבהו. אסור לדון דיני ממונות בערב שבת. והדא מתניתא פליגא דתנן, לפיכך אין דנין, לא בערב שבת ולא בערב יום טוב דיני נפשות. הא דיני ממונות, דנין. ותני ר' חיה כן. דנין דיני ממונות בערב שבת, ואין דנין דיני נפשות בערב שבת. **אמרי, כאן להלכה כאן למעשה.** דלמעשה אף דיני ממונות אן דנים בערב שבת מפני שטרודים להכין צרכי שבת. ויידונו אותו בערב שבת, ויגמרו דינו בשבת, ויהרג למוצאי שבת. אם אומר את כן, נמצא דינו משתקע שמשעה שיגמרו דינו בבקר עד צאת השבת ישכחו מה היו הסברות. ריש לקיש בעי. וידונו אותו בשבת, ויגמרו דינו בשבת, וייהרג בשבת. מה אם עבודה שדוחה שבת, רציחת מצוה דוחה אותה. שנאמר [שמות כא יד] מעם מזבחי תקחנו למות. **שם נתחייב הכהן מיתה בידי ב"ד, מפסיקים את עבודתו ולוקחים אותו.** שבת שהעבודה דוחה אותה, אין דין שתהא רציחת מצוה דוחה אותה? **אמר ר' אילא בשם ר' ינאי. גזרת הכתוב היא מיכן לבתי דין שלא יהו דנין בשבת. מאי טעמא? נאמר כאן [שם לה ג] לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת.** ונאמר להלן [במדבר לה כט] והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם. מה להלן בבית דין הכתוב מדבר אף כאן בב"ד הכתוב מדבר:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ז

[דף כב עמוד ב] מתני': דיני ממונות, הטהרות והטמאות, מתחילין מן הגדול. ודיני נפשות, מתחילין מן הצד. הכל כשירין לדון דיני ממונות. ואין הכל כשירין לדון דיני נפשות, אלא כהנים ולויים וישראלים המשיאין לכהונה:

גמ': תנן, ודיני נפשות, מתחילין מן הצד. מ"ט? רבי אומר כתיב [שמות כג ב] לא תענה על ריב. רב כתיב חסר יוד, שלא תענה אחר הרב. שאין לחלוק עליו. ר' יוסי בן חנינה אמר, לא תענה על ריב. רב כתיב. שלא תענה קודם לרב אלא אחר הרב שהפסוק מדבר בדיני ממונות והרב קדם. רב אמר, לא תענה אפילו אחר מאה אפילו מאה כבר חלקו על הרב אסור לתלמיד לחלוק עליו. ר' פינחס. ור' חלקיה אמרו בשם ר' סימון. איתפלגון ר' יוחנן וריש לקיש. חד אמר, דינינו כדיניהן. שגם בני נח נוהגים בדיני נפשות להתחיל מן הצד כישראל. וחד אמר, אין דינינו כדיניהן. מאן דאמר דינינו כדיניהן, ניחא. מאן דאמר אין דינינו כדיניהן, מה מקיים [בראשית לז כו] ויאמר יהודה שהיה קטן שיצחק ובית דינו דנו אותה [אסתר א טז] ויאמר ממוכן שהוא השביעי ודיבר ראשון. שבסוף ראו דברי יהודה, והסכימו איתו, וראו דברי ממוכן והסכימו איתו. אבל באמת הגדולים דיברו קדם. ומניין שמתחילין בדיני נפשות מן הצד? תנא שמואל הזקן קומי ר' אחא דכתיב [שמואל א כה יג] ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש חרבו וכ"ו ויחגור גם הוא חרבו. ואח"כ ישבו בדיון על נבל. אמר רבי תימא בר פפייס בשם רב הושעיא. אף כשדנים בפסול משפחה מתחילין מן הצד. תנן, הכל כשירין לדון דיני ממונות. ר' יהודה אומר, אפילו ממזרין. רבי יהודה אומר, אין מדקדקין ביין נסך שסתם יינם מדרבנן ואזלינן אחר המיקל. כתיב [שמות כג ו] לא תטה משפט אביוןך בריבו. שלא תהיה הטייתך לרעה על פי רוב של אחד. בריבו אי אתה מטה. אבל אתה מטה בדינו של שור על פי רוב של אחד. דאף שהוקש מיתת השור למיתת הבעלים דכתיב השור יסקל וגם בעליו יומת זה רק לענין לדון בעשרים ושלושה. אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן, לא רק בזה בלבד, אלא בכל הדברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות, שור הנסקל כדיני ממונות. [דף כג עמוד א] כמה אינון? אגן תנינן תשע. תני ר' חייה, חד עשר. הי דיני תרתי אחרנייתא? הסריס, וכל מי שלא ראה לו בנים. כשר לדון דיני ממונות ולא דיני נפשות. אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן. אף פחות מבן עשרים, ושלא הביא שתי שערות. כשר בדיני ממונות ולא בדיני נפשות, ויושב בדינו של שור. ר' יוסי בן חנינה אמר תלת עשרה. והי דינון תרתין אחרנייתא? חדא דרבי אבהו בשם ר' יוחנן, וחדא, דנין שני דיני ממונות ביום אחד, ואין דנין שני דיני נפשות ביום אחד. אמר ר' אבין, ואפילו נואף ונואפת, אף ששניהם נידונים על מעשה אחד. אם מיתתן שונה, כגון בת כהן ובועלה שהיא בשרפה והוא בחנק, אין דנים ביום אחד

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ח

מתני': סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה, כדי שיהו רואין זה את זה. ושני סופרי דיינין עומדין לפניהן, אחד מימין ואחד משמאל. וכותבין דברי מזכין ודברי מחייבין. רבי יהודה אומר, שלשה היו. אחד כותב דברי מחייבין, ואחד כותב דברי מזכין, והשלישי כותב דברי מזכין ודברי מחייבין. שלש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניהן. וכל אחד ואחד מכיר את מקומו. צרכו לסמוך, סומכין מן הראשונה. אחד מן השנייה בא לו לראשונה, ואחד מן השלישית בא לו לשניה, ובוררין להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית. ולא היה יושב במקומו של ראשון, אלא יושב במקום שהוא ראוי לו:

גמ': ואין הכל כשירין לדון דיני נפשות, אלא כהנים ולויים וישראלים המשיאין לכהונה. מניין? אמר רבי אבא בר יסא בשם רבי יוחנן. כתיב במרגלים [במדבר יד כא] עד מתי לעדה הרעה הזו וכתיב בראשי סנהדריות נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם. נאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה. מה מרגלים מיוחסים, אף אנשי סנהדריות מיוחסים. מ"תי לה רב ממתניתא דמתניתין אמרה, הוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים. מתלא אמר הוי ראש לשועלים ולא זנב לאריות דתנינן, צרכו לסמוך סומכין מראשונה. והראשון מהשורה השניה נהיה אחרון בשורה הראשונה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ד הלכה ט

מתני': כיצד מאיימין על עידי נפשות. היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן. שמא תאמרו מאומד ומשמועה, עד מפי עד, מפי אדם נאמן שמעתם. או שמא אין אתם יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה. הו' יודעין, שלא כדיני ממונות דיני נפשות. דיני ממונות, אדם נותן ממון ומתכפר לו. ודיני נפשות, דמו ודם זרעיותיו תלויין בו עד סוף כל הדורות. שכן מצינו בקין כשהרג את הבל נאמר בו, [בראשית ד י] קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה. אינו אומר דם אחיך, אלא דמי אחיך. דמו ודם זרעיותיו. ד"א, דמי אחיך. שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים. לפיכך נברא אדם יחידי בעולם, ללמד שכל המאבד נפש אחת, מעלין עליו כאילו איבד עולם מלא. וכל המקיים נפש אחת, מעלין עליו כאילו קיים עולם מלא. ומפני שלום הבריות. שלא יאמר אדם לחבירו, אבא גדול מאביך. ושלא יהו המינין אומרים, רשויות הרבה יש בשמים. ולהגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. שאדם טובע כמה מטביעות [דף כג עמוד ב] בחותם אחד, וכולן דומין זה לזה. ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע את כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחבירו. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר, בשבילי נברא העולם. שמא תאמרו מה לנו ולצרה הזאת. והלא כבר נאמר [ויקרא ה א] והוא עד או ראה או ידע וגו'. שמא תאמרו, מה לנו לחוב בדמו של זה? הלא כבר נאמר [משלי יא י] ובאבד רשעים רינה:

גמ': כיצד מאומד? לא תאמרו ראינוהו רודף אחריו וסייף בידו. נכנס לחורבה אחריו, נכנסו אחריו ומצאנוהו הרוג, ראינוהו יוצא והסייף מטפטפת דם. אמר ר' שמעון בן שטח. אראה בנחמה אם לא ראיתי רודף אחר אחד נכנס לחורבה. נכנסתי אחריו, ומצאתיו הרוג, וזה יוצא וסייף מנטף דם. אמרתי לו, אראה בנחמה שזה הרגו. אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי, אלא היודע מחשבות יפרע מאותו האיש. לא הספיק לצאת משם עד שהכישו נחש ומת. אדם נברא יחידי בעולם מפני המשפחות. שלא יהו מתגרות זו בזו. והלא דברים ק"ו. ומה אם בזמן שהן בני אב אחד מתגרות זו בזו. אילו היו בני שנים, על אחת כמה וכמה. ד"א, שלא יהו הצדיקים אומרים. אנו בני צדיק ואתם בני רשעים: להגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כו'. להגיד גדולת מלך מלכי המלכים, שמחותם אחד טובע כל החותמות, ואין אחד מהן דומה לחבירו. שנאמר [איוב לח יד] תתהפך כחומר חותם. ומפני מה שינה פרצופותיה? שלא יהא אדם קופץ והולך לאשת חבירו או לשדה חבירו. תני בשם ר' מאיר. שלשה דברים שינה הקדוש ברוך הוא בבני אדם. מראה פנים, ודעת, וקול. מראה ודעת מפני הגזלנין, וקול מפני הערוה שתכיר את בעלה בחושך. אמר רבי יצחק. אפילו **תאנה** או **חיטה**, לא דמייא לחבירתה. אדם נברא בערב **שבת** כדי שייכנס תחילה למצוה. דבר אחר למה נברא באחרונה? משל למלך שעשה סעודה, **לאחר שמתקין** הסעודה מזמין האורחין. כך [משלי ט א] חכמות בנתה ביתה, זה הקדוש ברוך הוא, שבנה את העולם בחכמה. שנאמר [שם ג יט] ה' בחכמה יסד ארץ וגו'. [משלי ט א] חצבה עמודיה שבעה. אילו שבעה ימי בראשית. [שם ט ב] טבחה טבחה מסכה יינה. אילו ימים ונהרות וכל צרכי העולם. [שם ד] מי פתי יסור הנה. זה אדם וחוה שהתפתו על ידי הנחש: תנן, שמא תאמרו מה לנו ולצרה כו'. כתיב [מלכים א כב לו] ויעבר הרינה במחנה. מהו הרינה? הריני, **כביכול גם הקב"ה מצטער**. וכן הוא אומר [דברי הימים ב כ כא] בצאת לפני החלוץ **ואומר הודו לה כי לעולם חסדו** וגו'. **למה לא נאמר כי טוב?** ללמדך שאף מפלת הרשעים, אינה שמחה לפני המקום:

הדרן עלך פרק אחד דיני ממונות

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ה הלכה א

מתני': היו בודקין אותו בשבע חקירות. באי זו שבוע, באי זו שנה, באי זה חדש, בכמה בחדש, באי זה יום, באי זו שעה, באי זה מקום. ר' יוסי אומר. באי זה יום, באי זו שעה [דף כד עמוד א] באי זה מקום. מכירין אתם אותו. והתיריתם בו. העובד ע"א. את מה עבד, ובמה עבד:

גמ': ולא תנינן באי זה יובל, שאין הדבר מצוי, **שירצח ביובל אחד ויעידו עליו ביובל שני**. אשכח תני, רבי שמעון בן יוחי אומר, אף באי זה יובל. וקיימונה, **בההוא יובל דעאל ובההוא דנפק**, שבדיוק הסתיים מחזור יובל אחד, והתחיל שני. מניין לשבע חקירות? תנא שמואל הזקן קומי רבי אחא **דכתיב** [דברים יג טו] ודרשת, וחקרת, ושאלת, היטב, והנה, אמת, נכון. א"ל, לא תהא **כקרא ואזיל, שהרי הפסוק לא הסתיים ולמה לא מניתה את שאר המילים**. אלא **מדכתיב**, ודרשת, וחקרת, ושאלת, היטב. **הרי כאן ארבעה, וכתיב** והוגד לך, ושמעת, ושאלת היטב. **הרי שבעה ואף שהם בשני פסוקים**, היטב היטב לגזירה שוה, ליתן כל אחת ואחת את של זה בזה שמועה שאלה דרישה וחקירה. ר' יצחק מקשי לה. הוון תפיסין בחד ליסטים דטיבירא. **ואמרין העדים** כדון קטול כדון קטל. ומניין לזה שבע חקירות? הרי יודעים את הזמן. איסי אמר כל זמן שאלו העדים אין יכולין להזדמם על אותה עדות, אין ההורג נהרג. **תנן**, מכירין אתם אותו מה היה עכו"ם או ישראל. **מה הדין אם לא ידוע אם ישראל היה או גוי?** נישמעניה מהדא **דאמר** ר' יוחנן. נהרג מטיבירא לציפורי, חזקה שישראל היה: **תנן**, התיריתם בו? מניין להתיריה? **אמר** ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן **דכתיב** [ויקרא כ יז] ואיש אשר יקח את אחותו **בת אביו או בת אימו וראה את ערוותה. עד שיראוהו טעמו של דבר** שיתרו בו ויסבירו לו מה האיסור. חסד הוא. א"ר בון. קין נשא אחותו, הבל נשא אחותו. חסד עשיתי עם הראשונים שיבנה עולם מהן [תהילים פט ג] כי אמרתי עולם חסד יבנה. תני ר"ש בן יוחי אומר [דברים יז ו] ע"פ שנים עדים יומת המת. **שהיה לו לכתוב, ע"פ שנים עדים יומת, למה נאמר יומת המת?** אלא להודיעו באי זו מיתה מת. תני ר' יודה בי ר' אלעאי אומר, **כתיב** [שמות כא יד] וכי יזיד איש על רעהו להורגו בערמה. שיערימוהו **ויחכימוהו** באיזו מיתה מת. היתה מיתתו בחמורה, והתרו בו בקלה. **לדעת כולם** יכיל מימר, אילו הוה ידע שמיתתו בחמורה, לא הוה עבד הדא מילתא. **כי פליגי בשהיתה מיתתו בקלה, והתרוהו בחמורה. דעל דעתיה דר' יודן בי רבי אילעאי, אינו נהרג עד שיערימוהו בדיוק** באי זו מיתה מת. [דף כד עמוד ב] היו מתרין בו ושותק. מתרין בו ומרכין בראשו. אף על פי שאמר יודע אני, פטור. עד שיאמר, על מנת כן אני עושה. ראוהו שופך דם אמרו לו הוי יודע שבן ברית הוא. והתורה אמרה [בראשית טו] שופך דם האדם באדם דמו ישפך. אף על פי שאמר יודע אני, פטור. עד שיאמר, על מנת כן אני עושה. ראוהו מחלל שבת. אמרו לו, הוי יודע שהוא שבת, והתורה אמרה [שמות לא יד] מחלליה מות יומת. אף על פי שאמר יודע אני, פטור. עד שיאמר, על מנת כן אני עושה. ר' חיייה בר גמדא שאל. מקושש משום מאי מיחייב, משום תולש, או משום מעמר? נישמעניה מהדא [במדבר טו לב] ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים. מלמד שמצאוהו תולש עצים מן הקרקע. ר' חיייה בר גמדא שאל. מקושש במה התרו בו? נישמעניה מהדא דתני, יודעין היו שמקושש חייב מיתה, ולא היו יודעין במה היתה מיתתו. **אם כך אולי נלמד מכאן שאין צורך לפרט את סוג המיתה**. אשכח תני ר' חיייה [ויקרא כד יד] הוצא את המקלל מחוץ למחנה. במה היתה מיתתו? **בסקילה. במה היתרו בו? בסקילה** שכיוון שידעו שחייב מיתה התרו בו בחמורה. **תנן, העובד ע"א. את מה עבד ובמה עבדה, את מה עבד?** לפעור או למרקוליס? ובמה עבדה? בעבודתה עבדה, או בעבודת גבוה שאף אם אין דרך עבודתה בכך חייב? **מה הדין אם לא יודעים למי עבד?** נישמעניה מהדא. מעשה שבאו שנים ואמרו. ראינו זה עובד ע"א, ואין אנו יודעין אם פעור היה, או מרקוליס היה. **וקיבלו אותם. והרי מהמשנה משמע שחייבים לדעת את מי עבד ואך קיבלו אותם?** דנין אותו בשתיהן, ובאי זו מזדכה פוטרין אותו. **ורק אם בשניהם יצא חייב דנים אותו למיתה**.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ה הלכה ב

מתני': כל המרבה בבדיקות, הרי זה משתבח. מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים. ומה בין חקירות לבדיקות? אלא שבחקירות, אמר אחד איני יודע, עדותן בטילה. בבדיקות אמר אחד איני יודע. ואפילו

שנים אומרים אין אנו יודעין, עדותן קיימת. אחד חקירות ואחד בדיקות. בזמן שהן מכחישים זה את זה, עדותן בטילה:

גמ': תנן, מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים. שהעידו על אחד שליטת תאנים בשבת. ושאל את העדים במה לקטן? האם בעוקציהן לקטן? ואם אכל איסור, במה אכלן? האם בגלעיניהן. תנן התם, מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו. אילו מעידים שנזר שתיים [דף כה עמוד א] ואילו מעידים שנזר חמש. בית שמאי אומרים, נחלקה העדות ואין כאן נזירות. ובית הלל אומרים, יש בכלל חמש שתיים. ויהא נזיר שתיים: רב אמר, בכלל נחלקו כשאלו אמרו נזר שנים ואלו אמרו נזר חמש. אבל בפורט כגון שאלו אמרו נזר נזירות אחת ואחר כך נזר נזירות שניה. וכת שניה אמרה נזר נזירות אחת ואחר כך נזר נזירות שניה אחר כך שלישי ורביעית וחמישית. כולי עמא מודיי, שיש בכלל ה' שתיים, ויהא נזיר שתיים. ר' יוחנן אמר במונה נחלקו. אבל בכלל כל עמא מודיי שנחלקה העדות ואין כאן נזירות. היי דינו כולל היי דינו מונה? כולל אהן אומר תרתיי ואהן אומר חמש. מונה, אהן אמר חדא תרתיי, ואהן אמר תלת ארבע חמש. רב אמר הכחיש עדות בתוך עדות, לא בטלה העדות הגמרא תביא דוגמא. ר' יוחנן אמר הכחיש עדות בתוך עדות, בטלה העדות. הכחיש עדות לאחר עדות לא בטלה העדות לדברי הכל. רבי יוחנן כדעתיה, דר' אבא ור' חייה אמרו בשם ר' יוחנן, הוחזק המונה, כגון שיש עדים שראו את המלוה סופר כסף ליד הלוה, זה אמר מן הכיס מנה. וזה אומר מן הצרור מנה. זהו הכחיש עדות בתוך עדות. ואף רב מודה שבטלה העדות שהרי אין כאן עדות של שני עדים. מה פליגי? כשהיו שתי כיתי עדים. אילו אומרים, מן הכיס מנה, ואילו אומרים מן הצרור מנה, שזה הכחיש עדות בתוך עדות שלרבי יוחנן בטל העדות, וכרב לא בטלה העדות שכת אחת אומרת אמת וממ"נ חייב. אילו אומרים בתוך חיקו מנה הלוה את הכסף שקיבל אחר ההלוואה, ואילו אומרים בתוך פונדתו מנה. דברי הכל, זה הכחיש העדות לאחר עדות, ולא בטלה עדות. זה אמר במקל הרגו, וזה אמר בסייף הרגו. הכחיש עדות בתוך עדות בטלה העדות. ואף רב מודה שבטלה עדות [דף טז עמוד א] מה פליגי? כשהיו שתי כיתי עדים. אלו אומרים במקל הרגו, ואילו אומרים בסייף הרגו, שזה הכחיש עדות בתוך עדות, שלרבי יוחנן בטלה העדות. ולרב לא בטלה העדות. אילו אומרים לדרום פנה אחר שרצח, ואילו אומרים לצפון פנה. ד"ה זה הכחיש עדות לאחר עדות ולא בטלה העדות. חיליה דרב מן הדא דתנן, אשה אחת אומרת מת, וצרתה אומרת נהרג. ר"מ אומר. הואיל והן מכחישות זו את זו, לא ינשאו. ר' יודה ור"ש אומרים, הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים, הרי אלו ינשאו. וקי"ל דהלכה כר' יודה ור' שמעון. ואף שבהכחיש עדות בתוך עדות רב אומר שלא בטלה עדות רק במקרה של שתי כיתי עדים, הא נמי כשני כיתי עדים דמי. שהרי האמינה התורה בעדות זו אפילו עד אחד ואפילו אשה. ולא שמיע דאמר רבי אלעזר, מודה ר' יודה ור' שמעון בשני כתות עדים, שאם כת אחת אומרת נהרג ואחת אומרת מת עדותן בטלה? מה בין עדים מה בין צרה? לא עשו דברי צרה אצל חבירתה כלום דאמרינן לקלקלה קמכוונת שתנשא ויחזור בעלה ותיאסר עליו, משא"כ בעדים. מתניתא פליגא על רב דתנן, אחד חקירות ואחד בדיקות. בזמן שהן מכחישים זה את זה, עדותן בטילה. אמר רבי מנא, פתר לה רב, שעד אחד מכחיש עד שני באותה כת. א"ר אבון, ואפילו תימר כת בכת, שנייא היא בדיני נפשות [דף כה עמוד ב] דכתיב [דברים טז כ] צדק צדק תרדוף.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ה הלכה ג

מתני': אחד אומר בשנים בחדש, ואחד אומר בשלשה, עדותן קיימת. שזה ידע בעיבורו של חדש, וזה לא ידע. אחד אומר בשלשה, ואחד אומר בחמשה, עדותן בטילה. אחד אומר בשתי שעות, ואחד אומר בשלש, עדותן קיימת. אחד אומר בשלש, ואחד אומר בחמש, עדותן בטילה. ר' יהודה אומר, קיימת. אחד אומר בחמש, ואחד אומר בשבע, עדותן בטילה. שבחמש חמה במזרח, ובשבע חמה במערב:

גמ': תנן, שזה ידע בעיבורו של חדש, וזה לא ידע. עד היכא תלינן שלא ידע בעיבור החדש? אמר ר' יסא בשם ר' יוחנן, עד רוב החדש. א"ר יוחנן, כגון העירנין כפריים הללו שיתכן ולא שמעו על עיבור החדש. אבל בני כרכים, אם הוכחשו ביום, אינן כלום, שמסתמא הם יודעים בעיבור החדש. א"ר יסא כגון אנא, דמן יומי לא צלית מוספא, כשהיה גר בכפר מן דלא ידעתי, אימת ירחא. תנן התם, רבי מאיר אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש. ורבי יהודה אומר, אוכלין כל ד' ותולין כל ה' ושורפין בתחלת שש. דרבי מאיר אומר משש שעות ולמעלן, מדבריהן. ורק שעה סמוך לשקיעה מדברי תורה.. רבי יהודה אומר מששה שעות ולמעלן, מדברי תורה. מה טעמא דר"מ? דכתיב [שמות יב טו] אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. ביום הראשון זה חמשה עשר. יכול משתחשך? ת"ל אך לרבות יום י"ד. הא כיצד? תן לו לפני שקיעת החמה שעה אחת. מה טעמא דר' יהודה? דכתיב אך ביום הראשון וכ"ו. ביום הראשון זה י"ד דראשון מעיקרא משמע דכתיב הראשון אדם תוולד. יכול כל היום כולו? ת"ל אך. הא כיצד? חלוק את היום, חציו לחמץ וחציו למצה. תנן התם, אך אשר יעשה לכל אוכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. ג' מיעוטים נאמרו בפסוק, אך, הוא, לבדו. שלא יקצור ולא יטחן ולא ירקד ביום טוב. מחלפה שיטתיה דר"מ? הכא הוא אמר אך לרבות, והכא הוא אמר אך למעט? א"ר שמואל בר אבדומא, לעולם אך בא למעט. והכא מיעטו ליום י"ד שאינו בחמץ. ר"מ אומר כתיב [דברים טז ג] לא תאכל עליו חמץ, אן איסור מהתורה אלא משעת אכילתו של קרבן פסח בליל ט"ו. ור' יהודה אומר, לא תאכל עליו חמץ, משעת עשייתו. נמצא לר' יהודה אית ליה עשה [דף כו עמוד א] ולא תעשה על אכילתו, עשה ולא תעשה על ביעורו. עשה על אכילתו דכתיב [דברים טז ג] שבעת ימים תאכל עליו מצות מכלל הן אתה שומע לאו כאלו נאמר תאכל מצות ולא חמץ. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה עשה. לא תעשה על אכילתו דכתיב, לא תאכל עליו חמץ. עשה על ביעורו דכתיב [שמות יב טו] אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. לא תעשה על ביעורו דכתיב [שמות יב טז] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. גופא ר"מ אומר שורפים בתחילת שש, שמשש שעות ולמעלה מדבריהן. והא לר"מ אפילו שביעית אינו אסור אלא משום גדר, שהרי מדאורייתא רק שעה קדם שקיעת החמה אסור, וחכמים אסרו מחצות היום. ששית למה? משום גדר. ויש גדר לגדר? אלא שעה ששית מתחלפת בשביעית והכל גזרה אחת. הא ר' יהודה אומר תולין כל חמש, מחמש ולמעלה מדבריהן. והא לר"י ששית אינה אסורה אלא משום גדר. חמישית למה? משום גדר. ויש גדר לגדר? אלא שחמישית מתחלפת בשביעית. גבי עדות תנן, אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע עדותן בטלה, שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב. מחלפא שיטתיה דר' יהודה? תמן הוא אמר אין חמישית מתחלפת בשביעית. והכא אמר הכן? א"ר יוסי תמן הדבר מסור לב"ד, וב"ד זריזין הן. ברם הכא הדבר מסור לנשים, והנשים עצילות הן. רבי יוסי בר בון אמר. תמן בעדות תחילת חמישית סוף שביעית. ואן אדם טועה שלוש שעות. ברם הכא סוף חמישית ותחילת שביעית ואדם טועה שעה אחת. ותני כן שבתחילת חמש חמה במזרח וסוף שעה שביעית חמה במערב. דלעולם אין חמה נוטה למערב אלא בסוף שבע:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ה הלכה ד

מתני': היו מכניסין את השני ובודקין אותו. נמצאו דבריהן מכוונין, פותחין לזכות. אמר אחד מן העדים, יש לי ללמד עליו זכות. או אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה, משתקין אותו. אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות, מעלין ומושיבין אותו עמה. ולא היה יורד משם כל היום. אם יש ממש בדבריו, שומעין לו. אפילו הוא אמר יש לי ללמד על עצמי זכות, שומעין לו. ובלבד שיהא ממש בדבריו:

גמ': תני אם מצאו לו זכות פטרוהו. אם לאו, מעבירין דינו למחר, ומזדווגין זוגות, וממעטין במאכל, ולא היו שותין יין, ונושאים ונותנים כל הלילה. ולמחר משכימין ובאין. וחזני כניסיות מחזרין אחריהן ואומר איש פלוני, והוא עונה, מחייב הייתי ומחייב אני. מזכה הייתי ומזכה אני. מחייב הייתי ומזכה אני, שומעין לו. מזכה הייתי ומחייב אני, אומרים לו, למד זכות כתחילה. תני טעה אחד מן הדיינים [דף כו עמוד ב] אם היה מזכה, סופרי הדיינים מזכירין אותו. אם היה מחייב, אין מזכירין אותו. אמר רבי

אילא. מפני מה כותבין דברי המזכה? מפני המחייב, מפני מה כותבין דברי המחייב? שמא ירצה ללמד זכות אלא שטיטרף דעתו וישכח מאזה טעם חייב, ולכן יחשוש לזכות. למה צריך לכתוב? אין חליף מילא יימרן ליה הדא אמרת, הדא לא אמרת. **אם לא היו כותבים היו צריכים שני עדים להעיד על דבריו ונמצא דינו משתקע** וישכחו מה אמר ויבואו להלנת דין. ר' יוסי בי ר' בון אמר מפני המזכה, כדי שלא יאמר שחזר בו כי טעה בדבר שהצדקים מודים בו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ה הלכה ה

מתני': אם מצאו לו זכות פטרוהו. ואם לאו, מעבירין דינו למחר. ומזדווגין זוגות זוגות, ממעטין במאכל. ולא היו שותין יין כל היום. ונושאים ונותנים בדבר כל הלילה. ולמחרת משכימין ובאים. המזכה אומר, אני המזכה ומזכה אני במקומי. והמחייב אומר, אני הוא המחייב, ומחייב אני במקומי. המלמד חובה מלמד זכות. אבל המלמד זכות, אינו יכול לחזור וללמד חובה. ואם טעו בדבר, סופרי הדיינים מזכירין אותן. אם מצאו לו זכות, פטרוהו. ואם לאו, עומדין על המיניין. שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין, זכאי. שנים עשר מחייבין, ואחד עשר מזכין. ואפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין, ואחד אומר איני יודע. יוסיפו הדיינים. עד כמה מוסיפין? שנים שנים עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכין, ושלשים וחמשה מחייבין, זכאי. שלשים וששה מחייבין, שלשים וחמשה מזכין. דנין אילו כנגד אילו, עד שיראה אחד מן המחייבין את דברי המזכין:

גמ': תני, אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות, מקבלים אותו בסבר פנים יפות, ומעלים ומושיבים אותו עמהם. אם הוא עצמו אמר יש לי ללמד על עצמי זכות, שומעים לו, חובה, משתקים אותו בנזיפה. העד, אין מלמד לא זכות ולא חובה. ר' יוסי אומר, העד מלמד זכות ולא חובה. **לר' יוסי, אחד מן העדים שאמר יש לי ללמד עליו זכות, ובא חבירו אחד התלמידים וסייעו וקיבלו את דבריו שהדין הוא שלא היה יורד לעולם. את מי ממנין? לראשון את העד? לשני התלמיד? או לשניהן?** נישמענה מהדא דאמר ר' יוחנן. הוא שנזדכה מפי עצמו אין מושיבין אותו דיין. כמו שאת הנידון אין ממנים דיין, אף עד אין מושיבין דיין. דנמצא עד ודיין ולא מצינו עד נעשה דיין. אמרי בדיני ממונות נזדקן הדין והגדול שבדיינים אומר נזדקן הדין. תני למה מוסיפין שני דיינים? שאם היו שנים מן הראשונים מזכין ואחד אומר איני יודע והוצרכו להוסיף עוד שנים [דף כז עמוד א] ואחד מן האחרונים אף אם השני אמר איני יודע, יגמר הדין בשלשה. רבי אילא אמר. מכיון שנראה דינו ליגמר בארבעה, אין גומרין אותו בשלשה אלא מוסיפים עוד שנים. אמר רבי יוסי, שלשה שדנו ומת אחד מהן. חותמין בשנים וכותבין, אף על פי שחתמנו בשנים בשלשה דננו. אמר רבי חגי. מתני' אמרה דתנן, מוסרני לכם הדיינים שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדיינים חותמין בו מלמטה או העדים. ולמידין מידת הדין מפרוזבול? אשכח תני דהוא למד מידת הדין לממונות מפרוזבול. תנן, שלשים וששה מחייבין, שלשים וחמשה מזכין. דנין אילו כנגד אילו, עד שיראה אחד מן המחייבין את דברי המזכין. לא ראה מה הדין? ר' יוחנן אמר זכאי. ר"ל אמר חייב. א"ל ר' יוחנן, והרי כל עוד שאין רוב לחיבו הלא זכאי הוא. אם כך למה דנין אילו כנגד אילו? שלא יראה דין זה יוצא מעמם. דגנאי הוא לבי"ד שלא הצליחו להוציא פסק דין

הדרן עלך פרק היו בודקין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה א

מתני': נגמר הדין, מוציאין אותו לסוקלו. ובית הסקילה היה חוץ לב"ד, שנאמר [ויקרא כד יד] הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה. ואחד עומד על פתח בית דין, והסודרין בידו, והסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו. אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות. הלה מניף בסודרין, והסוס רץ ומעמידו. אפילו הוא אמר יש לי ללמד על עצמי זכות, מחזירין אותו. אפילו ארבעה וחמשה פעמים, ובלבד שיהא ממש בדבריו.

[דף כז עמוד ב] גמ': תנן, ובית הסקילה היה חוץ לב"ד. משמע שסוקלים בעיר שדנו אותו ולא בעיר שחטא. מתניתין או כרבנן שסוקלים בעיר שדנו אותו, או כרבי בעיר של נכרים. דתני בשעריך רבי אומר בשעריך בשער שנמצאו בו. אתה אומר כך, או אינו אלא בשער שנידונו בו? נאמר כאן והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אל שעריך, ונאמר להלן [דברים יז ב] כי ימצא בקרבך באחד שעריך. מה שעריך האמור להלן שער שנמצא בו. אף שעריך האמור כאן, שער שנמצא בו. ורבנן אמרי. בשעריך, בשער שנידון בו. אתה אומר כך, או אינו אלא בשער שנמצא בו? נאמר כאן שפטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. ונאמר להלן [שם ה] והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אל שעריך. מה שעריך האמור להלן, שער שנידון בו. אף שעריך האמור כאן, שער שנידון בו. אבל בעיר של נוכרים לדעת כולם סוקלים אותו במקום שנידון בו. דתני, העובד ע"ז סוקלין אותו במקום שעבד. ואם היתה עיר של נכרים, סוקלין אותו על פתח בית דין. תנן, אפילו הוא אמר יש לי ללמד על עצמי זכות, מחזירין אותו. אפילו ארבעה וחמשה פעמים, ובלבד שיהא ממש בדבריו. א"ר יוחנן. בתחילה בין יש ממש בדבריו בין לאו, שומעין לו. מיכן והילך, יש ממש בדבריו, שומעין לו. ואם לאו, אין שומעין לו. והתני והוא שיש בדבריו ממש? אמרי, מה שנאמר במשנה והוא שיש בדבריו ממש הכוונה והוא שיש בדבריו האחרונים ממש. אבל בפעם הראשונה והשניה, שומעים אפילו אין ממש בדבריו. חזקיה שאל. הרי שהיה יוצא ליהרג ונשתתק. כן אנו אומרים הא לא נשתתק היה לו ללמד על עצמו זכות? שמע ר' יוחנן ואמר הא שאלתא דחמרא וחלילה לתלות בחזקיה דבר זה. דכיון שלא אמר כלום, פשיטא דליכא למיחש למידי. אלא כיני, הרי שהיה יוצא ליהרג ואמר יש לי ללמד על עצמי זכות ונשתתק. כן אנו אומרים הא אילו לא נשתתק היה לו ללמד על עצמו זכות? אמר הא אמירה ואכן יש מקום לספק הזה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ב

מתני': אם מצאו לו זכות, פטרוהו. ואם לאו, יוצא ליסקל. והכרוז יוצא לפניו, איש פלוני בן פלוני יוצא ליסקל, על שעבר עבירה פלונית, ופלוני ופלוני עדיין. וכל מי שהוא יודע לו זכות, יבוא וילמד:

גמ': תני, שור היוצא ליסקל ונמצאו עידיו זוממין. ר' יוחנן אמר, כל הקודם בו, זכה, דמשנגמר דינו לסקילה התיאשו הבעלים. ריש לקיש אמר, הפקר טעות הוא. וכן עבד היוצא ליסקל ונמצאו עידיו זוממין. ר' יוחנן אמר, זכה לעצמו. ר"ל אמר, יאוש של טעות היה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ג

מתני': רחוק מבית הסקילה עשר אמות, אומרים לו התודה. שכן דרך כל המומתין מתודין. שכל המתודה, יש לו חלק לעולם הבא. שכן מצינו בעקן, שאמר לו יהושע [יהושע ז יט] בני, שים נא כבוד לה' אלהי ישראל. ותן לו תודה, והגד נא לי מה עשית, אל תכחד ממני. ויען עכן את יהושע ויאמר. אמנה, אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל. וכזאת וכזאת עשיתי. ומניין שנתכפר לו וידויו? שנאמר [שם כה] ויאמר יהושע. מה עכרתנו. יעכרך ה' היום הזה. היום הזה אתה עכור, ואין אתה עכור לעתיד לבוא. ואם

אינו יודע להתודות. אומרים לו. אמור, תהא מיתתני כפרה על כל עונותי. ר' יהודה אומר. אם יודע הוא שהוא מזומם. יאמר, תהא מיתתני כפרה על כל עונותי חוץ מן העון הזה. אמרו לו. א"כ, יהו כל אדם אומר כן כדי לנקות את עצמו:

גמ': את מוצא שכשמעל עכן בחרם, התחיל יהושע מפיס לפני הקדוש ברוך הוא ואומר. רבון של עולם, הודיעני מי זה האיש. אמר לו הקדוש ברוך הוא, איני מפרסם כל ברייה. ולא עוד, אלא נמצאתי אומר לשון הרע. אלא לך והעמיד את ישראל לשבטיו, והפל עליהן גורלות, מיד אני מוציאו. הדא הוא דכתיב [שם טז] וישכם יהושע בבוקר. ויקרב את ישראל לשבטיו, וילכד עכן בן כרמי בן זרח למטה יהודה. א"ל עכן. מה בגורל אתה **תופשני**? לית בכל ההן דרא כשר אלא את ופינחס. **ואם** אסקין ניבזין נפיל גורל ביניכון, **פניטוס** לבסוף בטוח דמיתפיס חד מינכון. ולא עוד אלא **משה** רבך לית מידמוך, אלא תלתין או מ' יומין. לא כן אלפן משה רבן [דברים יז ו] על פי שנים עדים. **ואתה כבר שכחתה תורתו, ושרית** טעי. באותה שעה צפה יהושע ברוח הקודש שהוא מחלק לישראל את הארץ בגורל. הדא הוא דכתיב [יהושע יח י] וישלך להם יהושע גורל. אמור מעתה אנו מוציאים שם רע על הגורלות. ולא עוד אלא שאם נתקיימו עכשיו, יהו כל ישראל אומרים. בדיני נפשות נתקיימו, כל שכן בדיני ממונות. ואם בטלו עכשיו, יהו כל ישראל אומרים. בדיני נפשות בטלו, כל שכן בדיני ממונות. באותה שעה התחיל יהושע מפיס לעכן. ומשבע ליה באלהי ישראל ואומר לו. בני, שים נא כבוד לה' אלהי ישראל. ויען עכן את יהושע ויאמר. אמנה. מהו אמנה? קושטא אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת **וכזאת עשיתי**. א"ל [דף כח עמוד א] מה אנא בעי מינך חדא, ואת אמרת לי תרתי? א"ל, אני הוא שמעלתי בחרם מדין ובחרם יריחו. אמר רבי תנחומא. בארבעה חרמים מעל. בחרם כנעני מלך ערד. בחרם סיחון ועוג. בחרם מדין, בחרם יריחו. ולא נענש לפי שלא נענשו על הנסתרות עד כניסתם לארץ. ומניין שכיפר לו וידויו? שנאמר [דברי הימים א ב ו] ובני זרח זימרי ואיתן **וכלכול ודרע כולם חמשה**. ואמר ר' יהושע בן לוי, זמרי זה עכן, שעשה מעשה זמרי. ר' שמואל בר נחמן אמר. הימן זה עכן, **שנאמר** אמנה אנכי חטאתי. כולם חמשה. וכי איני יודע שהן חמשה? אלא מלמד שאף עכן יש לו חלק לעתיד לבוא. מעשה באחד שהיה יוצא ליהרג. אמרו לו, אמור תהא מיתתני כפרה על כל עונותי. אמר. תהא מיתתני כפרה על כל עונותי חוץ מן עון זה אם עשיתיו אל ימחול לי, וב"ד ישראל יהא נקי. וכשבא דבר אצל חכמים, זלגו עיניהם **דמעות**. אמרו. להחזירו אי אפשר, שאין לדבר סוף. אלא הרי דמו תלוי בצואר עדים. א"ר יהודה בן טבאי. אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם, **משנגמר דינו של הנידון, קדם שנהרג, להוציא מליבם של צדוקים** שהיו אומרים עד שיהרג. שנאמר [דברים יט כא] נפש תחת נפש. אמר לו שמעון בן שטח. אראה בנחמה אם לא מעלים עליך כאילו שפכת דם נקי **שהרי לא הוזם אלא אחד**. ואין העדים זוממים **נהרגים עד שיזומו שניהם**. באותה שעה קיבל עליו שלא יורה אלא בפני שמעון בן שטח. שמעון בן שטח היו ידיו חמומות קנאי לדבר ה'. אתא סיעת ליצנין אמרי הבו עיצה ניסהוד על בריה **וניקטליניה**. אסהידו עליו, ונגמר דינו ליהרג. מי נפק **למיתקטלא**. אמרי ליה, מרי, שיקרין אנן. בעא אבוי מחזרתיה. א"ל, אבא. אם ביקשתה לבוא תשועה על ירך, עשה אותי כאסקופה. מעשה בחסיד אחד שהיה מהלך בדרך, וראה שני בני אדם נזקקין לכלבה. אמרין, **אנן ידעין דהו גברא חסידה, ואזיל ומסהיד עלן ומרן דוד קטיל לן**. אלא ניקדמיה וניסהוד **עלויה**. אסהידו עליה, ונגמר דינו ליהרג. הוא שדוד אמר [תהילים כב כא] הצילה מחרב נפשי, מיד כלב יחידתי. מחרב מחרב אוריה מכלב, מכלבו של חסיד. ר' יודה בן פזי סלק לעליתא דבי מדרשא, וראה שני בני אדם נזקקין זה לזה. אמרו ליה, **רבי**, הב דעתך, דאת חד, ואנן תרי:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ד

מתני': רחוק מבית הסקילה ארבע אמות, היו מפשיטין את בגדיו. האיש מכסין אותו מלפניו, והאשה מלפניה ומאחריה, דברי ר' יהודה. וחכמים אומרים, האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה:

גמ': מחלפה שיטת ר' יהודה? תמן **גבי סוטה** אמר. אם היה שיערה נאה, לא היה סותרו. **והכא** הוא אומר אכן **שגם האשה נסקלת עירומה?** הכא מ"מ למיתה אזלה. ברם תמן, **חיישינן** שאם תימצא טהורה **ולא תמות, שמא יתגרו** בה פירחי כהונה. מחלפה שיטת רבנן? **הכא אמרי** האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה. **ותמן** אינון אמרין הכין **שקורע את בגדיה עד שמגלה את ליבה?** הכא [ויקרא יט יח] ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה. ברם תמן [יחזקאל כג מח] ונוסרו כל הנשים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ה

מתני': בית הסקילה היה גבוה שתי קומות אדם. ואחד מן העדים דוחפו על מתניו. נהפך על לבו, הופכו על מתניו. ואם מת בה, יצא. ואם לאו, נוטל את האבן ונותנו על לבו. אם מת בה, יצא. ואם לאו, העד השני נוטל האבן ונותנו על לבו. אם מת בה, יצא. ואם לאו, רגימתו בכל ישראל. שנאמר [דברים יז ז] יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו, ויד כל העם באחרונה וגו':

גמ': **תנן, בית הסקילה היה גבוה שתי קומות.** תניא, וכמלוא קומתו של נופל הרי **שלושה**. הכא את **אמר**, וכמלוא קומת הנופל, הרי **שלושה שבזה יש כדי להמית**. ובבור של נזקין את **אמר** עד עשרה טפחים. **ואם בעשרה טפחים יש כדי להמית למה בית הסקילה כזה גבוה?** [דף כח עמוד ב] לא דומה נופל מדעת, לנופל שלא מדעת. רבי יונתן בן חלי ור' אבדמי בר ברתיא דר' טבי אמרו בשם ר' יאשיה. אילין דחבטין תורא בחייליה היו מפילים אותו בכח **כדי לשוחטו**, אין בו משום ריסוק איברים כי השור יודע שמפילים אותו. ביומוי דרבי פינחס חבטו תורא בחייליה. אמר לון, בחייון שרוניה **ונראה אם לא נתרסקו אבריו**, שרוניה וקום וערק. אמר ברוך שבחר בחכמים ובדבריהם דאמר אילין דחבטין תורא **בחייליה**, אין בו משום ריסוק איברים. ומניין שטעון סקילה? שנאמר [שמות יט יג] סקול יסקל. ומניין שטעון דחיה **ולא די בסקילה?** שנאמר [שמות יט יג] ירה יירה. ומניין שטעון שתי דחיות ת"ל ירה יירה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ו

מתני': כל הנסקלין נתלין, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים. אינו נתלה, אלא המגדף והעובד ע"ז. האיש, תולין אותו פניו כלפי העם. והאשה, פניה כלפי העץ, דברי ר' אליעזר. וחכמים אומרים. האיש נתלה, ואין האשה נתלית. א"ר אליעזר. מעשה בשמעון בן שטח, שתלה נשים באשקלון. אמרו לו, שמונים נשים תלה. ואין דנין שנים ביום א':

גמ': **תנן, כל הנסקלין נתלין, דברי רבי אליעזר.** מה טעמא דר' אליעזר? מה מגדף שנסקל, נתלה. אף אני אביא שאר כל הנסקלין שיהו נתלין. מה טעמא דרבנן? מה המגדף על ידי שפשט ידו בעיקר נתלה. אף אני ארבה שאר כל הפושטין ידיהן בעיקר, להיות נתלין. **ואין לך להרבות אלא את עובד ע"ז.** אית תניי תני, יהודה בן טבאי נשיא, **ושמעון בן שטח אב בית דין.** אית תניי תני, שמעון בן שטח נשיא, **ויהודה בן טבאי אב בית דין.** מאן דאמר יהודה בן טבאי נשיא, עובדא דאלכסנדריאה מסייע ליה. **כשרצו למנות את יהודה בן טבאי לנשיא, והיה במצרים.** והוון בני ירושלם כותבין. מירושלם הגדולה, לאלכסנדריאה הקטנה. עד מתי בעלי שרוי בתוכך, ואני יושבת עגומה בביתי? **מאן דאמר שמעון בן שטח נשיא,** עובדא דאשקלון מסייע ליה, תרין חסידין הוון באשקלון. אכלין כחדא, ושתיין כחדא, **ולעיי באוריתא כחדא. דמך חד מינהון, ולא איתגמל ליה חסד.** מית בריה דמעון מוכס, **ובטלת כל מדינתא מיגמול ליה חסד.** שרי ההוא חסידא מצטער. אמר, ווי דלית לשנאיהון דישראל כלום. איתחמי ליה **בחילמא וא"ל**, לא תיבזי בני מריך. דין עבד **חדא חובא**, ואזל בה נענש עליה. ודין עבד **חדא טיבו**, ואזל בה קיבל שכר עליה. ומה **חובא** עבד **ההוא חסידא?** חס ליה, לא עבד חובה מן יומוי. אלא **פעם אחת**, הקדים תפילין של ראש לתפילין של יד. ומה **טיבו** עבד **בריה דמעון** מוכס? חס ליה,

לא עבד טיבו מן יומיו. אלא חד זמן עבד אריסטון סעודה לבולבטייא לעשירים ולא אתון אכלוניה. אמר יכלוניה מיסכינייא, דלא יטלין יזרק. ואית דאמרין, בשוקא הוה עבר, ונפל מיניה חד עיגול וחמא חד מיסכן ונסב ליה. ולא א"ל כלום, בגין דלא מסמקי אפויי. בתר יומין, חמא ההוא חסידא לחסידא חבריה, מטייל גו גנין, גו פרדיסין, גו מבועין דמוי, וחמא לבריה דמעין מוכס, לשונו שותת על פי הנהר, בעי ממטי מיא, ולא מטי. וחמא למרים ברת עלי בצלים. רבי אלעזר בר יוסה אמר, תלייא בחיטי ביזיאי שהייתה תלויה בדדיה. רבי יוסי בן חנינא אמר, צירא דתרעא דגיהנם קביע באודנה. אמר לון, למה דא כן? א"ל, דהוות ציימה ומפרסמה להראות לכולם שהיא צדיקה. ואית דאמרי דהוות ציימה חד יום, ומקזה ליה תריי. אמר לון, [דף כט עמוד א] עד אימת היא כן? א"ל, עד דייתי שמעון בן שטח, ואנן מרימין לה מן גו אודנה, וקבעין ליה גו אודניה. אמר לון, ולמה? א"ל, דאמר, אין אנא מתעביד נשייא, אנא מקטל חרשייא מכשפות. והא איתעבד נשייא, ולא קטל חרשייא. והא אית תמנין נשיין חרשיין יהיבין גו מערתא דאשקלון, מחבלן עלמא. אלא איזיל אמור ליה. אמר לון, אנא דחיל, דהוא גבר נשייא, ולית הוא מהיימנתי. א"ל, אי הימינך, הא טבאות. ואין לא, עביד הדין סימנך קומוי. הב ידך על עיינך ואפקה, וחזרה והיא חזרה. אזל ותני ליה עובדה. בעא מייעבד סימנא קומוי, ולא שבקיה. א"ל, ידע אנא דאת גבר חסיד. יתיר מן כן את יכול עבד, ולא עוד, אלא בפומי לא אמרית, בלבי חשבית כך שאם אתה יודע על כך ודאי משמים גילו לך. מיד עמד שמעון בן שטח ביום סגריר, ונסב עימיה תומנין גוברין בחירין. ויהב בידיהון תומניי לבושיין נקיים, ויהבנין גו קידרין כדים חדתיין. וכפינון על רישיהון. אמר לון, אין צפרית חד זמן, לבשון לבושיכון. ואין צפרית זמן תניין, עולין כולכון כחדא. וכיון דאתון עללין, כל חד וחד מינכון, יגוף יחבק חדא ויטלטליניה מן ארעא. דעיסקיה דהדין חרשא, טלטלתינה מן ארעא לא יכול עבד כלום. אזל וקם ליה על תרעא דמערתא. א"ל, אויים אויים, פתחון לי דמן דידכן אנא. אמרון ליה היך אתית להכא בהדין יומא ולא נרטבתה? אמר לון, ביני טיפייא הוינא מהלך. אמרון ליה, ומה אתיתא הכא מיעבד? אמר, מילף ומילפא. כל מטי יעביד מה דהוא חכם. והוות. כל חדא מינהון אמרה מה דהיא אמרה, ומייתי פיתא. והדא אמרה מה דהיא אמרה ומייתי קופד. אמרה מה דהיא אמרה, ומייתי תבשילין. אמרה מה דהיא אמרה, ומייתי חמר. אמרון ליה, את מה אית בך עבד? אמר לון, אית בי צפר תרין צפרין, ומייתי לכון תמנין גוברין בחירין. הווי עמכון, חדיי ומחדיי לכון. אמרון ליה, כן אנן בעיי. צפר חדא זמן, ולבשון לבושיהון. צפר זמן תנינן, ועלו כולהון כחדא. אמר, כל דמטי יחכום זוגיה. וטענונון ואזלון וצלבונון. הדא היא דתנינן, האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים האיש נתלה ואין האשה נתלית. אמר להן רבי אליעזר, והלא מעשה בשמעון בן שטח שתלה נשים באשקלון? אמרו לו שמנים נשים תלה, ואין דנין שנים ביום אחד, אלא שהיתה השעה צריכה לכך.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ז

מתני': כיצד תולין אותו? משקעין את הקורה בארץ, והעץ יוצא ממנה. ומקיף שתי ידין זו לזו, ותולה אותו. ר' יוסי אומר. קורה מטה על הכותל, ותולה בה כדרך שהטבחין עושין. תולין ומתירין אותו מיד. ואם לן, עוברין בלא תעשה. שנאמר [דברים כא כג] לא תלין נבלתו על העץ, כי קבור תקברנו ביום ההוא, כי קללת אלהים תלוי. כלומר מפני מה זה תלוי? מפני שקילל את השם. נמצא שם שמים מתחלל:

גמ': תני ר' אליעזר בן יעקב אומר. חומר במחלל שם שמים במגדף. וחומר במגדף במחלל. במגדף כתיב [דברים כא כג] לא תלין נבלתו על העץ. ובמחלל כתיב [שמואל ב כא י] ותקח רצפה בת איה את השק, ותטהו על הצור, מתחילת קציר עד נתך מים עליהם. מלמד שהיו תלוין מששה עשר בניסן, עד שבעה עשר במרחשון. כתיב [יהושע ט כז] ויתנם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים ושואבי מים לעדה. ניחא לעדה. אבל למזבח ה', מה עונש בזה? אלא שתליין יהושע בריפיון בספק. אמר, אני

לא מרחיקן ולא מקרבן. אלא מי שעתיד לבנות בית הבחירה, דאת דעתו לקרב, יקרב. ואת **דדעתו** לרחק, ירחק. ובא דוד וריחקן **דכתיב** [שמואל ב כא ב] והגבעונים לא מבני ישראל המה. ולמה ריחקן? על שם [שם א] ויהי רעב בימי דוד שלש שנים וגו'. אמר דוד. בעון שלשה דברים גשמים נעצרין. ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים. ע"ז דכתיב [דברים יא טז] פן יפתה לבבכם. וסמך ליה, ועצר את השמים. גילוי עריות דכתיב [ירמ' ג ג] וימנעו רביבים, ומלקוש לא היה, ומצח אשה זונה היה לך. שפיכות דמים, שנאמר [במדבר לה לג] כי הדם הוא יחניף את הארץ. ויש אומרים, אף פוסק צדקה ברבים ואין נותנים. דכתיב [משלי כה יד] נשיאים ורוח וגשם אין, איש מתהלל במתת שקר. בדק דוד בכל דרכיו, ולא מצא אחד מהן. התחיל שואל באורים ותומים. הדא הוא דכתיב [שם א] ויבקש דוד את פני ה'. אמר רבי **אלעזר** כתיב [צפניה ב ג] בקשו ה' כל ענוי ארץ, אשר משפטו פעלו וגו' [שם א] ויאמר ה', על שאול ועל הבית הדמים, על אשר המית את הגבעונים. על שאול, שלא עשיתם עמו חסד. ועל בית הדמים, על אשר המית את הגבעונים. שלח דוד וקראן. אמר להם, מה לכם ולבית שאול? אמרו לו. על ידי שהמית ממנו שבעה אנשים. שני חוטבי עצים, ושני שואבי מים, וסופר וחזן ושמש. אמר לון ומה **אתון** בעון? אמרו ליה [שמואל ב כא ו] יותן לנו שבעה אנשים והוקענום לה' בגבעון. אמר לון. ומה הנייה יש לכון אין אינון מתקטלין? סבו לכון כסף ודהב. אמרו ליה. אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו. אמר, דילמא בהתין מתבישים אילין מן אילין. הוה נסיב כל חד וחד **מינהון** ומפייס ליה קומי נפשיה, והוא לא מקבל עליו. הדא הוא דכתיב [שם ד] אין לנו כסף וזהב, אין לי כתיב. באותה שעה אמר דוד [דף כט עמוד ב] שלשה מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל. ביישנין, ורחמנין, וגומלי חסדים. ביישנין דכתיב [שמות כ יז] ובעבור תהיה יראתו על פניכם וגו'. רחמנין דכתיב [דברים יג יח] ונתן לך רחמים ורחמך והרבך. גומלי חסדים דכתיב [שם ז יב] ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד. ואילו, אין בהן אחת מהן, וריחקן. **דכתיב**, והגבעונים לא מבני ישראל המה. ואף עזרא בא וריחקן **דכתיב** [נחמיה יא כא] והנתינים היו יושבים בעופל. וציחה ונישפא מן הנתינים. ואף לעתיד הקדוש ברוך הוא מרחקן דכתיב [יחזקאל מח יט] והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל. יאבידוהו מכל שבטי ישראל. **כתיב** [שמואל ב כא ו ח] ויאמר המלך, אני אתן. ויקח המלך את שני בני רצפה **בת איה אשר ילדה לשאול ואת חמשת בני מיכל**. והא **כתיב** [שם ו כג] ולמיכל בת שאול לא היה לה וולד, ותימר אכן? אמור מעתה, בני מירב היו, וגידלתם מיכל ונקראו על שמה. ויתנם המלך ביד הגבעונים ויוקיעום בהר לפני ה' ויפלו **שיבעתם יחד**. שבעתם כתיב, **דחסר** חד. זה מפיבוסת. שנתפלל עליו דוד וקלטו המזבח. אמר להן. הריני מעבירן לפני המזבח. כל שהמזבח קולטו, הרי הוא שלו. מפני מפיבוסת **שביקש להצילו** שהיה גדול בתורה, עבר לפני המזבח, וקלטו. א"ר אבין [תהילים נז ג] אקרא לאלהים עליון, לאל גומר עלי. שהסכים הקדוש ברוך הוא עם דוד. [שמואל ב כא ט] והמה הומתו בימי קציר, בתחילת קציר שעורים. ותקח רצפה בת איה את הבגד ותטהו לה על הצור. מהו על הצור? א"ר אושעיה **שהצדיקה את הדין**, שהיתה אומרת [דברים לב ד] הצור תמים פעלו. **אמר ר' אבא** בר זמינא בשם ר' הושעיה. גדול הוא קידוש השם, מחלול השם. בחילול השם כתיב [שם כא כג] לא תלין נבלתו. ובקידוש השם כתיב [שמואל ב כא י] ויהו תלויים עד נתך מים עליהם. מלמד שהיו תלויים מששה עשר בניסן עד שבעה עשר במרחשון. והיו עוברין ושבין אומרים, מה חטאו שנשתנה עליהן מידת הדין? והיו אומרים להן. על שפשטו ידיהן בגירים ארוכים. והרי הדברים ק"ו. ומה אילו שלא נתגיירו לשום שמים, תבע הקדוש ברוך הוא דמן. המתגיירין לשום שמים, לא כל שכן? הרבה גרים נתגיירו באותו היום. שנאמר [דברי הימים ב ב א] ויספר שלמה את האנשים הגרים ויעש מהם שבעים אלף נושא סבל וגו'.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ח

מתני': א"ר מאיר. בזמן שאדם מצטער, שכינה מה הלשון אומרת? דורשים מדכתיב קללת אלקים תלוי קל לת קלני מראשי קלני מזרועי. אם כך אמר הכתוב מצטער אני על דמן של רשעים, קל וחומר על דמן של צדיקים שנשפך:

גמ': אכן תנינן, קליני. אית תניי תני, קל אני. ושניהם לדבר אחד התכוונו. מאן דאמר קליני. לית הוא קליל. מה דאמר קל אני. לית הוא אלא נטיל כד. מתניתא דאמר אף המגדף שהלינו אותו עוברים בל"ת שנאמר לא תלין נבלתו כי קללת אלקים תלוי. דלא כר' מאיר דאמר, שאינו אלא בעשה דכתיב, קבר תקברנו ביום ההוא

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה ט

מתני': ולא זו בלבד אלא כל המלין את מתו, עובר בלא תעשה. הלינו לכבודו, להביא לו ארון ותכריכין, אינו עובר עליו בלא תעשה. ולא היו קוברין אותן בקברות אבותיהן. אלא שני קברות היו מתוקנין לבית דין. אחד לנסקלין ולנשרפין, ואחד לנהרגין ולנחנקין:

גמ': תני, המעביר ארון ממקום למקום, אין בו משום ליקוטי עצמות. א"ר אחא, הדא דאת אמר, שנקבר בארון של אבן שהוא כקרקע וכשמוציאים את הארון מהאדמה ומטלטים אותו אן זה נחשב כליקוט עצמות. אבל אם נקבר בארון של עץ, כשמוציאים את הארון מהאדמה ומטלטים אותו יש בו משום ליקוטי עצמות. א"ר יוסה. ואפילו בארון של עץ אין בו משום ליקוטי עצמות. איזהו ליקוטי עצמות? המעביר באפיקריסין שקיים ממקום למקום. אמר ר' חגי' בשם ר' זעירא, ליקוט עצמות כשמוען כמשמעות המילה שאוסף העצמות ולא בנוטל הארון כולו, בן עשוי אבן בן עשוי עץ ואפילו אם נוטל כשהם בתוך התכריכים שלהם. ותני כן, ליקוט עצמות, מלקט עצם עצם משיתאכל הבשר. תני, אין שמועה לליקוט עצמות, אמר רבי והוא ששמע למחר, אבל אם שמע בו ביום, יש שמועה לליקוט עצמות, ויש שיעור לליקוט עצמות? תנא ניקומכי קומי ר"ז[דף ל עמוד א], אין שיעור לליקוט עצמות. כהדא דר' מנא הורי לר' הלל שהיה כהן דכיפרא, לקרוע ולהתאבל כר' אחא שאם היה קבור בארון עץ והעבירו את הארון הרי זה כליקוט עצמות. ושלא להיטמא כר' יוסי שאן ליקוט אלא כשאוספם אחד אחד בשק. תני ליקוט עצמות, אין אומר עליהן קינים ונהי' קינות ויללות, ואין אומרים עליהן, לא ברכת אבליים ולא תנחומי אבליים. אלו הן ברכות אבליים, מה שהן אומרים בבית הכנסת והיו חותמים בה ברוך אתה ה' מנחם אבליים. אלו הן תנחומי אבליים, מה שהן אומרים בשורה. תני, אבל, אומר עליהן דברים. מהו דברים? רבנן דקיסרין אמרין קילוסין.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ו הלכה י

מתני': נתעכל הבשר. היו מלקטין את העצמות. וקוברין אותן במקומן. והקרובין באין ושואלין את שלום העדים ואת שלום הדיינין. כלומר דעו שאין בלבינו עליכם, שדין אמת דנתם. ולא היו מתאבלין, אלא אוננים. שאין אנינה אלא בלב:

גמ': תני, בראשונה היו מלקטין את העצמות. וכך היו עושין. קוברין אותן במהמורות באדמה. נתעכל הבשר, היו מלקטין אותן וקוברין אותן בארזים. אותו היום מתאבל, ולמחר היה שמח, לומר שיניחוהו אבותיו מן הדין. שכיון שנתעכל הבשר, נתכפר לו עונו, ולא רק שלא קברו אותם ליד אבותם, אלא היו קוברין אותן בפני עצמן הנסקלין בנשרפין. והנהרגין בנחנקין. הוא שדוד אומר [תהילים כו ט] אל תאסוף עם חטאים נפשי, אלו הנסקלין והנשרפין. ועם אנשי דמים חיי, אלו הנהרגין והנחנקין. ר' אבהו מטתיה אונס דאזל ליה חד מיניק. עלון ר' יונה ור' יסי לנחמו. מי חמי ליה אפין, לא אמרין ליה מילא דאורייתא. אמר לון, משגחין רבנן מימר מילא דאורייתא. אמרו ליה אשגח מרן. אמר לון מה אם רשות שלמטן שיש בה כזב ושקר וגניבות דעת ומשוא פנים ומקח שוחד והיום עודינו ומחר איננו, נאמר בה הקרובין באין ושואלין שלום הדיינין והעדים לומר שאין בליבנו עליכם כלום שדין אמת דנתם. רשות של מעלן שאין בה לא כזב ולא שקר לא גניבות דעת ולא משוא פנים ולא מקח שוחד והוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה שחייבים אנו לקבל עלינו מידת הדין. ואומר [דברים יג יח] ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבותיך:

הדרן עלך פרק נגמר הדין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה א

מתני': ארבע מיתות נמסרו לבית דין. סקילה, שריפה, הרג, וחנק. ר' שמעון אומר. שריפה סקילה חנק הרג. זו מצות הנסקל:

גמ': ולרשות למלך לא ניתן, אלא דין הרג לבד, **שכל הנידון על ידי מלך למיתה, נהרג בסייף**. סקילה מניין? **דכתיב** [שם יז ה] וסקלתם באבנים ומתו. שריפה מניין? שנאמר [ויקרא כ יד] באש ישרפו אותו ואתה. הרג מניין? נאמר כאן **כי יכה איש את עבדו ומת תחת ידו נקם ינקם**. ונאמר להלן [שם כו כה] והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית. מה נקימה האמורה להלן, חרב. אף נקימה האמורה כאן, חרב. חנק לית משכח ליה **דכתיבה באוריתא. אלא דקיימא לן דארבע מיתות נמסרו לבית דין. וחנק הקל שבהם**. [דף ל עמוד ב] אמרו כל מיתה האמורה בתורה סתם **ולא נתפרש באזה מיתה ימות**, אין אתה רשאי להחמיר עליה אלא להקל עליה **והורגים** אותו בחנק. רבי שמעון אומר, שריפה חמורה מסקילה. ורבנן **אמרין**, סקילה חמורה משריפה. ר"ש אומר, חנק חמור מהרג. ורבנן **אמרין**, הרג חמור מחנק. ר"ש דרש כל שם בת כהן, **בן ארוסה בן נשואה בשריפה**. וכיון שדין בת ישראל ארוסה בסקילה, והתורה החמירה בבית כהן שתהיה בשרפה, רואים ששרפה חמורה מסקילה. ורבנן **אמרין** כל שם ארוסה **בן בת ישראל בן בת כהן בסקילה**. ובת כהן נשואה דינה בשרפה, והרי ארוסה חמורה מנשואה. ואם הענישה תורה בת כהן ארוסה בסקילה, מכאן שסקילה חמורה. ר"ש סבר בת כהן בשרפה, בין ארוסה בין נשואה ודריש הכי. מה בת ישראל שהקילה התורה בנשואה שתהא בחנק, החמירה בארוסה שתהא בסקילה. בת כהן שהחמירה התורה בנשואה שתהא בשרפה, אינו דין שנחמיר בארוסה שתהא בשרפה? ורבנן סברין כל ארוסה בת ישראל או בת כהן בסקילה, ודרשיה הכי. מה אם בת ישראל שהקילה התורה בנשואה שתהא בחנק, החמירה בארוסה שתהא בסקילה. בת כהן שהחמירה התורה בנשואה שתהא בשרפה, אינו דין שנחמיר בארוסה שתהא בסקילה? תני, כתיב [ויקרא כא ט] את אביה היא מחללת באש תשרף רבי אליעזר אומר. זינתה עם אביה בשריפה, עם חמיה בסקילה. מאי איריא בת כהן? בת ישראל נמי דינה כן, הבא על בתו דינים בשריפה. הבא על כלתו דינים בסקילה? אמר ר' אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה, כך פירוש הבריתא. כל מקום שמיתתה של בת ישראל שזינתה למטה ממיתה שהיו ממיתים אותה אם הייתה מזנה עם אביה שאז מיתתה בשרפה, כגון אם זינתה עם אחר כשהיא נשואה שדינה בחנק שהוא קל משרפה, בת כהן תידון בשריפה, כאילו זינתה עם אביה. וכל מקום שמיתתה של בת ישראל שזינתה למעלה ממיתה שהיו ממיתים אותה אם הייתה מזנה עם אביה שאז מיתתה בשרפה, כגון ארוסה שזינתה שדינה בסקילה שהיא חמורה לרבנן משרפה, דינה של בת כהן ארוסה כאילו זינתה עם חמיה שדינה בסקילה. תני, כל הזוממין ובוועלין מקדימין לאותו מיתה אם לסקילה סקילה אם לשריפה שריפה בד"א שהוא כיוצא בה באותה מיתה, אבל אם הייתה מיתתו שונה משלה, אינם מקדימים אלא למיתה של הבעל. דכתיב, את אביה היא מחללת באש תשרף. היא בשריפה ואין בוועלה בשריפה. היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה. אלא היא בשרפה ובוועלה זוממיה בחנק. ודרשין, ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. לאחיו ולא לאחותו. **כשדין תורה כיוצא בהם בשריפה** כשרצו לחייב את הבעל ואותה בשרפה כגון הבא על חמותו היא והן בשריפה. **כיוצא בהן בסקילה** כשרצו לחייב את הבעל ואותה בסקילה היא והן בסקילה. **כיוצא בהן** שרצו לחייב את הבעל **בחנק היא בשריפה והן** [דף לא עמוד א] בחנק. אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה. רבנן **סוברים שהרג חמור מחנק, דדרשיה**, אנשי עיר הנדחת בכלל עובדי עכו"ם היו **שדינם בסקילה ויצאו לידון בקלה** שבמיתות בית דין בהרג. אם אתה אומר שחנק חמור מהרג, לא דיין שאת מוציאה לידון בקלה שבמיתות בית דין משריפה, אלא שאת מוציאן בקלה שבמיתות בית דין **בהרג** הרי היה לך לחייבו חנק אלא מכאן שהרג חמור מחנק. רבי שמעון **שסובר שחנק חמור מהרג** דרש, נביא השקר בכלל עובדי עכו"ם היה **שדינם בסקילה, ויצא לידון בקלה שבמיתות בית דין בחנק**. אם אתה אומר שהרג חמור מחנק, לא דיין שאת מוציא לידון בקלה שבמיתות בית דין משריפה, אלא שאת רוצה להוציאן בקלה שבמיתות בית דין **בחנק**? הרי היה לך לחייבו הרג אלא מכאן חנק חמור מהרג. רבי שמאל בר סוסרטאי בשם ר' אבהו מחלף רבנן דרשין נביא השקר בכלל עובדי עכו"ם היה בסקילה יצא לידון בקלה שבמיתות **בחנק** לא דיין שאת מוציא בשריפה אלא שאת מוציא לידון בקלה שבמיתות בחניקה **שכיוון שהתורה גילתה**

שהיא רוצה להקל עליו צריך להקל עליו כמה שאפשר מכאן שחנק קל מהרג. רבי שמעון דרש אנשי עיר הנדחת בכלל עובדי עכו"ם היו בסקילה יצאו לידון בקלה שבמיתות בהריגה לא דיך אלא שאת מוציאן לידון בקלה שבמיתות בהריגה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ב

מתני': מצות הנשרפין. היו משקעין אותו בזבל עד ארכבותיו. ונותנין סודרין קשה לתוך הרכה, וכורך על צוארו. זה מושך אצלו וזה מושך אצלו, עד שהוא פותח את פיו. ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו, והיא יורדת לתוך מעיו וחומרת את בני מעיו. רבי יהודה אומר. אף הוא אם מת בידם, לא היו מקיימין בו מצות שריפה. אלא פותחין את פיו בצבת שלא בטובתו. ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו. והיא יורדת לתוך מעיו, וחומרת את בני מעיו. אמר רבי אליעזר בי רבי צדוק. מעשה בבת כהן שזינתה. והקיפיה חבילי זמורות ושרפיה. אמרו לו, מפני שלא היה בית דין שבאותה שעה בקי:

גמ': תנן, ונותנין סודרין קשה לתוך הרכה. ויתן קשה בפני עצמו? אמרי, שלא ימות בחניקה ולא יקיימו מצות שרפה. וכן מצאנו שבשעה שסתם חזקיהו את מוצא מימי גיחון העליון, במנים דקים סתמן. תנן, ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו. אמר ר' קריספא בשם רבי יוחנן בפתילה של בעץ היא מתניתא. מהו בפתילה של בעץ? רבני דקיסרין אמרין, אבר וקסטיטיריון בדיל מעורבין. אמר רבי יוסי בי רבי בון. אתיא כמאן דאמר מדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו. ברם כמאן דאמר יורדת לתוך מעיו וחומרת את בני מעיו, בפתילה של נפט היא מתניתא, דבעץ ואבר מתקשים מיד. תני [דף לא עמוד ב] קודם לארבעים שנה עד שלא חרב בית המקדש ניטלו דיני נפשות מישראל. בימי רבי שמעון בן יוחי ניטלו דיני ממונות מישראל. אמר רבי שמעון בן יוחי. בריך רחמנא. דלית אנא חכים מידון. תנן, אמר רבי אליעזר בי רבי צדוק. מעשה בבת כהן שזינתה. והקיפיה חבילי זמורות ושרפיה. אמרו לו, מפני שלא היה בית דין שבאותה שעה בקי. והתני, אמר רבי אלעזר בי ר' צדוק. תינוק הייתי ורוכב על כתיפו דאבא. וראיתי בת כהן שזינתה והקיפיה חבילי זמורות ושרפיה. אמרו לו. תינוק הייתי ואין עדות לתינוק. מכאן שרבי אלעזר בי ר' צדוק האריך ימים הרבה דכד חמא דא מילתא לא היה פחות מבן עשר שנים וזה היה לפחות ארבעים שנה קדם החרבן. כד היה מהלך עם רבי לא הוה פחות מן תלתין שנים. דלית אורחא דגברא רבא מהלך עם בר נש, פחות מתלתין שנים. ותני כן. אמר רבי. מעשה שהייתי בא אני ור' אלעזר בי ר' צדוק מבית שיריון, ואכלנו תאנים וענבים עראי חוץ לסוכה: ורבי נולד בערך שישים שנה אחר החרבן במרד בר כוכבה. כך שר"א ברבי צדוק היה בסיבות מאה וארבעים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ג

מתני': מצות הנהרגין. היו מתיזין את ראשו בסייף, כדרך שהמלכות עושה. רבי יהודה אומר, ניוול הוא זה. אלא מניח את ראשו על הסדן, וקוצץ אותו בקופץ. אמרו לו, אין מיתה מנוולת מזו:

גמ': מודה ר' יהודה שאין מיתה מנוולת מזו, אלא שאמרה תורה [ויקרא יח ג] ובחוקותיהם לא תלכו. א"ר יוחנן, ותני כן [במדבר לה ל] ירצח הרוצח. במה שרצח. יכול אם הרגו בסייף, יהרגו בסייף? במקל, יהרגו במקל? נאמר כאן כי יכה איש את עבדו ומת תחת ידו נקם נקם. ונאמר להלן [ויקרא כו כה] והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית. מה נקימה שנאמר להלן בחרב. אף נקימה שנאמר כאן מיתה בחרב. יכול יטילינו יחתוך אותו מבין האגפיים בין הידים? נאמר ברוצח [דברים יז ז] ובערת הרע מקרבך. ונאמר להלן בעגלה ערופה [שם כא ט] ואתה תבער הדם הנקי מקרבך. ביעור ביעור עריפה

עריפה מה הבערה שנאמר להלן **בעגלה ערופה** מול העורף אף כאן מול העורף. מה עריפה שנאמר להלן התזת הראש. אף כאן התזת הראש:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ד

מתני': מצות הנחנקין. היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו. ונותנין סודרין קשה לתוך הרכה, וכורך על צוארו. זה מושך אצלו וזה מושך אצלו, עד שנפשו יוצאה:

גמ': חנק לית משכח באורייתא. אמרת הרי זו מיתה בתורה וכל מיתה שנאמר בתורה סתם אין את רשאי למושכה להחמיר עליה אלא להקל עליה דברי רבי יאשיה **דקיימא לן דארבע מיתות נמסרו לבית דין. וחנק הקל שבהם.** אמר לו רבי יונתן לא מפני שהיא קלה, אלא שנאמרה סתם. וכל מיתה שנאמרה סתם, אינה אלא חנק. **דיליף בגז"ש. נאמר מיתה סתם, בידי שמים. דכתיב, וימיתה ה'.** ונאמר מיתה סתם, בידי אדם. מה מיתה האמורה בידי שמים, מיתה שאין בה רשם. אף מיתה האמורה בידי אדם, מיתה שאין בה רשם. סדר חנק כך הוא. זה מושך אצלו וזה מושך אצלו. כהנא בעא קומי רב. תמן תנן, **זב וטהור שהיו מפשילין בחבלים.** זה מושך הילך וזה מושך הילך, נטמא הטהור כיוון שהוא נשען על הטמא שהרי אם היה משחרר הוא היה נופל. **תמן את אמר זה מושך הילך וזה מושך הילך. והכא את אמר זה מושך אצלו וזה מושך אצלו. ולמה שינה התנא בלשונו?** אמר ליה, תמן זה מלפניו וזה מלאחריו. ברם הכא, היחוס כלפי הנהרג דין מן דין סיטרא ודין מן דין סיטרא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ה

מתני': אילו הן הנסקלין. הבא על האם, ועל אשת אב, ועל הכלה, והבא על הזכר, ועל הבהמה, והאשה המביאה עליה את הבהמה, והמגדף, והעובד עכו"ם, והנותן מזרעו למולך, ובעל אוב וידעוני, והמחלל את השבת, והמקלל אביו ואמו, והבא על נערה מאורסה, והמסית ליחיד, והמדיח לרבים, והמכשף, ובן סורר ומורה:

גמ': תנן התם, **שלושים ושש כרתות בתורה, הבא על האם וכ"ו. מנינא למה לי? ללמדך שאם עשה את כולם בהעלם אחד, חייב על כל אחד ואחד. לא צריכה אלא בהעלם אחד.** אבל בשני העלימות, אפילו באשה אחת [דף לב עמוד א] אם בא עליה, וחזר ובא עליה בהעלם אחר, חייב על כל אחת ואחת. **ותנן לקמן, הבא על האם, חייב עליה משום אם ומשום אשת אב.** ר' שמעון בריה דרבי הלל בן פזי, בעא קומי ר' הלל בר פזי. מתניתא באשה אחת שיש לה שמות הרבה, כגון אימו שהיא אשת אביו. אבל אם היו נשים הרבה משם אחד, כגון חמש נשים נידות. או אשה אחת והעלימות הרבה. האם כהעלם אחד הוא? אמר ליה. לא נצרכה מתניתין, אלא להעלם אחד בגוף אחד ושתי שמות, דחייב שתיים, וקמ"ל דאף שמות מחלקין. אבל בשתי העלמות, לעולם חייב. וכ"ש בנשים הרבה ושם אחד, דגופים מחלקים. ולמה צריכה המשנה לחדש באשה אחת בשתי שמות ובהעלם אחד. דאיתפלגון. הוא בהעלם אחד, כגון שבא על הערוה ביאות הרבה ולא נודע לו בין ביאה לביאה, והיא בחמשה העלימות, כגון שנודע לה ונעלם ממנה בין ביאה לביאה, חמש פעמים. רבי יוחנן אמר, הוא מביא קרבן אחד, והיא מביאה חמשה קרבנות. רבי שמעון בן לקיש אמר, כשם שהוא אינו מביא אלא קרבן אחד, כך היא אינה מביאה אלא קרבן אחד. אבל בן לר"י בן לר"ל ידיעות מחלקות. שלא תאמר, יעשו נשים הרבה משם אחד, או העלימות הרבה בגוף אחד, כהעלם אחד בגוף אחד, ואינו חייב אלא אחת. לפום כן צריך מימר, חייב על כל אחת ואחת. אמר רבי בון בר חייא. לדברי רבי ישמעאל, ב' דברים שיצאו מן הכלל חולקין. ולא אמרינן דהוו שתי כתובים הבאים כאחד ואינם מלמדים או אינם חולקים. ותני רבי ישמעאל כן, דתני. כתיב [ויקרא יט כו] לא תנחשו ולא תעוננו. והלא הניחוש והעיון בכלל איסור כישוף היו. ויצאו מן הכלל, לחלק ולחייב חטאת על הניחוש בפני עצמו, ועל העיון בפני עצמו, ועל הקיסוס בפני עצמו. אם יש כמה לאוים וכתת אחד אינו חייב

אלא חטאת אחת. השאלה מה הדין אם אחרי שהתורה כללה את כל הלאוים בכרת אחד היא חזרה ופרטה אחד מהם שהוא בכרת. האם כשם שאם הכלל והפרט בלאו, אומרים שהפרט יצא לחלק בלאוים. כך גם כאשר הכלל בהיכרת והפרט בהיכרת. נאמר שהפרט יצא לחלק בכריתות ויהיה חייב חטאת על כל לאו? מילתיה דרבי יוחנן אמרה כלל ופרט הוא. דאמר ר' אבהו בשם רבי יוחנן. כתיב [שם יח כט] כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה, ונכרתו הנפשות העושות. וכתוב, ואיש אשר יקח את אחותו וכו' ונכרתו. והלא אחותו בכלל כל העריות הייתה. ולמה יצאת מן הכלל? לחלוק את הכלל. מה אחותו חייבים עליה כרת בפני עצמה. אף כל העריות, אם בא עליהן בהעלם אחד, חייב על כל אחת ואחת בפני עצמה. התיב ר' אלעזר. והכתיב [שם יח יב ג] ערות אחות אמך וערות אחות אביך לא תגלה. ולמה יצאו אלו? אמר ליה, לצורך יצאו. לידון בערייה, לחייב על המערה כגומר. [דף לב עמוד ב] והכתיב [ויקרא כ יח] ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלתה את ערותה את מקורה הערה. והיא גילתה את מקור דמיה, וכ"ו ונכרתו וכ"ו. ולמה יצאה נידה? אמר ליה, לצורך יצאת, לידון בערייה. אף שכבר למדנו דין זה, צריך לחזור עליו לגבי נידה. שלא תאמר, הואיל ואין חייבין עליה אלא משום טומאה ולא משום קירבת משפחה. ואינה דומה לשאר עריות. שאינו פוסלה בביאתו מכהונה, ואין בניה ממזרים. לא נעשה בה את המערה כגומר. לפום כן צריך מימר. והכתיב [שם כ] ואיש אשר ישכב את דדתו, ערות דודו גלה, וכ"ו ונכרתו. ולמה יצאת דודתו? א"ל לצורך יצאת, לידון בערירי, כדכתיב ערירים ימותו. והכתיב [שם כא] ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא. אמר ליה לצורך יצאה לידון בערירי, כדכתיב ערירים יהיו. דאמר רבי יודן. כל אתר דתימר ערירים יהיו. הוין בלא וולד. וכל אתר דתימר ערירים ימותו. קוברין את בניהן. ר' יוסי אמר. דודתו לצורך יצאת. למעט את אשת אחי אביו מאמו מערירי. מה טעמא? נאמר כאן ערוות דודו גילה. ונאמר להלן [שם כה מט] או דודו או בן דודו יגאלנו. מה דודו שנאמר להלן, באחי אביו מאביו הכתוב מדבר. אף דודתו שנאמר כאן, באשת אחי אביו מאביו הכתוב מדבר. אף אשת אחיו למדה מדודתו בהקש. מה דודתו שנאמר להלן שהיא בערירי, באשת אחי אביו מאביו הכתוב מדבר. אף אשת אחיו, באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר. עד כדון כרבי עקיבה דאמר, למדין למד מן הלמד בחולין, ילפינן שפיר בהקש אשת אחיו מדודתו, שהיא עצמה נלמדה בגז"ש מגאולת נחלה. אלא לרבי ישמעאל דאמר אין למדין למד מן הלמד, אפילו בחולין. אשת אחיו שהיא מהאב. ולא אשת אחיו שהיא מן האם מנ"ל? תני רבי ישמעאל. נאמר כאן, ערות אשת אחיך לא תגלה. ונאמר להלן [שם כ כא] ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא. מה נדה יש לה היתר לאחר איסורה. אף אשת אחיו, בשיש לה היתר אחר איסורה אם מת האח בלא בנים, על ידי יבום. יצאת אשת אחיו מאמו, שאין לה היתר לאחר איסורה. לר' אלעזר דמקשי לה לרבי יוחנן את כל הקושיות משום דסבר אחותו לצורך יצאה, מנין תיתי ליה לחלק בעריות? אמר ר' אבהו בשם ר' אלעזר דאמר בשם ר' הושעיה. כל מקום שאתה מוצא שתי לאוין וכרת אחד, לאוין חולקין את ההכרת. מה טעמא? כדכתיב [שמות ל לב] על בשר אדם לא ייסך, ובמתכנתו לא תעשו כמוהו. וכתוב [שם לג] איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר, ונכרת מעמיו. הרי כאן שני לאוין וכרת אחד. לאוין חולקין את ההכרת. שהרי שניהם נימנו בתוך שלושים ושש חייבי כריתות. מה עביד לה ר' יוחנן שאמר שאחותו יצאה לחלק כרת בעריות, אם לאוים חולקים כריתות, למה היה צריך כרת באחותו? כל הלאוים באנשים הכתוב מדבר. ובאת אחותו ללמד על הנשים, ואלמלא נכתב הייתי מחייב על כל אחת ואחת, רק את הבועל. ולית לר"א כן שצריך פסוק לחלק בנשים? אית ליה. מדכתיב על העריות לא תקרבו בלשון רבים, משמע שהלאוים נאמרו אחד על האיש ואחד על האשה. ומה עבד לה רבי יוחנן? פתר לה דאינו מחוור. שהרי אפשר היה לחשוב שמה שנכתב בלשון רבים, הכוונה לכל הגברים שלא יקרבו. ועוד, ראייה שכשם שלאוים מחלקים כך כריתות מחלקות. מן הדא דתני, והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו, ונכרתה הנפש ההיא. והרי שלמים בכלל שאר הקדשים היו. וכתוב, כל איש אשר יקרב יאכל אל הקדשים וכו' וטומאתו עליו ונכרתה. ולמה יצאה כרת בשלמים? ובעי שמואל בר אבא קומי ר' זעירא. למה לא נאמר דיצאו שלמים לחלק. שאם אכל בשוגג כמה קדשים בטומאה, יהיה חייב על כל אחד ואחד? [דף לג עמוד א] א"ל, שלמים לצורך יצאו. ללמדנו מה שלמים קדשי מזבח וחייב עליהם משום פיגול נותר וטמא. אף כל קדשי המזבח חייב עליהם משום פיגול נותר וטמא. יצאו קדשי בדק הבית שאין בהם כרת. שאין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא. הא אם לא היה יוצא לצורך, היה מלמד לחלק. ועוד אף בעי

שמואל בר אבא קומי ר' זעירא. אלי נאמר דיצאו שלמים לחלק. **הלא מתניתא היא שאן בהם חילוק חטאות. דתנן, קדשי המזבח מצטרפין זה עם זה למעילה, וחייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא. מה שאין כן בקדשי בדק הבית. מכיון שהם מצטרפין, ש"מ דאין חילוק חטאת ביניהן. דאי ס"ד דחילוק חטאות ביניהן, א"כ לא היה להן להצטרף זה עם זה.** אמר רבי חנינה. וכיני אדרבא גם על הבריתא קשה **דיחלוקו ולא יצטרפו:** כלל בעשה ופרט בלא תעשה. מילתיה דר' אלעזר אמרה, כלל ופרט הוא. דר' אלעזר אומר, לוקין על החרישה בשביעית. רבי יוחנן אמר, אין לוקין על החרישה בשביעית. מה טעמא דר' אלעזר? דכתיב [ויקרא כה ב] ושביתה הארץ שבת לה', כלל. שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר, פרט. הזורע והזומר בכלל היו. ולמה יצאו? להקיש אליהם. **לאמר,** מה הזורע והזומר מיוחדין שהן עבודה בארץ ובאילן. אף אין לי אלא דבר שהוא עבודה בארץ ובאילן. **אף אני אביא חרישה שהיא בלא תעשה. והא הכא דהכלל בעשה ופרט בלא תעשה, וגמר ר"א מיני בכלל ופרט.** מה עבד לה ר' יוחנן? זריעה ובצירה שני דברים הן. ושני דברים שיצאו מן הכלל, אינם חולקין. על דעתיה דר' אלעזר, לית ליה דשני דברים שיצאו מן הכלל, אינם חולקין? **אית ליה. אלא דסבר,** לחלוק אינן חולקין, הא ללמד מלמדין. על דעתיה דרבי יוחנן, אמאי אינן מלמדין? שנייה היא. שכלל בעשה דכתיב ושביתה הארץ. ופרט בלא תעשה דכתיב, שדך לא תזרע וכרמך לא תבצור. ואין עשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה מלמד על עשה. על דעתיה דר' אלעזר. פרט שהוא בעשה מלמד על הכלל שהוא בלא תעשה. ופרט שהוא בלא תעשה, מלמד על הכלל שהוא בעשה. על דעתיה דרבי אלעזר, שלמד בכלל ופרט שלא אסרה תורה אלא מלאכה שהיא צורך הקרקע ניחא, שמותר לחפור בה בורות שיחין ומערות בשביעית. על דעתיה דר' יוחנן, מהו לחפור בה בורות שיחין ומערות? האם כשם שאין הפרטים מלמדין לענין איסור, לחייב לאו על כל עבודה שהיא צורך הקרקע. כן לענין היתר, לא ילמדו הפרטים שעבודה שאינה צורך הקרקע מותרת. ואף חופר בה שיחין ומערות יהיה עובר בעשה. דכתיב [ויקרא כה ב] ושביתה הארץ שבת לה'. אמר ר' אבא קריתגא. טעמא דרבי יוחנן שאינו לוקה על החרישה דכתיב [שם ג] שש שנים תזרע שדך. ולא בשביעית. ושש שנים תזמר כרמך. ולא בשביעית. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה, עשה הוא. והוי כלל בעשה ופרט בעשה. מה הפרטים עבודה שהיא צורך הקרקע והאילן עובר בעשה, יצא חופר בה שיחין ומערות שאינו צורך הקרקע והאילן ואינו עובר בעשה. להביא חורש שאף הוא בעשה ואן לוקין עליו. וכן אמר ר' ירמיה, עובר בעשה [דף לג עמוד ב] רבי יוסי אומר. חורש, אפילו עשה אין בו. לרבי יוסי שאפילו עשה אן בו. ליידיא מילה כתיב [ויקרא כה ב] ושביתה הארץ שבת לה'?, רק לענין לא תעשה המפורטים שבו, היינו לזריעה וזמירה שרק בהם עובר בלאו. דכלל ופרט, אן בכלל אלא מה שבפרט. **ת"ר יכול יהו לוקין על התוספת? ונסיב לה תלמודא לפטורה. מה הכוונה?** רבי יוחנן פתר מתניתא, יכול יהו לוקין על מלאכת חרישה בשביעית שאינה מוזכרת בתורה ונלמדה בכלל ופרט? **קמ"ל שפטור כדשנינן.** רבי אלעזר שסובר שלוקים על החרישה, פתר מתניתא, יכול יהו לוקים על איסור שני פרקים הראשונים שהוסיפו בשביעית בשדה לבן מפסח ובשדה האילן מן העצרת? **אית תניי תני, ונסיב לה תלמודא לפטורא מדכתיב, ושש שנים שלמות תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך. ואית תניי תני, ונסיב לה תלמודא לפטורא מדכתיב, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור.** מאן דאמר מדכתיב שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך, מסייע לרבי אלעזר. דמדכתיב שש שנים וכ"ו, משמע שאן לוקין על תוספת שביעית. ומאן דאמר מדכתיב, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור. מסייע לרבי יוחנן דעל זריע וזמירה לוקין. ואן לוקים על חרישה. מתניתא פליגא על רבי אלעזר שאמר שאף כאשר הכלל בעשה והפרט בלא תעשה, הפרט מלמד על הכלל. דהרי כל השמר פן ואל הרי זה לא תעשה. וכתיב [דברים יב יד] השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה. כי אם במקום אשר יבחר ה' וכו' שם תעלה עולותיך ושם תעשה וכ"ו. שם תעלה, זו העלייה. ושם תעשה, זו שחיטה וזריקה. מה העלייה שהיא בעשה דכתיב שם תעלה. הרי היא בלא תעשה דכתיב, הישמר פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה. אף שחיטה וזריקה שהן בעשה, יהו בלא תעשה. שנלמד מההיקש דכתיב שם תעלה ושם תעשה. משמע שרק בגלל שהתורה הקישה עליה לשחיטה לומדים לא תעשה מעשה. הא אילולא הוה כתיב שם תעלה ושם תעשה, אין עשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה מלמד על עשה. מה עבד לה רבי אלעזר? לא היה צורך בהקש כדי ללמד שגם בשאר עבודות יש לאו כיוון שזה נלמד מכלל ופרט. ולמה היה צורך להקיש? שלא תאמר, כמה דאת אמר גבי שבת, שאם עשה כמה מלאכות מעין מלאכה אחת בהעלם אחד. כגון חפר

חרץ נעץ, אינו חייב אלא אחת. ודכוותה שחט **זרק** והעלה, אינו חייב אלא אחת. לפום כן צריך **היקש**, **למימר** חייב על כל אחת ואחת. זעירה ורב חייה בר אשי **אמרו** בשם כהנא. הנוטע בשבת, חייב משום זורע. רבי זעירה אומר, זומר כנוטע, דכשזמר הענפים גדלים מהר. נטע וזמר בשבת. על דעתיה דכהנא, חייב שתיים. על דעתיה דרבי זעירה, **האם** אינו חייב אלא אחת? כלום אמר רבי זעירה אלא זומר כנוטע, **לחייב זומר אף משום נוטע**. דילמא **אמר דאף** נוטע כזומר? **ששני המלאכות זהות**. הכל היה בכלל זריעה, **דכתיב שדך לא תזרע**. ויצאת זמירה **דכתיב וכרמך לא תזמור**, להחמיר על עצמה, **לחייבה אף משום זומר**. מפני שיצאת זמירה להחמיר על עצמה, אתה פוטר משום זורע? הוי לא שנייא נוטע וזומר בשבת. **דבין** על דעתיה דכהנא, בין על דעתיה דרבי זעירה, חייב שתיים.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ו

מתני': הבא על האם, חייב עליה משום אם ומשום אשת אב. ר' יהודה אומר, אינו חייב אלא משום האם בלבד. הבא על אשת אב, חייב עליה משום אשת האב, ומשום אשת איש. בין בחיי אביו, בין לאחר מיתת אביו. בין מן האירוסין, בין מן הנישואין. הבא על כלתו, חייב עליה משום כלתו, ומשום אשת איש. בין בחיי בנו, בין לאחר מיתת בנו. בין מן האירוסין, בין מן הנישואין:

גמ': אזהרה לבא על האם מניין? **דכתיב** [ויקרא יח ז] ערות אמך לא תגלה. כרת מניין? **דכתיב** [שם ח] כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה, ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם. אזהרה לבא על אשת אב מניין? **דכתיב** [שם ח] ערות אשת אביך לא תגלה. כרת מניין? **דכתיב**, כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה, ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם. עונש מניין? **דכתיב** [שם כ יא] ואיש אשר ישכב את אשת אביו, ערות אביו גלה. מות יומתו וגו'. אזהרה לבא על כלתו מניין? **דכתיב** [שם יח טו] ערות כלתך לא תגלה. כרת מניין? **דכתיב**, כי כל איש אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו. עונש מניין? **דכתיב** [דף לד עמוד א] [ויקרא כ יב] ואיש אשר ישכב את כלתו וגו'. **תנן, הבא על האם, חייב שנים. חייב עליה משום אם, ומשום אשת אב.** תניתה הכא, ותניתה בכריתות. ניהא בכריתות דאירי בחיוב קרבן חטאת שייך לחייבו שתיים, שהוא מביא קרבן וחוזר ומביא קרבן. אית לך מימר בסנהדרין דאירי בחיוב מיתה. מה שייך לחייבו שתיים? וכי נסקל וחוזר ונסקל? א"ר יודן אבוי דר' מתניה, להתרייה איתאמרת. שאם התרו בו משום אשת אב, לוקה. **משום אם, לוקה.** ויתרו בו אף משום אשת איש? א"ר אבין, תיפתר בפנויה. **תנן, ר' יהודה אומר, אינו חייב אלא משום האם בלבד. תמן תנינן, רבי יהודה אומר.** אם לא היתה אמו ראויה לאביו, שלא תופסים בה קידושין. אינו חייב אלא אחת. הא אם היתה אמו ראויה לאביו, חייב שתיים. **אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן.** לא שנייא, בין שהיתה אמו ראויה לאביו. בין שאין אמו ראויה לאביו, אינו חייב אלא אחת. טעמא דר' יוחנן, **משום שנאמר** [שם יח ז] אמך היא. משום אמו אתה מחייבו, דעירה את כל הפרשה לאם שייקרא האיסור משום אם. ר' בון בר חייה בעא קומי ר' זעירא. מה ראה ר' יוחנן לתפוש את האם ולהניח אשת האב? **והא כתיב ערות אשת אביך לא תגלה. ערות אביך היא** תאמר אף כאן דעירה את כל הפרשה לאשת אב? **א"ל, דהוא סבר כר' ישמעאל.** דר' ישמעאל דרש. **הא דכתיב, ערות אביך לא תגלה. במשכב זכר עם האב הכתוב מדבר.** ואין אביו בכלל הזכר? ולמה צריך ציווי מיוחד? אלא לחייבו שתיים. דתני, הבא על אביו, חייב עליו שתיים, אחת משום משכב זכר, ואחת משום משכב אביו. אי הכי למה תני שלושים ושש כריתות בתורה? ניתני שלשים ושבע כריתות בתורה. שהרי במשכב האב חייב שתיים? **אמר ר' מנא,** כל שם זכר אחד. [שם ח] ערות אשת אביך. באשת אב שאינה אימו הכתוב מדבר. ערות אמך, זו אמו שהיא אשת אביו, אמו שאינה אשת אביו, מניין? **דכתיב, אמך היא,** לא תגלה ערותה. מה עבד לה ר' עקיבה הרי איסור אשת אב דרש מהפסוק ערות אביך, אז למה צריך את הפסוק ערות אשת אביך לא תגלה? פתר לה לאחר מיתה. ולית לרבי ישמעאל כן שאשת אב אסורה אף לאחר מות האב? למד זאת מדכתיב ערות אביך היא. לא שנייא, בין בחייו בין לאחר מיתה. [דף לד עמוד ב] רבי

עקיבה דרש ערות אביך, באשת אב הכתוב מדבר. ערות אמך, זו אמו שהיא אשת אביו. אמו שאינה אשת אביו מניין? מדכתיב, אמך היא לא תגלה ערותה. בשלמא לר"ע שדורש את כל הפסוק במי שקשורה לאביו בקשרי אישות. ערות אביך, באשת אב, וערות אמך, באמו שהיא אשת אביו. לכן היה צריך את הפסוק אימך היא. לרבות אימו שאינה בקשרי אישות עם אביו, כגון אנוסת אביו. אבל מה עבד לה ר' ישמעאל שהרי לשיטתו הפסוק לא מדבר רק בקשרי אישות? פתר לה לאחר מיתה. ולית ליה לר' עקיבה כן דחייב על אימו אף לאחר מיתת האב? גמר ליה מדכתיב, ערות אביך וערות אמך לא תגלה. מקיש ערות אמך לערות אב. מה אביך, כל שהוא אביך. בין לעונש בין לאזהרה. אף אמך, כל שהוא אמך. בין לעונש בין לאזהרה. לא מסתברא דדריש אהן קרייא. אלא ר' יודה. שהוא למד מאמך היא שחייב רק משום אם דלית ליה פסוק מיותר לאמו שהיא אשת אביו, לכן הוא צריך מידורש ערות אביך וערות אמך, מה אביך, כל שהוא אביך, בין לעונש בין לאזהרה. אף אמך, כל שהוא אמך בן שהיא אשת אביך בין שאינה אשת אביך. בין לעונש בין לאזהרה. א"ר זעירה. הדא אמרה, למידין מגזרה שוה, אפילו מופנה מצד אחד. דערות אביך הוא מיותר אבל ערות אמך איצטריך לגופיה אמו שאינה אשת אביו אמר ליה רבי יודן. לית הדא פשיטא על דר' עקיבה שאנו מסבירים לפי שיטתו והרי. דרבי עקיבה אמר, לומדים גזירה שוה אף על פי שאינו מופנה. רבי ירמיה בעי. לרבי יהודה, הבא על אמו, מהו שהוא חייב עליה משום אשת איש? [דף לה עמוד א] תא חמי. אילו בא אחר עליה, חייב משום אשת איש. בנה לא כל שכן? התיב רבי יוסי. הרי חורגה לרבי יהודה. אינו חייב עליה משום אשת איש, אלא רק משום אשת אביו, ולמה שבנה יהיה חייב עליה משום אשת איש, הרי חייב עליה משום אימו? ומניין דלרבי יהודה חורגה אינו חייב משום אשת איש? דתני, ר' יהודה אומר. הבא על האם, אינו חייב אלא משום אם בלבד. וכן היה ר' יהודה אומר. הבא על אשת האב, אינו חייב אלא משום אשת אב בלבד. ואף בשאר כל העריות כן. חמותו ואשת איש, את תופשו משום חמותו. כלתו ואשת איש, את תופסו משום כלתו. אחותו ואשת איש מהו? האם גם כאן את תופסו משום אחותו? זה אינו, דלית את יכיל מבריו מן החמורה, ומקנתרו בקלה. שאחותו בכרת, ואשת איש במיתה. דדוקא באשת אב וא"א, חמותו וא"א, כלתו וא"א. דהתם לא חל איסור דא"א שהיא בחנק, על איסור אשת אב וחמותו וכלתו דהם בסקילה. וראיה דאיסור אשת איש החמור, אינו נדחה מפני איסור אחותו הקל, דתני. הבא על אחותו, חייב עליה משום אחותו, ומשום בת אשת אביו. ר' יוסי בי ר' יודה אומר. הבא על אחותו, אינו חייב עליה, אלא על שם אחד משום אחותו. וכן הבא על כלתו חייב משום כלתו ואינו חייב משום א"א. אלמא דבאחותו לא מצינו דידחה איסור אשת איש אלא איסור דדמי לה דהיא בת אשת אביו. ר' ירמיה ור' אבהו אמרו בשם ר' יוחנן. אתייא ר' יוסי בי ר' יודה, דאמר כששני האיסורים שווים אינו חייב אלא על שם ראשון. כשיטת ר' יודה אביו, גבי אמו אשת אביו, דאיסורן שוה דסבירא ליה דאת תופש שם ראשון. חזר ר' ירמיה ור' אבהו ואמרו בשם ר' יוחנן. שאן חובה לאמר שריב"י סובר כר"י. דתמן גבי אמו אשת אביו יכול למיסבר אף כרבנן. ואין לדמות בן שני הדינים. דתמן, משכחת ליה שני האיסורין זה בלא זה, אמו בלא אשת אביו, חייב. אשת אביו בלא אמו, חייב. ע"כ שפיר באימו שהיא אשת אביו חייב שתים אף ששניהן שוין. משא"כ איסור בת אשת אביו, לא משכחת ליה, אלא באחותו, בזה סבירא ליה לריב"י דאינו חייב אלא משום אחותו בלבד

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ז

מתני': הבא על הזכר, ועל הבהמה, והאשה המביאה את הבהמה. אם אדם חטא, בהמה מה חטאת? אלא לפי שבאת לאדם [דף לה עמוד ב] תקלה על ידיה, לפיכך אמר הכתוב תיסקל. דבר אחר, שלא תהא הבהמה עוברת בשוק ויאמרו, זו היא שנסקל איש פלוני על ידיה:

גמ': אזהרה לבא על הזכר מניין? דכתיב [ויקרא יח כב] ואת זכר לא תשכב משכבי אשה. כרת מניין? דכתיב [שם כט] כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו וגו'. עונש מניין? דכתיב [שם כ יג] ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה, תועבה עשו שניהם. מות יומתו, דמיהם בם.

ומנין שבסקילה? את יליף דמיהם במ מדמיהם במ מאוב וידעוני דכתיב, איש או אישה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו, באבן ירגמו אותם דמיהם במ. עד כדון למדנו סקילה לשוכב. לנשכב מניין? כתיב ואת זכר לא תשכב משכבי אשה. קרי ביה לא תישכב. עד כדון כר' עקיבה שדורש יתור אותיות, לר' ישמעאל שלמד שהנשכב בסקילה מדכתיב [דברים כג יח] לא יהיה קדש מבני ישראל. והרי הפסוק לא עוסק בעריות אם כך כרת לנשכב כר' ישמעאל מניין? אמר ר' ירמיה בשם ר' אבהו. נאמר כאן קדש. ונאמר להלן [מלכים א יד כד] וגם קדש היה בארץ, עשו ככל תועבות הגויים. ואת למד קדש מקדש, ותובעה מתועבה, דכתיב בעריות, כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו וגו'. אמר ר' חייא בר אדא בשם רבי חנינה גמר תועבה שנאמר בשכב זכר, דכתיב איש אשר ישכב את זכר משכבי אשה, תועבה עשו שניהם. מתועבה שנאמר בעריות כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו וגו'. א"ר יוסי בי ר' בון מתניתא אמרה כן שאף הנשכב בסקילה כדתיב כתיב [שם כ יג] תועבה עשו שניהם. שניהם בסקילה שניהם באזהרה שניהם בהכרת. אזהרה לבא על הבהמה מניין? דכתיב [ויקרא יח כג] ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה בה. כרת מניין? דכתיב [שם כט] כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו וגו'. עונש מניין? דכתיב [שם כ טו] ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת. מנין שמיתתם בסקילה? את יליף הריגה מהריגה סקילה מסקילה דמיהם במ מדמיהם במ. כתיב הכא ואת הבהמה תהרגו, באשה המביאה בהמה עליה כתיב, והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם במ. וכתיב גבי אוב וידעוני דמיהם במ, מה התם בסקילה אף כאן בסקילה. עד כדון כר"ע דיליף למד מלמד בחולין, כר' ישמעאל מניין? ר' ישמעאל מן אתריה, ור' עקיבה מן אתריה. בשלמא ר"ע יליף אזהרה וכת לנשכב לפני בהמה מדכתיב, בכל בהמה לא תתן שכבתך. וקרי ביה לא תתן שכיבתך, וכתיב ונכרתו. אלא לרבי ישמעאל אזהרה וכת לנשכב לפני בהמה מניין? אזהרה כרת לנשכב לפני בהמה על דר' ישמעאל לית משכח. עונש לנשכב בין על דר' ישמעאל בין על דר' עקיבה לית משכח. א"ד יליף מדכתיב כל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב, דהא כתיב ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת. תנהו ענין לנשכב. וסמיק ליה [שמות כב יט] זבח לאלהים יחרם. מה זה בסקילה וכת, אף זה בסקילה וכת. בין לר"י בין לר' עקיבא שוכב ונשכב באזהרה וכת ועונש. מה מפקא מביניהון? שכב את הזכר ונשכב ממנו. על דעתיה דרבי ישמעאל, חייב שנים, דכתיב אזהרה לשוכב וכתיב אזהרה לנשכב. על דעתיה דר' עקיבה, אינו חייב אלא אחת. דאזהרה אחת היא לשוכב ולנשכב. שכב את הבהמה ונשכב הימנה. בין על דעתיה דר' עקיבה, בין על דעתיה דר' ישמעאל, חייב שנים. שכב את הזכר ואת הבהמה, חייב שנים. נשכב מן הזכר ומן הבהמה, חייב שנים. שכב שני זכרים כאחת. מאחר שמתחייבין על ידו שנים, חייב שנים. נשכב משני זכרים כאחת. מאחר שמתחייבין על ידו שנים, חייב שנים. תני, הזכר לא עשה בו את הקטן כגדול ואינו חייב עד שיהיה בן תשע. והבהמה, עשה בה את הקטנה כגדולה. אמר רבי אלעזר. לעולם אינו מתחייב עליה, עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד. רבי בון בר חייא בעא מרבי זעירא [דף לו עמוד א] מה ראה רבי ישמעאל ורבי עקיבה ליחלק בזכר ובבהמה ששאל מנין לחייב נשכב כשוכב, ובשאר כל העריות לא נחלקו ופשיטא לו שהנשכבת כשוכב? אמר ליה. שבכל העריות כתוב בהן שאר בשר. וכתיב איש איש אל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, ונאמר בלשון רבים לחייב הנשכבת כשוכב. ואלו הזכר והבהמה, אין כתוב בהן שאר בשר. התיבון. הרי נדה אין כתיב בה שאר בשר, ולא נחלקו עליה? אמר ר' ירמיה בשם ר' אבהו. כתיב הכא אל כל שאר בשר לא תקרבו לגלות ערוה וגו'. ובנידה כתיב, ואל אשה בטומאת נידתה לא תקרבו. מכיון דכתיב קריבה קריבה, כמי שכולהם כאן וכולהם כאן. ר' חייא בר אדא אמר בשם רבי חנינא, כתיב [ויקרא יח יט] ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרבו לגלות ערוה א"ר יוסי בי ר' בון היא בל תקרבו היא בל תגלה מכאן שנאמרו שני לאוים אחד לאיש אחד לאשה. אזהרה לאשה המביאה את הבהמה עליה מניין? דכתיב [שם כג] ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה, תבל היא. כרת מניין? דכתיב [שם כט] כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו. עונש מניין? דכתיב [שם כ טז] ואשה אשר תעמד לפני בהמה לרבעה אותה, והרגת את האשה ואת הבהמה, מות יומתו דמיהם במ. את יליף הריגה שנאמר ברובע מהריגה שנאמר בעומדת לפני בהמה, מה כאן בסקילה שנאמר דמיהם במ, ויליף מדמיהם במ שנאמר באוב וידעוני, אף רובע בסקילה, ומכאן שאף הנרבעת בסקילה. תנן, אם אדם חטא, בהמה מה חטאת? אלא לפי שבאת לאדם תקלה על ידיה, לפיכך אמר הכתוב תיסקל. רבי אבא בר ממל בעי. הגע

עצמך שבא עליה שוגג. הרי היא נסקלת על ידיו, **אף שלא באה תקלה על ידיה דהרי הוא פטור?** ר' שמעון בעי. הגע עצמך שחרש בשבת. הרי הוא נסקל על ידה, והיא פטורה **אף שבאה תקלה על ידיה**. לית לך אלא כהדא **דאמר ר' שמואל בר רב יצחק** [הושע ח ד] כספם וזהבם עשו להם עצבים למען יכרת. **למען יכרתון העושים אין כתיב כאן, אלא למען יכרת הכסף והזהב שגרמו חטא על ידם**. כאינש **דאמר ישחקון** טימיה דפלן, דאפיק בריה לעובדא בישא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ח

מתני': המגדף אינו חייב עד שיפרש את השם. אמר רבי יהושע בן קרחה. בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי. נגמר הדין, לא היו הורגין בכינוי, אלא מוציאין את כל האדם לחוץ ומשיירין את הגדול שבהן. ואומר לו, אמור מה ששמעתה בפירוש, והוא אומר. והדיינים עומדין על רגליהם וקורעין ולא מאחין. והשני אומר, אף אני כמוהו. והשלישי אומר, אף אני כמוהו:

גמ': אזהרה למגדף מניין? **דכתיב** [שמות כב כז] אלהים לא תקלל. כרת מניין? **דכתיב** [ויקרא כד טו] איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. עונש מניין? **דכתיב** [שם טז] ונוקב שם ה' מות יומת. וכרבי ישמעאל. דרבי ישמעאל אמר, בדיינים הכתוב מדבר, **שהדיינים נקראים אלהים, דכתיב ונקרב בעל הבית אל האלהים. מנין שיש כרת על מקלל השם? ק"ו**, אם על הדיינים הוא מזהיר, לא כל שכן על הכינויים? אם על הכינויים הוא [דף לו עמוד ב] עונש כרת, לא כל שכן על שם המיוחד? אית תני תני, על הכינויים, באזהרה וכת. על שם המיוחד, במיתה. אית תני תני, על הכינויים באזהרה. ועל שם המיוחד, במיתה וכת. מאן **דאמר** על הכינויים באזהרה וכת, **מדכתיב אלהים** התנא סובר כל השמות הם כינויים חוץ משם המיוחד לא תקלל, **וכתיב** איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו בכרת. ועל שם המיוחד במיתה **דכתיב**, ונוקב שם ה' מות יומת. ומאן **דאמר** על הכינויים באזהרה, **דכתיב** אלהים לא תקלל. ועל שם המיוחד במיתה וכת, **דכתיב** ונוקב שם ה' מות יומת, על השם המיוחד. **וכתיב** ואיש איש כי יקלל אלהיו וגו' **בשם המיוחד. תנן, בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי. אמר רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק. זאת אומרת שדנין מספק שהרי רק בסוף מבררים שבאמת קילל. היך עבידא? כגון פלוני שהרג את הנפש, יהא נידון, עד שיבואו עדיו. א"ל רבי יוסי. ותפשיין בר נשא בשוקא ומבזין ליה על סמך שמועה בלי שיש עדים?** אלא כיני. **כגון** פלוני שהרג את הנפש, והרי עדיו שהרג את הנפש, יהא תפוש עד שיבואו עדיו. **תנן, ומשיירין את הגדול שבהן. ואומר לו, אמור מה ששמעתה בפירוש, והוא אומר. וכי אמרין ליה גדף את השם? אלא אומרים לו אמור את השם ששמעתה שגידף בפירוש. והוא אומר אותו השם שאמרתי לפניכם, אותו קילל, ובו קילל. ואין העדים צריכין לקרוע, שכבר קרעו בשעה ששמעו. תנן, והדיינים עומדין על רגליהם וקורעין ולא מאחין. והשני אומר, אף אני כמוהו. והשלישי אומר, אף אני כמוהו. אמר ר' שמעון בן לקיש. מיכן לדיינין שקיבלו עדות כשהם עומדין, דיין דין. את שמע מינה שית. את שמע מינה כההיא דאמר ר' שמואל בר רב יצחק, **שדנים מספק**. ואת ש"מ כההיא דאמר ר' שמעון בן לקיש. ואת שמע מינה שומע מפי שומע, חייב לקרוע. ואת שמע מינה מיכן לעד שהעיד עדותו, השני אומר אף אני כמוהו, והשלישי אומר אף אני כמוהו. ואת שמע מינה **שהקורע על קללת השם הוא אחד מן הקרעים שאין מתאחין**. ואת שמע מינה, **שאן צריך לשמועה שמקלל את השם בפירוש, אלא מכיון שהיו יודעין משעה הראשונה שהוא שם המיוחד, והעידו בפניהם שאותו קילל, שהוא צריך לקרוע. אמר ר' חייה, ר' יסא מקשי. והתנינן, הכרוז יוצא לפניו, איש פלוני בן איש פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית, ופלוני ופלוני עדיו. כל מי שהוא יודע לו זכות, יבוא וילמוד. וכי יעלה על דעתך במקרה של מגדף שכל מי שנמצא שם יצטרך לקרוע** שהרי מכריזים שנסקל על שגידף? שמענו שומע מפי שומע צריך לקרוע. **האם שמענו שומע מפי שומע ושומע מפי שומע צריך לקרוע?** **מניין שחייב לקרוע על קללת השם?** נישמענה מן הדא [מלכים ב יט א] ויהי כשמוע המלך חזקיהו את דברי רבשקה, ויקרע את בגדיו. מהו לקרוע על קללת עכו"ם? מאן דאמר רבשקה עכו"ם היה, קורעין. מאן דאמר ישראל היה, אין קורעין. תני ר' הושעיה. אחד השומע קללת השם מישראל, ואחד השומע מפי העכו"ם, חייב לקרוע. מה טעמא? **דכתיב** [דף**

לז עמוד א] 'ירמיה' לב כז] אני ה' אלהי כל בשר, הממני יפלא כל דבר. מהו לקרוע בזמן הזה? ר' יוסה ור' ירמיה **באמרו שם** ר' חיה בר **אבא**. ר' חזקיה ור' ירמיה **אמרו** בשם רבי יוחנן. משרבו הגודפנים, פסקו מלקרוע. מהו לקרוע על הכינויין בזמן הזה? נישמענה מהדא, **דרבי** שמעון בן לקיש היה מהלך באיסרטא. פגע ביה חד כותי' והוא מגדף והוא קרע, מגדף והוא קרע. נחת ליה מן חמרא, ויהב ליה מרתוקא גו ליביה. אמר ליה, בר כותי', אית לאימך מאנין מספקא לי?. מילתיה הדא אמרה, שקורעין על הכינויין שהכותים אינם מכירים אלא כינויים ושקורעין בזמן הזה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה ט

מתני': העובד עבודת כוכבים. אחד העובד, ואחד המזבח, ואחד המקטר, ואחד המנסך, ואחד המשתחוה, והמקבלו עליו לאלוה, והאומר לו אלי אתה. אבל המגפף, והמנשק, והמכבד, והמרבץ, המרחץ, הסך, המלביש והמנעיל, עובר בלא תעשה. הנודר בשמו והמקיים בשמו, עובר בלא תעשה. והפוער עצמו לבעל פעור, זו היא עבודתו. הזורק אבן למרקוליס, זו היא עבודתו:

גמ': אזהרה לעובד ע"ז מניין? **דכתיב** [שמות כ ה] לא תעבדם. כרת מניין? **דכתיב** [במדבר טו ל] את ה' הוא מגדף ונכרתה. והלא במגדף כתיב ולא **בעכו"ם**? כאדם שהוא אומר לחבירו גירפתה את כל הקערה ולא שיירתה בה כלום. ר"ש בן **אלעזר** אומר **משל** לשנים שהיו יושבין וקערה של גריסין ביניהן. פשט אחד את ידו וגירף את כל הקערה ולא שייר בה כלום. כך המגדף והעובד ע"ז, אינו משייר לאחריו מצוה. עונש מניין? **דכתיב** [דברים יז ה] והוצאת האיש ההוא, או את האשה ההיא אשר עשו את הדבר הזה אל שעריך וגו' עד וסקלתם אותם באבנים ומתו. **אילו כתב רק** לא תעבדם. הייתי אומר, **אינו חייב** עד שיעבוד כל ע"ז שבעולם. תלמוד לומר לא **תשתחוה** להם. **השתחויה** בכלל היתה. ולמה יצאת? להקיש אליה **ולאמר**, מה השתחויה מיוחדת מעשה יחיד וחייבין עליה בפני עצמה. אף אני מרבה כל מעשה ומעשה שיש בה, חייבין עליו בפני עצמו. אף על גב דאמר ר' שמעון בן אלעזר, זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת. מודה שאם עבדה בעבודתה כגון פער לבעל פעור ובעבודת הגבוה כגון זיבח וקיטר וניסך ובעבודת השתחויה, שהוא חייב על כל אחת ואחת שלכל אחד נאמר לאו מפורש. **כדאמר** ר' שמואל [דף לז עמוד ב] בשם ר' זעירא כתיב [ויקרא יז ז] ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים. **זביחה בכלל הייתה ולמה יצאת? לחייב על כל אחת ואחת**. א"ל מטי תנה לקדשים בעבד ע"ז בארבע עבודות שנעשות בקדשים. ועל עבודתה המיוחדת פסוק נפרד וכן להשתחויה. אמר רבי יסא בשם רבי יוחנן. זיבח לה טלה בעל מום, חייב. מאי כדון הרי לעבודת ה' זה פסול ולמה חייב? כ"י **דאמר** ר' הילא **כתיב** [דברים יב ד] לא תעשון כן לה' אלהיכם. כל שהו דרך עבודה לה' אלהיכם, לא תעשון כן. רבי בון בר חיה בעא קומי רבי זעירה. לא תעבדם כלל. לא תשתחוה להם פרט. [שמות לד יד] כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט. **השתחויה אין, שאר עבודות לא. השתחויה ללמד על עצמה יצאה, לחייב אף שאן בה מעשה**. רבי בון בר כהנא בעא קומי רבי הילא. לא תעשון כן, כלל [שם כב יט] זובח לאלהים יחרם, פרט. **אין בכלל אלא מה שבפרט. זביחה אין, שאר עבודות לא**. בלתי לה' לבדו, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל. והכל בכלל. **ולמה לא ריבה את המגפף והמנשק?** אמר ליה, לאי זה דבר נאמר השתחויה? לא ללמד על עצמו אלא ללמד על הכלל כולו. מה **זביחה** שהוא מעשה, אף כל שהוא מעשה. יצאו המגפף והמשתחוה שאין מעשה. מניין לאומר לו אלי אתה שהוא חייב אף שאינו מעשה? אמר רב אבון בשם רבנין דתמן מדכתיב [שם לב ח] וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל וגו'. מעתה אינו מתחייב עד שיזבח ויקטר ויאמר? וכי תימא מדכתב לו לכל עבודה **חילק** דכיב וישתחוו לו ויזבחו לו וכו'. הא אמר רבי יוסי, לא בא הכתוב אלא להזכיר גניין של ישראל. וישתחוו לו ולא לגבוה. ויזבחו לו ולא לגבוה. ויאמרו לו ולא לגבוה. מאי כדון? נאמר כאן אמירה, ונאמר אמירה במסית. מה אמירה האמורה במסית, עשה בה אמירה כמעשה. אף אמירה האמורה כאן, נעשה בה אמירה כמעשה. כתיב [דברים יז ג] וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחוו להם ולשמש או לירח למה לא יהיה וישתחוה להם כלל, לשמש ולירח פרט, ורק להם נאסור? אמר ר' זעירה לשמש אין כתיב כאן אלא ולשמש. אין כאן כלל ופרט, אלא ריבויים. התיב רבי אבא בר זימנא קומי רבי זעירה [דף לח

עמוד א] והא כתיב [ויקרא יא י] וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת **בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם. ודרשין בכלל ופרט וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת כלל בימים ובנחלים פרט מעתה כיוון שנאמר וכל עם זו אין כאן כלל ופרט אלא ריבויים. בגין דכתיב וי"ו. אמר רב יוחנן בר מריא כל הן דאנא משכח וי"ו אנא מחיק ליה שנכתב בטעות, שהרי חייבים ללמוד בכלל ופרט אחרת לא היה נאסר מה שבבבירים. רבי שמואל בר אבדמא אמר באמת בגלל הווא לא לומדים בכלל ופט אלא בריבויים. שאם היה כתוב רק בימים הייתי אומר מה שבימים יהו אסורין ומה שבגלגוליות ושבבבירים יהו מותרין תלמוד לומר [ויקרא יא ט] וכל אשר במים ריבה שאף בבבירים אסור. יצאו חריצים ונעיצים שאותם נמלט. אמר רבי שמואל בר נחמני בשם רבי הושעיה. האומר לו אלי אתה, מחלוקת רבי עקיבא וחכמים כמו שמצאנו במגדף רבי עקיבא מחייב קרבן במגדף, וחכמים פוטרים לפי שאין בו מעשה. השתחוה לה מהו? רבי יוחנן אמר הכל מודין בכפיפת קומה שהוא חייב דחשיב מעשה. ריש לקיש אמר השתחויה במחלוקת, דמה בין המעלה והמוריד קומתו, ומה בין המעלה והמוריד שפתותיו כמו שמגדף אינו מעשה לדעת חכמים גם המשתחויה אינו מעשה. אמר רבי זעירא. קריא מסייע לריש לקיש דכתיב [במדבר טו כט] תורה אחת יהיה לכם, לעושה בשגגה. אין לי אלא דבר שהוא מעשה, המגדף והמשתחויה שאין מעשה מניין? רואים שאף השתחויה לא הוה מעשה.**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה י

מתני': הנותן מזרעו למולך. אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש. מסר למולך ולא העביר באש, העביר באש ולא מסר למולך, אינו חייב. עד שימסור למולך ויעביר באש. בעל אוב זה הפיתום והמדבר משיחיו. וידעוני זה המדבר בפיו. הרי אילו בסקילה, והנשאל בהן באזהרה:

גמ': אזהרה לנותן מזרעו למולך מניין? דכתיב [ויקרא יח כא] ומזרעך לא תתן להעביר למולך. כרת מניין? דכתיב [שם כ ג] כי מזרעו נתן למולך ונכרתה. עונש מניין? דכתיב [שם ב] איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו למולך, מות יומת, עם הארץ ירגמוהו באבן. כתיב, ומזרעך לא תתן. יכול אפילו מסר ולא העביר יהא חייב? תלמוד לומר ומזרעך לא תתן להעביר. יכול אפילו מסר והעביר [דף לח עמוד ב] שלא למולך יהא חייב? תלמוד לומר, ומזרעך לא תתן להעביר למולך. יכול אפילו מסר והעביר למולך שלא באש יהא חייב? תלמוד לומר [דברים יח י] לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש הפסוק מדבר על שרפת הבנים ממש ובמולך רק מעביר ולא נלמד מכאן אלא שצריך שיהיה שם אש. ודרשין העברה העברה לגזירה שוה. מה העברה שנאמר להלן באש. אף כאן באש. נמצאתה אומר. לעולם אינו חייב, עד שימסור ויעביר באש למולך. אמר רבי נסה בשם רבי אלעזר. לעולם אינו מתחייב, עד שימסרנו לכומרים, ויטלנו ויעבירו. ואינו חייב עד שיעבירונו כדרכו. מהו כדרכו? תני היה מושכו ומעבירו או העבירו ברגלו שהלך לבד פטור. ואינו חייב אלא על יוצאי ירכו המעביר את אביו ואת אמו ואת אחיו ואת אחותו פטור המעביר עצמו פטור ור' אלעזר בר"ש מחייב. אחד מולך ואחד שאר ע"ז חייב ר"א בר"ש אומר אינו חייב אלא משום מולך בלבד. א"ר יוחנן. טעמא דר' אלעזר בי ר"ש שהמעביר עצמו חייב מהכא דכתיב, לא ימצא בך. בגופך לא ימצא מעביר. מ"ט דת"ק שאוסר להעביר לכל עבודה זרה? דתני, כתיב, והכרתי אותו מקרב עמו, לרבות שאר עבודה זרה בהיכרת. עונש לעובד ע"ז שלא כדרכה מניין? דכתיב, מזרעו נתן. תני, הוא שהעביר עצמו פטור. לא ברגלו הוא עובר? משמע שאינו פטור אלא מפני שהעביר את עצמו. אבל אם היה מושך את בנו או מעבירו ברגלו צריך להיות חייב. מה היא דא"ר אלעזר בי ר"ש העבירו ברגלו פטור? בהוא דאעבריה מזקר זרק אותו. ר' בון בר חייה בעא קומי ר' זעירא. מסר ולא העביר, האם לוקים עליו? תפלוגתא דחזקיה ודר' יוחנן. האם לוקים על לאו הניתק לאזהרת מיתת בית דין, דאיתפלגון. גנב נפש ולא מכר. חזקיה אמר, חייב, ר' יוחנן אמר פטור דהוי לאו הניתק לאזהרת מיתת בית דין. מ"ט דרבנן שאמרו שחייב במעביר לכל ע"ז? ר' אבא ור' חייה אמרו בשם ר' יוחנן. ראה לשון שלימדתיך התורה, מולך. כל שתמליכהו עליך, אפילו קיסם

אפילו צרור, חייב. תני, כתיב והכרתי אותו מקרב עמו. לרבות שאר ע"ז בהיכרת. אמר רבי נסה בשם רבי אלעזר, לרבות שאר ע"ז לבנים ולבנות. דתני אחד המולך ואחד שאר ע"ז. מה בין מולך לשאר ע"ז? שהמולך אינו חייב עד שיעבוד על ידי שיעביר בבנים ובנות, ושאר ע"ז בין שעבדה בבנים ובנות בין שעבדה על ידי שיעביר באבות ובאמהות חייב. תני, אחד מולך ואחד שאר ע"ז חייב רבי אלעזר בי רבי שמעון אומר אינו חייב אלא משום מולך בלבד. אמר ר' זעירה בשאין עבודתה לכן [דף לט עמוד א] אבל אם היתה עבודתה לכן חייב, רק שלרבי אלעזר בי רבי שמעון חייב אחת, ולרבנן חייב שנים משום מולך ומשום ע"ז. אמר רבי הילא אם עבודתה בכך אפילו לרבי אלעזר בי רבי שמעון חייב שנים. מתניתא פליגי על רבי הילא שאמר שכל המחלוקת בשאין עבודתו בכך אבל אם הייתה עבודתו בכך אפילו לרבי אלעזר בי רבי שמעון חייב שנים דתנן, מולך, בכלל עובדי ע"ז היה משמע שהמחלוקת כשעבודתה בכך, ויצא לידון להקל עליו, שלא יהא חייב אלא על יוצאי יריכו. אמר ר' תנחום בר ירמיה. אתייהא דרבי אלעזר בי רבי שמעון, כשיטת ר' שמעון אביו. כמה דר"ש אמר, מולך בכלל עובדי ע"ז היה, יצא לידון להקל עליו, שלא יהא חייב אלא על יוצאי יריכו. כן רבי אלעזר בי ר' שמעון אמר. מולך בכלל עובדי ע"ז היה, יצא לידון להקל עליו, שלא יהא חייב אלא על יוצאי יריכו. אמר רבי תנחום בר יודן אף על גב דרבי אלעזר בי ר"ש אמר, זיבח וקטר ניסך בהעלם אחד, אינו חייב אלא אחת. לא אמר אלא כאשר אין עבודתה בכך, כגון שזיבח וקטר ניסך לבעל פעור. אבל מודה רבי אלעזר בי רבי שמעון שאם עבודתה כעבודת גבוה, ועבדה בעבודת השתחויה זיבוח קטור וניסוך, שהוא חייב על כל אחת ואחת. כדאמר ר' שמואל בשם ר' זעירא כתיב [ויקרא יז ז] ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים. זביחה בכלל הייתה ולמה יצאת? לחייב על כל אחת ואחת. א"ל מטי תנה לקדשים בעבד ע"ז בארבע עבודות שנעשות בקדשים. ועל עבודתה המיוחדת יש פסוק נפרד וכן להשתחויה. אמר רבי יסא בשם רבי יוחנן. זיבח לה טלה בעל מום, חייב. מאי כדון הרי לעבודת ה' זה פסול ולמה חייב? כ"י דאמר ר' הילא כתיב [דברים יב ד] לא תעשון כן לה' אלהיכם. כל מעשה שהו דרך עבודה לה' אלהיכם, לא תעשון כן. אמר רבי פינחס קומי רבי יוסה בשם רב חסדא. היתה עבודתה בבנים ובנות ועבדה באבות ובאמהות חייב שנים גם משום מולך וגם משום ע"ז. דאף שעבודתה בבנים ועבד באבות כיוון שעשה מעשה העברה נקרא עבודתה בכך. והוה ר' זעירה חדי בה. סבר מימר בשיטת ר' הילא רביה איתאמרת, ועל דר' אלעזר בי ר"ש איתאמרת. דכיון דעבודתן לכן, אפילו ר"א בר"ש מודה שחייב שנים. א"ל ומה בידך? דילמא על דרבנן איתאמרת דאף לרבי זעירא לרבנן חייב שנים. א"ל ולהא צורכת הרי לרבנן תמיד חייב שנים אפילו באין עבודתו בכך לגמרי, ולא היה צריך להביא מקרה מיוחד של העברת אבות שדומה להעביר בנים? אזהרה לבעל אוב מניין? דכתיב [ויקרא יט לא] אל תפנו אל האבות. כרת מניין? דכתיב [שם כ ו] והנפש אשר תפנה אל האבות ואל הידעונים וגו'. עונש מניין? דכתיב [שם כז] ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו. [דף לט עמוד ב] ולמה לא תנין ידעוני בכריתות שמנו ל"ו חייבי כריתות ומנו אוב ולא מנו ידעוני? אמר ר' חזקיה בשם ריש לקיש, מפני שנכללו כולם בלאו אחד. דכתיב אל תפנו אל האבות ואל הידעונים. רבי יסא אמר בשם ריש לקיש, לא תני בכריתות ידעוני לפי שהוא בלא תעשה שאין בו עשה, שבעל אוב מקיש בכפיו. אבל ידעוני אין בו מעשה כלל שהכנסת העצם לפה אינה מעשה אלא הכנה. אמר ר' זעירה קומי ר' יסא. הכן מה שאמרתה בשם ר"ל מסתבר. דלפי מה שאמר ר' חזקיה בשם ריש לקיש קשה. אם הסיבה שלא כתבו ידעוני בכריתות זה רק בגלל שאוב וידעוני נכתבו בלאו אחד. אם כך אך זה שלא אתא בר נש מתני בכריתות ידעוני במקום אוב הרי הם שקולים? א"ל אן זו קושיה. כמה דאישתעי קרייא, אישתעיית מתניתא. דכתיב, אוב או ידעוני, והתנא תפש לשון ראשון. מיליהון דרבנן מסייען לרבי יסא דאמר רבי יסא בשם רבנן מפני שהן בעל אוב מקטירין לשדים שזה מעשה. ר' הילא אמר בשם ר' יסא מפני שנכללו כולם בלאו אחד. אוב זה פיתום המדבר משיחיו. וידעוני זה המדבר בפיו. הרי אילו בסקילה, והנשאל בהן באזהרה. כתיב [דברים יח יא] ודורש אל המתים. אית תניי תני, זה הנשאל בגולגולת. אית תניי תני, הנשאל בזכורו. מה בין הנשאל בגולגולת, למעלה בזכורו? שהנשאל בגולגולת, עולה כדרכו, ועולה בשבת, וההדיוט מעלה את המלך. והמעלה בזכורו, אינו עולה כדרכו, ואינו עולה בשבת, ואין ההדיוט מעלה את המלך. א"ר הונא. קרייא מסייע למאן דאמר, דורש אל המתים זה המעלה בזכורו. מה טעמא? דכתיב [שמואל א כח ח] קסמי נא לי באוב, והעלי נא לי אשר אומר אלייך. מה את שמע מינה איך נלמד כן מהפסוק? אמר רבי מנא. מיכן דהות ידעה מילין מילין סגין שהיתה בקיאה בכל סוגי הכישוף, לכן אמר לה קסמי נא לי באוב, וממה שלא היה די לאמר לה העלי משמע שלא רק אוב מעלה אלא גם

דורש אל המתים. מאי כדון מנין ששואל אל המתים לא מעלה בזכרות כאוב דכתיב[ישעי' כט ד] והיה כאוב מארץ

קולך שהיו מניחים גולגולת על הארץ ומשם היה הקול יוצא

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה יא

מתני': המחלל את השבת בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. והמקלל אביו ואמו, אינו חייב עד שיקללם בשם. קיללם בכינוי, ר"מ מחייב וחכמים פוטרין. הבא על נערה מאורסה. אינו חייב עד שתהא נערה, בתולה, מאורסה, בבית אביה. באו עליה שנים. הראשון בסקילה, והשני בחנק:

גמ': אזהרה למחלל שבת מניין? **דכתיב** [שמות כ י] לא תעשה כל מלאכה. כרת מניין? **דכתיב** [שם לא יד] כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה. עונש מניין? **דכתיב** [שם לא יד] מחלליה מות יומת. **למה מנה רק שלושים ושישה כריתות בתורה, וניתני עוד שלשים ותשע כריתות בתורה ונוסיף ל"ט אבות מלאכה?** א"ר יוסי בי ר' בון. **המשנה בכריתות מדברת בשעשה כולן** [דף מ עמוד א] **בשגגת שבת ובזדון מלאכה בלא התראה שאינו חייב אלא כרת אחת.** אזהרה למקלל אביו ואמו מניין? **דכתיב** [ויקרא יט ג] איש אמו ואביו תיראו. עונש וכרת מניין? **דכתיב** [שמות כא יז] ומקלל אביו ואמו מות יומת. ואומר [ויקרא יח כט] כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה, ונכרתו: **תנן,** הבא על נערה המאורסה **אינו חייב עד שתהא נערה וכ"ו.** **אמר ר' יסא בשם ר' יוחנן,** ור' חייא **אמר** בשם רבי **אלעזר.** דרבי מאיר היא, ברם לרבנן אפילו קטנה. מה טעמא **דרבנן?** נער חסר אמור בפרשה, **לרבות קטנה.** מה **מקיים רבי מאיר** נער? **אמר ר' אבהו** בשם ריש לקיש נערה אחת שלימה אמורה בפרשה, **דכתיב ונתנו לאבי הנערה מאה כסף.** ולימדה על כל הפרשה כולה שהיא גדולה. מתיב רבי מאיר לרבנן. הרי המוציא שם רע, הרי אין כתוב בו אלא נער, והיא גדולה, שאין קטנה נסקלת? מה עבדין לה רבנן? **אמר רבי אבין.** תיפטר **שהפסוק בא לחייב אף מי שבא עליה שלא כדרכה כדרך משכב זכר** לכן כתוב שם נער. ר' יעקב בר אבא בעא קומי רב. הבא על הקטנה מהו? **אמר ליה** בסקילה **כרבנן.** הבא על הבוגרת מהו? **אמר ליה,** אני אקרא **ואדייק מהפסוק דכתיב נערה.** נערה ולא בוגרת. וקרא **ודייק** נערה ולא קטנה? **אמר ליה,** ולית את מודה לי שהוא בקנס? **אמר ליה** [דברים כב כט] תחת אשר עינה לרבות את הקטנה לקנס. וקרא תחת אשר עינה לרבות את הבוגרת בקנס? **אמר רב** אף על גב דנצחי ר' יעקב בר אבא בדינא, הלכה הבא על הקטנה בסקילה והיא פטורה. רבי אבין בשם ר' שמואל ולמה לא פתר ליה מן הדא [שם כה] ומת האיש אשר שכב עמה לבדו וכי אין אנו יודעין שאין לנערה חטא מות באנוסה. ומה תלמוד לומר [שם כו] ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מות אלא **מכאן** לרבות הבא על הקטנה בסקילה והיא פטורה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה יב

מתני': המסית זה ההדיוט [דף מ עמוד ב] והמסית את ההדיוט. **אמר יש יראה במקום פלוני.** כך אוכלת, כך שותה, כך מטיבה, כך מריעה. כל חייבי מיתות שבתורה, אין מכמינן עליהן חוץ מזו. **אמר לשנים והן עדיו,** מביאין אותו לב"ד וסוקלין אותו. **אמר לאחד,** והוא אומר לו, יש לי חברים רוצין בכך. אם היה ערום ואינו מדבר בפניהן, מכמינן לאחורי הגדר. והוא אומר לו, אמור מה שאמרת לי בייחוד. והוא אומר. והלה אומר לו, היאך נניח את אלהינו שבשמים ונלך ונעבוד עצים ואבנים? אם חזר בו, מוטב. אם אמר, כך היא חובותינו, וכך היא יפה לנו. העומדים מאחורי הגדר מביאין אותו לב"ד וסוקלין אותו. האומר אעבוד, אלך ואעבוד, נלך ונעבוד, אזבח, אלך ואזבח,

נלך ונזבח, אקטר, אלך ואקטר, נלך ונקטר, אנסך, אלך ואנסך, נלך וננסך, אשתחווה, אלך ואשתחווה, נלך ונשתחווה. המדיח, זה האומר נלך ונעבוד ע"ז:

גמ': **תנן, המסית זה ההדיוט והמסית את ההדיוט**. הא חכם לא? מכיון שהוא מסית, אין זה חכם. מכיון שהוא ניסית, אין זה חכם. כיצד עושין לו להערים עליו? מכמינין עליו שני עדים בבית הפנימי, ומושיבין אותו בבית החיצון. ומדליקין את הנר על גביו, כדי שיהיו רואין אותו ושומעין את קולו. כך עשו לבן סוטרא בלוד. והכמינו עליו שני תלמידי חכמים, והביאוהו לב"ד וסקלוהו, **תמן תנינן, משיאין על פי בת קול. מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת, הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו. והכא את אמר הכן? שנייא היא שם דאמר אני איש פלוני בן פלוני**. ואמר אוף הכא שיאמרו לו **לאמר אני איש פלוני בן פלוני?** שלא יערים כי יבין שטומנים לו פח. ויערים ומה אכפת לנו? **שלא ילך ויסית עצמו ויסית אחרים עמו**. מסית אומר בלשון בקול גבוה והמדיח אומר בלשון בקול נמוך מסית שאמר בלשון נמוך נעשה מדיח. ומדיח שאמר בלשון גבוה נעשה מסית. מסית אומר בלשון הקודש, ומדיח אומר בלשון הדיוט. מסית שאמר בלשון הדיוט נעשה מדיח, ומדיח שאמר בלשון הקודש נעשה מסית:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ז הלכה יג

מתני': המכשף. העושה מעשה, ולא האוחז את העינים. רבי עקיבה אומר משום רבי יהושע. שנים לוקטים קישואין. אחד לוקט, פטור. ואחד לוקט חייב. העושה מעשה, חייב. והאוחז את העינים, פטור:

גמ': **כתיב** [שמות כב יז] מכשפה לא תחיה. אחד האיש ואחד האשה, אלא שלימדך התורה דרך ארץ, מפני שרוב כשפניות נשים. אמר רבי **אלעזר**, מכשף בסקילה **ורבנן אומרים בסייף**. מה טעמא דר' **אלעזר**? נאמר כאן מכשפה לא תחיה. ונאמר להלן **במעמד הר סיני** [שם יט יג] אם בהמה אם איש לא יחיה. מה לא יחיה שנאמר להלן בסקילה **שנאמר או ירה יירה**. אף כאן בסקילה. מה טעמין דרבנן? נאמר כאן מכשפה לא תחיה, ונאמר להלן **בכיבוש הארץ** [דברים כ טז] לא תחיה כל נשמה. מה לא תחיה שנאמר להלן, מיתה בחרב. אף לא תחיה שנאמר כאן, מיתה בחרב. אמר ר' עקיבה. מן הדבר הזה אני מכריעו. מוטב שילמד לא תחיה מלא תחיה. ואל יוכיח לא יחיה. **בן עזאי אומר**, נאמר כאן מכשפה לא תחיה. ונאמר להלן [שמות כב יח] כל שוכב עם בהמה מות יומת. מה מיתה הבהמה בסקילה. אף כאן בסקילה. דלמא מעשה ר' **אלעזר** ור' יהושע ור' עקיבה עלין למיסחי בהדין דימוסין דטיבריא. חמתון חד מיניי. אמר מה **דאמר**, ותפשיתון כיפה **ולא יכלו לצאת**. אמר ר' **אליעזר** לר' יהושע. יהושע בן חנינה חמי מה דאת עבד. מי נפיק אהן מינייא, אמר רבי יהושע מה **דאמר** ותפשית תרעה. והוה כל מאן דעליל, הוה יהיב ליה חד מרתוקה מכה. וכל מאן דנפיק, הוה יהיב ליה בנתיקה אגרוף. אמר לון, שרון מה דעבדתון [דף מא עמוד א] אמרין ליה, שרי, ואנן שריי. שרון אילין ואילין. מן דנפקון אמר רבי יהושע להווא מינייא, הא מה דאת חכם. אמר ניחות לימא **ושם תראו מה כוחי**. מן דנחתין לימא, אמר ההוא מינייא מה דאמר ואיתבזע ימא. אמר לון, ולא כן עבד משה רבכון בימא? אמרין ליה, לית את מודה לן דהליך משה רבן בגויה? אמר לון אין. אמרין ליה, והלך בגויה. הלך בגויה, גזר רבי יהושע על שרה דימא ובלעיה. דילמא רבי **אליעזר** ורבי יהושע ורבן גמליאל סלקון לרומי. עלון לחד אתר, ואשכחין מיינוקיא, עבדין גבשושין ואמרין, הכין בני ארעא דישראל עבדין ואמרין הן תרומה והן מעשר. אמרין, מסתברא דאית הכא יהודאין. עלון לחד אתר, ואקבלון בחד. כד יתבון למיכל והוה כל תבשיל דהוה עליל קומיהון, אי לא הוון מעלין ליה בחד קיטון חדר אחד, לא הוה מייתו ליה קומיהון. וחשין דילמא דאינון אכלין זבחי מתים **שמא ע"ז יש בחדר וקדם שמביאים להם מקריבים לפניה**. אמרין ליה, מה עיסקך דכל תבשיל דאת מייתי קומנין, אין לית את מעיל להן קיטונה, לית את מייתי לון קומנין? אמר לון. חד אבא גבר סב אית לי. וגזר על נפשיה, דלא נפק מן הדא קיטונא כלום, עד דייחמי לחכמי ישראל. אמרין ליה עול ואמור ליה, פוק הכא לגביהון, דאינון

הכא. ונפק לגבון. אמרין ליה, מה עיסקך? אמר לון, צלון על ברי דלא מוליד. א"ר אליעזר לר' יהושע בן חנניה חמי מה דאת עביד. אמר לון. אייתון לי זרע דכיתון. ואייתון ליה. זרע דכיתון. איתחמי כאילו זרע ליה על גבי טבלה. איתחמי כאילו מרבץ ליה מיא. איתחמי דסלק גדל. איתחמי מיתלש בה מהפשתן שגדל. עד דאסק חדא איתא בקלעיתא דשערה. אמר לה, שריו מה דעבדתין. אמרה ליה, לית אנא שרייה. אמר לה, דאי לא כן, אנא מפרסם לך. אמרה ליה, לית אנא יכלה, דהכשפים אינון מסלקין בימא. וגזר רבי יהושע על שריא דימא, ופלטון. וצלון עליו, וזכה למיקמה לרבי יודה בן בתירה. אמרו, אילו לא עלינו לכאן אלא להעמיד הצדיק הזה דיינו. אמר רבי יהושע בן חנניה. יכיל אנא נסיב קריין ואבטיחין, ועביד לון איילין וטבין וחינון עבידין איילין וטבין שיולידו כמותם. אמר רבי ינאי. מהלך הוינא בהדא איסרטא דציפורי. וחזית חד מינה, נסיב צרור וזרק ליה לרומא דשמיא, והוה נחת ומתעביד עגל. ולא כן אמר רבי אלעזר בשם רבי יוסי בר זימרא. אם מתכנסין הן כל באי העולם, אינן יכולין לבראות יתוש אחד ולזרוק בו נשמה? נימר לא נסבה הוא מינייא חד צרור וזרקה לרומא ונחת ואיתעביד חד עגל, אלא לסריה קרא, וגנב ליה עגל מן בקורתא ואייתי ליה. א"ר חנינא בי רבי חנניה. מטייל הוינא באילין גופתא דציפורין. וחמית חד מינה, נסב חדא גולגלא וזרקה לרומא והוה נחתא ומתעבדא עגל. אתית ואמרת לאבא. אמר לי, אין אכלת מינה, מעשה הוא. ואי לא, אחיזת עינים הוא. א"ר יהושע בן חנניה. שלש מאות פרשיות היה רבי אליעזר דורש בפרשת מכשפה. ומכולם לא שמעתי אלא שני דברים. שנים לוקטין קישואין. אחד לוקט, פטור. ואחד לוקט, חייב. העושה מעשה, חייב. והאוחז את העינים פטור. א"ר דרוסא. תשע מאות פרשיות היו. שלש מאות לחיוב. שלש מאות לפטור. ושלש מאות שהו פטור אבל אסור :

הדרן עלך פרק ארבע מיתות:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה א

מתני': בן סורר ומורה. מאימתי הוא נעשה בן סורר ומורה? משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן. התחתון אבל לא העליון, אלא שדיברו חכמים בלשון נקייה. שנאמר [דברים כא יח] כי יהיה לאיש בן. בן ולא בת [דף מא עמוד ב] בן ולא איש. הקטן פטור שלא בא לכלל המצות:

גמ': ר' זעירא ר' אבהו ור' יוסי בן חנינה אמרו בשם ר"ש בן לקיש. כתיב [שמות כא יד] וכי יזיד איש על רעהו להורגו בערמה. מאימתי הוא נעשה איש? משיזיד, שיתבשל הזרע כזיד. מאימתי הוא מזיד? משתתפשט הכף. משל. בשל הזרע מבפנים, השחירה הקדירה מבחוץ. א"ר זעירא. תנא ר' שילא בר בינא, כתיב [דברים כא יח] כי יהיה לאיש בן. ולא שיהא הבן אב. מכיון שהוא ראוי לבוא על אשה ולעברה, ה"ד קריא ליה בן אלא אב. ואמרה התורה, בן ולא אב. ואתייא כ"י דאמר ר' יסא בשם ר' שבתי. כל ימיו של בן סורר ומורה, אינן אלא ששה חדשים בלבד שיוולדת לשבעה יולדת למקוטעין יום מחדש ראשון ויום מחדש שביעי ושישה מלאים. א"ר יסא. כל אילין מיליין שנאמרו בבן סורר ומורה, לא מסתברין דא, אלא חילופיהן. תני, תדע לך שהוא כן. מי היה בדין שיהא חייב, הבן או הבת? הוי אומר הבת, שאין דרכה בכך. ופטרה התורה את הבת, וחייבה את הבן. מי היה בדין שיהא חייב, קטן או גדול? הוי אומר גדול. פטרה התורה את הגדול, וחייבה את הקטן. מי היה בדין שיהא חייב, הגונב משל אחרים או הגונב משל אביו ואמו? הוי אומר הגונב משל אחרים. פטרה התורה הגונב משל אחרים, וחייבה הגונב משל אביו ואמו. ללמדך, שכולן אינן אלא בגזירת מלך.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ב

מתני': מאימתי הוא חייב? משיאכל טרטימר בשר וישתה חצי לוג יין באיטלקי. ר' יוסי אומר, מנה בשר ולוג יין. אכל בחבורת מצוה, אכל בעיבור החדש, אכל מעשר שני

בירושלם, אכל נבילות וטריפות ושקצים ורמשים, אכל דבר שהוא מצוה, ודבר שהוא עבירה, אכל כל מאכל ולא אכל בשר, שתה כל משקה ולא שתה יין, אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיאכל בשר וישתה יין. שנאמר [שם כ] זולל וסובא. ואף ע"פ שאין ראייה לדבר, זכר לדבר שנאמר [משלי כג כ] אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו:

גמ': א"ר יוסי. טרטימר, חצי ליטרא הוא. ואינו חייב עד שיאכלנו מהובהב חצי בשל. אכלו חי, כלב הוא. אכלו מבושל, בר נש הוא. אכלו הסוקים צלי, מהו? גידים הרכים, מה הן? רבי יוחנן אמר, נימנין עליהן בפסח. רשב"ל אמר, אין נימנין עליהן. אמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא. איתפלגון ר' יוחנן ור"ש בן לקיש. דתנינן תמן, אילו שעורותיהן כבשרן. **עור האדם, ועור החזיר של ישוב, ועור חטוטרת של גמל שלא טענו עליו משא מעולם, ועור בית הבושת, ועור שתחת האליה, ועור השליל, ועור האנקה, והכח, והלטאה, והחומט.** א"ר יוחנן, עור זה לא שנו שהוא כבשר, אלא לאיסור אכילה ולטומאה. הא ללקות, לא לוקים על אכילתו, שסופו להקשות. ר"ש בן לקיש אמר, משנה תמימה שנה רבי, בין לאיסור ולטומאה, בן ללקות הרי הוא כבשר. מחלפה שיטתיה דרבי יוחנן? תמן בקרבן פסח הוא עבד לה בשר ונמנים עליו אף שלא כל אדם אוכל אותם. והכא עור רך אף שיש שאוכלים אותו אינו כבשר ולא לוקים עליו? א"ר יודה בר פזי. שנייא היא תמן, שהוא עור שסופו להקשות. כל שכן מחלפה שיטתיה דרשב"ל. ומה תמן בעור שסופו להקשות, עבד לה בשר. כאן בסחוס וגידים שאין סופו להקשות, לא כל שכן שיהיו כבשר? א"ר אבהו. טעמא דרשב"ל דכתיב [שמות יב ח] ואכלו את הבשר. בשר ולא גידים: תנן, אכל בחבורת מצוה, אכל בעיבור החדש, אכל מעשר שני בירושלם אינו נעשה בן סורר ומורה. מ"ט? דכתיב [דברים כא יח] ויסרו אותו ואיננו שומע [דף מב עמוד א] בקולם. יצא זה, שהוא שומע בקול אביו שבשמים. אמר ר' יוחנן. אם הזכיר לבולי, יהיה ירדן בעל גבולך. א"ר יוחנן. קובלין לרשות, להיפטר מבולי. א"ר יוחנן. לוין בריבית דרבנן, לחבורת מצוה ולקידוש החודש. ר' יוחנן הוה עליל לכנישתא בצפרא, ומלקט פירורין ואכיל ואמר. יהא חלקי עם מאן דקדש ירחא הכא רומשית: תנן, אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים וכ"ו. מ"ט? דכתיב, ויסרו אותו ולא ישמע בקולם יצא זה אפילו בקול אביו שבשמים אינו שומע.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ג

מתני': גנב משל אביו ואכל ברשות אביו. משל אחרים ואכל ברשות אחרים. משל אחרים ואכל ברשות אביו, אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים. ר' יוסי בי ר' יהודה אומר, עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו:

גמ': אזהרה לגניבה הראשונה מניין שכן סורר ומורה אינו נהרג עד שיגנוב וילקו אותו ויגנוב פעם שניה? דכתיב [שמות כ יג] לא תגנוב. אזהרה לגניבה שנייה מניין? דכתיב [ויקרא יט יא] לא תגנובו. לא תגנובו אפילו על מנת למקט להרגיז. לא תגנובו אפילו על מנת לשלם תשלומי כפל, על מנת לשלם תשלומי ארבעה וחמשה שרוצה לעשות טובה לחברו. בן בג בג אומר. לא תגנוב את שלך מאחר שגנב ממך, שלא תראה גונב. רבי אבא ורבי יוחנן אמרי בשם רב הושעיה. אינו חייב עד שיגנוב מעות. אמר ר' זעירא בשם ר' הושעיה. אינו חייב, עד שיזלזל מעות. מהו שיזלזל מעות? מה אנן קיימין? אם בההו דאמר, הא לך חמשה והב לי בשר בתלתא. שטיא הוא. הא לך חמשה והב לי חמשה, בר נש הוא. אלא כי אנן קיימין בההו דאמר, הא לך תלתא והב לי חמשה שכוון שמוצא מי שיזלזל עבדו ויגנוב. הי דינו גנב והי דינו גזלן? א"ר הילא. גנב אפילו בפני עדים ולא בפני הבעלים, זה גנב. בפני הבעלים, זה גזלן. ר' זעירא בעי. מעתה אפילו נתכוון לגזילה ולבעליה גנב את שניהם אין זה גזלן? והרי התורה אמרה גונב איש ומכרו? והי דינו גזלן על דעתיה דר' זעירא? אמר ר' שמואל בר סוסרטא בשם ר' אבהו. עד שיגזלנו בפני עשרה בני אדם. [דף מב עמוד ב] בנין אב שכולם [שמואל ב כג כא] ויגזול את החנית מיד המצרי, ויהרגהו בחניתו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ד

מתני': היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה. אמו רוצה ואביו אינו רוצה. אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיהו שניהן רוצין. ר' יהודה אומר. אם לא היתה אמו ראויה לאביו, אינו נעשה בן סורר ומורה:

גמ': תנן, ר' יוסי בי ר' יהודה אומר, עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו. א"ר יוחנן. רבי יוסי ברבי יהודה חולק על אביו וסובר שאף אם אין אמו ראויה לאביו נעשה בן סורר ומורה, שאם לא כן קשה אם תפשו בה קידושין וכי כל מה שיש לאמו לא משל אביו הם? א"ר יוסי בי ר' בון תיפתר בהו דהוות נסבה דיודין מכרה תכשיטין שלה ועבדת שירו סעודה וגנב מינהון או מהכסף הזה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ה

מתני': היה אחד מהם גידם, או חיגר, או אילם, או סומא, או חרש, אינו נעשה בן סורר ומורה. שנאמר [דברים כא יט] ותפשו בו, ולא גידמים. והוציאו, לא חיגרים. ואמרו, לא אילמים. בנינו זה, לא סומים. איננו שומע בקולינו, ולא חרשים. מתרין בו בפני שלשה, ומלקין אותו. חזר וקילקל, נידון בעשרים ושלשה. ואינו נסקל, עד שיהו שם ג' הראשונים. שנאמר [שם כ] בנינו זה. זה הוא שלקה בפניכם:

גמ': כשם שאת דורש באביו ובאמו, כך את דורש בזקני בית דין. שנאמר **בעגלה ערופה** [שם ב] ויצאו, פרט לחיגרים. ואמרו, פרט לאילמים. ידינו לא שפכו, פרט לגידמים. ועינינו לא ראו, פרט לסומים. מגיד הכתוב, כשם שזקני בית דין שלימים בצדק. כך הם צריכין להיות שלימים באיבריהן. א"ר יוחנן. מת אחד מן הראשונים, אינו נסקל. ולא **מתניתין** היא? דתנן, אינו נסקל עד שיהו שם שלשה הראשונים. א"ר הושעיה. שלא תאמר, יעשה דין שני, ראשון ויחשב כאילו זו גנבה ראשונה וילקה, ואם יגנוב פעם נוספת יעשה בן סורר ומורה וידונוהו למיתה. לפום כן צריך מתניתה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ו

מתני': ברח עד שלא נגמר דינו, ואח"כ הקיף זקן התחתון, פטור. ואם משנגמר דינו ברח, ואח"כ הקיף זקן התחתון, חייב:

גמ': אמר רבי יאשיה. סח לי זעירה משם אנשי ירושלים. שלשה הן שאם ביקשו למחול, מוחלין. ואילו הן. סוטה, ובן סורר ומורה, וזקן ממרא על פי בית דין. סוטה, ולא מתניתא היא? **דתנן ואלו שאינן שותות וכ"ו** שבעלה אינו רוצה להשקותה. **אי ממתניתה הוה סברין מימר, ה"מ** עד שלא נכתבה המגילה. אתא מימר לך **דאפילו** משנכתבה המגילה. ובשלא נמחקה המגילה. אבל אם נמחקה המגילה, לא בדא **ותשתה בע"כ**. בן סורר ומורה. ולא **מתניתין** היא **דתנן**, היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה. אמו רוצה ואביו אינו רוצה. **אי ממתניתה הוה סברין מימר ה"מ** עד שלא עמד בדיון. אתא מימר לך, ואפילו עמד בדיון. בשלא נגמר דינו. אבל אם נגמר דינו, לא בדא. זקן ממרא [דף מג עמוד א] הדא דתימר שלא להורגו. אבל להחזירו, לא היו מחזירין אותו למקומו. וכשבאתי אצל ר' יהודה בן בתירה לנציבין. על שנים הודה לי, ועל אחד לא הודה לי. על זקן ממרא לא הודה לי, כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל. **תנן התם מתו בעליהם עד שלא שתו, ב"ש אומרים נוטלות כתובותיהן ולא שותות. ב"ה אומרים לא שותות ולא נוטלות כתובותיהן.** מה טעמון דבית שמאי? **דיכולה היא לאמר** הבא לי בעלי ואני שותה. מה טעמון דבית הלל? **הואיל ואין כאן בעל להשקותה, החזירתה התורה לספיקה** שם נטמאה, וספיקה **כוודאי**, ואין לה כתובה. תמן תנינן הפוגמת כתובתה לא תיפרע אלא בשבועה. תני

הפוגמת שאומרת שקיבלה קצת, **ולא** הפוחתת **כתובתה** שאומרת שמתחילה התחייב לה פחות ממה שכתוב. כיצד? היתה כתובתה מאתים, והיא אומרת מנה. נפרעת שלא בשבועה. מה בין פוגמת מה בין פוחתת? **אמר רבי חנינא, פוגמת, בא משא ומתן בנתיים. שהרי מודה שנתן לה חלק והוי כמודה במקצת, לכן תשבע. פוחתת, לא בא משא ומתן בנתיים, שהיא טוענת שלא נתן כלום, ויש לה מיגו שיכלה לטעון שחייב כל מה שכתוב בשטר. רבי ירמיה בעא, כמה דאת אמר תמן, אם היה עד אחד מעידה שהיא פרועה, לא תיפרע אלא בשבועה. ודכוותה אם היה עד אחד מעידה שהיא פחותה, לא תפחות אלא בשבועה? אמר רבי יוסי, בשעה שעד אחד מעידה שהיא פרועה, אינו מכחיש את השנים החתומים על הכתובה, לכן נאמן לחייב שבועה. ובשעה שעד אחד מעידה שהיא פחותה, כעד אחד מכחיש את השנים החתומים מעל השטר, ואין עד אחד מכחיש את שנים וכאילו אינו קיים ונפרעת בלא שבועה. תני, והנפרעת שלא בפניו, לא תיפרע אלא בשבועה. ונפרעים מאדם שלא בפניו? א"ר ירמיה. תיפתר, בשטר שהריבית אוכלת בו. ובית דין גובין רבית? תיפתר, שערב לו מעכו"ם. תני, יורש שפגם אביו שטר **חובו** שהאב אמר לבן קדם מותו שקיבל חלק מהחוב הכתוב בשטר, הבן גובה **שלא בשבועה**. בזה יפה כח הבן מכח האב. **שהבן גובה שלא בשבועה. ואב אינו גובה אלא בשבועה.** אמר רבי אלעזר. ונשבע שבועת יורש, שלא פיקדנו אבא, **שלא** אמר לנו אבא, **שלא** מצינו שטר בין שטרותיו של אבא, ששטר זה פרוע. . הא אם נמצא, הרי זה פרועה. ר' הושעיה בעא, מתניתא דבית שמאי? דתנן, מתו בעליהן עד שלא ישתו. בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות. ובית הלל אומרים לא שותות ולא נוטלות כתובה. דלב"ש כיוון שלא יכולים להשקותה גובה. אף כאן כיוון שהיורשים אינם יכולים להשבע גובים בלא שבועה. אבל לב"ה כיוון שלא יכולה לשתות אינה גובה. ואף כאן כיוון שהיורשים אינם יכולים להשבע, צריך להיות שאינם גובים. אמר ר' יוסי, תמן טעמא דב"ש שגובה כתובתה אף שאינה יכולה לשתות, שיכולה לטעון הביאו בעלי ואני שותה. ברם הכא, בדין היה שאפילו אביו לא ישבע. אלא תקנה תיקנו בו שישבע. בו תיקנו, בבנו לא תיקנו. כיון שמת, העמדתה את בנו על דין תורה [דף נו עמוד א] נתחייב אביו שבועה בבית דין כגון שהודה במקצת או שהיה עד אחד ומת, אין בנו גובה. דאי לא כן, מה אנן אמרין? **ויש אדם מוריש שבועתו לבנו? א"ר אבין, פגם אביו שטרו והלך לבית דין וכבר התחייב שבועה, אין בנו גובה. רב חסדא בעא, בגין דהלך אביו אילין תרתי פסיעתא, הוא מפסיד? אילו פגמו חוץ לב"ד, את אמר גובה. מפני שפגמו בב"ד, את אמר אינו גובה?****

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ז

[דף מג עמוד ב] מתני': בן סורר ומורה נידון על שם סופו. אמרה תורה, ימות זכאי ואל ימות חייב. שמיתתן של רשעים, הנייה להם והנייה לעולם. ולצדיקים רע להם ורעה לעולם. יין ושינה. לרשעים, הנייה להן והנייה לעולם. ולצדיקים, רע להם ורעה לעולם. כינוס. לרשעים, רע להם ורעה לעולם. ולצדיקים, הנייה להן והנייה לעולם. שקט. לרשעים, רעה להן ורעה לעולם. לצדיקים, הנייה להן והנייה לעולם:

גמ': **תנן, בן סורר ומורה נידון על שם סופו.** צפה הקדוש ברוך הוא, שסוף זה עתיד לגמר ניכסי אביו ואת ניכסי אמו, ויושב לו בפרשת דרכים ומקפח את הבריות, והורג את הנפשות, וסופו לשכח את תלמודו. ואמרה תורה, מוטב שימות זכאי, ואל ימות חייב. שמיתתן של רשעים, הנייה להן והנאה לעולם. ולצדיקים, רע להן ורעה לעולם. יין ושינה. לרשעים, הנייה להן והנייה לעולם. ולצדיקים, רע להם ורעה לעולם. א"ר אבהו. לרשעים ובלבד יין עם רוב שינה אבל יין לבד רע לעולם. א"ר יונתן. צדיקים ישינים הן קימעה, מפני שתהא דעתן מיושבת

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ח

מתני': הבא במחתרת, נידון על שם סופו. היה בא במחתרת ושבר את החבית. אם יש לו דמים שאסור להרוג אותו, חייב. אין לו דמים, פטור:

גמ': תני רבי ישמעאל. זה א' משלשה מקרים שנאמרו בתורה במשל [שמות כא יט] אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו שודאי הוא הדין אפילו הולך בלי משענת. וכי יעלה על הדעת לומר, שזה מהלך בשוק וזה נהרג? אלא מדובר שהנפגע החלים מאותה מכה, ואף על פי שהכביד ומת לאחר מכאן, פטור [שם כב א] אם במחתרת ימצא הגנב [שם ב] אם זרחה השמש עליו דמים לו. וכי עליו לבדו החמה זורחת? והלא על כל באי העולם זורחת החמה. אלא, מה זריחת החמה מיוחדת שהוא שלום לכל באי העולם. כך, כל זמן שאת יודע שאת שלום ממנו ולא בא אלא על עסקי גנבה בלבד, ואם תעמוד מולו יברח ולא יקום עליך להורגך, בין ביום ובין בלילה, ההורג נהרג. ואם לא ברור לך, כיון שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו, אם הרגו פטור. איכא דתני, פעמים שהוא לגנוב פעמים שהוא בא להרוג. אם בא לגנוב וודאי, והרגוהו. ההורג נהרג. פעמים שהוא בא אף להרוג, מותר להורגו. מין את דן לפיקוח נפש. לומר, מה שפיכות דמים מיוחדת, שהיא מטמאה את הארץ, ומחללת את השם, ומסלקת את השכינה, ודוחין בה והורגין את הספק. כל שכן לפיקוח נפש, שידחה את הספק. כתיב אם במחתרת ימצא הגנב והכה ומת, אין לו דמים. תני רבי חייא. במחתרת אין לו דמים [דף מד עמוד א] יצא חוץ למחתרת, יש לו דמים. תני ר"ש בן יוחי. אפילו חוץ למחתרת אין לו דמים. לפי שממונו של אדם, חביב עליו כנפשו. חמי ליה ואזיל בעי מיסב ממוניה מיניה, וקאים עליו וקטליה. רב הונא אמר. נטל הכיס והפך את פניו לצאת והלך לו, ועמד עליו והרגו, אין ההורג נהרג. מה טעמא דרב הונא? דכתיב [דברים יט ו] כי יחם לבבו. שכשבעל הבית רואה אחר תופש ממונו, חם לבבו וינסה להחזיר את הגנבה, ויעמוד עליו הגנב להרגו ואמרה תורה, הבא להרגך השכם להרגו. רב אמר כל דייתי עלי, אנא קטל ליה. חוץ מחנניה בן שילא. דאנא ידע, דלא אתי אלא מיסב מגוסתיה סעודתי מיניי. א"ר יצחק. מכיון דאברי ליביה עליו למיעבד ליה דא מילתא, אין זה חנניה בן שילא, שנעשה רשע ויקום להרגך

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ח הלכה ט

מתני': אילו שמצילין אותן בנפשם. הרודף אחר חברו להורגו, ואחר הזכר, ואחר נערה המאורסה. אבל הרודף אחר הבהמה, והמחלל את השבת, והעובד עכו"ם, אין מצילין אותן בנפשן:

גמ': הרודף אחר חברו להורגו בין בבית בין בשדה, מצילין אותו בנפשו. אחד הרודף אחר חברו להורגו. ואחד הרודף אחר כל שאר עריות שבתורה מצילין אותו בנפשו. אבל אם היתה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולמזמר, שאינם אסורים אלא בלאו, אין מצילין אותו בנפשו. נעשה המעשה, אין מצילין אותו בנפשו. אם יש שם מושיעים שיכול למנוע בדרך אחרת, אין מצילין אותו בנפשו. ר' יודה אומר. אם אמרה הניחו לו שמא יהרגני, אין מצילין אותו בנפשו. שאם ממחין הן על ידיו, נמצאו באין לידי שפיכות דמים שיהרוג אותה. פשיטא דא מילתא. רוצח ששיבר את הכלים או שהזיק אחר שרצח, חייב לשלם ולא אמרינן קים ליה בדרכה מיניה, דאין חיוב מיתה ותשלומים באים כאחד. היה משבר ובורח עד שהוא מגיע לעיר לפני שרצח. ר' זעירא ור' הושעיה. חד אמר, נותן דמים ואין קים ליה בדרכא מיניה שרודף אינו חייב מיתה רק שהתורה התירה להרוג אותו כדי להציל את השני. וחרנה אמר, אינו נותן דמים שרודף חייב מיתה. רודף שנעשה נרדף. כגון שהתגבר עליו הנרדף והחל רודף אחריו להרגו. מהו להציל את הרודף, בנפשו של נרדף? גדול שרדפו קטן. מהו להציל את הגדול בנפשו של קטן? מי אמרינן, רודף צריך התראה. וכיון שקטן לא בר קבולי התראה הוא, הלכך אין מצילין. או דלמא, רודף א"צ התראה. דלא ניתנה התראה אלא לב"ד. וכיון שכן ל"ש גדול ול"ש קטן מצילין בנפשו. התיב ר' ירמיה. והתנינן, אישה המקשה ללדת, חותכים את הולד במעיה ומוציאים אותו איברים מפני שחייה קודמים לחייו. יצא ראשו ורובו, אין נוגעין בו. שאין דוחין נפש מפני נפש? רואים שאין מצילים את הגדול בנפשו של קטן? אמר ר' יוסי בי ר' בון בשם רב חסדא [דף מד עמוד ב] שנייא היא תמן, שאין את

יודע מי רודף להרג את מי. תני רבי אלעזר בי רבי שמעון אומר. ההולך לעבוד עכו"ם, מצילין אותו בנפשו. אם מפני כבוד בשר ודם מצילין אותו בנפשו. לא כל שכן מפני חי העולמים?

הדרן עלך פרק בן סורר ומורה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה א

מתני': אילו הן הנשרפין. הבא על אשה ובתה, ובת כהן. יש בכלל אשה ובתה. בתו, ובת בתו, ובת בנו, ובת אשתו, ובת בתה, ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו:

גמ': תמן תנינן, נושאים על האנוסה ועל המפונה. כיני מתניתין, נושאים אחר האנוסה ואחר המפונה. כגון אם אנס אשה, מותר באמה. פיתה אשה, מותר בבתה. תנן, האונס והמפתה על הנשואה חייב. מאי טעמה? אמר רבי יוחנן דרך נישואין שנו דכתיב איש אשר יקח. נשא אשה אפילו גרשה או מתה ואחר כך אנס את אמה חייב. נשא אשה ואחר כך פיתה את בתה חייב. תמן תנינן, שחטה ואת בת בתה, ואחר כך שחט את בתה, סופג את הארבעים. סומכוס אמר משום ר' מאיר סופג שמונים שיש כאן שני איסורים אותו ואת בנו ובנו ואותו. אמר רבי אלעזר, סומכוס ורבי יוחנן בן נורי, שניהן אמרו דבר אחד. דהא תנינן תמן, רבי יוחנן בן נורי אומר, נשא את בתה, בת בתה, ובת בנה ובא על חמותו. חייב עליה משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו. כגון שהיו לחוה שתי בנות, רחל ולאה, ובן ושמו ראובן. יעקב נשא את רחל ואת בת לאה ואת בת ראובן, נמצא שחטה אסורה על יעקב משום חמותו שהיא אם רחל. משום אם חמותו שהיא אם לאה, שהיא חמותו. ומשום אם חמיו שהיא אם ראובן שהוא חמיו אמרו לו, שלשתן שם אחד הן. דכתיב, ערות אשה ובתה לא תגלה, את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זמה היא, עשן הכתוב לכולן זימה אחת. אמר ר' יודה בר פזי בשם ר' יוחנן, מודה סומכוס בראשונה ברישה של הבריתא בשחט שני בניה ואח"כ שחטה שסופג רק ארבעים דשם אחד הן. ולא פליג אלא בסיפא ששני שמות הן, אותו ואת בנו, ובנו ואותו. נמצא דסומכוס ורבי"נ לא אמרו דבר אחד, דהכא שם אחד הן. אשכח תני עוד היא מחלוקת דגופים מחלקים. מ"ט דר' יוחנן בן נורי דמחייב הבא על חמותו משום חמותו ואם חמיו, הרי אין גופים מחלקים? דכתיב, ערות אשה ובתה לא תגלה לאו אחד. את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לאו שני. מה אשה ובתה ובת בתה בב' לאוין. אף אשה ובת בנה ובת בתה, בב' לאוין. [דף מה עמוד א] מה טעמון דרבנין? מה בת בנה ובת בתה בלאו אחד, אף אשה ובתה ובת בתה ובת בנו בלאו אחד. תנן נושאים על האנוסה, מאי טעמה? כתיב [ויקרא כ יד] ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זימה היא. בכולהו כתיב שכיבה וכאן כתיב לקיחה, ללמדך לעולם אינו מתחייב על השנייה, עד שתהא הראשונה זקוקה נשואה לו. או אינו אלא אף על השניה אינו עובר אלא דרך נישואין? כבר אמרנו שאין קידושין בעריות. והכתיב [דברים כג א] לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו הרי אין נישואין תופסים בעריות ואעפ"כ כתוב לקיחה? בא להודיעך שהיה מותר בה עד שלא נישאת לאביו וכיוון שקדם שנשא אותה אביו היה שייך בה לשון לקיחה, אף אחר שנשאה אפשר להשתמש בלשון לקיחה. והכתיב [ויקרא כ כא] ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא? בא להודיעך שהיה מותר בה עד שלא נישאת לאחיו. אי נמי תני כן לפי שראויה לו על ידי ייבום. והכתיב [שם יח יח] ואשה אל אחותה לא תקח לצרור? בא להודיעך שהיה מותר בה עד שלא נשא את אחותה. אי נמי תני כן לפי שראויה לו לאחר מיתת אחותה. והכתיב [שם כ יז] ואיש אשר יקח את אחותו, בת אביו או בת אמו, וראה את ערותה והיא תראה את ערותו, חסד הוא. אמר רבי אבין, שלא תאמר היאך קין נשא את אחותו? הבל נשא את אחותו? חסד הוא. חסד עשיתי עם הראשונים שהתירתי להם, כדי שייבנה העולם מהן. כדכתיב [תהילים פט ג] אמרתי עולם חסד יבנה. וכיוון שהיו מותרות להם שייך בהם לשון ליקוחין. והכתיב [ויקרא כא יד] אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח? בא להודיעך שאם קידשה שתופסין בה קידושין שקידושין תופסין בחייבי לאוים. רב הונא אמר. עד כדון, לא למדנו שאסור אלא בתו מנישואין. בת בתו מן האונסין מניין? מדכתיב [שם יח י] ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ערותן. מה אנן קיימין? אם מנישואין, הרי כבר אמור. אלא אם אינו עניין לנישואין, תניהו עניין לאונסין. עד כדון בת בתו. בתו מניין? רב אמר, אם על בת בתו הוא מזהר. על בתו לא כל שכן? אם על בת בתו הוא ענוש כרת. לא כל שכן על בתו? וכו' ישמעאל, דאמר למדין מק"ו ואין עונשין מק"ו.

העריות לממזר. אית לך למימר הכא אנוסה בכלל כל האונסין הייתה שאתה רוצה לאמר שיצאת מכללה ללמד על כל האונסין לאיסור? ותצא אשת אב ותלמד על כל האנוסות? אמר ליה אם אשת אב היא אינה אנוסה. ואם אנוסה היא אינה אשת אב

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה ב

[דף מו עמוד ב] מתני': ואילו הן הנהרגין. הרוצח, ואנשי עיר הנדחת. רוצח שהכה את רעהו, בין באבן בין בברזל. וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור ואינו יכול לעלות משם ומת, חייב. דחפו לתוך המים או לתוך האור, ויכול הוא לעלות משם ומת, פטור. שיסה בו את הכלב, שיסה בו את הנחש, פטור. השיך בו את הנחש, ר' יהודה מחייב, וחכמים פוטריין:

גמ': כתיב [במדבר לה יז] ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו וימת, מות יומת המכה, רוצח הוא, מות יומת הרוצח. [שם יח] או בכלי עץ יד אשר ימות בה הכהו וימת, רוצח הוא, מות יומת הרוצח. כשהוא בא אצל הברזל, אינו אומר, לא שימות בו, ולא שלא ימות בו. מכאן שבהכאת ברזל אין צריך בשיעור אלא אפילו צינורת קטנה. דהיא יכלה מקים גו ווישטא ומיקטליניה. אבל באבן או בעץ, והוא שיהא באבן כדי להמיתו, בעץ כדי להמיתו. כיוונו לאדם כנגד הסוס הדוהר ודרס אותו והרגו, כיוונו כנגד החץ ופגע בו והרגו, כיוונו כנגד הרומח. העמידו בצינה, השקה אותו מים רעים. העביר את התקרה מעליו, וירדו עליו גשמים והרגוהו. פתק אמת המים עליו, ובאו עליו המים ושטפוהו בכל אלו יש מקום להסתפק. תנן, השיך בו את הנחש, ר' יהודה מחייב, וחכמים פוטריין מה טעמא דרבי יודה? מפני הארס הנתון בין הנקבים של שיני הנחש ומכוחו נהרג. מה טעמון דרבנין? לעולם אין הארס נתון בין הנקבים, עד שיחזיר ויקיא ואינו אלא גרמא ופטור

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה ג

מתני': והמכה את חבירו בין באבן בין באגרופ ואמדוהו למיתה. היקל ממה שהיה ולאחר מכאן הכביד ומת, חייב. רבי נחמיה פוטר, שרגלים לדבר, שלא מהמכה מת:

גמ': כיני מתניתה. ר' נחמיה פוטר וחכמים מחייבין, שרגליים לדבר. שמסתמא מת מחמת המכה. רבנין אמרין שני אומדין שעשו לו, אומד ראשון מיד אחר המכה ואומד השני לבסוף כשמת שבשניהם אמדוהו למיתה, גוברים על אומד אחד שאמדוהו באמצע שיכל לחיות, והולכים אחר רוב האומדנות והרי הוא רוצח. רבי נחמיה אומר אומד האמצעי שאמדוהו לחיים גובר על שניהם. מה טעמא דרבי נחמיה דכתיב [שמות כא יט] אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה. וכי עלת על דעתך שיהא זה מהלך בשוק והלה נהרג על ידיו? אלא כיוון שאמדוהו לחיים, אפילו מת לבסוף כמו שאמדוהו בתחילה, פטור. מה טעמון דרבנין? דכתיב, ולא ימות ונפל למשכב. וכי אין אנו יודעים שאם אינו מת, שהוא נופל למשכב? אלא בשלא אמדוהו באומד ראשון למיתה, אלא רק למשכב. אם בשלא אמדוהו למיתה, האם על כזה מקרה כתבה התורה, אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו, משמע האם לא קם חייב מיתה? אמאי והרי אמדוהו לחיים? [דף מז עמוד א] אלא אף לרבנן בשאמדוהו למיתה. אם בשאמדוהו למיתה, הה"ד רק שבתו יתן? הרי רוצח הוא. וכבר נפטר כשאמדוהו למיתה בקים ליה בדרבא מיניה? אמר ר' אילא בשם רשב"ל. חידוש מקרא הוא שאף שאמדוהו למיתה, ישלם כל עוד הוא חי. אמר ר' אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה. משלם כי הוברר שאומד הראשון היה טעות, שהרי הוא חי. מה נפק מביניהן? אם הקל ממה שהיה וחזר והכביד ומת. מ"ד חידוש מקרא הוא שיתן, אם נתן נתן. אם לא נתן, יש ספק מהו שיתן. שאולי גזרת הכתוב שאף

במקרה כזה אומרים לו שיתן. **למ"ד אומד של טעות. אם לא נתן, אין אומרים לו שיתן, שהרי הוברר שאומד ראשון היה נכון. אלא שיש מקום להסתפק, למ"ד אומד של טעות, נתן מהו שיטול? מתניתא מסייע לדין ומתניתא מסייע לדין. מתניתא מסייע לרבי יוסי בן חנינה דתנן, אמדוהו לחיים ומת. מאימתי הוא נפטר מתשלומי שבת? משעה שיכביד. הדא אמרה, אומד של טעות היה. דאין תימר חידוש מקרא הוא, חייב לתת שכבר נתחייב משעה הראשונה. מתניתא מסייעא ליה לרשב"ל דתנן, אמדוהו למיתה וחיה. מאימתי נותנין לו? משעה שיכביד. ואמר רבי יוסי. לית כאן משעה שיכביד, אלא משעה שיקל. וזה כדעת רשב"ל שאמר שחידשה תורה שישלם. שאם לא כן, לא היה לו לשלם עד שיבריא ממש. דהא אם יכביד אחר מכן ומת יהיה פטור. דאמרין, אומד האמצעי בטעות היה. הכהו על ידו וצמתה, ואמדוהו למיתה מחמת אותה מכה. ואמרין אסייא, אין מקטעה היא, חייה הוא. מהו שיתן דמי היד? נישמענה מן הדא כתיב[שמות כא כב] וכי ינצו. וכתיב וכי יריבון. והלא היא מצות היא מריבה, היא מריבה היא מצות. מה ת"ל וכי ינצו וכי יריבון? אלא ליתן את המתכוין על שאינו מתכוין, דקרא דוכי יריבון איירי במתכוין וכתיב ביה ריפוי ושבת. וכי ינצו איירי באינו מתכוין אלא שכיון להרוג את זה והרג את זה, וכתיב ביה נזק וצער ושינה לשונו ליתן את הכתוב במתכוין דהיינו ריפוי ושבת על שאינו מתכוין ואת הכתוב באינו מתכוין על המתכוין. אם בשאינו מתכוין הוא חייב, לא כ"ש במתכוין? [דף מז עמוד ב] אלא כיני. מקרה כזה כוונה התורה לרבות. כגון שהכהו על ידו וצמתה ואמדוהו למיתה, ואמרין אסייא. אין מקטעה היא, חיה הוא. מהו שיתן דמי היד? כמה דאת אמר תמן, חידוש מקרא הוא שיתן דמי וולדות אף שכוונתו הייתה להרוג את השני, כל עוד לא נהרג אדם צריך לשלם. אף הכא חידוש מקרא הוא שיתן דמי היד: רבי יצחק שאל אמדוהו לחיים ומת. האם אני אומר שאומד ראשון היה טעות והוא פטור או דרך החיים למות והוא מת מדבר אחר? מכיון דכתיב רק שבתו יתן ורפא ירפא חייב ליתן לו שבת וריפוי. רבי יצחק שאל. אמדוהו למיתה וחיה, מי אמרין דאין דרך המתים להחיות, ובודאי אומד ראשון טעות היה וחייב לשלם, או כיוון שכשעמדוהו למיתה נתחייב הרוצח מיתה, כבר נפטר מן התשלומים. מכיון דכתיב רק שבתו יתן ורפא ירפא, חייב ליתן לו שבת וריפוי**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה ד

מתני': נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם. לעכו"ם והרג את ישראל. לנפלים והרג את בן קיימא, פטור. נתכוין להכותו במתניו. ולא היה בו כדי להמית במתניו, והלכה לו על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו, ומת, פטור. נתכוין להכותו על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו. והלכה לה על לבו. נתכוין להכות את הגדול. ולא היה בה כדי להמית את הגדול. והלכה לה על הקטן. והיה בה כדי להמית את הקטן ומת, פטור. נתכוין להכות את הקטן. והיה בה כדי להמית את הקטן, ולא היה בה כדי להמית את הגדול ומת, פטור. אבל נתכוון להכותו על מתניו. והיה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לה על לבו ומת, חייב. נתכוון להכות את הגדול. והיה בה כדי להמית את הגדול. והלכה לה על הקטן ומת, חייב ר' שמעון אומר. אפילו נתכוון להרוג את זה, והרג את זה, פטור.

גמ': תנן התם, כל המתחייב בנפשו, אין משלם ממון, שנאמר: ואם לא יהיה אסון ענוש יענש. הא אם יש אסון מת ואינו משלם. חזקיה שאל. זרק את האבן, והיה בה כדי להמית. המית את זה, ושיבר את כליו של זה, ונתחייב מיתה לזה ותשלומים לזה, האם דווקא כשחייב ממון ומיתה לאחד בזה חידש הכתוב דקים ליה בדברא מיני אבל כשחייב ממון לאחד ומיתה לשני בזה לא חידש הכתוב וישלם ויהרג? חזקיה שאיל. את"ל שאף בזה חידשה תורה שפטור. זרק את האבן, ולא היה בה כדי להמית. המית את זה, ושיבר את כליו של זה, האם דווקא כאשר התחייב מיתה, בזה חידש הכתוב שפטור מחיוב ממון, אבל לא נתחייב מיתה אפילו שהיה דין מיתה, בזה לא חידש הכתוב שפטור מחיוב ממון? תנן, ר' שמעון אומר אפילו נתכוון לזה והרג את זה פטור. אמר ר"ש. אילון דביה רבי תניין, אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה, פטור. ואתיין דבי רבי, כרבי

נתן. דתני בשם רבי נתן. היה עומד בצד סיעה של בני אדם ואמר, **לאחד** מכם אני מתכוין להרוג אפילו כן פטור. וכ"ש אם נתכוין להרוג את זה, והרג את זה פטור

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה ה

מתני': רוצח שנתערב באחרים, כולן פטורין. רבי יהודה אומר, כונסין אותן לכופה. וכל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה, ידונו בקלה. הנסקלין בנשרפין, ר"ש אומר יידונו בסקילה שהשריפה חמורה. וחכמים אומרים. יידונו בשריפה, שהסקילה חמורה. אמר להן ר"ש. אילו לא היתה שריפה חמורה, לא ניתנה לבת כהן שזינת. אמרו לו, אילו לא היתה סקילה חמורה, לא ניתנה למגדף ולעובדי עכו"ם. הנהרגים בנחנקין. רבי שמעון אומר, בסייף. [דף מח עמוד א] וחכמים אומרים, בחנק:

גמ': **תנן, רוצח שנתערב באחרים, כולן פטורין.** א"ר יוחנן. ברוצח שנתערב בכשירין היא מתניתא. ר' שמעון בן לקיש אמר. ברוצח שלא נגמר דינו, **שנתערב** ברוצח שנגמר דינו היא מתניתא. שמואל אמר. בשור בשוורים היא מתניתא. אם בשור בשוורים היא מתניתא בדא תנין כונסין אותו לכיפה? **שיסקלו כולם וכך נקיים מצוות סקילה.** ר' שמעון אומר. חמורה שריפה מסקילה. ורבנין אמרי, חמורה סקילה משריפה. רבי שמעון אומר, חמור חנק מהרג. ורבנין אמרי, חמור הרג מחנק

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה ו

מתני': מי שנתחייב שתי מיתות בית דין, יידון בחמורה. עבר עבירה שיש בה שתי מיתות, יידון בחמורה. ר' יוסי אומר יידון בזיקה הראשונה שבאות עליו. מי שלקה ושנה. ב"ד כונסין אותו לכיפה, ומאכילין אותו שעורים עד שכריסו נבקעת. ההורג את הנפשות שלא בעדים. כונסין אותו לכיפה, ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ:

גמ': תמן תנינן. תני, רבי יוסי אומר. ידון בזיקה הראשונה שבאת עליו. כיצד? חמותו ונעשית אשת איש, הרי זו בשריפה. אשת איש ואח"כ נעשית חמותו, בחניקה. בא על חמותו, **שהיא גם חמותו וגם אם חמותו וגם אם חמיו היכי עבידא איך יתכן?** גבר נסב איתא ולברתיה דאחיה דאיתתיה, ולברתיה דאחיתיה דאיתתיה. **בא על הסבתא שהיא אם אשתו,** חייב עליה משום חמותו, שהיא אם אשתו. ואם חמותו, שנשא בת ביתה. ואם חמיו, שנשא בת בנה. חמותו וכלתו כאחת, **מה אמר בה ר' יוסי? האם רק באיסור אשת איש שעונשו בחנק שהוא קל, אומר ר' יוסי שאינו חל על איסור חמותו שהיא בשרפה שהוא חמור ממנו, אבל כלתו שחמור איסורה כמו חמותו האם יודה רבי יוסה שידון בשניהם? חומר בקל, מה אמר בה רבי יוסי?** כאשר האיסור הראשון הוא הקל והשני חמור האם גם בזה אמר רבי יוסי שידון בזיקה הראשונה שבאת עליו? שני איסורין כאחת, מה אמר בה רבי יוסי? אמרין, כמה דאישתאלת על דר' יוסי, כך אישתאלת על דר' ישמעאל. דתני בשם ר' ישמעאל, **זינתה, ונתחללה. נתאלמנה, נתגרשה, ואחר כך בא עליה, אינו חייב אלא אחת, דאין איסור חל על איסור. נתאלמנה, ונתגרשה, נתחללה, זינת, ואחר כך בא עליה הכהן, מהו? האם חייב על כל אחת ואחת. דכשנתאלמנה נאסרה רק לכהן גדול, כשחזרה ונתגרשה, נאסרה גם לכהן הדיוט וזה איסור מוסיף, חזרה ונעשתה חללה, נאסרה באכילת תרומה, וזה איסור כולל. וכאשר נעשתה זונה, כגון שנבעלה לגוי, וזנות אסורה גם לישראל זה איסור מוסיף. אם בא עליה כה"ג מתחייב בארבע לאוים. או שלעולם אן איסור חל על איסור לרבי ישמעאל? נתאלמנה ואחר כך נתגרשה. דכשנתאלמנה נאסרה רק לכהן גדול, כשחזרה ונתגרשה, אסורה גם לכהן הדיוט דהוי איסור מוסיף, [דף מח עמוד ב] מה אמר בה ר' ישמעאל? חומר בקל, מה אמר בה ר' ישמעאל האם איסור חמור חל על הקל? שני איסורין כאחת,**

מה אמר בה ר' ישמעאל? **תנן, ההורג את הנפשות שלא בעדים. כונסין אותו לכיפה, ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ.** רב אמר במפנים עדיו היא מתניתא, בעדות מיוחדת שהיו עדים אלא שלא ראו אחד את השני. ר' יוסי בן חנינה אמר, **שהיו עדים אבל בשאינו יכול לקבל התריה** כגון שלא רצה לאמר אף על פי כן.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק ט הלכה ז

מתני': הגונב את הקסווא, והמקלל בקסם, והבועל ארמית, קנאין פוגעין בהן. כהן ששימש בטומאה, אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד, אלא פירחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה, ומפצעין את מוחו בגזירין. זר ששימש במקדש. ר' עקיבה אומר, בחנק. וחכמים אומרים, בידי שמים:

גמ': **מאי קסווא?** קיסטא. רב יהודה אמר, כלי משל בית המקדש היה. כמה דתימר [במדבר ד ז] ואת קשות **הנסך**: המקלל בקסם. כגון אילין נפתאי דמקללין לקנייך קנייך קנווך יכרך הקוסם הזה ולקונוך: הבועל ארמית. תני רבי ישמעאל. מזרעך לא תתן להעביר למולך זה שהוא נושא נכרית, ומוליד בנים. **דמעמיד אויבים ממנה למקום.** כתיב [שם כה ז] וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. מה ראה? ראה את המעשה ונזכר להלכה. הבועל ארמית, הקנאים פוגעין בהן. תני, **קנאים**, שלא ברצון חכמים **הם עושים**. ופינחס שלא ברצון חכמים? א"ר יודה בר פזי. ביקשו לנדותו, אילולי שקפצה עליו רוח הקודש ואמרה [שם יג] והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. וגומר. **תנן, זר ששימש במקדש.** ר' עקיבה אומר, **בחנק. וחכמים אומרים, בידי שמים. מה טעמא דרבי עקיבה?** נאמר כאן **והזר הקרב יומת.** ונאמר להלן, **והנביא הוא או חולם החלום הוא יומת. מה שם בחנק אף כאן בחנק.** מ"ט דרבנן? נאמר כאן **והזר הקרב יומת. ונאמר להלן, [שם יז כח] כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות וגו'. מה שם מיתה בידי שמים, אף כאן בידי שמים. ור"ע סובר מוטב שילמד יומת מיומת, ואל ילמד יומת מימות**

הדרן עלך פרק הנשרפין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה א

מתני': כל ישראל יש להן חלק לעולם הבא. ואילו שאין להם חלק לעולם הבא. האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס. רבי עקיבה אומר [דף מט עמוד א] אף הקורא בספרים החיצונים, והלוחש על המכה ואומר [שמות טו כו] כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, כי אני ה' רופאך. אבא שאול אומר. אף ההוגה את השם באותיותיו:

גמ': הוסיפו עליהן. הפורק עול, והמיפר ברית, והמגלה פנים בתורה, אין להן חלק לעולם הבא. הפורק עול, זה שהוא אומר יש תורה ואינו סופנה. המיפר ברית, זה שהוא מושך לו ערלה. המגלה פנים בתורה, זה שהוא אומר לא ניתנה תורה מן השמים. ולא כבר תניתה האומר אין תורה מן השמים? תני רבי חנינה **ענתוניה**, קומי רבי מנא. זה שהוא עובר על דברי תורה בפרהסיא. כגון יהויקים בן יאשיה מלך יהודה וחביריו. עכו"ם וגילוי עריות. ר' יונה ורבי יוסה. חד אמר, **כקלות שיש לו חלק לעולם הבא** וברוב הדבר תלוי דתני בברייתא. וחד אמר, **כחמורות כפורק עול כו' שנפרעין ממנו בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב.** מה **אנן קיימין?** אם באותו שעשה תשובה, אין כל דבר עומד בפני כל בעלי תשובה. אלא כן אנן קיימין, באותו שלא עשה תשובה ומת בהיכרת. רובו זכויות ומיעוטו עבירות. נפרעין ממנו מיעוט עבירות קלות שיש בידו בעולם הזה, כדי ליתן לו שכר משלם לעתיד לבוא. רובו עבירות ומיעוטו זכויות. נותנין לו שכר מצות **קלות** שיש בידו בעולם הזה, כדי ליפרע ממנו משלם לעתיד לבוא. רובו זכויות, יורש גן עדן. רובו עבירות, יורש גיהנם. היה מעוין? אמר ר' יוסי בן חנינה. נושא עוונות, אין כתיב כאן, אלא נושא עון. הקדוש ברוך הוא חוטף שטר אחד מן העבירות, והזכויות

מכריעות. א"ר אלעזר כתיב[תהילים סב יג] ולך ה' חסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. מעשהו אין כתוב כאן, אלא כמעשהו. דאין לית ליה, את יהיב ליה מן דידך שהקב"ה מוסיף לו מצווה. היא דעתיה דרבי אלעזר. דרבי אלעזר אמר כתיב[שמות לד ו] ורב חסד, מטה כלפי חסד. אמר רבי ירמיה, רבי שמואל בר רב יצחק בעה. כתיב[משלי יג ו] צדקה תצר תם, דרך ורשעים תסלף חטאת [שם כא] חטאים תרדף רעה, ואת צדיק ישלם טוב [שם ג לד] אם ללצים הוא יליץ, ולענוים יתן חן [שמואל א ב ט] רגלי חסידיו ישמור, ורשעים בחושך ידמו [משלי ג לה] כבוד חכמים ינחלו, וכסילים מרים קלון. מכל הפסוקים האלה קשה שלכאורה העושה מצוה מונעים אותו מלחטא והעובר עבירה מונעים ממנו לעשות מצווה וכי סייגין סיגה וכי גודרים גדר, ותרעין תרעין ונועלים את השער. כדי שהחוטא לא יחזור בתשובה והצדיק לא יחטא? אלא כיוון שכבר הורגל בה לא יבא לשנות מהרגלו. אלא כיני במתחזק ברשעו. תנן התם, כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ, לא במהרה הוא חוטא. אמר רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק. שומר אדם את עצמו מן העבירה פעם ראשונה שנייה ושלישית, מיכן והילך הקדוש ברוך הוא משמרו. מה טעמא? דכתיב [איוב לג כט] הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. א"ר זעירה. ובלחוד דלא יתיב ביה. ומה טעמא? דכתיב [קהלת ד יב] והחוט המשולש לא במהרה ינתק. לא לעולם ינתק, אין כתיב. אלא לא במהרה ינתק. אין אטרחת עליו, הוא מפסק. אמר רבי הונא בשם רבי אבהו. הקדוש ברוך הוא אין לפניו שכחה. בשביל ישראל כביכול הוא נעשה שכן. מה טעמא? דכתיב [מכה ז יח] נושא עון. נשא כתיב. וכן דוד אמר [תהילים פה ג] נשאת עון עמך, כסית כל חטאתם סלה. שאל רב מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה. אמר לו. שמעתה ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש? אמר לו. שלשה הן, חוץ מן התשובה. כתוב אחד אומר [ירמ' ג יד] שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. וכתוב אחד אומר [ויקרא טז ל] כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו'. וכתוב אחד אומר [תהילים פט לג] ופקדתי בשבט פשעם, ובנגעים עונם. וכתוב אחד אומר [ישעי' כב יד] אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון וגו'. כיצד? העובר על מצות עשה ושב מיד. אינו זז ממקומו, עד שימחול לו הקדוש ברוך הוא. ועליו הוא אומר, שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. העובר על מצות שהם בלא תעשה. התשובה תולה, ויום הכיפורים מכפר. ועליו הוא אומר, כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. העובר על הכריתות ומיתות בית דין במזיד. התשובה ויום הכיפורים מכפרין מחצה. והייסורין מכפרין מחצה. ועליו הוא אומר, ופקדתי בשבט פשעם וגו'. אבל מי שנתחלל בו שם שמים. אין כח [דף מט עמוד ב] בתשובה לתלות, ולא יום הכיפורים לכפר, ולא הייסורים למרק. אלא התשובה ויום הכיפורים מכפרין שליש. וייסורין שליש. ומיתה ממרקת שליש. ועליו הוא אומר, אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון. הא למדנו, שהמיתה ממרקת. אמר רבי יוחנן. זו דברי רבי אלעזר בן עזריה ורבי ישמעאל ורבי עקיבה. אבל דברי חכמים, שער המשתלח מכפר. בזמן הזה שאין שער, עצמו של יום מכפר. כיצד הוא מכפר? ר"ז אמר כל שהוא כל רגע שבו מכפר על העבר. רבי חנניה אומר בסוף. מה מפקא מביניהון? מת מיד בתחילת יוה"כ, ע"ד דר"ז כבר כיפר. ע"ד דר' חנניה לא כיפר. אר"ז מתניתא מסייעא לר"ח דתניא. חומר בשעיר מה שאין ביוה"כ, וביוה"כ מה שאין בשעיר. חומר ביו"כ שיוה"כ מכפר בלא שער, והשעיר אינו מכפר אלא ביוה"כ. חומר בשעיר שהשעיר מכפר מיד, ויה"כ מכפר משתחשך. א"ר חונה. איתתבת קומי ר' ירמיה ואמר, תיפתר שהיה בדעתן להביא שעיר. וכיוון שהיה בדעתם להביא שעיר, אן יוה"כ מכפר בלי שעיר ולא הביאו ולכן מכפר רק בסופו. ר' יוסי בי ר' בון בעי, ואין הקב"ה רואה את הנולד שלבסוף לא יביאו ויכפר מיד? כתיב [במדבר טו לא] כי דבר ה' בזה. אין לי אלא בזמן שביזה דברי תורה. מנין אפילו כפר במקרא אחד, בתרגום אחד, בקל וחומר אחד? תלמוד לומר [במדבר טו לא] ואת מצוותו הפר. שנאמר בלשון יחיד על כל מצווה ומצווה. כיצד במקרא אחד? כגון [בראשית לו כב] ואחות לוטן תמנע. בתרגום אחד כגון [שם לא מז] ויקרא לו לבן יגר שהדותא. בקל וחומר אחד כגון [שם ד כד] כי שבעתים יקם קין וגו'. דבר אחר, כי דבר ה' בזה. זה שהוא מזכיר דברי תורה במקום טינוף. כהדא, רבי אילא וחברייא הוון יתיבין קומי פונדקיה ברמשא. אמרין, מהו מימר מילא דאורייתא שהיה המקום מטונף רק שבחושך לא ראו? אמרין, מכיון דאילו הוה יממה, הוון חמיי מה קומינן, אף כדון אסור. בר קפרא אמר. אחז וכל מלכי ישראל הרשעים, אין להן חלק לעולם הבא. מה טעמא? דכתיב [הושע ז ז] כל מלכיהם נפלו, אין קורא בהם אלי. מתיבין ליה. הרי הוא נמנה בפטייה חבורה של מלכים צדיקים דכתיב [ישעי' א א] בימי עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה. אמר לון, מפני שהיה בו בושת פנים. מה בושת היה בו? אמר רבי אחא בשם רבי אלעזר, ורבי יוסי אמר בשם רבי יהושע בן לוי. את מוצא, בשעה שהיה הנביא בא לקטרגו, היה בורח למקום טומאה,

וכובש את פניו במקום טומאה. לומר שאין שכינה שורה במקום טומאה. הדא הוא דכתיב [שם ז ג] ויאמר ה' אל ישעיהו, צא נא לקראת אחז, אתה ושאר ישוב בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה, אל מסילת שדה כובס. אל תהי קורא כובס, אלא כובש. שהיה כובש פניו ובורח ממנו. הא כיצד? בשעה שהיה הנביא בא לקטרגו, היה בורח למקום טומאה, וכובש את פניו במקום טומאה. רבי יהודה אומר. מפני שנתייסר בבנו הבכור **שנהרג**. מה טעמא? **דכתיב** [דברי הימים ב כח ז] ויהרוג זכרי גבור אפרים **ואת מעשיהו בן המלך**. רב הושעיה רבה אמר, מפני שהיה אביו צדיק. ומנשה לא היה אביו צדיק? מנשה, אביו צדיק ובנו רשע. יחזקיהו, אביו רשע ובנו רשע. הוא שחזקיהו אומר [ישעי' לח יז] הנה לשלום, מר לי מר. מר לי מלפני מאחז **אבי**. מר לי מאחרי ממנשה **בני**. אחז, אביו צדיק ובנו צדיק. הדא הוא דכתיב [משלי יא כא] יד ליד לא ינקה רע, וזרע צדיקים נמלט. וזרע צדיק נמלט אין כתיב כאן, אלא וזרע צדיקים נמלט. זרע שהוא מוטל בין שני צדיקים, נמלט. דבר אחר, יד ליד לא ינקה רע. אמר רבי פינחס, זה שהוא עושה צדקה, ומבקש ליטול שכרה מיד. אמר רבי סימן. כאינש דאמר. הא שקא, והא סלעא, והא סאתא, קום **אכול**. ותדע לך שהוא כן **שאן זו הדרך הנכונה**. שהרי אבות העולם, אילו בקשו ליטול שכר מצות שעשו בעולם הזה, מאיכן היתה הזכות קיימת לבניהם אחריהם? [דף נ עמוד א] הוא שמשה אמר לישראל [ויקרא כו מב] וזכרתי את בריתי יעקב וגו'. עד איכן היתה זכות אבות קיימת? רבי תנחומא, אמר לה בשם רבי חייה רבה. **רב** נחמן אמר לה בשם רבי ברכיה. ר' חלבו **אמר ליה** בשם רבי **אבא** בר זבדא, עד יואחז. **דכתיב** [מלכים ב יג כג] ויחן ה' אותם וירחמם וגו' עד עתה. עד אותו השעה זכות אבות קיימת. שמואל אמר, עד הושע **דכתיב** [הושע ב יב] ועתה אגלה את נבלותה לעיני מאהביה, ואיש לא יצלינה מידי. ואין איש אלא אברהם. כמה דתימר [בראשית כ ז] ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא. ואין איש אלא יצחק. כמה דתימר [שם כד סה] מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו. ואין איש אלא יעקב. כמה דתימר [שם כה כז] ויעקב איש תם. רבי יהושע בן לוי אמר, עד אליהו **דכתיב** [מלכים א יח לז] ויהי בעלות המנחה, ויגש אליהו הנביא ויאמר. ה' אליה אברהם יצחק וישראל. היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך וגו'. רבי יודן אמר, עד חזקיהו **שנאמר** [ישעי' ט ו] למרבה המשרה ולשלום אין קץ **וכ"ו קנאת ה' צבאות תעשה זו**. **קנאת ה' ולא זכות אבות**. **א"ר אחא**. **זכות אבות** לעולם קיימת. **דכתיב** [דברים ד לא] כי אל רחום ה' אלהיך וגו' עד ולא ישכח את ברית אבותיך. מלמד שהברית כרותה לשבטים. אמר רבי יודן בר חנן בשם ר' ברכיה. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל. **בניי**, אם ראיתם זכות אבות שמטה וזכות אמהות שנתמוטטה, לכו והידבקו בחסד. מה טעמא? **דכתיב** [ישעי' נד י] כי ההרים ימוש, והגבעות תמוטינה. כי ההרים ימוש, זה זכות אבות. והגבעות תמוטינה, זו זכות אמהות. מיכן והילך, וחסדי מאתך לא ימוש. וברית שלומי לא תמוט, אמר מרחמך ה'. האפיקורוס. ר' יוחנן ורבי **אלעזר**. חד אמר, **כהן** דאמר, אהן ספרא, **שמבזה התורה**. וחרנה אמר. **כהן** דאמר, אילין רבנין, **שמבזה חכמים**. רבי אלעזר ורבי שמואל בר' נחמן. חד אמר, **משל** לכיפה של אבנים. כיון שנתרועעה אחת מהן, נתרועעו כולן. וחרנא אמר לבית שהוא מלא תבן. אף על גב דאת מעבר ליה מינה, **המוץ דנשאר בגויה**, הוא מרערע כתליא. **כך המינות, משהוא קטן נשאר ומחריב הכל**. רב אמר, קרח עשיר גדול היה. תיסברין אוצר של פרעה נגלה לו, בין מגדול ובין הים. רב אמר, קרח **אפיקורס** היה. מה עשה? עמד ועשה טלית **שכולה תכלת**. אתא גבי משה א"ל. משה רבינו, טלית שכלה תכלת, **מהו** שתהא חייבת בציצית? אמר לו, חייבת. **דכתיב** [דברים כב יב] גדילים תעשה לך וגו'. בית שהוא מלא ספרים, מהו שיהא חייב במזוזה? אמר לו חייב במזוזה. **דכתיב** [שם ו ט] וכתבתם על מזוזות ביתך וגו'. אמר לו, בהרת כגריס מהו? אמר לו, טמא. פרחא בכולו **מהו**? אמר לו טהור. באותו שעה אמר קרח. אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול. באותה השעה, אמר משה. רבון כל העולמים. אם נברא לארץ פה מששת ימי בראשית, הרי מוטב. ואם לאו, יברא לה מעכשיו **דכתיב** [במדבר טז ל] ואם בריאה יברא ה'. אמר רבי שמעון בן לקיש. שלשה כפרו בנבואתן, **שאמרו אם לא יקרה כך, לא ה' שלחנו**, מפני פונרייה ספקנים, ואילו הן. משה, ואליהו, ומיכה. משה אמר [שם כט] אם כמות כל אדם ימותון אלה **ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחנו**. אליהו אמר [מלכים א יח לז] עניני ה' עניני יודעו העם הזה ואם לאו ואתה הסיבות את לבם אחורנית. מיכה אמר [שם כב כח] אם שוב תשוב בשלום, לא דיבר ה' בי. **כתיב** [במדבר טז לז] וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. **אמר** רבי ברכיה בשם רבי חלבו. אף שמותיהם פרחו מתוך טמסותיהם שטרות. **א"ר יוסי** בר חנינה. אפילו מחט שהיתה שאולה ביד ישראל מידם, אף היא נבלעה עמהן. **דכתיב**, וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. ומי

נתפלל עליהם **שיהיה להם חלק לעולם הבא?** **אמר** ר' שמואל בר נחמן. משה נתפלל עליהם, **דכתיב** [דברים לג ו'] **יחי ראובן ואל ימות**. רבי יהושע בן לוי **אמר**. חנה נתפללה עליהן. **דכתיב ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל**. והיא דעתיה דרבי יהושע בן לוי. **דאמר** ר' יהושע בן לוי בשם רבי יוסי. כך היתה עדתו של קרח שוקעת ויורדת, עד שעמדה חנה ונתפללה עליהם, ואמרה [שמואל א ב ו'] **ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: תנן**, רבי עקיבה אומר. אף הקורא בספרים החיצונים. כגון **סיפרי הומירוס, אבל** בן סירא, וסיפרי בן לענה. וכל ספרים שנכתבו מיכן והילך, הקורא בהן, כקורא באיגרת. מאי טעמא? **דכתיב** [קהלת יב יב] **ויותר מהמה בני היזהר עשות ספרים אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר**. להגיון ניתנו, ליגיעה לא ניתנו. **כתיב** [שם יא] **דברי חכמים כדרבונות**. **אמר** רבי חונה. כדור נאות מרגנית נאה. **דתמן** קריין למרגליתא דירה דר. דבר אחר, כדרבונות. כדור הזה בין הבנות. מה הכדור הזה מקלטת מיד ליד, וסופה לנוח ביד אחר. כך, משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לבניאים, ובניאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. דבר אחר, כדרבונות. **נמשלה תורה לדרבן, ושלוש שמות יש לו**, מרדע דרבן ומלמד. מרדע, שהוא מורה דיעה **לפרה**. דרבן, שהוא משרה בינה בפרה, מלמד שהוא מלמד את הפרה לחרוש, בשביל ליתן חיים לבעליה. **אמר** רבי חמא בר חנינה. אם לפרתו עושה אדם דרבן, ליצרו הרע שהוא מעבירו מחיי העולם הזה ומחיי העולם הבא, על אחת כמה וכמה. [שם יא] **וכמסמרות נטועים**. ולמה לא **אמר** **וכמסמרות קבועים, או כאילנות נטועים? כדי ליתן לדברי התורה הכח של הברזל ביררו הברזל, וכדי שיהיה כשרשי הנטיעה שקשה להנטל, שיבחו התורה כנטיע של מטיל**. דבר אחר, **וכמסמרות נטועים**. מה מסמר הזה, את קובעו, אף על פי **שהאיש** חוזר ונוטלו ממקומו, מקומו ניכר. כך כל מי [דף נ עמוד ב] שפשטו הרבים בו יד, **שנידוהו חכמים**. אף על פי שחזרו וקרבו אותו, סופו ליטול את שלו מתחת ידיהם. דבר אחר, **וכמסמרות נטועים**. משמרות כתוב. מה **משמרות**, עשרים וארבעה. אף **מספר** המסמרים **בסנדל המסומר שמותר לצאת בו**, עשרים וארבעה. **דאיתמר**, כמה מסמרים יהו בו? רבי יוחנן **אמר**. חמשה, כנגד חמשה חומשי תורה. רבי חנינא **אמר**. שבעה, **כנגד ימי השבוע**.

דכתיב [דברים לג כה] **ברזל ונחשת מנעליך** וכימך דבאך. דרש רבי אחא בשם רבי חנינה, תשעה. רבי היה נותן אחד עשר על זה, ושלושה עשר על זה מינין משמרות. רבי יוסי בן חנינה **אמר**. **מסמר שעשוי כמין כלבוס** אינו עולה לחשבון מסמרים. רבי **אבא** בר זבדא, בעא קומי רבי זעירא. מהו ליתן כולן על גבי מנעל אחד? א"ל, שרי. מהו ליתן כולן על גבי סנדל אחד? **אמר** ליה, שרי. תני, אין מגרדין סנדלים ומנעלים ישנים **משום שהוא ממחק**, אבל סכין ומדיחין אותו. **אמר** רבי קריספא בשם רבי יוחנן. תלמידיו דרבי חייה רבה אמרין. הראשונים היו אומרים, מגרדין. שניים היו אומרים, אין מגרדין. שאלון **לרב**, **אמר** לון, אין מגרדין. א"ר זעירה, הא אזילה חדא מן תלמידיו דרבי חייה רבה. א"ר חייה בר אשי. נהגין הוינא יתבין קומי רב, ומשחין ומשיגין רוחצים, אבל לא מגרדין. תני, לא ילבש אדם מנעלים וסנדלים חדשים, אלא אם כן הילך בהן מבעוד יום. כמה יהא בהילוכן? בני בייתיה דבר קפרא אמרין. מן דבית רבה **בר** קפרא, עד בית רבה **ברבי** הושעיה. ציפוראי אמרין, מכנישתא דבבלאי, עד דרתה דרבי חמא בר חנינה. טיבראי אמרין. מן סידרא רבה בית המדרש הגדול, עד חנותיה דרבי הושעיה. תני, לא יסוך אדם מנעלים וסנדלים חדשים. לא יסוך אדם את רגלו והיא בתוך המנעל. ואת רגלו והיא בתוך הסנדל. אבל סך את רגלו, ונותנה בתוך המנעל. את רגלו, ונותנה לתוך הסנדל. סך אדם שמן, ומתעגל על גבי קטיבלייא חדשה ואינו חושש. לא יתננה על גבי טבלה של שייש, להתעגל עליה שנראה כרוצה לעבדה. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. דבר אחר, **וכמשמרות נטועים**. בשעה שדברי תורה יוצאין מפי בעליהן כתיקנן, הן עריבין לשומעיהן **כמשמרות נטועים**. ובשעה שהם יוצאין ממסמסין, הם מרים לשומעיהן **כמשמרות הפוכות שדוקרות ופוצעות**. בעלי אסופות. אין אסופות אלא סנהדרין. כמה דתימר [במדבר יא טז] אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. דבר אחר. בעלי אסיפות. שנאמר **באסיפה**. א"ר שמעון בן לקיש. אם יאמר לי אדם, שיש מדרש ספר דברי הימים בבבל. הרי אני הולך ומביאו משם. ועכשיו אם מתכנסין הם כל רבותינו, אין יכולין הן להביאו משם שניגז. ניתנו מרועה אחד. **אמר** הקדוש ברוך הוא. אם שמעתה דבר מפי קטן ישראל, והנייך, לא יהא בעיניך כשומעו מפי קטן, אלא כשומעו מפי גדול. ולא רק כשומעו מפי גדול, אלא כשומעו מפי חכם. ולא רק כשומעו מפי חכם, אלא כשומעו מפי נביא. ולא רק כשומעו מפי נביא, אלא כשומעו מפי רועה. ואין רועה אלא משה. כמה דתימר [ישע' סג יא] ויזכור ימי עולם משה עמו. איה המעלם מים את רועה צאנו. איה השם בקרבו את רוח קדשו. **ולא רק** כשומעו מפי רועה, אלא כשומעו מפי הגבורה. ניתנו מרועה אחד. ואין אחד

אלא הקדוש ברוך הוא. כמה דתימר [דברים ו ד] שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: **תנן**, והלוחש על המכה ואומר [שמות טו כו] כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. רב אמר, ובלבד ברזק שגראה כרוקק על ה'. רבי יהושע בן לוי אמר, אפילו אמר [ויקרא יג ט] נגע צרעת כי תהיה באדם ורוקק, אין לו חלק לעתיד לבוא: אבא שאול אומר. אף ההוגה את השם באותיותיו. רבי מנא אמר. כגון אילין כותאי דמשתבעין **והוגים את השם כאותיותיו. וכתוב זה שמי לעולם וזה זכרי וכו' לא כמו שאני נכתב אני נקרא.** ר' יעקב בר אחא אמר. נכתב ביו"ד ה"א ונקרא באל"ף דל"ת

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ב

מתני': שלשה מלכים וארבעה הדיוטות, אין להם חלק לעולם הבא. שלשה מלכים. אחאב, ירבעם, מנשה. רבי יהודה אומר, מנשה יש לו חלק לעולם הבא. שנאמר [דברי הימים ב לג יג] ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תפילתו וישיבהו ירושלים למלכותו. אמרו לו, למלכותו השיבו לא השיבו לחיי העולם הבא. וארבעה הדיוטות. בלעם, ודואג, אחיתופל, וגיחזי:

גמ': **וכולם** חידשו עבירות. וכי מה **חטא** עשה ירבעם? על שעשה שני עגלי זהב. והלא כמה עגלים עשו ישראל? תני ר"ש בן יוחי. שלשה עשר עגלים עשו ישראל **שנים עשר לשנים עשר שבטים** [דף נא עמוד א] ואחד דימוסיא ראש לכולן. **והוא עשה שנים.** ומה טעמא? **דכתיב** [שמות לב ד] ויאמרו, אלה אלהיך ישראל. הרי **שנים עשר** לשנים עשר שבטים **וכתיב** [נחמיה ט יח] זה אלהיך בלשון יחיד. הרי דימוסיא אחת לכולן. וכי מה עשה אחאב? כתיב [מלכים א טז לא] ויהי הנקל לכתו בחטאת ירבעם בן נבט. והלא קולותיו של אחאב, הם כחומרותיו של ירבעם. ולמה נמנה ירבעם תחילה? שהוא התחיל בקלקלה תחילה. מה היה אחאב עבד? הוה מקשט גרמיה בכל יום. וקאים ליה קומי חיאל אסרטו לטיה שר צבא. והוא א"ל. בכמה אנא טב יומא דין? והוא אמר ליה, כן וכן. והוא מפריש טומיתיה שווי לע"ז. הדא היא דכתיב [שם כא כ] יען התמכרך לעשות הרע בעיני ה'. ר' לוי עבד דרש הדין קרייא, **אשיתא** ירחין לגנאי [שם כה] רק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני ה'. אתא לגבי בליליא א"ל. מה חטית לך, ומה סרחית קדמך? אית לך רישיה דפסיקא, ולית לך סופיה, אשר היסתה אותו איזבל אשתו. עבד דרש ליה שיתא ירחין לשבח. רק לא היה כאחאב אשר היסתה אותו איזבל אשתו. כתיב [שם טז לד] בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו. באבירם בכורו יסדה, ובשגוב צעירו הציב דלתיה. **והא חיאל מן יהושפט דכתיב ולו אחים בני יהושפט עזריה וחיאל וגו' והם היו משבט יהודה.** יריחו מבנימן. **ומה עשה חיאל ביריחו?** אלא שמגלגלין זכות ע"י זכאי, וחובה ע"י חייב. וכן הוא אומר באבירם בכורו יסדה, ובשגוב צעירו הציב דלתיה. **ניחא**, באבירם בכורו, לא היה מאיין **לילמוד**. ובשגוב הרשע, היה לו מאיין ללמד. **ולמה המשיך?** לפי שרצו לרבות את ממון. ושלטה בהן מאירה והיו מתמוטטין והולכין. לקיים מה **שנאמר** [שם טז לד] כדבר ה' אלהי ישראל אשר דבר ביד יהושע בן נון. כתיב [שם יז א] ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד אל אחאב. חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתי לפניו, אם יהיה השנים האלה טל ומטר, כי אם לפי דברי. וכי מה ענין זה אצל זה? אלא אמר הקדוש ברוך הוא לאליהו. הדין חיאל, גברא רבא הוא. איזיל חמי ליה אפין. א"ל **לית אנה מיזל.** א"ל, למה? א"ל, דאנא מיזל **ואינן** אמרין מלין דמכעסין לך, **ולית אנא** יכול מיסבול. א"ל, **לך**, ואין **אינן** אמרין מילה דמכעסה לי. כל מה דאת גזר, אנא מקיים. אזל ואשכחון עסיקין בהן קרייא [יהושע ו כו] וישבע יהושע בעת ההיא לאמר, ארור האיש לפני ה', אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו. בבכורו ייסדנה, ובצעירו יציב דלתיה. אמר, בריך הוא אלההון דצדיקייא, דמקיים מילי דצדיקא. והוה תמן אחאב. אמר לון אחאב. וכי מי גדול ממי, משה או יהושע? אמרין ליה משה. אמר לון, בתורתו של משה כתיב [דברים יא טז] השמרו לכם פן יפתה לבבכם, וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם. ומה כתיב בתריה? וחרה אף ה' בכם ועצר השמים ולא יהיה מטר. **ואני לא** הינחתי ע"ז בעולם שלא עבדתי אותה. וכל טבן ונחמן דאית בעלמא, אתון בדרי. מילוי דמשה לא קמן, ומילוי דיהושע מקים? א"ל אליהו. אם כדברך, חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתי לפניו, אם יהיה השנים האלה טל ומטר, כי אם לפי דברי. כיון ששמע כן, התחיל בוכה. הדא הוא דכתיב [מלכים

א כא כז] ויהי כשמוע אחאב את הדברים האלה, ויקרע את בגדיו, וישם שק על בשרו ויצום, וישכב בשק ויהלך אט. כמה נתענה? שלשה שעות נתענה. אם היה למוד **לאכול** בשלש, אכל בשש. אם למד **לאכול** בשש, אכל בתשע. ויהלך אט. מהו אט? ריב"ל אמר, שהיה מהלך יחף. כתיב [מלכים א כא כח כט] ויהי דבר ה' אל אליהו התשבי לאמר. הראית כי נכנע אחאב מלפני? אמר הקדוש ברוך הוא לאליהו. ראה מנה טובה שנתתי בעולמי. אדם חוטא לפני כמה, ועושה תשובה, ואני מקבלו. **הדא הוא דכתיב**, הראית כי נכנע אחאב מלפני. חמית אחאב עבד תשובה. יען כי נכנע אחאב מפני, לא אביא הרעה בימיו. בימי בנו אביא הרעה על ביתו. וכי מה עשה אחז **שאן לו חלק לעולם הבא**? ע"י **שבנה** כסא בעזרה. **הדא הוא דכתיב**, ואת **מוסך השבת** אשר בנו בבית ה' וגו'. **אמר ר'** חוניה בשם ר' **אלעזר**. למה נקרא שמו אחז? שאחז בבתי כניסיות ובבתי מדרשות. למה היה אחז דומה? למלך שהיה לו בן, ומסרו לפידגוג, והיה מבקש להורגו. אמר, אם אני הורגו. הרי אני מיתחייב מיתה. אלא הרי אני מושך את מניקתו ממנו, ומעצמו הוא מת. כך אמר אחז. אם אין גדיים, אין תיישים. אם אין תיישים, אין צאן. אם אין צאן, אין רועה. אם אין רועה, אין עולם. כביכול כך היה אחז סבור בדעתו לומר. אם אין קטנים, אין גדולים. אם אין גדולים, אין חכמים. אם אין חכמים, אין נביאים. אם אין נביאים, אין רוח הקודש. אם אין רוח הקודש, אין בתי כניסיות ובתי מדרשות. כביכול אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו על ישראל. אמר ר' יעקב בר אביו, ר' אחא מייתי לה מן **הדא דכתיב** [ישע' ח יז] וחייתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב, וקיויתי לו. אין לך שעה קשה בעולם, מאותה שעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה [דברים לא יח] ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. מאותה השעה, וקיויתי לו. שאמר לו בסיני, [שם כא] כי לא תשכח מפי זרעו. **כך אמר לו הנביא ישעיה, מה את מועיל במה שסגרתה בתי מדרשות?** [ישע' ח יח] הנה אנכי **והילדים** אשר נתן לי ה'. וכי ילדיו היו? והלא תלמידיו היו? אלא מלמד, שהיו חביבין עליו והיה קורא אותם בני. וכי מה עשה מנשה **שאן לו חלק לעולם הבא?** כתיב [שם לח א] בימים ההם חלה חזקיהו למות וגו'. עד כי מת אתה ולא תחיה. **מאי** מת אתה **ולא תחיה?** **כי מת אתה**, בעולם הזה. ולא תחיה, לעתיד לבוא. א"ל, ולמה? א"ל, דלא בעית מיקמה לך בנין. **שאל אותו הנביא ישעיהו**, למה לא בעית מיקמה לך בנין? א"ל, חמית דאנא מיקים בר רשיע. בגין כן לא בעית מיקמה בנין. א"ל, **היה לך ליסב** ברתי, דילמא מיני ומינך, היא מיקים בר נש טב. אף על גב, לא קם אלא ב"נ ביש. **הדא דכתיב** [שם לב ז] וכלי כליו רעים. **א"ל הב לי ברתך עכשיו. א"ל כבר נגזרה גזרה**. א"ל [דף נא עמוד ב] לא לך אנא שמע. איני קופץ, אלא למה שאמר לי זקיני. שאמר לי, אם ראית חלומות קשים או חזיונות קשים, קפוצ לשלשה דברים ואת ניצול. ואילו הן. לתפלה, ולצדקה, ולתשובה. ושלשתן בפסוק אחד **דכתיב** [דברי הימים ב ז יד] ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם. ויתפללו, זה תפילה. ויבקשו פני, זו צדקה. כמה דתימר [תהילים יז טו] אני בצדק אחזה פניך, אשבעה בהקיץ תמונתך. וישבו מדרכיהם הרעים, זו תשובה. אם עשו כן, מה כתיב תמן? ואני אשמע מן השמים, ואסלח לחטאתם, וארפא את ארצם. מיד יסב דכתיב [ישע' לח ב] ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, ויתפלל אל ה'. לאי זה קיר נשא עיניו? רבי יהושע בן לוי אמר, לקירה של רחב נשא עיניו. **דכתיב** [יהושע ב טו] כי ביתה בקיר החומה, ובחומה היא יושבת. אמר לפניו. רבון כל העולמים. רחב שתי נפשות הצילה לך, ראה כמה נפשות הצלת לה. **הדא הוא דכתיב** [שם ו כג] ויבואו הנערים המרגלים, ויוציאו את רחב ואת בית אביה, ואת אמה, ואת אחיה, ואת כל אשר לה, ואת כל משפחותיה, הוציאו, ויניחום מחוץ למחנה ישראל. תני רבי שמעון בן יוחי. אפילו היה במשפחותיה מאתים אנשים, והלכו ונדבקו במאתים משפחות, כולן היו ניצלין בזכותה. אבותי שקרבו לך כל הגרים הללו, **שנאמר** [דברי הימים ב ב א] **ויספר שלמה את האנשים הגרים ויעש מהם שבעים אלף נושא סבל וגו'** על אחת כמה וכמה שתתן לי את נפשי. רבי שמואל בר נחמן אמר. נשא את עינו בקירה של שונמית **דכתיב** [מלכים ב ד י] נעשה נא עליית קיר קטנה, ונשים לו שם מיטה ושלחן וכסא ומנורה. אמר לפניו, רבון כל העולמים. שונמית, קיר אחד עשתה לאלישע, והחייתה את בנה. אבותי שעשו לך את השבח הזה, על אחת כמה וכמה שתתן לי את נפשי. רבי חנינא בר פפא אמר. נתן עיניו בקירות בית המקדש **דכתיב** [יחזקאל מג ח] בתתם סיפם את סיפי, ומזוזתן אצל מזוזתי, והקיר ביני וביניהן. **ואמרינן** בני אדם גדולים היו, ולא היו יכולין לעלות ולהתפלל בכל שעה, והיו מתפללין בתוך בתיהם. והקב"ה מעלה עליהן כאילו נתפללו בבית המקדש. אבותי שעשו לך את כל השבח הזה, על אחת כמה וכמה שתתן לי את נפשי. ורבנין אמרין, נתן עיניו בקירות לבו, שנאמר [ירמ' ד יט] מעי מעי אוחילה קירות לבי, הומה לי לבי לא אחריש. אמר לפניו, רבון העולמים. חזרת

על מאתים וארבעים ושמונה איברים שנתתה בי, ולא מצאתי שהכעסתי אותך באחד מהן. על אחת כמה וכמה תינתן לי נפשי. כתיב [ישעי' לח ד ה] ויהי דבר ה' אל ישעיה הנביא לאמר. לך ואמרת אל חזקיה נגיד עמי, כה אמר ה' אלהי דוד אביך. שמעתי את תפילתך, ראיתי את דמעתך, הנני מוסיף על ימך חמש עשרה שנה. א"ל, כדון אמרית ליה הכין. וכדון אנא מימר ליה הכין? **והא גברא רבה הוא, ולית הוא מהימנתי.** אמר ליה עינון סגין הוא, והוא מהימן לך. ולא עוד, אלא עדיין לא יצאת הברה של **הנבואה הראשונה** בעיר, **דכתיב** [מלכים ב כ ד] ויהי ישעיהו לא יצא חצר, התיכונה **קרינן**, העיר כתיב. כד דקם מנשה, הוה פרי **אחורי** ישעיה, בעי מיקטליניה. והוא ערק מן קדמוי, ערק לארזא, ובלעיה ארזא חסר ציציתה דגולתיה, אתון ואמרין קדמוי. אמר לון, אזלון ונסרון ארזא. ונסרו לארזא, ואיתחמי דמא ניגר. **תנן, רבי יהודה אומר, מנשה יש לו חלק לעולם הבא. שנאמר [דברי הימים ב לג יג] ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תפילתו וישיבהו ירושלים למלכותו. אמרו לו, למלכותו השיבהו, ולא השיבהו לחיי העולם הבא. וכתיב** [שם כד ד] ולא אבה ה' לסלוח. מיכן שאין לו חלק לעתיד לבוא. והא כתיב [ירמי' טו ד] מלבד חטאות מנשה בן יחזקיהו מלך יהודה? נימר עד דלא יחזור ביה וכבר חזר בתשובה ונמחל לו. **והכתיב, על כל הכעס אשר הכעיסו מנשה? נימר עד שלא עשה תשובה.** והא כתיב [דברי הימים ב לג כג] כי הוא אמון **הירבה** אשמה. מה הוסיף **על חטאות אביו?** **שבא על אימו.** והכתיב [מלכים ב כא טז] וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד, עד אשר מלא את ירושלים פה לפה. וכי איפשר לבשר ודם למלאות את ירושלים דם נקי פה לפה? אלא שהרג את ישעיהו שהיה שקול כמשה. דכתיב ביה [במדבר יב ח] פה אל פה אדבר בו. כתיב [דברי הימים ב לג יא] וידבר ה' אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו. ויבא עליהם את שרי הצבא אשר למלך, וילכדו את מנשה בחחים. מהו בחחים? בכירו מניקייא אזיקים לרגלים. א"ר לוי. מולא סיר של נחושת עשו לו, ונתנו אותה בתוכה והיו מסיקין תחתיו. כיון שראה שצרתו צרה, לא הניח ע"ז בעולם שלא הזכירה. כיון שלא הועיל לו כלום, אמר. זכור אני שהיה אבי מקרא אותי את הפסוק הזה בבית הכנסת [דברים ד ל לא] בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים, ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו, כי אל רחום ה' אלהיך, לא ירפך ולא ישחיתך, ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם. הרי אני קורא אותו. אם עונה אותי, מוטב. ואם לאו, הא כל אפייא שוין. והיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפילתו של מנשה לפני הקדוש ברוך הוא והיו מלאכי השרת אומרים לפני הקדוש ברוך הוא. רבונו של עולם. אדם שעבד ע"ז והעמיד צלם בהיכל, אתה מקבלו בתשובה? אמר להן. אם איני מקבלו בתשובה, הרי אני נועל את הדלת בפני כל בעלי תשובה. מה עשה לו הקדוש ברוך? הוא חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד שלו, ושמע תחינתו. הדא היא דכתיב [דברי הימים ב לג יג] ויתפלל אליו, ויעתר לו, וישמע תחינתו וישיבהו. א"ר **אלעזר** בי רבי שמעון. בערבייא צווחין קראים לחתרתה, עתרתה. וישיבהו ירושלים למלכותו. במה השיבו? **אמר** שמואל בר בונא בשם רבי אחא. ברוח השיבו. כמה דתימר, משיב הרוח. וידע מנשה כי ה' הוא האלהים. באותה שעה אמר מנשה, אית דין ואית דיין. וכי מה עשה בלעם הרשע **שאן לו חלק לעולם הבא?** על ידי שנתן עצה לבלק בן צפור להפיל את ישראל בחרב. אמר לו, אלוה של אומה הזו, שונא את זנות. העמידו בנותיכם בזימה, ואתם שולטין בהן. א"ל [דף נב עמוד א] ומישמע לי אינון **להפקיר בנותיהם לזנות?** אמר ליה, אקים בנתך קומוי, וינון חמיין ושמעין לך. הדא דכתיב [במדבר כה טו] ראש אומות בית אב במדין הוא. מה עשו? בנו להן קנקלין אהלים מבית השימון עד הר השלג, והושיבו שם נשים **מוכרות** מיני כיסניון. הושיבו את הזקינה מבחוץ, ואת הנערה מבפנים. והיו ישראל אוכלין ושותין, והיה אחד מהן יוצא לטייל בשוק, ולוקח לו חפץ מן החנווני, והיתה הזקינה מוכרת לו את החפץ בשיויו, והנערה אומרת לו, בא וטול לך בפחות. כן ביום הראשון, וכן ביום השני, וכן ביום השלישי, והיתה אומרת לו, מיכן והילך אתה כב בית, היכנס ובור לך. וכיון שהיה נכנס, היה שם צרצור מלא יין, מן היין העמוני שהוא קשה והוא **מפתה** את הגוף לזנות, והיה ריחו מפעפע. ועדיין לא נאסר **סתם יינם** של נכרים על ישראל **כיון נסך**. והיתה אומרת לו. רצונך לשתות כוס יין? והוא אומר לה הין. והיא נותנת לו, והוא שותה. וכיון שהיה שותה, היה היין בוער בו ככריסה של חכינה. והוא אומר לה **הישמעני** לי. **והיא** אומרת לו, רצונך שאשמע לך? והוא אומר הין. מיד היתה מוציאה לו טפוס של פעור מתוך חיקה שלה. והיתה אומרת לו. השתחוה לזה, ואני נשמעת לך. והוא אומר לה, וכי לע"ז אני משתחוה? והיתה אומרת לו. אין את משתחוה, אלא **גלה** עצמך לו. זו היא שאמרו חכמים, הפוער עצמו לבעל פעור, זו היא עבודתו. והזורק אבן למרקוליס, זו היא עבודתו. והיה שם צרצור מלא יין מן היין העמוני, שהוא קשה שהוא

מפתה את הגוף לזנות. והיה ריחו מפעפע. ועדיין לא נאסר יין נסך על ישראל, והיתה אומרת לו, רצונך לשתות כוס יין? והוא אומר הין. והיא נותנת לו, והוא שותה. וכיון שהיה שותה, היה היין בוער בו ככריסה של עכנא. והוא אומר לה, הישמעו לי. והיתה אומרת לו, הינזר מתורת משה, ואני נשמעת לך. הדא הוא דכתיב [הושע ט י] המה באו בעל פעור, וינזרו לבושת, ויהיו שיקוצים **כאהבם**. עד שנעשו שיקוצים **לאביהם שבשמים**. א"ר **אלעזר**. מה המסמר הזה א"א לו לפרוש מן הדלת בלא עץ. כך א"א לפרוש מן הפעור, בלא נפשות. מעשה בסובתה מאולם, שהשכיר חמורו לגויה אחת להשתחוות לפעור. כיון שהגיעו לביתו של פעור, אמרה לו. המתן לי כאן עד שאיכנס ואשתחוה לפעור. כיון שיצאת, אמר לה. המתני לי כאן עד שאיכנס ואעשה כמות שעשית. מה עשה? נכנס ועשה את צרכיו, וקינח עצמו בחוטמו של פעור. והיו הכל מקלסין לפניו ואומרים, לא עשה אדם כשם שעשה זה. מעשה במנחם איש גופתה אריה. שהיה מגלגל בחביות. ובא אליו שרו של פעור בלילה. מה עשה? נטל את השפוד, ועמד עליו, וברח ממנו. בא אליו בלילה השני. אמר לו מנחם. מה אתה מקלליני? נתיירא ממנו ואמר לו, עוד איני מקללך. מעשה בשלטון אחד, שבא ממדינת הים להשתחוות לפעור. אמר להן, הביאו לי פר אחד, איל אחד, כבש אחד, להשתחוות לפעור. אמרו לו, אין אתה זקוק לכל אילו. אין את צריך אלא **לגלות** עצמך לו, **שזוהי עבודתו**. מה עשה גירה בהם סניגורים. והיו מכין אותן ומפצעין את מוחותם בגיזרין, ואומר להן. אוי לכם ולטעותכם. כתיב [במדבר כה ג ד] ויחר אף ה' בישראל. ויאמר ה' אל משה, קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. אמר לו. הושב את ראשיהם דיינים עליהם, ויהיו הורגים בחטאים נגד השמש. הדא הוא דכתיב [שם ה] ויאמר משה אל שופטי ישראל. הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור. כמה הם שופטי ישראל? שבע **ריבוא** ושמונת אלפים ושש מאות. שרי אלפים, שש מאות. שרי מאות, ששת אלפים. שרי חמשים, שנים עשר אלף. שרי עשרות, ששים אלף. נמצאו שופטי ישראל, שבע ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות. אמר לון כל חד מינכון יקטול תריי נמצאו הרוגין חמש עשרה רבוא ושבעת אלפים ומאתים. **כתיב** [שם ו] והנה איש מבני ישראל בא, ויקרב אל אחיו את המדיינית לעיני משה. מהו לעיני משה? כאינש **דאמר**, הא גו עינך משה מול העניים שלך שאינו מפחד. אמר לון, אין צפורך מדינית ואין טלפיה סדוקות. זו טהורה וזו טמאה? והיה שם פינחס. אמר אין כאן אדם שיהרגנו ויהרג על ידינו? איכן הם **האריות**? **דכתיב** [בראשית מט ט] גור אריה יהודה [דברים לג כב] דן גור אריה [בראשית מט כז] בנימין זאב יטרף. כיון שראה פינחס שאין אדם מישראל עושה כלום. מיד עמד פינחס מתוך סנהדרין שלו, ולקח את הרומח בידו, ונתן את הברזל תחת פסיקייא שלו. התחיל מסתמך על עץ שלה, עד שהגיע לפתחו. כיון שהגיע לפתחו, **אמרו** לו. מאיין ולאין פינחס? אמר להן, אין אתם מודין לי, ששבטו של לוי אצל שבטו של שמעון בכל מקום? אמרו, הניחו לו. שמא התירו פרושים את הדבר. כיון שנכנס, עשה לו הקדוש ברוך הוא ששה ניסים. הנס הראשון. דרכן לפרוש זה מזה **אחר ביאה**, והדביקן המלאך זה לזה. הנס השני. כיון את הרומח כנגד הקיבה שלה, כדי שתהא זכרותו נראית מתוך קיבה שלה, מפני הנוקרנין. שלא יהו אומרין, אף הוא בין כתיפיו נכנס עמהן ועשה את צרכיו. הנס השלישי. סתם המלאך את פיהן, ולא היו יכולין לצווח. הנס הרביעי. לא נשמטו מן הזיין, אלא עמדו במקומן. הנס החמישי. הגביה לו המלאך את השקוף, כדי שיצאו שניהן בן כתיפיו. הנס הששי. כיון שיצא **רצו בני שמעון להרגו בא מלאך והרגם וכשראה** את הנגף שהוא מחבל בעם, מה עשה? השליכן לארץ ועמד ונתפלל, **ונעצרה המגפה**. הדא הוא דכתיב [תהילים קו ל] ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה. כשבאו ישראל לנקום נקמת מדין, מצאו שם בלעם בן בעור. וכי מה בא לעשות? בא ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שמתו מישראל על ידו בשיטים. א"ל פינחס. לא **רצון דבראך** עבדת, ולא דבלק עבדת. לא **רצון** דברייך עבדת, **דאמר** לך, לא תיזול עם שלוחי בלק ואזלת. ולא דבלק עבדת, דאמר לך, איזיל לייט ישראל, וברכתנון. אף אני, איני **מקפח** שכרך. הדא הוא דכתיב [יהושע יג כב] ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו ב"ו על חלליהם. מהו על חלליהם? **שהיה** שקול כנגד כל חלליהם. ד"א. על חלליהם. מה חלליהם אין בהן ממש. אף הוא אין בו ממש. ד"א, על חלליהם. שהיה צף כנגד כל חלליהם. **והיה** פינחס מראה לו את הציץ, והוא שוקע ויורד. ד"א, על חלליהם. מלמד שנתנו לו ישראל שכרו משלם, ולא קיפחוהו. דואג. אדם גדול בתורה היה. באו ישראל ושאלו את דוד, לחם הפנים מהו שידחה את השבת? אמר להם, סידורו דוחה את השבת, **ולא** לישתו ולא עריכתו דוחין את השבת. והיה שם דואג ואמר. מי הוא זה שבא להורות לפניי? אמרו לו, דוד בן ישי הוא. מיד הלך ונתן עצה לשאול מלך ישראל להמית את נוב עיר הכהנים. הדא היא דכתיב [שמואל א כב יז]

ויאמר המלך לרצים הניצבים עליו, סובו והמיתו את כהני ה', כי גם ידם עם דוד כי ידעו כי בורח הוא. עד [דף נב עמוד ב] ולא גלו את אַזְנִי. מי היו? א"ר שמואל בר רב יצחק אבנר ועמשא היו. אמרו ליה, כלום אית לך עלינן, אלא הדין זונרא והדין כלי נירין כלי נשק ובגדי שררה. הא טריפין מוחזרים לך. אפילו תורידנו מגדולתינו לא נשמעו לדברים אלו. דכתיב [שמואל א כב יז] ולא אבו עבדי המלך לשלוח את ידם בכהני ה'. ויאמר המלך לדואג. א"ר יהודה בר פזי. לדוייג כתיב. אמר לו, נתפשתה כדג. אתה עבדתה רובה של מלאכה שהלשנתה עליהם. סוב אתה ופגע בכהני ה'. [שם יח] ויסב דואג האדומי ויפגע בכהנים וגו' שמונים וחמשים איש נושא אפוד בד, והם מבגדי כ"ג. לא כן תני ר' חיה אין ממנין שני כהנים גדולים כאחת? אלא מלמד שהיו כולם ראויין להיות כהנים גדולים. כיצד נתרחק ומה היה סופו? ר' חנינה ור' יהושע בן לוי. חד אמר, אש יצאה מבית קדשי הקדשים וליהטה סביבותיו ומת. וחרנה אמר, תלמידים וותיקים מזדווגו לו, והיו למידים ממנו תורתו והוא משכח, לקיים מה שנאמר [איוב כ טו] חיל בלע ויקיאנו, מבטנו יורשינו אל. אחיתופל, אדם גיבור בתורה היה. כתיב [שמואל ב ו א] ויוסף עוד דוד את כל בחור בישראל שלשים אלף. אמר רבי ברכיה בשם ר' אבא בר כהנא. תשעים אלף זקנים מינה דוד ביום אחד, ולא מינה אחיתופל עמה. הדא הוא דכתיב, ויוסף עוד דוד את כל בחור בישראל שלשים אלף. פשוטיה דקרייה תלתין. וכתיב ויוסף הרי כאן עוד תלתין אלף. וכתיב עוד. להוסיף עוד תלתין אלף. נמצא הכל תשעין אלף. את מוצא בשעה שבא דוד לשאת את ארון ברית ה', לא נשאו כתורה דכתיב [שם ג] וירכיבו את ארון ברית האלהים על עגלה חדשה וגו'. והוא ארונא טעון כהניא לרומא, וטרוף לון לארעא. טעון כהניא לרומא, וטריף לון לארעא. שלח דוד ואייתי לאחיתופל. אמר ליה, לית את אמר לי מה לדין ארונא דהו טעון כהניא לרומא טריף לון לארעא. טעון כהניא לרומא וטריף לון לארעא? א"ל, שלח שאול לאילין חכימייא דמניתא. אמר דוד. מאן דידע למיקמתה להסביר ולא מקימה, יהא סיפיה מתחנקה. אמר ליה דבח קומי, והוא קאים מכעסו. הדא הוא דכתיב [שם יג] ויהי כי צעדו נושאי ארון ה' ששה צעדים, ויזבח שור ומריא. ר' חנינה ור' מנא. חד אמר, על כל צעידה וצעידה שור ומריא. ובסוף, שבעה פרים ושבעה אלים. וחרנה אמר. על כל צעידה וצעידה שבעה פרים ושבעה אלים, ובסוף שור ומריא. אמר הקדוש ברוך הוא לאחיתופל. מילה דמיינקייא אמרין בכנישתא בכל יום, לא אמרת ליה. דכתיב [במדבר ז ט] ולבני קהת לא נתן, כי עבודת הקודש עליהם, בכתף ישאו, ודא אמרת ליה? וכן את מוצא בשעה שבא דוד לחפור תימליוסים יסודות של בית המקדש. חפר חמש עשר מאוין דאמין, ולא אשכח תהומא. ובסופא אשכח חד עציץ, ובעא מירמיתיה. א"ל, לית את יכיל. א"ל, למה? א"ל, דאנא הכא כביש על תהומא. א"ל, ומן אימת את הכא? א"ל, מן שעתא דאשמע רחמנא קליה בסיני [שמות כ ב] אנכי ה' אלהיך, רעדת ארעא ושקיעת, ואנא יהיב הכא כביש על תהומא. אף על גב כן לא שמע ליה, כיון דרמיה, סליק תהומא ובעא מטפא עלמא. והוה אחיתופל קאים תמן. אמר, כדין דוד מתחנק ואנא מליך. אמר דוד. מאן דחכם דידע מקימתיה ולא מקים ליה, ייא סופיה מתחנק. אמר מה דאמר, ואוקמיה. התחיל דוד אומר שירה דכתיב [תהילים קכ א] שיר המעלות. שיר למאה עליות. על כל מאה אמה, היה אומר שירה. אף על גב כן, הוה סופה מתחנקה. אמר ר' יוסי. הדא היא דמתלא אמרה, צריך בר נש חשש על לווייה דגברא רבה, אפילו על מגן. אמר רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר יצחק. מגילה שמסר שמואל לדוד, אמרה אחיתופל ברוח הקודש. ומה הוה אחיתופל עביד. כד הוה בר נש אזל ממלך ביה במילה. הוה א"ל, איזיל עביד כן והכן. ואין לית את מהימן לי, אזל ושאל באורים ותומים. והוה אזל שאל, ומשכח ליה כן. הדא היא דכתיב [שמואל ב טז כג] ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם, כאשר ישאל איש באורים ותומים. איש קרי ולא כתיב. דלא יכלו הכתובים לקרותו איש שדבריו דמו לדברי מלאך. כיצד נתרחק ומה היה סופו? [שם יז כג] ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את חמורו וגו'. שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו. אמר להם. אל תמרדו במלכות בית דוד. דאשכחן דקודשא בריך הוא נסיב לון אפין, אפילו בפרהסיא. ואל תשאו ותתנו עם מי שהשעה משחקת לו. ואם היתה העצרת ברורה, זרעו חטים ומובטח שיהיו יפות. ולא ידעין אם ברורה בטל, ואם ברורה בשרב. גיחזי אדם גבור בתורה היה, אלא שהיו בו שלשה דברים. עין צרה, ופרוץ בערוה, ולא היה מודה בתחיית המתים. עין צרה, שבשעה שהיה אלישע יתיב בתינוייה מלמד, הוה גיחזי יתיב ליה על תרעא. ותלמידייא חמין ליה ואמרין, גיחזי לא עאל לשיעור, ואנן עלון? והוה תניין מתאמר השיעור נאמר, ובר נש לא מיתהני כלום. כיון שנתרחק מה כתיב תמן? [מלכים ב ו א] ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך, צר ממנו. לא אסחין לא הכיל אוכלוסייא דתלמידייא דהוון תמן. ופרוץ בערוה, שכן השונמית

אומרת לאשה [שם ד ט] הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עובר עלינו תמיד. אמר רבי יונה. הוא קדוש, ואין תלמידו קדוש. **מנין ידעה?** אמר רבי אבין, שלא הביט בה מימיו. ורבנן דקיסרין אמרין, שלא **ראתה** טיפת קרי על בגדיו מימיו. אמתיה דרבי שמואל בר רב יצחק אמר, אנא [דף נג עמוד א] הוינא משגזה מכבסת מנוי דמרי. **ומן** יומיו לא חמית מילה בישא במאנוי דמרי. כתיב [מלכים ב ד כז] ויגש גיחזי להדפה. מהו להדפה? א"ר יוסי בן חנינא. שנתן ידו, בהוד שביופיה, בין דדיה. ולא היה מודה בתחיית המתים. את מוצא בשעה שבא אלישע להחיות את בנה של שונמית, אמר לו [שם כט] קח משענתי בידך ולך. כי תמצא איש, לא תברכנו. וכי יברכך איש, לא תעננו. והוא לא עבד כן, אלא כד פגע בר נש ביה, א"ל מאיין ולאין גיחזי? **והו** א"ל, אנא איזיל מחיה מתים. **והו** א"ל, לית דמחיה מתים אלא הקדוש ברוך הוא, דכתיב ביה [שמואל א ב ו] ה' ממית ומחיה, מוריד שאול ויעל. אזל ליה ולא עבד כלום, **שלא ניסה להחיות את הנער**. חזר לגביה. א"ל **אלישע**, אנא ידע, אילו הוה דמיך, לא הוה מיתער על ידך **שלא שמרתה מה שצויתך**. את מוצא בשעה שבא נעמן שר צבא מלך ארם אצל אלישע, בא אליו בסוסו וברכבו. אמר ר' יוחנן [מלכים ב ה ט] בסוסו בבגדיו כתיב. בעא מיתן ליה, דהב וכסף, אסטלון ולבושין, אבנים טובות ומרגליות, ולא קיבל עליו. הדא היא דכתיב [שם טז] ויפצר בו לקחת וימאן. אתא גיחזי ואמר [שם כ] חי ה' כי אם רצתי אחריו ולקחתי מאומה. מומה כתיב רמז שיקח את המום שבו. אזל ומטה ביה, ונסב מה דנסב, ואטמרן בעיליתיה. אתא גבי אלישע אמר ליה. מאיין ולאין גיחזי? מיאנתה מתן שכרן של צדיקים? אמר לו [שם כה - כז] לא הלך עבדך אנא ואנה. ויאמר לא, ליבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך. העת לקחת כסף וזהב וגו'. העת לקחת אבנים טובות ומרגליות? לפיכך צרעת נעמן תדבק בך. כתיב [שם ז ג] וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער וגו'. ומי היו? **אמר** ר' יהודה בשם רב. גיחזי ושלשת בניו היו. כתיב [שם ח ז] ויבא אלישע דמשק, ובן הדד מלך ארם חלה וגו'. מה אזל בעי מיעבד תמן? אזל בעא מקרבא לגיחזי, ואשכחיה מוחלט. מיכן שדוחין בשמאל, ומקרבין בימין. א"ר יוחנן **כתיב** [איוב לא לב] בחוץ לא ילין גר, דלתיי לאורח אפתח. מיכן שדוחין בשמאל, ומקרבין בימין. לא כשם שעשה אלישע, שדחה את גיחזי בשתי ידיו. שני חלאים חלה אלישע. אחד כדרך הארץ, ואחד שדחה את גיחזי. ר' חנניה ור' יהושע בן לוי **אמרו**, בשעה שנמנו ואמרו, שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא. יצתה בת קול ואמרה [שם לד לג] המעמך ישלמנה, כי מאסת. אלא כי אתה תבחר ולא אני. ומה ידעת דבר. ביקשו לצרף את שלמה עמהן. בא דוד ונשתטח לפניו. ויש **אומרים**, אש יצאת מבית קדש הקדשים וליהטה סביבותיהם. הדר עילה שם חכם, היה יליף **דהוה** מצלי ומתענה. כיון שנמנה עמהן **כשביקשו לצרף את שלמה לרשימה של אלו שאן להם חלק לעולם הבא**, צלי ולא איתעני. דורשי רשומות אמרו, כולהם יש להם חלק לעוה"ב. מה טעמא? **דכתיב** [תהילים ס ט י] לי גלעד ולי מנשה. אפרים מעוז ראשי, יהודה מחוקקי, מואב סיר רחצי, על אדום אשליך נעלי. לי גלעד, זה אחאב מלך ישראל, שנפל ברמות גלעד. לי מנשה, זה **מנשה כמשמועו**. אפרים מעוז ראשי, זה ירבעם בן נבט אפרתי. יהודה מחוקקי, זה אחיתופל. מואב סיר רחצי, זה גיחזי. על אדום אשליך נעלי, זה דואג האדומי. אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. רבון כל העולמים. מה נעבוד, **ואך נתיר את דואג ואחיתופל** ודוד מלכא דישראל מיקל לון. **דכתיב** [שם נה כד] אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם. אמר לון, עלי לעשותן ריעים אילו לאלו **דכתיב** [שם קח י] עלי פלשת אתרועע [שם ס י] עלי פלשת התרועעי. עלי לפלש להם מעשים טובים לעשותן ריעים אילו לאילו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ג

מתני': דור המבול. אין להן חלק לעולם הבא, ואין עומדין בדין. שנאמר [בראשית ו ג] לא ידון רוחי באדם לעולם. דור הפלגה, אין להם חלק לעולם הבא. שנאמר [שם יא ח] ויפץ ה' אותם. וכתיב ומשם הפיצם ה'. ויפץ ה' אותם, בעה"ז. ומשם הפיצם ה', בעה"ב. אנשי סדום, אין להם חלק לעוה"ב. שנאמר [שם יג יג] ואנשי סדום רעים וחטאים לה'. רעים בעוה"ז. וחטאים לעוה"ב. אבל עומדין בדין. ר' נחמיה אומר, אילו ואילו אינן עומדין בדין. שנאמר [תהילים א ה] על כן לא יקומו רשעים במשפט, וחטאים בעדת

צדיקים. על כן לא יקומו רשעים במשפט, זה דור המבול. וחטאים בעדת צדיקים, אלו אנשי סדום. אמרו לו. בעדת צדיקים אינן עומדין. אבל עומדין הן בעדת רשעים:

גמ': **תנן, דור המבול. אין להן חלק לעולם הבא, ואין עומדין בדין.** ואין רואין לעתיד לבוא. מה טעמא? **דכתיב** [בראשית ז כג] וימח את כל היקום. **וכתיב**, וימחו מן הארץ. **וימח את כל היקום בעוה"ז.** וימחו מן הארץ, לעתיד לבוא. תני, רבי נחמיה אומר. נאמר [בראשית ו ג] לא ידון רוחי באדם לעולם. ר' יהודה אומר. לא ידון לו רוחי. שאיני נותן רוחי בהם, בשעה שאני נותן רוחי בבני אדם בתחית המתים. ר"ש אומר. לא ידון לו רוחי. שאיני נותן רוחי בהם, בשעה שאני נותן מתן שכרן של צדיקים. אחרים אומרים. לא ידון לו רוחי, שאיני מחזירה לנדנה. ר' יהושע בן לוי אמר. עיקר זריבתן לחולטנות. מה טעמא? **דכתיב** [איוב ו יז] בעת יזורבו נצמתו, בחומו נדעכו ממקומם. מהו בחומו? בריתחן. א"ר יוחנן. כל טיפה וטיפה שהיה הקדוש ברוך הוא מוריד עליהן, היה מרתיחה בתוך גיהנם, ומורידה עליהן. הדא הוא דכתיב. בחומו נדעכו ממקומה. יהודה ב' ר' חזקיה ורבי אמרין, הקדוש ברוך הוא דן את הרשעים בגיהנם שנים עשר חדש. בתחלה הוא מכניס בהן חכך, ואח"כ הוא מכניסן לאור והן אומרים הוי הוי, ואח"כ הוא מכניסן לשלג והן אומרים ווי ווי. מה טעמא? **דכתיב** [תהילים מ ג] ויעליני מבור שאון, מטיט הין. מהו מטיט הין? מקום שהן אומרין בו הוי ווי. ויקבלו דינם ויהא להן חלק לעולם הבא. על שם [משלי יג א] לץ לא שמע גערה. אנשי סדום, אין להן חלק לעולם הבא, ואין רואין לעתיד לבוא. מאי טעמא? **דכתיב** [שם יג ג] ואנשי סדום רעים וחטאים ליי' מאד. רעים וחטאים, בעולם הזה. לה' מאד, לעתיד לבוא. ד"א. רעים, אילו לאילו. וחטאים, בגילוי עריות. לה', בע"ז. מאד, בשפיכות דמים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ד

מתני': דור המדבר. אין להן חלק לעולם הבא, ואין עומדין בדין. שנאמר [במדבר יד לה] במדבר הזה יתמו ושם ימותו, דברי רבי עקיבה. רבי אליעזר אומר, עליהם הוא אומר [תהילים נ ה] אספו לי חסידי, כורתי בריתי עלי זבח אלו דור המדבר. עדת קרח, אינה עתידה לעלות. שנאמר [במדבר טז לג] ותכס עליהם הארץ, ויאבדו מתוך הקהל, דברי רבי עקיבה. רבי אליעזר אומר. עליהם הוא אומר [שמואל א ב ו] ה' ממית ומחיה, מוריד שאל ויעל.

[דף נג עמוד ב] גמ': דור המדבר. אין להן חלק לעוה"ב, ואין רואין לעתיד לבוא. שנאמר [במדבר יד לה] במדבר הזה יתמו, ושם ימותו. יתמו בעולם הזה. ושם ימותו, לעתיד לבוא. וכן הוא אומר [תהילים צה יא] אשר נשבעתי באפי, אם יבואון אל מנוחתי. דברי רבי עקיבה. ר' אליעזר אומר. עליהם הוא אומר [שם נ ה] אספו לי חסידי, כורתי בריתי עלי זבח. ר' יהושע אומר, **כתיב** [שם קט קו] נשבעתי ואקיימה. פעמים שאינו מקיים. חנניה בן אחי ר' יהושע אומר. **כתיב** אשר נשבעתי באפי. באפי נשבעתי, **וחוזר אני בי.** תני, ר' שמעון בן מנסיא אומר. עליהם הוא אומר, אספו לי חסידי וגומר. חסידי שעשו עמי חסד. כורתי בריתי. שנכרתו על ידי. עלי זבח. שעילו אותי, ונזבחו על שמי. תני, ר' יהושע בן קרחה אומר. על הדורות הללו דור המדבר הוא אומר [ישעיהו לה י] ופדויו ה' ישוּבון. ר' אומר. אילו ואילו יש להן חלק לעולם הבא. ומה טעמא? **דכתיב** [שם כז יג] והיה ביום ההוא, יתקע בשופר גדול. **ובאו האובדים בארץ אשור והנידחים בארץ מצרים. האובדים בארץ אשור, אילו עשרת השבטים. והנידחים בארץ מצרים,** זה דור המדבר. אלו ואילו, יבואו והשתחוּ לה' בהר הקדש בירושלם. עדת קרח אין להן חלק לעולם הבא, ואין רואין לעתיד לבוא. מה טעמא? **דכתיב** [במדבר טז לג] ותכס עליהם הארץ, ויאבדו מתוך הקהל. **ותכס עליהם הארץ, בעולם הזה. ויאבדו מתוך הקהל,** לעתיד לבוא. תני, ר' יהודה בן בתירה אומר. ממשמע שנאמר [תהילים קט קעו] תעיתי כשה אבד, בקש עבדך. מה אבידה האמורה להלן, סופה להתבקש. אף אבידה האמורה כאן, עתידה להתבקש. מי נתפלל עליהן? ר' שמואל בר נחמן אמר, משה נתפלל עליהן **דכתיב** [דברים לג ו] יחי ראובן ואל ימות. ר' יהושע בן לוי אמר, חנה נתפללה עליהן. היא דר' יהושע בן לוי. דאמר ר' יהושע בן לוי. כך היתה

עדתו של קרח שוקעת ויורדת, עד שעמדה חנה ונתפללה עליהן ואמרה [שמואל א ב ו] ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ה

מתני': עשרת השבטים, אינן עתידין לחזור. שנאמר [דברים כט כז] וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה. מה היום הולך ואינו חוזר. אף הן הולכין ואינן חוזרין, דברי ר' עקיבה. רבי אליעזר אומר. מה היום מאפיל ומאיר. אף הן כשהיא אפילה להן, עתידה ליאור להן:

גמ' עשרת השבטים,, אין להן חלק לעולם הבא ואינן רואין לעתיד לבוא. מה טעמא דכתיב [דברים כט כז] וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה. מה היום הולך ואינו חוזר. אף הן הולכין ואינן חוזרין, דברי ר' עקיבה. ר"ש בן יהודה איש כפר אכוס, אמר משום רבי שמעון. אם היו מעשיהן כיום הזה **שלא יחזרו בתשובה**, אינן חוזרין. ואם לאו, חוזרין הן. ר' חזקיה ור' אבהו **אמרו** בשם ר' **אלעזר**. אם באים הן גירי צדק לעתיד לבא, **אנטונינוס** בא בראש כולם. **אית מילין אמרין, דלא איתגייר אנטונינוס. ואית מילין אמרין, שנתגייר. ממה** את שמע מינה **שלא התגייר?** שראו אותו יוצא במנעל פחות **ביום הכיפורים. לית** את שמע מינה **כלום**, שכן אפילו יריאי שמים יוצאין בכך. אנטונינוס אתא גבי רבי, א"ל. **נראה לך שתאכילני** מן לויתן בעלמא דאתי? א"ל אין. א"ל מן אימר פסחא לא אוכלתני, ומן לויתן את מיכלתי לעלמא דאתי? א"ל ומה נעביד לך, ובאימר פסחא כתיב [שמות יב מח] וכל ערל לא יאכל בו. הדא אמרה, דלא איתגייר אנטונינוס. כיון דשמע כן, אזל וגייר גרמיה. אתא גבי רבי א"ל, חמי גזירתי. א"ל, בדידי לא איסתכלית מן יומי, ובדידך אנא מסתכלא? הדא אמרה דאיתגייר אנטונינוס. ולמה נקרא רבינו הקדוש? שלא הביט במילתו מימיו. ולמה נקרא שמו **של נחום בן סימאי**, נחום איש קדוש קדושים? שלא הביט בצורת מטבע מימיו. אנטונינוס אתא גבי רבי. א"ל, צלי עלי. אמר ליה ישיזבינך מן הדא צינתא. דכתיב [תהילים קמז יז] לפני קרתו מי יעמוד. א"ל, רבי. לית הדא צלו. **דאם קר** יתיר כסיתך תכסה, והא צינתה אזלה. א"ל, ישזבינך מן הדין שורבא דנפק בעלמא. א"ל, הא צלו. כדון תשתמע צלותך. דכתיב [שם יט ז] ואין נסתר מחמתו. ר' יוחנן אמר. עדתו של יוחנן בן קרח **שהלכו עמו למצרים, ולא שמעו לירמיהו**, אין להם חלק לעולם הבא מה טעמא? **דכתיב** [הושע ה ז] בה' בגדו, כי בני זרים ילדו, עתה יאכלם חדש את חלקיהם. רבי **אלעזר** ורבי יהודה. חד אמר. לא גלו עד שנעשו ערילים. וחרנה אמר, לא גלו עד שנעשו ממזרים. מאן דאמר ערילים, למילה ולמצות. ומאן דאמר ממזרים? מאבותיהן. א"ר יוחנן. לא גלו ישראל, עד שנעשו עשרים וארבע כיתות של מינים. מה טעמא? **דכתיב** [יחזקאל ב ג] בן אדם, שולח אני אותך אל בני ישראל, אל גוים המורדים אשר מרדו בי. אל גוי המורד אין כתיב כאן, אלא אל גוים המורדים **אשר** מרדו בי. המה ואבותיהם, פשעו בי עד היום הזה. ר' ברכיה ור' חלבו **אמרו** בשם ר' שמואל בר נחמן. לשלש גליות גלו ישראל. אחד לפני מנהר סנבטיון. ואחד לדפני של אנטוכיא. ואחד שירד עליהם הענן וכיסה אותם. כשם שגלו לשלש גליות, כך גלו שבט ראובן וגד וחצי שבט מנשה לשלש גליות. מה טעמא? **דכתיב** [שם כג לא] בדרך אחותך הלכת, ונתתי כוסה בידך. וכשהן חוזרין, הן חוזרין משלש גליות. מה טעמא? **דכתיב** [ישעי' מט ט] לאמר לאסורים צאו **לאשר בחשך הגלו ועל דרכים ירעו ובכל שפיים מרעיתם. לאמר לאסורים צאו**, אילו שגלו לפני מנהר סנבטיון. לאשר בחשך הגלו, אילו שירד עליהן הענן וכיסה אותם. ועל דרכים ירעו ובכל שפיים מרעיתם, אילו שגלו לדפנא של אנטוכיא

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ו

[דף נד עמוד א] מתני': אנשי עיר הנדחת דכתיב [דברים יג יד] יצאו אנשים בני בליעל מקרבך, וידיחו את יושבי עירם לאמר. הא אינן נהרגין, עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר, ומאותו השבט. ועד שיודח רובה, עד שידיחוהו אנשים. הדיחוהו נשים וקטנים, או

שהודח מיעוטה, או שהיו מדיחיה מחוצה לה, הרי אילו כיחידים. צריכין שני עדים והתרייה לכל אחד ואחד. זה חומר ביחידים מבמרובים, שהיחידים בסקילה, לפיכך ממונ פלט. והמרובין בסייף, לפיכך ממונ אבד:

גמ': **כתיב וידיחו את יושבי עירם לאמר. עיר ולא כפר. עיר ולא כרך.** והוא שתהא מחמשה עד עשרה אנשים, דברי ר"מ. ר' יהודה אומר. ממאה ועד רובו של שבט. שנים שהדיחו את שנים. **ואותם שנים הדיחו שנים אחרים עד שהודח רובו של שבט,** מהו ליתן **על השנים הראשונים** תורת המדיחין **ויסקלו? או תורת הנידחין** שהרי לא הדיחו אלא שנים והם חלק מהעיר שהודחה **ויהרגו בסייף?** היו שם גרים ותושבין, מהו שישלימו לרוב? היו שם ביברים של חיה ושל עופות ושל דגים, **שהם בחפירה בעומק האדמה. או עוף שהוא טס למעלה מעשרה מהו שיחשבו כשלל העיר וישרפו?** ר"ש אומר. חמורה שריפה מסקילה. ורבנן אמרין, חמורה סקילה משריפה. ר"ש אומר, חמור חנק מהרג. ורבנן אמרין, חמור הרג מחנק

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ז

מתני': **כתיב[שם טז] הכה תכה את יושבי העיר ההיא לפי חרב.** החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום, הרי אילו מצילין אותן. כתיב, **החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב.** מיכן אמרו. נכסי צדיקים שבתוכה, אובדין. ושבחוצה לה, פליטין. ושל רשעים, בין מתוכה בין מחוצה לה אובדין:

גמ': ר' שמעון אומר. בהמתה, **ולא בכורות ולא מעשרות שבתוכה, שאינם של אנשי העיר אלא של גבוה.** שללה **ולא** כסף הקדש ומעשר שני שבתוכה. ר' יוסי בן חנינה בעי. שיער הצדקניות שבתוכה, מהו? נישמענה מהדא **דתנן,** ר' שמעון אומר. בהמתה, **ולא** בכורות ומעשרות שבתוכה. שללה **ולא** כסף הקדש ומעשר שני שבתוכה. ואף השערות אינם שללה שהם מחוברים לצדיקות קדשי עיר הנידחת. רבי יוחנן אמר. אין מועלין בהן. ורבי שמעון בן לקיש אמר, מועלין בהן. מתיב רבי יוחנן לריש לקיש. על דעתך דתימר מועלין בהן **והן עומדות למיתה,** ניתני שש חטאות מיתות? א"ל [דף נד עמוד ב] **שכן כל הקדשים מתים ואפילו עולה מתה, ולא רק חטאת. אמר ר' הילא בשם רשב"ל.** מועלין בהן, משום **שאפילו קדשי מומר לעכו"ם מועלים בהם. ולמה לא יקרבו?** על שם [משלי כא כז] **זבח רשעים תועבה.** א"ר עוקבא. אוף בהדא איתפלגון. שור שהוא יוצא ליסקל ונמצאו עדיו זוממין. ר' יוחנן אמר, כל הקודם בו זכה **שכבר נתיאשו בעלים.** ר"ש בן לקיש אמר, ייאוש של טעות היה **ואן זה יאוש.** וכן העבד שהוא יוצא ליהרג, ונמצאו עדיו זוממין. ר' יוחנן אמר, זכה לעצמו. רשב"ל אמר, ייאוש של טעות היה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק י הלכה ח

מתני': [דברים יג יז] **ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה.** אם אין לה רחוב, עושין לה רחוב. היה רחובה חוצה לה, כונסין אותה לתוכה. שנאמר, **אל תוך רחובה.** ושרפת באש את העיר ואת כל שללה. שללה ולא שלל שמים. מיכן אמרו, ההקדשות שבתוכה ייפדו. ותרומות, יירקבו. ומעשר שני וכתבי הקדש, יגנזו. כליל ליי' אלהיך. א"ר שמעון. אם אתה עושה דין בעיר הנידחת, מעלה אני עליך כאילו אתה מעלה עולה כליל לפני. והיתה תל עולם לא תבנה עוד. לא תיעשה אפילו גנות ופרדסים, דברי ר' יוסי הגלילי. רבי עקיבה אומר. לא תבנה עוד. לכמות שהיתה אינה נבנית, אבל נעשית היא גנות ופרדסים [שם יח] **ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, למען ישוב ה' מחרון אפו,** ונתן לך

רחמים ורחמך והרבך וגו'. כל זמן שהרשעים בעולם, חרון אף בעולם. אבדו רשעים מן העולם, נסתלק חרון אף מן העולם:

גמ': אמר ר"ש, קל וחומר בדברים. מה אם נכסים שאין בהן דעת, לא לטובה ולא לרעה. על ידי שגרמו לצדיקים לדור עם הרשעים, אמרה תורה שישרפו. המתכוין להטות את חברו, ומטהו מדרך טובה לדרך רעה, על אחת כמה וכמה. א"ר אלעזר. מוכיח בדבר בלוט, שלא ישב בסדום אלא מפני ממונו, אף הוא יצא וידיו על ראשו. הדא הוא דכתיב [בראשית יט כב] מהר המלט שמה. דייך שאת ממלט את נפשך. כתיב [מלכים א טז לד] בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו. חיאל מן דיהושפט, דכתיב ולו אחים בני יהושפט עזריה וחיאל וגו' והם היו משבט יהודה. יריחו מן דבנימין, ומה עשה חיאל ביריחו? אלא מלמד שמגלגלין את החובה על ידי חייב, וכן הוא אומר [מלכים א טז לד] באבירים בכורו יסדה, ובשגוב צעירו הציב דלתיה. ניחא, באבירים בכורו, לא היה לו מאיין לילמוד. ובשגוב הרשע, היה לו מאיין ללמד. ולמה המשיך? לפי שרצו לרבות את ממונו. ושלטה בהן מאירה והיו מתמוטטין והולכין. לקיים מה שנאמר [מלכים א טז לד] כדבר ה' אלהי ישראל אשר דבר ביד יהושע בן נון כליל לה' אלהיך ולא ידבק בידך. תני ר"ש בן אלעזר אומר. לא אותה בנה. אלא עיר אחרת בנה. מאחר שהיא נבנית. מותר את ליישב בה. רבי יוסי ורבי יהושע בן קרחה אמרו, מה ת"ל [יהושע ו כו] ובנה את העיר הזאת את יריחו? אלא, שלא יבנה עיר אחרת ויקרא שמה יריחו. יריחו ויקרא שמה עיר אחרת. וכן הוא אומר [דברים יז טז] לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד. לישיבה אין את חוזר, אבל חוזר את לסחורה לפרקמטיא, ולכבוש את הארץ

הדרן עלך פרק כל ישראל

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק יא הלכה א

מתני': ואילו הן הנחנקין. המכה אביו ואמו, וגונב נפש מ ישראל, וזקן ממרא על פי ב"ד, ונביא השקר, והמתנבא בשם ע"ז, והבא על אשת איש, וזוממי בת כהן ובועלה. המכה אביו ואמו, אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה. זה חומר במקלל מבמכה. שהמקלל לאחר מיתה, חייב. והמכה לאחר מיתה פטור:

גמ': אזהרה למכה אביו ואמו מניין? דכתיב [שם כה ג] ארבעים יכנו לא יוסיף. מה אם מי שהוא מצווה להכותו [דף נה עמוד א] הרי הוא מצווה שלא להכותו. מי שאינו מצווה להכותו, אינו דין שיהא מצווה שלא להכותו: תנן, אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה. באי זו חבורה? כחבורת שבת, או כחבורת נזקין? אין תימר כחבורת שבת, חייב אפילו לא חיסר, דקי"ל החובל בשבת חייב על החבורה אם יצא דם או נצרר אף על פי שלא יצא הדם. ואין תימר כחבורת נזקין, עד שעה שיחסר. דאינו מתחייב בנזק אלא"כ חיסר בו אבר, אבל הכהו על ידו וצבת, אינו משלם נזק, הואיל וסופה לחזור. כ"א צער ריפוי שבת ובושת. הכא מאי?

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק יא הלכה ב

מתני': וגונב נפש מ ישראל, אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו. רבי יהודה אומר, עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו. שנאמר [דברים כד ז] והתעמר בו או מכרו. והגונב את בנו, רבי יוחנן בן ברוקה מחייב. וחכמים פוטריין. גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין. רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטריין:

גמ': אזהרה לגניבה הראשונה מניין? שכן סורר ומורה אינו נהרג עד שייגנב וילקח אותו ויגנוב פעם שניה? דכתיב [שמות כ יג] לא תגנוב. אזהרה לגניבה שנייה מניין? דכתיב [ויקרא יט יא] לא תגנובו. לא תגנובו אפילו על

מנת למקט להרגיז. לא תגנובו **אפילו** על מנת לשלם **תשלומי** כפל, על מנת לשלם תשלומי ארבעה וחמשה שרצה לעשות טובה לחברו. בן בג בג אומר. לא תגנוב את שלך **מאחר שגנב ממך**, שלא תראה כגנב. **רבי אבא ורבי יוחנן אמרי בשם רב הושעיה**. אינו חייב עד שיגנוב מעות. ר' זעירא ור' יוחנן **אמרו** בשם ר' הושעיה. אינו חייב, עד שיזלזל מעות. מהו שיזלזל מעות? מה **אנן** קיימין? אם **בההו** דאמר, הא לך חמשה והב לי **בשר בתלתא**. שטיא הוא. הא לך **חמשה והב** לי חמשה, בר נש הוא. אלא כי **אנן** קיימין **בההו דאמר**, הא לך **תלתא** והב לי חמשה שכיוון שמוצא מי שיזלזל עבורו יחזור ויגנוב. **הי דינו** גנב **והי דינו** גזלן? א"ר הילא. גנב **אפילו** בפני עדים, ולא בפני הבעלים, **זה גנב**. **בפני הבעלים**, **זה גזלן**. ר' זעירה בעי. מעתה **אפילו** נתכוון **לגזילה ולבעליה** גנב את שניהם **אין זה גוזלן? והרי התורה אמרה גונב איש ומכרו?** **והי דינו גזלן על דעתיה** דר' זעירה? **אמר** ר' שמואל בר סוסרטא בשם ר' אבהו. עד שיגזלנו בפני עשרה בני אדם. **בנין** אב **שבכולם** [שמואל ב כג כא] **ויגזול** את החנית מיד המצרי, ויהרגו **בחניתו**. **תנן**, **והגונב את בנו**, **רבי יוחנן בן ברוקה מחייב**. **וחכמים פוטרין**. מה טעמא דר' יוחנן בן ברוקה? **דכתיב** [דברים כד ז] מבני ישראל. מה טעמון דרבנין? **דכתיב** [דברים כד ז] מאחיו. **מאחיו ולא מבניו**. **תנן**, **גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין**. **רבי יהודה מחייב**, **וחכמים פוטרין**. מה טעמא דר' יהודה? **כתיב** מאחיו. **אפילו** מקצת אחיו. מה טעמון דרבנין? מאחיו, עד שיהא כולו אחיו תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק יא הלכה ג

מתני': זקן ממרא, על פי בית דין. שנאמר [דברים יז ח] כי יפלא ממך דבר למשפט, בין דם לדם, בין דין לדין. שלשה בתי דינים היו שם. אחד על פתח הר הבית. ואחד על פתח העזרה. ואחד בלשכת הגזית. באין לזה שעל פתח הר הבית ואומר. כך דרשתי, וכך דרשו חברי. כך לימדתי, וכך לימדו חברי. אם שמעו, אמרו להם. ואם לאו, באין לזה שעל פתח העזרה ואומר. כך דרשתי, וכך דרשו חברי. כך למידתי, וכך למדו חברי. אם שמעו, אמרו להן. ואם לאו, אילו ואילו באין לב"ד הגדול שבלישכת הגזית, שמשם תורה יוצאה לכל ישראל. שנאמר [שם י] מן המקום ההוא אשר יבחר ה'. חזר לעירו ושנה ולימד כדרך שהוא למוד, פטור. הורה לעשות, חייב. שנאמר [שם יב] והאיש אשר יעשה בזדון וגו'. אינו חייב, עד שיורה לעשות. התלמיד שהורה לעשות, פטור. נמצא חומר קולו:

גמ': כתיב כי יפלא ממך דבר למשפט. מגיד, שבמופלא שבבית דין הכתוב מדבר. ממך, זה עצה, כגון שחולק בעיבור שנים. דבר, זו אגדה, שנחלק בדבר שהוא הלכה למשה מסיני. בין דם לדם. בין דם נידה, **לדם בתולים**. **בין דם נידה**, לדם זיבה, לדם צרעת. בין דין לדין. בין דיני ממונות, לדיני נפשות. בין דין לדין [דף נה עמוד ב] בין הנסקל, לנשרפין, לנהרגין, ולנחנקין. בין נגע לנגע. בין מצורע מוסגר, למצורע מוחלט. בין נגע לנגע. בין ניגעי אדם, לניגעי בגדים ולנגעי בתיים. דברי. **אילו הערכים, והחרמים, והתמורות, והקדישות, ריבות**. זו השקיית סוטה, ועריפת העגלה, וטהרת המצורע. וקמת. וקמת מבית דין, ועלית. זו העלייה לירושלים. דבר אחר. ועלית. מיכן לבית הבחירה, שלא יבנה אלא בגובהו של עולם. מאי טעמא? **דכתיב** [יחזקאל כ מ] כי בהר קדשי, בהר מרום ישראל אשתלנו. ונשא ענף ועשה פרי וגו'. ובאת. לרבות בית דין שביבנה. ר' זעירא אומר. לשאילה **שמשם תצא הוראה לכל ישראל, אבל אין הורגים עד שימרא ב"ד הגדול שבלישכת הגזית**. זקן ממרא שהורה לעשות ועשה, חייב. עשה **ולא הורה**, פטור. הורה על מנת שלא לעשות, פטור. הורה על מנת לעשות, אף על פי שלא עשה, חייב. א"ר הילא. אף ר' ישמעאל **תני** כן. **דתני, כתיב** אשר יעשה **בזדון**. **אשר יעשה, ולא הוא** שיעשה, **אלא שהורה לעשות**. רב הונא אמר. היה **חכם שהיה מלמד הלכה ובא**, ואח"כ אירע לו בו מעשה. עושין לו מעשה על פי הוראתו. אם עד שלא לימד **בה מעשה והורה** עושין לאחרים ואין עושין לעצמו לפי שנוגע בדבר הוא. ר"ש בן מנסיא אומר. הנוי, והכח, והעושר, והחכמה, והשיבה, והכבוד, והבנים. לצדיקים, נאה להם ונאה לעולם. מה טעמא? **דכתיב** [משלי טז לא] עטרת תפארת שיבה, בדרך צדקה תימצא [שם יז ו] עטרת זקנים בני בנים, ותפארת בנים אבותם [שם כ כט] תפארת בחורים

כחם, והדרת זקנים שיבה. ואומר [ישעי' כד כג] ונגד זקניו כבוד. תני רבן שמעון בן גמליאל אומר. אילו שבע מידות שמנו חכמים בצדיקים, כולן נתקיימו ברבי ובניו. רבי יוחנן אומר. כל שבע מידות שאמרו חכמים בצדיקים, היו ברבי. מאן רבי? הוא רבי, הוא ר' יהודה הנשיא. אמר ר' אבהו. הוא רבי, הוא רבי יודן הנשיא, הוא רבינו.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק יא הלכה ד

מתני': חומר בדברי סופרים מבדברי תורה. האומר אין תפילין, שמורה לעבור על דברי תורה, פטור. חמש טוטפות שמורה להוסיף על דברי סופרים, חייב. אין ממיתין אותו, לא בבית דין שבעירו. ולא בב"ד שביבנה. אלא מעלין אותו בבית דין הגדול שבירושלים. ומשמרין אותו עד הרגל, וממיתין אותו ברגל. שנאמר [דברים יז יג] וכל העם ישמעו וייראו, דברי רבי עקיבה. ר' יהודה אומר. אין מענין את דינו של זה. אלא ממיתין אותו מיד. וכותבין ושולחין בכל המקומות. איש פלוני בן איש פלוני, נתחייב מיתה בבית דין:

גמ': חבריא אמרי בשם רבי יוחנן. דודים דברי סופרים לדברי תורה, וחביבים כדברי תורה **שנאמר** [שיר השירים ז י] וחיכך כיון הטוב. **אמר** שמעון בר **אבא** בשם ר' יוחנן. דודים דברי סופרים לדברי תורה, וחביבים יותר מדברי תורה **שנאמר** [שם א ב] כי טובים דדיך מיין. **אמר** ר' **אבא** בר כהן בשם ר' יודה בר פזי. תדע לך שדברי סופרים חביבין מדברי תורה. שהרי רבי טרפון, אילו לא קרא **קריאת שמע כלל**, לא היה עובר אלא בעשה. ועל ידי שעבר על דברי בית הלל, **שהיטה וקרא**, נתחייב מיתה. על שם [קהלת י ח] ופורץ גדר ישכנו נחש. תני ר' ישמעאל. דברי תורה, יש בהן איסור ויש בהן היתר. יש בהן קולים ויש בהן חומרים. אבל דברי סופרים, כולן חומרים. תדע לך שהוא כן, דתנינן תמן. האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה, פטור. חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים, חייב. א"ר חנינא בריה דר' אדא בשם ר' תנחום בר חייה. חמורים דברי זקנים מדברי נביאים. דכתיב [מיכה ב ו] אל תטיפו יטיפון, **לא יטיפו לאלה, לא יסג כלימות. שהקב"ה אמר לנביאים לא להטיפ לישאל, כי אינם רוצים לשמוע.** וכתוב [שם יא] אטיף לך ליין ולשכר. **שהקב"ה מצווה לחכמים שיטיפו לישאל.** נביא וזקן **למי** הן דומין? למלך ששלח שני [דף נו עמוד א] פלמנטרין שליחים שלו למדינה. על אחד מהן כתב, אם אינו מראה לכם חותם שלי וסמנטורין כתב הרשאה שלי אל תאמינו לו. ועל **אחד מהן כתב**, אף על פי שאינו מראה לכם חותם שלי, **האמינוהו בלא חותם ובלא סמנטורין**. כך נביא כתיב [דברים יג ב] ונתן אליך אות או מופת. ברם הכא [שם יז יא] על פי התורה אשר יורוך. התורה אמרה ארבע טוטפות של ארבע פרשיות, **והורה שיעשו** חמש טוטפות של ארבע פרשיות, חייב. ר' **אבא** ור' יוחנן **אמרו** בשם ר' הושעיה. אינו חייב, עד שיורה בדבר שעיקרן מדברי תורה, ופירושן מדברי סופרים. כגון הנבילה. כגון השרץ. **שעיקר איסורם וטמאתם** מדברי תורה, **ופירוש שיעורן** מדברי סופרים. א"ר זעירא. לעולם אינו חייב, עד שיכפור ויודה בדבר שעיקרו מדברי תורה, ופירושן מדברי סופרים. כגון נבילה וכגון שרץ. **שעיקר איסורם וטמאתם** מדברי תורה, **ופירוש שיעורן** מדברי סופרים. והוא שיגרע ויוסיף בדבר שהוא מגרע כשהוא מוסיף. ואין לנו אלא תפילין. דאם אמר חמשה טוטפות, הרי הוא מוסיף על דברי חכמים. ובזה הדבר בעצמו גורע הוא, דקי"ל בית החיצון שאינו רואה את האויר, פסול. ונמצא פוסל את הד' טוטפות בתוספתו. צהלון אפוי דרב הושעיה, שרבי יוחנן אמר בשמו אחר שהרבה זמן לא הזכיר דברים משמו. א"ל רבי הושעיה. כך אמרי אנשי. כשהתלמיד צריך לך, שחק לך. כשגדל ולא צריך לך, הפליג עלך התרחק ממך. תלת עשר שנים עבד רבי יוחנן, עלול קומי רביה אף דלא צריך ליה, כדי לנהוג בו כבוד על שלימדו תורה בצעירותו. **אמר** ר' שמואל בשם רבי זעירא. אפילו אילו לא למד ממנו דבר בכל אותם שנים, דייו. שהיה מקביל פני רבו. שכל המקביל פני רבו, כאילו מקבל פני שכינה. התיב ר' ברכיה. והא תנינן, גופה של בהרת כגריס הקלקי מרובע, שאם הורה להגדיל האורך הרי הוא גורע ברוחב? אמר רבי אבמרי מאן דאמר הכן? שצריך להיות דווקא מרובע של תשע עדשים. התיב ר' **אבא** בר ממל. והא תני שלא יוסיף על שתי פרשיות שבמזזה? א"ל היא תפילין היא מזזה. [דף נו עמוד ב] התיב רב המנונא. והא תני בציצית, ארבעה חוטין של ארבע אצבעות. עשאן ארבעה חוטין של שלש אצבעות פסול? א"ל גרע ולא

הוסיף. ואנן בעינן דווקא דבר שאף בהוספה פוסל. התיב ר' חגי קומי ר' יוסי. והא תני, כתיב והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן, ורקיקי מצות משוחים בשמן, וסלת מרבכת חלות בלולות בשמן, על חלות לחם חמץ וגו'. וצריך שיהיו כל מצות ורקיקים ומרבכת, שלושות, מעשרה עשרונים. וחלת חמץ מעשרה עשרונים. ואת חצי לוג השמן צריך לחלק חציו לרבוכה וחציו רבע לחלות ורבע לרקיקים ותניא, מביא חצי לוג שמן [ספרא צו יא] כיצד הוא עושה? נותן רביעית לרבוכה ורביעית לשני מינים מחצה לחלות ומחצה לרקיקין. הורה לשלש בשמן לכל המינים בשוה שליש לרבוכה ושלש לחלות ושלש לרקיקים ונמצא זה מוסיף לחלות ולרקיקים וגורע מן הרבוכה? א"ל מיגרע מן הרביכה ומוסיף על החלות ועל הרקיקין, ומה שאמרו שאן לנו אלא בתפילין. בדבר שגורע ומוסיף באותו אחד

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק יא הלכה ה

מתני': ונביא השקר, והמתנבא מה שלא שמע, ומה שלא נאמר לו. אבל הכובש על נבואתו, והמוותר על דברי נביא, ונביא שעבר על דברי עצמו, מיתתו בידי שמים. שנאמר [דברים יח יט] אנכי אדרוש מעמו:

גמ': המתנבא מה שלא שמע, כצדקיה בן כנענה. ומה שלא נאמר לו, כחנניה בן עזור. רבי יהושע בן לוי אמר, חנניה בן עזור נביא אמת היה. אלא שהיה לו קיבוסת קנאה. והיה שומע מה שירמיה מתנבא בשוק העליון, ויורד ומתנבא בשוק התחתון. אמר חנניה בן עזור, כל סמא דמילתא עיקרן של דברים לא דא היא אלא [ירמי' כט י] לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם. וכל ימיו של מנשה אינן אלא חמשים וחמש שנה. צא מהן עשרים שנה שאין ב"ד של מעלה עונשין וכורתים. ושתים של אמן, ושלשים ואחד של יאשיהו, אחר כך מלך צדקיהו. הדא היא דכתיב [שם כח א - ג] ויהי השנה ההיא בראשית ממלכת צדקיהו מלך יהודה, בשנה החמישית, בחדש החמישי, אמר אלי חנניה בן עזור הנביא, אשר מגבעון, בית ה' לעיני הכהנים וכל העם לאמר. כה אמר ה' אלהי צבאות אלהי ישראל לאמר. שברתי את עול מלך בבל. בעוד שנתים ימים, אני משיב אל המקום הזה את כל כלי בית ה', אשר לקח נבוכדנצר מלך בבל מן העיר הזאת ויביאם בבל. אמר לו ירמיה. אתה אומר בעוד שנתים ימים אני משיב וגו'. ואני אומר, שנבוכדנצר בא ונטל את השאר דכתיב [שם כז כב] בבילה יובאו ושמה יהיו וגו'. אמר לו, תן סימן לדברך. א"ל, אני מתנבא לרעה, ואיני יכול ליתן סימן לדברי, שהקב"ה אומר להביא רעה, ומתנחם. ואתה מתנבא לטובה. אתה הוא שצריך ליתן סימן לדברך. אמר לו, לאו. אתה הוא שאת צריך ליתן סימן לדברך. אמר לו, אין כיני, הרי אני נותן אות ומופת באותו האיש. השנה ההיא הוא מת דכתיב [שם כח טז יז] כי סרה דבר על ה'. והות ליה כן, דכתיב וימת חנניה הנביא בשנה ההיא בחדש השביעי. שנה אחרת היתה, ואת אמר הכין שהנבואה התקיימה? אלא מלמד, שמת בערב ראש השנה באותה שנה, וצוה את בניו ואת בני ביתו להסתיר את הדבר, שיציאוהו אחר ראש השנה בשביל לעשות נבואתו של ירמיה שקר: והכובש על נבואתו. כיונה בן אמיתי. א"ר יונה. יונה בן אמיתי, נביא אמת היה. את מוצא. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא [יונה א ב] קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא עליה, כי עלתה רעתם לפני. אמר יונה. יודע אני שהגויים קרובי תשובה הן. והריני הולך ומתנבא עליהם, והם עושין תשובה, והשטן מקטרג על ישראל שלא למדו מהם, והקב"ה בא ופורע משונאיהן של ישראל. ומה עלי לעשות? לברוח דכתיב [שם ג] ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה', וירד יפו. וימצא אניה באה תרשיש, ויתן שכרה וירד בה וגו': [דף נז עמוד א] והמוותר על דברי הנביא. כחבירו של מיכה דאמר לו בדבר ה' הכני נא. ולא אבה. ונביא שעבר על דברי עצמו כעידו החוזה. שה' צוהו שלא יאכל בבית אל, והנביא הזקן השיבו והטעהו עד שאכל. א"ר שמואל בר רב יצחק. נביא השקר הזקן זה אמציה כהן בית אל. א"ר יוסי. פיתפותי בצים היו שם. ואיזה זה? זה יהונתן בן גרשום בן מנשה. את מוצא בשעה שבא דוד ומצאו שהוא עובד ע"ז, אמר לו. אתה בן בנו של אותו הצדיק, ואת עובד ע"ז? אמר לו. מסורת בידי מאבי אבא. מכור עצמך לע"ז, ואל תצטרך לבריות. אמר לו, חס ושלום לא אמר לך כן. אלא מכור עצמך לעבודה שהיא זרה לך, ואל תצטרך לבריות. כיון שראה דוד שהיה הממון חביב עליו, מינהו קומוס תיסוורין על בית המקדש. הדא הוא

דכתיב [דברי הימים א כו כד] ושבואל בן גרשום בן מנשה, נגיד על האוצרות. שבואל, ששב לאל בכל כחו. נגיד על האוצרות, שמונהו קומוס תיסוורין על האוצרות. חברייה בעון קומי רבי שמואל בר נחמן. כומר לעבודה זרה, והאריך ימים? אמר לון. על שהיתה עינו צרה בע"ז שלו. ומה היתה עינו צרה בע"ז שלו? הוה בר נש מייתי ליה תור או אימר או גדי לע"ז, וא"ל, פייסיה עלי. והוא א"ל, למה? וכי מה מועילה לך? אינה אוכלת, ואינה שותה, ולא מטיבה, ולא מריעה. והוא א"ל, היך נעביד? והוא א"ל, איזל ואייתי לי חד פינך דסולת, ועשר ביעין עלוי, ואנא מפייס ליה עלך. כיון דהוא אזל ליה, הוה אכיל לון. אתא חד בר פחין חכם וא"ל כן. א"ל, אם אינה מועילה כלום? מפני מה את עביד הכא? א"ל, בגין חיי. מתיבין לר' שמואל בר נחמן. והא כתיב [שופטים יח ל] עד יום גלות הארץ? **משמע שהמשיך לעבוד ע"ז**. אמר לון, כיון שמת דוד ועמד שלמה והחליף את כל סנקליטין שלו, חזר לקלקולו: ונביא שעבר על דברי עצמו. **כעידו הנביא**. הדא היא דכתיב [מלכים א יג יא] ונביא אחד זקן יושב בבית אל. ויבא בנו ויספר לו את כל המעשה אשר עשה איש האלהים וגו'. ויאמר להם אביהם. אי זה הדרך הלך? וגומר. ויאמר אל בניו, חבשו לי את החמור וגו'. וילך אחרי איש האלהים, וימצאו יושב תחת האלה וגו'. ויאמר לך אתי הביתה ואכל לחם. ויאמר, לא אוכל לשוב וגו'. עד ויאמר לו, גם אני נביא כמוך. ומלאך דבר אלי בדבר ה' לאמר וגו'. עד ויאכל לחם וישת מים, כיחש לו. מה הוא כיחש לו? שיקר ביה. ויהי הם יושבים על השולחן. ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו. אשר הושב, אין כתיב כאן. אלא אשר השיבו. **שלא דיבר ה' עם הנביא עידו אלא עם הנביא הזקן ששיקר לו**. והרי הדברים קל וחומר. ומה אם מי שהאכיל את חבירו לחם שקר, זכה שנתייחד עליו הדיבור. המאכיל את חבירו לחם אמת, על אחת כמה וכמה. **ונביא שעבר על דברי חבירו, כחבירו של מיכה**. כתיב [שם כ לה] ואיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר ה' וגו'. ויאמר לו, יען אשר לא שמעת בקול ה'. הנך הולך מאתי, והכך האריה. וילך מאתו, וימצאו האריה ויכהו. וימצא איש אחד ויאמר, הכני נא ויכהו וגו'. וילך הנביא ויעמד למלך על הדרך, ויתחפש באפר על עיניו. ויהי המלך עובר, והוא צעק אל המלך וגו'. ויהי עבדך עשה הנה והנה וגו'. וימהר ויסר את האפר מעל עיניו וגו'. ויאמר לו, כה אמר ה'. יען אשר שלחת את איש חרמי מיד, והיתה נפשך תחת נפשו, ועמך תחת עמו. וכתיב, ויגש איש האלהים ויאמר. כה אמר ה', ולמה ויאמר ויאמר שני פעמים? אלא באמירה הראשונה אמר לו, אם בא בן הדד מלך ארם תחת ידך, אל תחוס עליו, ואל תחמול עליו. ובאמירה השנייה אמר לו. יען אשר שלחת את איש חרמי וגו'. כמה מצודות וחרמים עשיתי לו, עד שמסרתיו תחת ידך, ושלחתו והלך בשלום? לפיכך, והיתה נפשך תחת נפשו, ועמך תחת עמו. את מוצא בשעה שיצאו ישראל למלחמה, לא מת מכולם אלא אחאב מלך ישראל בלבד. **הדא היא דכתיב [שם כב לד] ואיש משך בקשת לתומו, ויך את מלך ישראל בין הדביקים, ובין השיריין**. ויאמר לרכבו, הפוך ידך והוציאני מן המחנה, כי החליתי. ומה אני מקיים ועמך תחת עמו? **אמר ר' יוחנן בשם ר"ש בן יוחי, אותה הטיפה שיצאת מאותו צדיק הנביא שפצעו אותו, כיפרה על כל ישראל**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין

פרק יא הלכה ו

מתני': המתנבא בשם ע"ז, ואומר. כך אמרה ע"ז. אפילו כיוון את ההלכה, לטמא את הטמא, ולטהר את הטהור. הבא על אשת איש. כיון שנכנסה לרשות הבעל מן הנישואין, אף על פי שלא נבעלה. הבא עליה, הרי זה בחנק. וזוממי בת כהן ובוועלה. הא, כל הזוממין מקדימין לאותה המיתה, חוץ מזוממי בת כהן ובוועלה:

גמ': א"ר יוסי בן חנינה. הכל היה בכלל **נביאי השקר** בין בע"ז בין בשאר כל המצות **דכתיב [דברים יח כ] אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי אשר לא צויתיו לדבר ומת הנביא ההוא. למה יצאה נביא המתנבא בשם ע"ז?** אלא שע"ז, בין שנתכוון לעקור את כל הגוף [דף נז עמוד ב] בין שלא נתכוון לעקור את כל הגוף, **לדברי רבי שמעון חונקים אותו. ולדברי חכמים סוקלין אותו**. אבל בשאר כל המצות, **אם נתכוון לעקור את כל הגוף חייב. לא נתכוון לעקור את כל הגוף, ולדברי חכמים חונקים אותו**. **לדברי רבי שמעון פוטרים אותו**. והנביא שנתנבא בתחילה. אם נתן אות ומופת, שומעין לו. ואם לאו, אין שומעין לו. שני נביאים שנתנבאו כאחת, שני נביאים שנתנבאו בכרך אחד.

רבי יצחק ורבי הושעיה. חד אמר, צריך ליתן אות ומופת. וחרנא אמר, אינו צריך ליתן אות ומופת, שמסתמא לא משקרי. מתיב מאן דאמר צריך למאן דאמר אינו צריך. והא כתיב [מלכים ב כ ח] ויאמר חזקיהו אל ישעיהו מה אות כי ירפא ה' לי, והרי ישעיהו נביא ותיק ואף על פי כן ביקש ממנו אות. אמר ליה שנייא היא תמן, דהו עסק בתחיית המתים. דכתיב ביום השלישי תעלה בית ה' וכתוב[הושע ו ב] יחיינו מיומים, ביום השלישי יקימונו ונחיה לפניו. שנגזרה מיתה על חזקיהו כמו שאמר הנביא מת אתה ולא תחיה ועכשיו מבשר לו שיחיה והוה דבר גדול כתחיית המתים תנן, כיון שנכנסה לרשות הבעל לנישואין. אף על פי שלא נבעלה. הבא עליה, הרי זה בחנק. א"ר יהודה בן פזי. לא סוף דבר שאם נכנסה לחופה, הרי היא ברשות הבעל, אלא אפילו לבית שיש בו חופה בעיא הדא מילתא. כגון טריקלין וקיטון וחדר, וחופה בקיטון, כיוון שנכנסה לטריקלין, הרי היא ברשות הבעל? תנן התם, מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל. לידא מילה? ר' יוחנן אמר ליורשה רק לענייני ממונות. ריש לקיש אמר, להפר נדריה. א"ר זעירא. אף על גב דרשב"ל אמר להפר נדריה. מודה שאינו מיפר לה, עד שתיכנס לחופה אלא שהאבא לא יכול יותר להפר. אמר רב הונא. קרייא מסייע לרשב"ל שלא רק לענייני ממון אלא גם לאיסורים מסירת האב לשלוחי הבעל מועיל דכתיב[דברים כב כא] לזנות בית אביה. פרט לשמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, שלא תהא בסקילה אלא בחנק. תנן, זוממי בת כהן ובוועלה. הא, כל הזוממין מקדימין לאותה המיתה, חוץ מזוממי בת כהן ובוועלה. תני, כל הזוממין ובוועלין מקדימין לאותו מיתה, אם לסקילה סקילה, אם לשריפה שריפה. בד"א? שהוא הבועל כיוצא בה באותה מיתה, אבל אם הייתה מיתתו שונה משלה, אינם מקדימין אלא למיתה של הבועל. דכתיב, את אביה היא מחללת באש תשרף. היא בשריפה ואין בוועלה בשריפה. היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה. אלא היא בשרפה ובוועלה זוממיה בחנק. דדרשינן, מועשיתם לו כאשר זממם לעשות לאחיו. לאחיו ולא לאחותו. אבל אם היה דין הבועל כיוצא בה בשריפה, כגון הבא על ביתו, היא והן בשריפה שאף עדים זוממים בשרפה. ואם דין הבועל כיוצא בה בסקילה כגון חמיה שבא עליה, היא והן בסקילה. אם הבועל כיוצא בה בחנק, היא בשרפה והן בחנק.

הדרן עלך פרק ואילו הן הנחנקין וכולא מסכתא דסנהדרין